

ΕΚΛΟΓΗ

ΑΠΟ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΤΟΜΟΣ Δ'

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1948

ΑΡΙΘΜΟΣ 2

Ἡ κληρονομία τοῦ 1848	Hugh Trevor-Roper	133
Ὁ καλλιτέχνης καὶ τὸ κοινὸ του	«Lilliput»	142
Πῶς θὰ πληρωθῇ ἡ νέα προετοιμασία γιὰ πόλεμο	«The Atlantic Monthly»	144
Αὕτη εἶναι ἡ Οὐρουγουάη	«Neue Zürcher Zeitung»	151
Ἡ γρίπη	«Science News», Λονδίνο	154
Ὁ γεωργὸς ποὺ ἐφτιάξε ἓνα ἀεροπλάνο	«Irish Maritime and Aviation Magazine», Δουβλίνο	160
Οὐάιτερ Ρίτσαρντ Σίκερτ (μὲ εἰκόνες)		163
Ἡ Ρωσία πληρώνει σύμφωνα μὲ τὴν ἀπόδοσιν	«Molodoi Bolshevik», Μόσχα	173
Περιήγησις ἱστορικὴ καὶ βιογραφία (ἀποσπ.) Διον. Πύργου		175
Τὰ ἀποθέματα τοῦ κόσμου εἰς ὑδροηλεκτρικὴν ἐνέργειαν	«Engineering», Λονδίνο	180
Προσωπικότητα καὶ ἐξουσία	Sir Arthur Salter	185
Ὁ Τόμ καὶ τὸ στομάχι του	«Discovery», Ἀγγλία	189
Στὸν τόπο τοῦ ἐγκλήματος (διήγημα)	Gerard Kersh	191
Τὸ Ἑλληνικὸ Ὑπαίθρο		196
Αἱ Ἰνδίαὶ ἐφθασαν εἰς τὸ τέρας	Sir Reginald Coupland	201
Τὰ άτομικὰ πλοῖα τοῦ μέλλοντος	«The Listener», Λονδίνο	215
Γράμμα ἀπὸ ἓνα Βρεταννικὸ Κολέγιο	K. A. H. Ρωμαῖος	218
Ἡ Σουηδία ἢ Τὰ προβλήματα τοῦ ἐπικρατήσαντος σοσιαλισμοῦ	«Esprit», Παρίσι	226
Ἐνας νεωτερισμὸς στὴ Ραδιοφωνία	H. Nicolson, «Times»	233
Οἱ μηχανὲς τελειοποιῦνται		238
Καιρὸς κατὰ παραγγελίαν	«New Yorker Times Magazine»	242
Gunnar Myrdal: «An American Dilemma: The Negro Problem and Modern Democracy»		
	The Times Literary Supplement	247
«Σταγόνες στὸν Ὠκεανὸ»	W. E. Benyon-Tinker	251

ΑΠΟ ΤΑ «ΑΝΤΙΦΩΝΑ»

Μες στο νερό, ριγμένα, λές, απ' τ'άστρα,
Που τὰ χαϊδεύουν σύγνεφα σὰ χνούδια,
Νὰ πέφτουν απ' ανάστροφη μιὰ γλάστρα
Λουλούδια καὶ λουλούδια καὶ λουλούδια...

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

Η «ΕΚΛΟΓΗ»

ἐκδίδεται σὲ συνεργασία
μὲ τὰ παρακάτω περιοδικά:

ÉCHO — Revue Internationale (Γαλλικὴ).
INTERNATIONAL ÉCHO (Ὑλλανδία, Βέλγιο).
PARHAAT (Φιλανδία).
NEUE AUSLESE (Γερμανία, Αὐστρία).
ECO DEL MONDO (Ἰταλία).

WEN CHIEN: Καθρέπτης (Κίνα). — WITYA: Γνώση (Σιάμ).

ΤΟΜΟΣ Δ'

ΕΚΛΟΓΗ

ΑΡΙΘΜΟΣ 2

Φ Ε Β Ρ Ο Υ Α Ρ Ι Ο Σ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΩΡΕΑ 1 Τρόχα
ΗΜΕΡΟΜ. 16.8.85
ΑΡΙΘ. 36005

Ἡ κληρονομία τοῦ 1848

Τοῦ HUGH TREVOR-ROPER

Στις ἀκόλουθες σελίδες παρουσιάζουμε ἓνα ἐνδιαφέρον καὶ σοβαρὸ ἄρθρο γιὰ τὴν «Κληρονομία τοῦ 1848» ποὺ ἡ σημασία του εἶναι σήμερα μεγάλη καὶ φανερή. Γράφτηκε εἰδικὰ γιὰ τὴν «Ἐκλογή» ἀπὸ τὸν Χιού Τρέβορ-Ρόπερ, καθηγητὴ τῆς Σύγχρονης Ἱστορίας στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Ὁξφόρδης καὶ συγγραφεὴ ἑνὸς βιβλίου μὲ τὴ μεγαλύτερη κυκλοφορία, «Οἱ τελευταῖες ἡμέρες τοῦ Χίτλερ». Σὲ γενικὲς γραμμὲς μᾶς δίνει τὴν πορεία τῶν ἐπαναστάσεων τοῦ 1848 καί, βοηθούμενος ἀπὸ τὰ γεγονότα ποὺ ἀκολουθήσαν, ἐξετάζει τὶς συνέπειές τους. Τὸ δίδαγμα ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὴν πολυτάραχη ἱστορία τῶν ἑκατὸ αὐτῶν ἐτῶν εἶναι τὸ ἑξῆς:

«Γιὰ τὸ 1848 ἔχει τόση σημασία: ἔχει σημασία ὅχι γιὰ τὰ γεγονότα ποὺ συνέβησαν τότε, οὔτε ἀκόμη γιὰ τὸν ἀπόλυτο χαρακτήρα ποὺ εἶχε ἡ καταστροφή ποὺ ἔφερε· γιὰ τὰ πολλὰ προσβλήματα, ποὺ τότε ἔμειναν ἄλυτα, λύθηκαν, ἐπάνω σὲ μικρότερη βάση, στὸν αἰῶνα ποὺ ἀκολούθησε. ἔχει σημασία γιὰ τὴν κληρονομία ποὺ ἄφησε καὶ μάλιστα τὴν ἰδεολογική. Οἱ μεγάλες ἀποτυχίες κάνουν τὸν ἄνθρωπο νὰ σκε-

φθῇ, καὶ σχεδὸν ὅλες οἱ πολιτικὲς ἰδέες τοῦ περασμένου αἰῶνα ἢ γεννήθηκαν σ' αὐτὴ τὴν ἐπαναστατικὴ χρονιά ἢ βασίστηκαν σ' αὐτήν. Ἄν φιλελεύθεροι πολιτικοὶ μὲ φιλελεύθερες ἰδέες, δὲν μπόρεσαν νὰ ἐξασφαλίσουν, ὅχι μόνο τοὺς φιλελεύθερους θεσμούς ποὺ γιὰ πολλοὺς ἀπ' αὐτοὺς ἦταν σεβαστοί, μὰ οὔτε καὶ τὴν ἐθνικὴ ἐνότητα καὶ τὶς κοινωνικὲς μεταβολὲς ποὺ γενικότερα χρειαζόνταν, ἦταν πιά φανερό ὅτι τὰ πράγματα αὐτὰ ἔπρεπε νὰ τὰ ἐπιτύχῃ ὁ κόσμος μὲ ἄλλες, λιγότερο φιλελεύθερες μεθόδους...»

Σήμερα, σὲ πολλὲς χώρες ἡ ἰδεολογικὴ μάχη τῶν δύο ἄκρων συνεχίζεται ἀκόμη. Στὸν 20^ο αἰῶνα ἐτοιμῆς ἔνα μεγάλο πόλεμο, ἐνῶ σὲ πολλὲς χώρες ἐμποδίζει ἀκόμη τὴν εἰρηνικὴ πρόοδο. Θὰ ξαναγραφῇ ἄραγε πάλι στὰ 2048 ὅτι, ἐνῶ ὁ 20^{ος} αἰῶνας μποροῦσε νὰ διαλέξῃ τὸ δρόμο του, οἱ μετριοπαθεῖς συμβουλὲς ἀπέτυχαν καὶ ἐκείνοι ποὺ ζήτησαν νὰ βροῦν μία μέση δδὸ ἀνάμεσα στὰ ἄκρα δὲν εἶχαν οὔτε τὴ δύναμη οὔτε τὴ φιλοσοφία ἐπάνω στὴν ὁποία θὰ μπορούσαν νὰ στηρίξουν τὰ λόγια τους;

Γιὰ νὰ καταλάβουμε τίς ἐπαναστάσεις τοῦ 1848, εἶπαν, πρέπει νὰ καταλάβουμε ὅλη τὴ σύγχρονη ἱστορία καὶ τὸ νόημα τῆς σύγχρονης ἱστορίας εἶναι, ὅπως πάντα, συγκεντρωμένο καὶ κλεισμένο μέσα σ' αὐτὸ τὸ κρίσιμο ἐτος. Στὸ ἐτος αὐτὸ μιά ἐπαναστατικὴ πνοὴ ποὺ ξεκίνησε ἀπὸ τὸ Παρίσι τὸν Φεβρουάριο, σάρωσε ὁλόκληρη τὴν ἡπειρο, καὶ ἀνάγκασε ἕνα Αὐτοκράτορα νὰ παραιτηθῇ, ἕνα Πάπα νὰ φύγῃ καὶ τοὺς βασιλιάδες νὰ ἀφήσουν τὸ θρόνον τους ἢ νὰ ἐγκαταλείψουν τίς πρωτεύουσές τους ἢ νὰ ἀποκύβουν σ' αὐτό. Καθὼς προχωροῦσε ἀνατολικά περνοῦσε πάνω ἀπὸ διάφορες κοινωνίες ἀπὸ τὴν συγκεντρωτικὴ Γαλλία μὲ τὴ νέα ἀστικὴ τῆς μοναρχίας, στὴν διηρημένη Ἰταλία καὶ στοὺς τρομεροὺς ἀποκεντρωτικοὺς δεσποτισμοὺς τῆς ἡγροτικῆς ἀκόμῃ Γερμανίας καὶ ὕστερα στὴν ἀκόμῃ πιὸ περίπλοκη περιότη, τὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπῃ ἀπὸ ὅπου ξεκίνησαν ὅλες οἱ φυλές, καὶ ὅπου κάθε κύμα ἐισβολῆς ἄφησε τὸ σχετικὸ του ὑπόλειμμα, καὶ ἡ ἀλλαγὴ τῆς ἐπιφάνειας ποτὲ δὲν συμφωνεῖ μὲ τίς μορφές ποὺ κρύβει. Μόνο στὰ δυτικὰ σύνορα τῆς Ρωσίας ἀπλώθηκε ἡ ἐπαναστατικὴ δύναμις καὶ τότε, ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τὴν ἀκίνητη αὐτὴ βαρβαρικὴ αὐτοκρατορία γύρισε στὴν Εὐρώπῃ. Σὲ ὅλους τοὺς θρόνους, ἐκτὸς ἀπὸ ἕναν, ξαναγύρισαν οἱ τρομαγμένους δυναστείες· κάποια τάξη φαινόταν νὰ ἔχῃ ἀποκατασταθῇ καὶ ἡ μεγάλῃ περαστικὴ ἀναστάτωση ἄφησε μόνο μιά κληρονομία ἀπὸ εὐφλεκτεῖς ἰδέες. Ποιά εἶναι τὰ στοιχεῖα ποὺ μπόρεσαν νὰ προκαλέσουν συγχρόνως τὴν ἐπανάστασιν σὲ κοινωνίες τόσο διαφορετικές;

Στὰ 1848, ἡ ἡπειρωτικὴ Εὐρώπῃ ζοῦσε εἰρηνικά, τριάντα χρόνια ὕστερα ἀπὸ τὴ συνθήκῃ τῆς Βιέννης. Οἱ ἀποφάσεις τῆς Βιέννης ἐπιβλήθηκαν κυρίως ἀπὸ τίς δύο μεγαλύτερες δυνάμεις ποὺ νίκησαν τὸν Ναπολέοντα, τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴ Ρωσία. Οὔτε ἡ μία οὔτε ἡ ἄλλη ἦταν ἡπει-

ρωτικές· καὶ οἱ δύο ὁμως γιὰ λόγους διαφορετικοὺς, ἤθελαν ἡσυχία στὴν Εὐρώπῃ. Ἰσως νὰ διέφεραν στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἡ κάθε μία ἐρμήνευε τὴν τάξιν αὐτῇ. Ἀπὸ τὴ συνήκη ὁμως ποὺ ἐπαίταν νὰ ἐπεμβαίνουν, ἐκτὸς μόνο σὲ ἐξαιρετικὴ περίπτωση, ἡ ἡπειρος ἀφέθηκε στίς διάφορες κυβερνήσεις ποὺ ἡ υπερσπασίση τῆς εἰρήνης ἦταν γι' αὐτές μιά καλὴ εὐκαιρία γιὰ νὰ προστατέψουν τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτοὺς. Αὐτὴ ἦταν ἡ κατάσταση, ὅπως μᾶς τὴν ἔχει περιγράψει ὁ πιὸ συντηρητικὸς πολιτικὸς τῆς ἀναγκαστικῇ συντηρητικῆς δυνάμεως τῆς Εὐρώπης, αὐτὸς ποὺ ἔδωσε καὶ τὸ ὄνομα του στὴν περίοδο αὐτή, ὁ Πρίγκιψ Μέντινιχ. Ἡ τάξις γιὰ τὴν τάξιν, τάξις χωρὶς ἰδέες καὶ πεποιθήσεις ἡ ἐμπρακτικὴ ὑποστήριξις τῶν ἰδεῶν αὐτῶν, τάξις ποὺ ἐξασφαλίζεται μὲ τὴν ἀστυνομία καὶ τὴ μακρόχρονη πείρα· αὐτὴ φαινόταν νὰ εἶναι ἡ πολιτικὴ τοῦ Μέντινιχ στὴν Εὐρώπῃ· καὶ παρ' ὅλο ποὺ ὑπῆρχαν διάφορες δυσαρέσκεις—ἡ πολιτικὴ δυσαρέσκεια τῶν καταπιεζομένων μεσαίων τάξεων, ἡ ρωμαντικὴ δυσαρέσκεια τῶν ἀπογοητευμένων διανοουμένων, ἡ κοινωνικὴ ἀπογοήτευσις τοῦ ἀστικοῦ προλεταριάτου, ἡ ἡ ἀγροτικὴ ἀπογοήτευσις τῶν ἐκμεταλλευομένων χωρικῶν, ἡ φυλετικὴ δυσαρέσκεια τῶν καταπιεζομένων μειονοτήτων—ὅλες οἱ δυσαρέσκεις φαίνονταν στὴν ἀρχὴ ἐνωμένες γιὰτί ὅλες στρέφονταν ἐναντίον τοῦ συστήματος τοῦ Μέντινιχ.

Ἄν ὁμως οἱ δυσαρεστημένοι τῆς Εὐρώπης ἤξεραν τί ἤθελαν, ἤξεραν τουλάχιστον τί ἤθελαν; Ὑπῆρχαν πολλοὶ ποὺ νόμιζαν πὼς ἤξεραν. Τὸ τελευταῖο μεγάλο ἐπαναστατικὸ ρεῦμα ἦταν τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ τῆς Γαλλικῆς Αὐτοκρατορίας. Τὸ ρεῦμα αὐτὸ εἶχε φέρει τὸν πόλεμον καὶ τίς συνέπειές του· Χάθηκαν ἄνθρωποι καὶ ἀγαθὰ, ἤρθε ἡ οἰκονομικὴ καταστροφὴ, πολέμοι καὶ φόρος, νέος δεσποτισμός. Τριάντα χρόνια ὁμως ὕστερα ἀπὸ τὸ σύστημα

τοῦ Μέντινιχ, ὅλα αὐτὰ εἶχαν ξεχασθῇ ἢ εἶχαν πάρει ἕνα ρωμαντικὸ χαρακτηρισμὸν καὶ ὁ κόσμος θυμόταν ἄλλες κληρονομίες αὐτῆς τῆς ἐποχῆς: τὴ χειραφέτησιν τῶν χωρικῶν, τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν δούλων, τὴν ἀνακρίσιον τῶν νόμων, τίς νέες εὐκαιρίες ποὺ δόθηκαν στοὺς ἀνθρώπους, τὴν ἔνωση τῆς Γερμανίας, τὴν ἐνότητά τῆς Ἰταλίας καὶ (οἱ Ἑβραῖοι) τὴν χειραφέτησιν τῶν Ἑβραίων. Ἐνας Γερμανὸς δημοσιολόγος ἀπεκάλεσε κάποτε τίς ἐπαναστάσεις τοῦ 1848 *Ναπολεονισμὸν χωρὶς Ναπολέοντα*. Ἦταν ἀκόμῃ μιά Γαλλικὴ Ἐπανάστασις χωρὶς ἐπαναστάτες. Ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ τοὺς συγχρόνους μὲ τὰ γεγονότα αὐτὰ παρατηρητὴς, πρόσεξε πὼς ἐνῶ οἱ νέοι ἐπαναστάτες μιμήθηκαν ὅλες τίς πράξεις καὶ τὴ σύγχισιν τῶν παλαιῶν, χρησιμοποίησαν τὰ συνθήματά τους καὶ τὰ ρούχα τους, δὲν μπόρεσαν ὁμως νὰ καταλάβουν τὸ πνεῦμα τους οὔτε τὸ σκοπὸ τους. Δανεισμένες ἀπὸ τὴ Γαλλία καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴ Γαλλία τοῦ 1789, οἱ ἐπαναστάσεις τοῦ 1848 ἦταν κατὰ ἕνα μεγάλο μέρος τεχνιτὲς ἐπαναστάσεις. Καὶ τεχνιτὲς ἐπαναστάσεις δὲν ἐπιτυχαίνουν.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Αὐτὴ ἦταν ἡ διανοητικὴ κατὰστασις. Γιὰ νὰ ἀρχίσῃ ὁμως μιά ἐπανάστασις χρειάζεται καὶ ἡ κοινωνικὴ δυσαρέσκεια. Στὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ἐποχῆς τοῦ Μέντινιχ μία σειρά ἀπὸ οἰκονομικὰ καταστροφὰς ἔδωσε μορφή στοὺς εὐσεβεῖς αὐτοὺς πόθους.

Φτώχεις καὶ κακὲς ἐσοδεῖες κλόνισαν στὰ 1845 καὶ 1846 τὴν ἀγροτικὴν οἰκονομίαν τῆς Εὐρώπης, ἀνάγκασαν τοὺς χωρικοὺς νὰ χρεωθοῦν καὶ ἀνέ-

βασαν τίς τιμὰς τῶν τροφίμων στίς πόλεις. Συγχρόνως, ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν, ἀρχισε μιά οἰκονομικὴ κρίσις ποὺ κατέστρεψε τοὺς μικροὺς ἐμπόρους. Ἡ κρίσις αὐτὴ τῆς μεγαλύτερης βιομηχανικῆς καὶ ἐμπορικῆς δυνάμεως τῆς ἐποχῆς (ἡ ὁποία δὲν ἐκινδύνευε ἀπὸ τὴν ἐπανάστασιν), χαρακτηρίστηκε ἀπὸ τὸν Μάρξ ὡς ἄμεση αἰτία τῆς Γαλλικῆς κρίσεως, ὅπου ἡ ἀρχαία τάξις τῶν κεφαλαιούχων ἐξακολουθοῦσε μετὰ τὴν καταστροφὴ νὰ ζῇ μέσα σὲ μιά ἀξιοζήλευτη ἀσυνδοσία. Σήμερα οἱ θεωρίες τοῦ Μάρξ προβλέπουν πάλι μιά παρόμοια κρίσις υπερπαραγωγῆς στὸ βιομηχανικὸ κολοσσὸ τῆς ἐποχῆς, τὴν Ἀμερικὴν, ποὺ θὰ προκαλέσῃ τὴν ἐπανάστασιν πρὶν νὰ περάσουν ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὴν προηγουμένη. Ἔτσι, πρὶν ἀκόμῃ ἀπὸ τὸ 1848 ὑπῆρχε μιά ἐπαναστατικὴ κατάσταση καὶ αὐτοὶ ποὺ παρακολουθοῦσαν τὴν κατάσταση ἀπὸ τίς πρωτεύουσες τῆς Εὐρώπης ἔβλεπαν πολλὰ προειδοποιητικὰ συμπτώματα τῆς καταιγίδας. Πὼς ἐτοιμάστηκαν γιὰ νὰ τὴν ἀντιμετωπίσουν; Ὁ τρόπος τους εἶναι ἕνα χιτυρῶ δείγμα τοῦ ἐκφυλισμοῦ τῆς πολιτικῆς σκέψεως στὴ μακρὰ ἐποχὴ τῆς ἀντιδράσεως. Οἱ κυβερνήτες τῆς Εὐρώπης, ὅπως καὶ στὰ 1938, ἔτρεμαν ἀπὸ πρὶν καὶ καθὼς δὲν ἤθελαν νὰ ἀνισταθοῦν, δὲν ἤθελαν καὶ νὰ παραδεχτοῦν τὸν κατακλυσμὸ ποὺ ἐρχόταν. Κατὰ τὴ γνώμην τους ἦταν ἀπλῶς μιά πολιτικὴ στροφὴ ἀπὸ τὴν ὁποία, μὲ λίγη ἐξυπάναδα, θὰ μπορούσαν νὰ εἶχαν μιά ἄμεση ἀφέλεια. Στὴ Γαλλία οἱ ἐχθροὶ τοῦ Γκιζώ ἤθελαν νὰ πάρουν τὴ θέση του. Οἱ Γιούνγκερ, τὸ συντηρητικὸ κόμμα τῶν γαιοκτημόνων στὴν Πρωσία, ἐλπίσαν νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰ συνταγματικὰ προσήματα.

Οἱ ἐχθροὶ τοῦ Μέντινιχ στὴν Αὐστρία καὶ ψιθύριζαν μυστικὰ στοὺς Ἀψβούργους καὶ αὐτοὶ τοὺς ἄκουγαν. Ἐνὰς ἄνθρωπος ὅσῳ ὀφειλόταν τολμηρὰ καὶ διατυπώνει καθαρά τὴ σκέψιν του. Ὁ Ἀλέξης

ντέ Τοκεβίλ¹ ήταν ένας φιλελεύθερος αριστοκράτης που ή απομόνωσή του από τις συνηθισμένες κατηγορίες των ανθρώπων του είχε δώσει τη διορατικότητά του. Ένα μήνα πριν να επαναστατήσει το Παρίσι, προειδοποίησε τη Βουλή ότι αν οι κατώτερες τάξεις φαίνονταν ήσυχες, ήταν επειδή «τα πολιτικά τους πάθη έγιναν κοινωνικά» και ότι η κοινωνική επανάσταση ήταν βέβαιη. Τον λόγο του τον πήραν για συνηθισμένη ρητορία και άρκεστηκαν να γελάσουν ειρωνικά. Οι φίλοι της δυναστείας του Ναπολέοντα στις μηχανορραφίες τους για την κατάληψη της εξουσίας όταν βασίλευε ο Λουδοβίκος Φίλιππος, αποφάσισαν να ριψοκινδυνέψουν και αποτάθηκαν στον κοινό λαό, και ο λαός άπάντησε με στάσεις. Ο βασιλιάς έφυγε πανικόβλητος στην Αγγλία και το φυτίλι που άναψε στο Παρίσι έβαλε φωτιά στην εύφλεκτη ατμόσφαιρα της Αυτοκρατορίας του Μέττερνιχ, πέρα από το Ρήνο.

Στη Βιέννη η επανάσταση άρχισε και εκεί με μηχανορραφίες και κατέληξε και κει στον πανικό. Μέσα σε ένα μήνα μετά την φυγή του Λουδοβίκου Φίλιππου, ο Μέττερνιχ, από το παράθυρο της καγκελαρίας άκουγε το θόρυβο του πλήθους που είχε μαζευτεί από κάτω. «Τί είναι αυτός ο θόρυβος;» ρώτησε ένα κατατρομαγμένο αρχιδούκα. «Αυτό που οι Δημοκρατικοί ονομάζουν Φωνή Θεού» άπάντησε ο πολιτικός της νομιμότητας και έφυγε κι αυτός για την Αγγλία. Τό ήθικό της κυβέρνησεως είχε ξεπέσει, όχι από καμιά συντριπτική ήττα, αλλά από την έσωτερική της άποσύνθεση και στην εποχή της καταρρεύσεως η Αύλη ύ-

1. Γάλλος δημοσιολόγος και πολιτικός (1805 - 1859) που υποστήριζε την κατάργηση της δουλείας στις κτήσεις και την έλευση της εκπαίδευσης.

ποχωρούσε σε κάθε άπαίτηση, σε κάθε επαρχιακή εξέγερση εναντίον του εξασθενημένου συστήματος. Την επανάσταση της Βιέννης άκολουθήσε επανάσταση στην Ιταλία, στην Ουγγαρία, στη Βοημία και όλες τους, αν και διέφεραν μεταξύ τους, συνάντησαν την ίδια διαλλακτικότητα. Στην Ιταλία ο Αυστριακός στρατηγός πήρε έντολη να μην αντισταθεί, και οι επαρχίες χάθηκαν στην Ουγγαρία ο Αυστοκράτορας άναγνώρισε ένα χωριστό, μισαλλόδοχο Μαγναρικό κράτος, στη Βοημία ο νέος Τσεχικός Έθνικισμός εκδηλώθηκε σε ένα Σλαβικό Συνέδριο. Τον Μάιο, η Αυτοκρατορική Αύλη, αφού πιά είχε υποκύψει σε όλα τα χτυπήματα και είχε εγκαταλείψει τις ιστορικές επαρχίες της Αυτοκρατορίας, έφυγε από τη Βιέννη στο Τυρόλο.

Από τη Βιέννη η επανάσταση μεταδόθηκε στις μικρότερες πρωτεύουσες του συγκροτήματος Μέττερνιχ.

Στη Ρώμη και στο Βερολίνο, οι άρχηγοί δεν έφυγαν. Ζήτησαν να μπουν επί κεφαλής του κινήματος που άπειλούσε να τους ανατρέψει. Ο νέος Πάπας διακήρυξε πως ήταν φιλελεύθερος και προσπάθησε να κυβερνήσει με ένα μεταρρυθμιστικό συμβούλιο. Ο έκκεντρικός, ρωμαντικός, επιπόλαιος βασιλιάς της Πρωσίας έχασε την ψυχραιμία του και διεκήρυξε πως ήταν Γερμανός Έθνικιστής. Έτσι, όταν τα παλιά μέτρα της πολιτικής δυνάμεως κατέρρευσαν, οι έθνικιστές επαναστάτες ζήτησαν να βρουν μία καινούρια δύναμη επάνω στην όποια να στηριχτούν. Έκαναν ένα κοινοβούλιο στη Φραγκφούρτη και συναντήθηκαν εκεί για να δώσουν στη Γερμανία μία Κυβέρνηση και να πραγματοποιήσουν τις έθνικές και φιλελεύθερες κατευθύνσεις, πράγμα που φάνηκε πολύ εύκολο, όταν η κοσμοπολιτική άπολυταρχία του Μέττερνιχ είχε καταστρέψει τη δύναμή τους.

ΗΓΕΤΕΣ ΧΩΡΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Εται σε όλη την Εύρώπη οι παλές Κυβερνήσεις παραιτήθηκαν χωρίς κανένα άγώνα και οι καινούριοι πολιτικοί άρχηγοί που είχαν εξαπολύσει κοινωνικές και έθνικές δυνάμεις για να εξασφαλίσουν την άρχη, βρέθηκαν ξαφνικά οι ίδιοι στην άρχη, υπεύθυνοι για την έξασκησή της. Ποιοι ήταν αυτοί οι άρχηγοί και τί είχαν να κάνουν;

Ήταν άνθρωποι επαγγελματίες, από τη μεσαία τάξη, μορφωμένοι και άνθρωπιστές, από παράδοση φιλελεύθεροι, που τον φιλελευρισμό τους τον έμαθαν χωρίς να ξεετάσουν τα κοινωνικά προνόμια που τους έδωσαν τη δύναμη να τον άποκτήσουν. Στην πολιτική ο φιλελευρισμός αυτός τους έκαμε επαναστάτες, αλλά την κοινωνία την έπαιρναν όπως ήταν. Δυστυχώς όμως δεν υπήρχε καθάρη πολιτική επανάσταση. Κάθε επαναστατικό κόμμα πρέπει στο βάθος να στηρίζεται σε μία κοινωνική βάση, και αν δεν έχει, πρέπει να τη ζητήσει. Μπορεί να δεχτεί μία καινούρια βάση και έτσι να κάνει μία κοινωνική επανάσταση, ή να επιστρέψει στην παλιά βάση και να πάψει να είναι επαναστατικό, να μείνει όμως στην άρχη χωρίς μία τέτοια βάση, είναι άδύνατο. Έτσι σε μία κρίσιμη στιγμή μετά την κατάληψη της εξουσίας πρέπει να γίνει μία έκλογη και η έκλογη αυτή άπαιτεί μία συστηματική φιλοσοφία μελετημένη από πριν, δοκιμασμένη με την πείρα, έτοιμη να χρησιμοποιηθεί. Το θάρρος μόνο προσωρινά μπορεί να την άντικαταστήσει. Η άρετή δεν είναι τίποτε. Και οι επαναστάτες του 1848 δεν είχαν μία τέτοια φιλοσοφία. Όταν ήρθε η ώρα της άποφάσεως, ήταν άνέτοιμοι. Αν είχαν να άγωνιστούν για να πάρουν τη δύναμη, μέσα στον άγωνα θα ξεκαθάριζε ο νους του. Αφού όμως άγώνας δεν υπήρχε, ανέλαβαν την ευθύνη για την όποια ήταν ά-

προστοίμαστοι και οι σύμμαχοι τους όποιους κάλεσαν για τη μάχη, αλλά δεν παρουσιάστηκαν άνάγκη να τους χρησιμοποιήσουν, ήταν μία άκόμα δυσκολία γι' αυτούς. Όταν άντιμετώπισαν την επανάσταση, υποχώρησαν ή παραιτήθηκαν, ή παίρνοντας τον έαυτό τους στα σοβαρά, την συνέχισαν και έγιναν γελοίοι.

Τί ήταν αυτή η κοινωνική επανάσταση που άκολούθησε τις πολιτικές επαναστάσεις το καλοκαίρι του 1848; Έποικιλλε, φυσικά, άνάλογα με τις διαφορές των Ευρωπαϊκών χωρών. Άλλου άσιακή και βοιωχανική, άλλου από την ύπαιθρο και ήταν άγροτική. Στο Παρίσι (τη μεγαλύτερη πόλη της ήπειρου), στη Βιέννη, το Βερολίνο και στις μεγάλες πόλεις της Ιταλίας, οι μάζες που δεν άντιπροσωπεύονταν εκδηλώσανε μία άσιακή δυσάρεσκεια. Έξω όμως από αυτά τα μεγάλα κέντρα η κατακραυγή των χωρικών έτρομάζε τις νέες κυβερνήσεις, ενώ οι παλιές θα μπορούσαν να την εκμεταλλευθούν.

Όλους τους πρώτους μήνες του 1848 οι χωρικοί έσασοίαν στις άγροτικές περιοχές της Γερμανίας και της Αυστρίας. Οι πολιτικοί επαναστάτες στις πρωτεύουσες φοβόνταν τέτοιες άνωμαλίες: και τότε, ή στράφηκαν στις παλιές δυνάμεις της τάσεως για να τις καταπνίξουν (δπως στη Γερμανία) και έγιναν έτσι όργανα της άντιδράσεως ή, ικανοποιώντας τα αίτήματά τους, άδυνατίσαν τις βάσεις της δικής τους επαναστάσεως. Στην Αυστρία οι χωρικοί, χρησιμοποιώντας τον όγκο τους μέσα στην επαναστατική συνέλευση, καθάρωσαν να έλευθερωθούν από τα δεσμά του φεουδαρχισμού: έτσι έγιναν συντηρητικοί, και όταν ξαναβρέθηκαν το ήθικό τους, μπορούσαν πιά να χρησιμοποιηθούν από τις έσωτερικές τάξεις για να χτυπήσουν το ριζοσπαστισμό των πόλεων.

ΠΙΣΩ ΣΤΟΝ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΣΜΟ

Αυτό έγινε στο Παρίσι και, με ώριμες παραλλαγές και σε άλλες επαναστατικές πρωτεύουσες. Οι πολιτικοί επαναστάτες της Γαλλίας ήταν ικανότεροι, λιγότερο ρωμαντικοί από τους Γερμανούς—γιατί η μεσαία τάξη της Γαλλίας ήταν καλύτερα εδραιωμένη—και αυτοί όμως δεν είχαν την κοινωνική βάση ή το θάρρος για να την αποκτήσουν, και σιγά-σιγά κατασυντρίφτηκαν από τους πρώην συμμάχους τους, τους άριστους. Μάταια ζήτησαν να προσελκύσουν το προλεταριάτο του Παρισιού με οικονομικά άστοχα δημόσια έργα. Το βάρος έπεσε στους χωρικούς, και οι χωρικοί, συντηρητικοί πιά (άφου είχαν χειραφετηθεί με τη μεγάλη επανάσταση), έγιναν αντίεπανάστατες. Με το επαναστατικό δικαίωμα της ψήφου που δόθηκε σε όλο τον κόσμο πήραν μέρος στην πολιτική και πήραν τη δύναμη να σπάσουν την κόκκινη Παρισινή δικτατορία του 'Ιουνίου, και να φέρουν μία νέα δικτατορία της τάξεως.

Φυσικά δεν ήταν μόνον οι χωρικοί που τρομαγμένοι από τον ριζοσπαστισμό των πόλεων στρέφονταν προς τον συντηρητισμό. Οι μεσαίες και επαγγελματικές τάξεις και η θέση τους εξαρτιόταν από την τάξη, οι έμποροι πού, στις μικρές πρωτεύουσες, είχαν ζήσει στις αυλές των φυγάδων τώρα άρχοντων, οι πολιτικά ουδέτεροι πού στην αρχή έμειναν άσυγκίνητοι—όλοι αυτοί έτρεμαν την άληθινή κοινωνική μεταβολή. 'Ο έθνικισμός πάλι, εργαζόταν διπλά. 'Αν οι Γερμανοί της Αυστρίας και οι Ούγγροι τον χρησιμοποιούσαν για να εξασφαλίσουν τα δικαιώματά τους έναντιών της δυναστείας, οι Τσέχοι και οι Σλοβένοι ζητούσαν την αυτοκρατορική προστασία έναντιόν αυτών των νέων ανελεύθερων κυριών, και την πλήρουν με την υποστήριξή τους. Πρώτα στην Πράγα, ύστερα στη Βιέννη, ο κοινωνικός ριζο-

σπαστισμός ώδηγησε τους πρώτους επαναστάτες πίσω στον πολιτικό συντηρητισμό—ή αλλιώς ελεύθερη να κληθεί στο 'Ινσμπρουκ και στο 'Ολμυτς, όπου κατέφυγε, ανέκτησε το ήθικό της, και ένας νέος Αυτοκράτορας με πιά αποφασιστικούς συμβούλους, με τη νέα υποστήριξη υποδούλων φυλών και με την ξένη βοήθεια, άρχισε τη στρατιωτική ανακατάληψη της αυτοκρατορίας του. Στην 'Ιταλία ο Πάπας γρήγορα κατάλαβε τη διαφορά μεταξύ του επιφανειακού πολιτικού φιλελευθερισμού και του ριζοσπαστισμού των δημαγωγών της Ρώμης. Έφυγε από την πρωτεύουσά του και περίμενε την αποκατάστασή του με τη βοήθεια ξένων δυνάμεων θεραπευμένος τελειωτικά από κάθε φιλελευθερη αντίληψη. Στην Πρωσία ο Βασιλιάς ξανακέρδισε το ήθικό του και την πρωτεύουσά του όπως τα είχε χάσει, χωρίς τη χρησιμοποίηση της βίας. Και η 'Εργατική 'Ομοσπονδία με έδρα τη Φραγκφούρτη, πού είχε άνθίσει μόνο όσο καιρό άδρανούσε η Βιέννη και το Βερολίνο, άφου χρησιμοποίησε όλες της τις δυνάμεις για να χτυπήσει το ριζοσπαστισμό πού έμφανιζόταν στις πόλεις, έγκατέλειψε τα σεναριοφορικά της συνθήματα, μεταβίβασε την έθνικιστική πολιτική της σε ισχυρότερα χέρια, και έξαφανίστηκε.

Έτσι η επανάσταση του 1848 ατέρευσε μέσα σε ένα χρόνο, γιατί οι πολιτικοί επαναστάτες ήταν πολύ άκαδημαϊκοί: Δεν είχαν ετοιμάσει ούτε τη φιλοσοφία τους ούτε το πρόγραμμά τους, και έπειδή είχαν ώφεληθεί από την άπροσδόκητη κάταρση των έχθρων τους, ήταν άνικανοί να πληρώσουν ένα τόσο μεγάλο και ξαφνικό κενό. 'Υπάρχει κάτι το τραγικό στην αντίθεση άμεσα στο πλήθος των άπαιτήσεων και των εύκαιριών πού είχαν, και στην άκαταλληλότητα των άνθρώπων πού δεν μπόρεσαν να ανταποκριθούν σ' αυτό. Γιατί όμως τα πάντα τελείωσαν τόσο γρήγορα; Τόν

170 αιώνα μία τέτοια αντίθεση παθών και συμφερόντων συντάραξε την Εύρώπη επί 30 χρόνια. Τώρα όλα τελείωσαν σε ένα χρόνο μέσα. Πώς η επαναστατική κατάσταση δεν ώδηγησε σε ένα πανευρωπαϊκό πόλεμο; 'Η απάντηση βρίσκεται στην πολιτική των μεγάλων μη Εύρωπαίων δυνάμεων πού ενδιαφέρονταν για την ειρήνη και στην τύχη πού τους έδωσε τη δύναμη να την διατηρήσουν. 'Ο Πάλμερστον πού διηύθυνε την 'Αγγλική πολιτική, δεν ήταν ιδεολόγος. 'Αν ήθελε τον φιλελευθερισμό, τον ήθελε για τα λογικά του πλεονεκτήματα και όχι για τα συνθήματά του και η ρεαλιστική του πολιτική στην Αυστρία και την 'Ιταλία και ο περιορισμός τόσο της νέας Γαλλίας όσο και της γηραιάς Ρωσίας, έκαμε ώστε όλες οι επαναστάσεις να εξαφανιστούν μέσα στα σύννορα όπου γεννήθηκαν, με τη λιγότερη δυνατή έξωτερική παρέμβαση. Το αποτέλεσμα δεν ήταν μία νίκη των συνταγματικών ιδεών, δεν έχουμε όμως και πολλούς λόγους για να υποθέσουμε ότι η επιτυχία των Γερμανών έθνικιστών ή της Ούγγρικης άριστοκρατίας θα ήταν κάτι τέτοιο.

Γιατί λοιπόν το 1848 είναι σπουδαίο; Δεν είναι σπουδαίο για τα γεγονότα πού συνέβησαν στην καταστροφική αυτή χρονιά—δεν είναι άκόμη ούτε για τον αποφασιστικό χαρακτήρα της καταστροφής. Πολλά προβλήματα πού τότε έμειναν άλυτα, λύθηκαν επάνω σε μία μικρότερη βάση, στον επόμενο αιώνα. Σημασία έχει για την κληρονομία πού μας άφησε και μάλιστα την ιδεολογική. Οι μεγάλες άποτυχίες προκαλούν τη σκέψη και σχεδόν όλες οι πολιτικές ιδέες του περασμένου αιώνα ή σχηματίστηκαν σ' αυτή την επαναστατική χρονιά, ή βασίστηκαν στην πείρα της. 'Αν οι φιλελεύθεροι πολιτικοί με τις φιλελεύθερες ιδέες δεν μπόρεσαν να εξασφαλίσουν όχι μόνο

τους φιλελεύθερους θεσμούς τους όποιους μερικοί άπ' αυτούς σέβονταν, αλλά και την έθνική ένότητα και τις κοινωνικές μεταβολές πού κάπως γενικότερα χρειάζονταν, ήταν φανερό πώς έπρεπε να έπιτευχθούν με άλλες, λιγότερο φιλελεύθερες μεθόδους. Μετά το 1848 οι επαναστάτες της Εύρώπης αντιμετώπιζαν προβλήματα πού μία ρωμαντική και ταραγμένη γενιά τα είχε άγνοήσει: Τα προβλήματα της κοινωνικής μεταβολής και τη βάση της εξουσίας και στην ηπειρωτική Εύρωπαϊκή σκέψη τα ιδεώδη της σοσιαλιστικής και της έθνικιστικής δικτατορίας άντικαταστήσανε τα φιλελεύθερα ιδεώδη πού είχαν άποδειχτεί τόσο εύθραυστα. Μόνο στην 'Αγγλία η φιλοσοφική βάση του σοσιαλισμού έμεινε φιλελεύθερη και η 'Αγγλία μόνο έξαιρέθηκε από την επανάσταση του 1848.

'Ότι οι θεωρίες του ηπειρωτικού σοσιαλισμού χρονολογούνται από το 1848, αυτό δεν χρειάζεται να το νίσουμε, γιατί σ' αυτό το χρόνο ο Μάρξ και ο 'Ενγκελς δημοσίευσαν το Κομμουνιστικό τους Μανιφέστο. Το Μανιφέστο ήταν ανεξάρτητο από τις επαναστάσεις—δημοσιεύτηκε πριν να ξεσπάσει η επανάσταση στο Παρίσι—ήταν όμως μία άμεση άπάντηση στις ίδιες αιτίες πού προκάλεσαν τις επαναστάσεις, κάτι πού πήρε τη θέση του φιλελεύθερου προγράμματος. 'Όταν το πρόγραμμα αυτό απέτυχε, το Μαρξιστικό πρόγραμμα πού δεν είχε άκόμη δοκιμαστή έγινε ο γενικός κληρονόμος του επαναστατικού πνεύματος. Τελικά πέτυχε—δεν υπάρχει όμως λόγος να υποθέσουμε ότι είχε καμία μεγαλύτερη συνέγεια με τις συνθήκες του 1848 από ότι ο φιλελευθερισμός πού τότε έδωσε. 'Ο Μαρξισμός, όπως ο ίδιος ο Μάρξ είπε, εξαρτάται από τη βιομηχανοποίηση, από την ύπαρξη ενός άδιαφοροποίητου άστικού προλεταριάτου, όπως ήταν της 'Αγγλίας και του Παρισιού (όπου ο Μάρξ έφτιαξε τη θεωρία του), όχι όμως άκόμη και της άγροτικής Γερμανίας. Και όμως

τη Γερμανία σκεπτόταν ο Μάρξ και όχι τον παγκόσμιο σοσιαλισμό κυρίως ήταν λιγότερο σοσιαλιστής παρά Γερμανός εθνικιστής όπως θα καταλάβει κανείς διαβάζοντας τις διατριβές του έναντι των Τσέχων και των Πολωνών, λαών που πέθαιναν και μόνο σαν τμήματα της Γερμανίας μπορούσαν να κρατηθούν στη ζωή. Μετά το 1848 η Γερμανία γρήγορα βιομηχανοποιήθηκε και μπορούσε επί τέλους να εφαρμοστεί και σ' αυτήν η θεωρία του Μάρξ. Πάλι όμως τα γεγονότα του 1848 έβγαλαν τους Γερμανούς Μαρξιστές από τον ίδιο δρόμο. Στά 1848 η επανάσταση έλύγισε, κατά ένα μέρος τουλάχιστον, με την αντίσταση ή τη λιποταξία των χωρικών και οι Γερμανοί Μαρξιστές παραδέχτηκαν ότι οι χωρικοί δεν θα μπορούσαν να γιαιτρευτούν από τον συντηρητισμό της. Πραγματικά, η μόνη χώρα που ο Κομμουνισμός ρίχτηκε, ήταν η χώρα όπου οι χωρικοί είχαν κερδηθεί ανεξάρτητα από την επανάσταση, και τώρα, που ο κομμουνισμός πού ο πάρεχει είναι Ρωσικός και όχι Γερμανικός, οι χωρικοί είναι περιζήτητοι φίλοι, πράγμα που δεν είχε γίνει ποτέ από το 1848 και ύστερα.

Η ΕΘΝΙΚΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Πολύ λίγος λόγος γίνεται συνήθως για την καταγωγή της εθνικιστικής δικτατορίας από το 1848, γιατί οι θεωρίες αυτές δεν είχαν κανένα τέτοιο μανιφέστο. Η αλήθεια όμως είναι ότι οι ρίζες τους βρίσκονται εκεί και δεν είναι δύσκολο να τις βρούμε. Όταν οι έχθροι ενός δεσποτισμού πέφτουν προφέροντας τη λέξη «Ελευθερία», δεν υπάρχει τίποτε που να μās δείχνει

τί έννοούν μ' αυτή τη χρησίμη άφηρημένη έννοια, και συνήθως τους περιβάλλουμε με την ευγενέστερη έρμηνεία αυτής της λέξης. Αυτό ίσως να είναι ένα εύπλαχνικό, όχι όμως και σίγουρο έθιμο, και η ιστορία του 1848 μās δείχνει πώς στην περίπτωση αυτή είναι άνοητο. Η τριανδρία της Ρωμαϊκής Δημοκρατίας αυτό το χρόνο, είχε τον Γαριβάλδη τον ήρωά της, και τον Ματσίνι τον φιλόσοφό της. Η φιλοσοφία του Ματσίνι ζητούσε να φύγουν όλα τα ούτοπιστικά κριτήρια και οι «ψευδείς» θεωρίες και να έπιβληθεί η άρνηση της θελήσεως του λαού όταν δεν συμμορφώνταν με το «θείον σχέδιο» του οποίου ήταν ο μόνος έρμηνευτής. Όπως παρατήρησε και ο Μπέρντραντ Ράσελ, «Τις θεωρίες αυτές τις πήρε και τις εφάρμοσε ο Μουσσολίνι». Για τον Γαριβάλδη ίσως δεν είναι άπαράιτητο να μιλήσουμε. Ήταν λιγότερο πνευματικός άνθρωπος. Πίστευε ότι σ' αυτόν μπορούσε «τιδήςποτε να δικαιολογηθεί, μόνο και μόνο επειδή φορούσε ένα κόκκινο πουκάμισο και φώναζε: «Viva Italia!» Όχι οι άρχηγοί του Γερμανικού φιλελευθερισμού ήταν περισσότεροι φιλελεύθεροι όταν είχαν να κάνουν με άλλα έθνη. Η Όμοσπονδία της Φραγκφούρτης ήταν μία φιλελεύθερη συνέλευση και χωρίς αμφιβολία τα μέλη της ήταν «καλοί» Γερμανοί. Στην αρχή, προτού ακόμη αναγκαστούν να δείξουν τις αρετές τους και έδειχναν μόνο συγκεχυμένες θεωρίες, εκδηλώνανε αισθήματα συμπάθειας για την Πολωνία που βρισκόταν κάτω από τον Πρωσικό και Ρωσικό ζυγό. Γρήγορα όμως τα γεγονότα τους άναγκασαν να σκεφθούν πιο καθαρά. Έν όνόματι του «ύγιους φρονήματος», έμετρίασαν τον χαλοπροαίρετο ζήλο τους για την Πολωνία και δήλωσαν καθαρά ότι η Πολωνία δεν είχε παρά τα δικαιώματα που της άφηνε η Γερμανική μεγαλοψυχία. Και στα τρία σύνορα — στο Σλέσβικ, τη Βοημία, και την Πο-

λωνία — οι φιλελεύθεροι αυτοί έθνικιστές ζήτησαν όχι ελευθερία, αλλά προσάρτηση και, αν ήταν ανάγκη, προσάρτηση από τον Πρωσικό Στρατό. Κάποτε είναι δύσκολο να πούμε αν οι Ναζί ήταν οι βάρβαροι κατακτητές ή οι νόμιμοι κληρονόμοι των «φιλελεύθερων εθνικιστών» του 1848.

Τί έχουμε να πούμε για τη Γαλλία; Μόνο εκεί η επανάσταση δεν απέτυχε γιατί η δυναστεία δεν αποκαταστάθηκε και μερικές από τις καινούριες δυνάμεις πήραν μία μόνη ιδέα. Στη Γαλλία, η μόνη αληθινή πηγή και το καταφύγιο της επαναστάσεως, ο «Ναπολεονισμός» βοήθη τον Ναπολέονά του, τον Ναπολέονά τον Μικρό. Η περιεργή αυτή μορφή που ανέβηκε στην αρχή χωρίς κανένα πολιτικό πρόγραμμα, βασισμένη στη μουσική δύναμη ενός ονόματος, και την κράτησε ούτ η δύναμη προξικοπηματικό, με ψεύτικα δημοψηφίσματα και σειρά από άσυμβιβαστες και στο τέλος μοιραίες

έκστρατείες, είναι η ιστορική απόδειξη ότι όσοι αποκοτούν επαναστατική δύναμη δεν θα πη ότι και την αξίζουν. «Πιστεύω», λέει ο Τοκεβίλ (άφου περιγράψει τα θαμπά, όνειρο-ροπόλα μάτια του Ναπολέοντα, την πίστη του στην Θεία Πρόνοια και την πεποίθηση πώς ήταν όργανό της, τις εκδηλώσεις της τρέλλας του που ήταν ανακατεμένες με τη χωριάτικη τραχύτητα του), ότι η κατωτερότητα του στη συζήτηση, τον έκανε, γενικά, να αισθάνεται άσχημα όταν συζητούσε με ανθρώπους πνευματικούς.

Ήθελε ακόμη κυρίως να βλέπει την άφροσύνη στο πρόσωπό του και την ιδέα που ενσάρκωνε... Ή αξία τον ένοχλούσε, αν μπορούσε καθόλου να κρίνει ανεξάρτητα. Του χρειάζονταν άνθρωποι να πιστεύουν στο άστρο του και να λατρεύουν έστω και χυδαία τη μοίρα του! Μία φορά ακόμη μπορούμε να δούμε τον είκοστό αιώνα να προδιαγράφεται μέσα στις συνέπειες του 1848.

ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

ΤΟ ΠΙΟ άνοητο πράγμα στον αιώνα μās είναι ότι έπαυσε να πιστεύει στον διάβολο, ενώ αυτός είναι η μόνη αλτία της δημιουργίας του.

RONALD KNOX, στο «Let Dons Delight»

ΑΝ ΘΕΛΕΤΕ μία περιγραφή της έποχης μās, σās την δίνω. Πολιτισμός μέσων χωρίς σκοπούς· πλούσιος σε μέσα περισσότερα από κάθε προηγούμενο και αυτά σχεδόν περισσότερα από τις ανάγκες των ανθρώπων· σπατάλη και κακομεταχείριση τους γιατί δεν υπάρχουν μεγάλα ιδανικά. Ένα μεγάλο σόμα με μία μικρή ψυχή.

R. W. LIVINGSTONE, στο «The Future in Education»

(Από το βιβλίο
«A Book of Quotations» του Viscount Samuel, The Cresset Press, Λονδίνο)

Ο καλλιτέχνης και τὸ κοινό του

Επίσκεψη σε καλλιτεχνική
ἐκθεση με τὸν Ronald Searle
(Ἀπὸ τὸ «Lilliput», Λονδίνο)

«Μὴ φύγετε. Ἀκουσα πὼς ἴσως μᾶς προσφέρουν ἀναγκαστικά ἂν μείνουμε ἀργά».

«Αγαπητή μου... δὲν ξέρω γιατί, μὰ
οἱ ἀφηρημένοι πίνακες μὲ κάνουν
πάντα νὰ τρελαίνομαι στὰ γέλια.»

«Κορίτσια, προσέξτε τὸν ρυθμὸ τῶν ἔρ-
γων... εἶναι σὰν τὴ μουσική, πᾶμ...
παμ-πᾶμ... πᾶμ... παμ-πᾶμ, θυμᾶστε!»

«Πῆς μου: δὲν τὸ βροῖσκες κά-
πως περίεργο αὐτὸ τὸ στόμα;»

«Νὰ σοὺ πῶ, Μαμά, δὲν ξέ-
ρω τίποτα ἀπὸ τέχνη, ξέ-
ρω ὅμως τί μὲ ἀρέσει.»

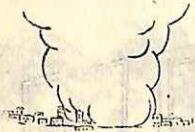
«Δείχνει βέβαια μία σχιζοφρένεια
στὴ σύλληψη τῶν ἔργων του, ἔχει
ὅμως δύναμη... μὰ πολλὴ δύναμη...»

«Τί εἶχα στὸ νοῦ μου; Τί μὲ ἐνέ-
πνευσε; Δὲν ξέρω, δὲν μπορῶ νὰ
σὰς πῶ.» Ἐτσι βγήκανε, μόνα τους.»

Στο τεύχος 'Οκτωβρίου 1947

της «'Εκλογής» δημοσιεύσαμε μια ραδιοφωνική δμιλία του καθηγητού Μπέτερραντ Ράσελ που έδινε μια σοβαρή και λογική εικόνα των συνεπειών του ατομικού πολέμου. Σαν διαμαρτυρία εναντίον έκεινων που ισχυρίζονται πως η πολεμική προετοιμασία είναι η μόνη εγγύηση για ν' αποφύγουμε την καταστροφή, ένας νεαρός Αμερικανός, που μόλις απολύθηκε (και που παρακολούθησε τη Συνδιάσκεψη του 'Αγίου Φραγκίσκου ως ναυτικός εμπειρογνώμων) έγραψε με ρεαλιστικό τρόπο για την «μνημειώδη είρωναία» που συνεπάγεται μια τέτοια πολιτική.

Πώς θα πληρωθώ ή νέα προετοιμασία για πόλεμο

Του

CORD MEYER, Jr.

('Από το «The Atlantic Monthly»,
Βοστώνη)

γιά τα νέα όπλα οι Ισχυρισμοί αυτοί, ότι δηλ. η ειρήνη και η ασφάλεια μπορεί να εξασφαλιστεί με το συναγωνισμό των εξοπλισμών;

Τώρα που βομβαρδιστικά αεροπλάνα μεγάλης ακτίνας δράσεως μπορούν να σηκώσουν το καθένα αρκετές ατομικές βόμβες για να καταστρέψουν ακόμη και τη μεγαλύτερη πόλη, ή μεγάλη απόσταση δεν είναι πιά όπως άλλοτε προφύλαξη. Δεν είναι ασφάλεια το γεγονός ότι έχουμε προσωρινά το μονοπώλιο των ατομικών όπλων.

Πολλοί διάσημοι επιστήμονες υποστηρίζουν ότι μέσα σε δύο ή τρία χρόνια η Ρωσία, και ώρισμα έθνη, μπορεί να κατασκευάσουν απ' αυτά, ανεξάρτητα αν οι 'Ηνωμένες Πολιτείες αποκαλύψουν ή όχι τα τεχνικά μυστικά τους. Στο άμεσο μέλλον, οι 'Αμερικανοί θα ζουν διαρκώς με τον δικαιολογημένο τρόμο μιας επιθέσεως που μπορεί να ερημώσει τις πόλεις και τις βιομηχανίες μας μ' ένα μόνο χτύπημα, ακριβώς όπως μερικά άλλα έθνη φοβούνται τώρα μία παρόμοια επίθεση από τις 'Ηνωμένες Πολιτείες.

Ο θεαματικός χαρακτήρας της έκδηξης της ατομικής βόμβας, επισκίασε μία πληροφορία εξίσου σημαντική, ότι σήμερα υπάρχουν και άλλα νέα και απάνθρωπα καταστρεπτικά πολεμικά μέσα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Ζητώντας πιστώσεις για επιστημονικές έρευνες στο 1946, ένα μέλος του Κογκρέσου υποστήριξε την άποψη του λέγοντας: "Έχει βρε-

θεί ένα όπλο που μπορεί να σαρώσει κάθε ζωή σε μία μεγάλη πόλη. Είναι ένα μικρόβιο που μπορεί να το ρίξει κανείς από αεροπλάνα που θα πετούν σε μεγάλο ύψος για να είναι ασφαλισμένα από το αντιαεροπορικό πυροβολικό. Είναι γρήγορος και βέβαιος θάνατος. Μία επιδρομή θα είναι άρκετή, γιατί τα αποτελέσματά της θα έπεκταθούν πολύ γρήγορα». Η παραγωγή μέσων για βιολογικό πόλεμο μπορεί να γίνει σήμερα και στα μεγάλα και στα μικρά έθνη χωρίς να ξοδευτούν πολλά χρήματα και να κατασκευαστούν πελώρια εργοστάσια.

Από τα γεγονότα αυτά φαίνεται καθαρά πως αν εξαπολυθεί μία επίθεση με τα σύγχρονα όπλα, ούτε πολλά χρήματα, ούτε άνδρες, ούτε εξοπλισμοί μπορούν να σώσουν ένα έθνος από την κολοσσιαία ερήμωση και τον αφανισμό που θα προκαλέσει μία αθεράπευτη αρρώστεια. Πώς λοιπόν μπορούν να δικαιολογηθούν οι μεγάλες δαπάνες για τους εξοπλισμούς και οι στρατιωτικές προετοιμασίες; Πρέπει να ρωτήσουμε τον έαυτό μας και τους ηγέτες μας ποιές θα είναι οι συνέπειες.

Το πρώτο πράγμα που χρειάζεται είναι ένα απόθεμα από σύγχρονα όπλα που να μην τα έχει ο έχθρος. Θα είναι δύσκολο να διατηρήσει κανείς ύστερα από την πρώτη ημέρα, ακόμη και τα εργοστάσια που είναι αφιερωμένα στην πιά ζωτική πολεμική παραγωγή. Μόνο στα όπλα που θα είναι άμεσως διαθέσιμα μπορεί κανείς να βασιστεί για να εξαπολύσει την άκαριαία αντίεπιθεση που θα χρειαστεί. Οι 'Ηνωμένες Πολιτείες, αν έχουν την πρόθεση να φοβερίσουν άλλα κράτη, δεν μπορούν να κάνουν τίποτε άλλο παρά να προσπαθήσουν να διατηρήσουν το μεγαλύτερο όπλοστάσιο του κόσμου σε ατομικές βόμβες, ραδιενεργά δηλητήρια, μικρόβια, ρουκέτες μεγάλης ακτίνας δράσεως και βομβαρδιστικά αερο-

πλάνα. 'Ακόμη η δυνατότητα της συνεχίσεως ενός μελλοντικού πολέμου θα εξαρτηθεί όχι μόνο από τον αριθμό ή τη δύναμη των διαθεσίμων όπλων, αλλά και από την ικανότητα που θα έχουν οι αντίπαλοι να προφυλάξουν από την καταστροφή τους πιά σημαντικούς τομείς της εθνικής τους βιομηχανίας και του πληθυσμού. Αυτό συνεπάγεται ένα τεράστιο πρόγραμμα αναγκαστικής αποκεντρώσεως των βιομηχανικών κέντρων, για δύο αντίκειμενικούς σκοπούς. 'Ο πρώτος, που πρέπει να πάρει τη μεγαλύτερη προτεραιότητα, είναι η εξασφάλιση της μαχίμου δυνάμεως: η διασπορά δηλ. και η προφύλαξη του στρατιωτικού προσωπικού, των αποθεμάτων σε όπλα, των βιομηχανιών και των εργατών που παράγουν τα πιά απαραίτητα όπλα καθώς και των κυβερνητικών υπαλλήλων. Οι στρατιώτες πρέπει να είναι διασκορπισμένοι σε όλη τη χώρα, σε μυστικά και ατελείωτα κέντρα αντιστάσεως, με βόμβες, μικρόβια, αεροπλάνα, και τις ρουκέτες πάντοτε έτοιμες για δράση. Τα εργοστάσια, οι εργάτες και οι πρώτες ύλες οι απαραίτητες για την παραγωγή όπλων, πρέπει επίσης να σκορπιστούν σε ατελείωτα κέντρα παραγωγής. Επίσης το Καπιτώλιο, ο Λευκός Οίκος και το Πολεμικό Στρατηγείο αποτελούν σπουδαίο στόχο για ένα πιθανό εισβολέα όπως και το Όουκ Ρίτζ ή το Νιτρώιτ. Είναι ακόμη ανάγκη να συσταθούν χωριστά υπόγεια κέντρα στρατιωτικής διοικήσεως που το καθένα τους θα μπορεί να αναλάβει την αρχηγία της αντιστάσεως αν τα άλλα καταστραφούν.

Αυτά τα καταφύγια θα πρέπει να μπορούν να προφυλαχθούν από τη ραδιενέργεια και τα μικρόβια που θα υπάρχουν στην εξωτερική ατμόσφαιρα. 'Η κατασκευή τέτοιων υπογείων σπηλαίων για ολοκληρωμένα εργοστάσια και άμυνες εγκαταστάσεις, όπως είναι φανερό, θα εξαντλήσει τις προσόδους και του πλουσιώτερου ακόμη έθνους, είναι όμως πράγμα

πού, αντίθετα με την κατασκευή υπογείων πόλεων, μπορεί να γίνει. Αν αυτό το πρόγραμμα πραγματοποιηθεί, ίσως μπορέσει η χώρα να συνεχίσει τον πόλεμο έστω και αν οι πόλεις της έρημωθούν και οι περισσότεροι από τους πολίτες της είναι άκρωτιστασμένοι,μισοπεθαμένοι ή νεκροί. Ο δεύτερος αντικειμενικός σκοπός του προγράμματος άποκεντρώσεως είναι η προστασία του αστικού πληθυσμού. Το έργο αυτό για μας, με 45 εκατομ. ανθρώπους συγκεντρωμένους στις 200 μεγαλύτερες πόλεις μας, είναι τεράστιο. Το κράτος μπορεί να διατάξει ώστε οι περιοχές γύρω από τις πόλεις να κτιζώνται άραια. Μπορεί ακόμη να είναι όλα έτοιμα για την εκκένωση με την πρώτη είδηση ότι άρχισε επίθεση. Για την ασφάλεια εκείνων που δεν μπορούν να φύγουν έξω από τα κέντρα μπορεί να κατασκευασθούν βαθεία υπόγεια καταφύγια. Στην περίπτωση όμως ενός συνεχούς βομβαρδισμού με ατομικές βομβες και μικρόβια, αυτά τα μέτρα θα ήταν σάν να χιζάμε πυργους από άμμο για να συκρατήσωμε τον ώκεανό.

Η μόνη ύπηρεσία που θα μπορούν να προσφέρουν σ' ένα μελλοντικό πόλεμο οι ήμιγυμνασμένες έφεδρικές δυνάμεις, θα είναι: άτακτος πόλεμος έναντι των άλεξιπτωτιστών του έχθρου και πρώτες βοήθειες. Η εκγύμνασή τους μπορεί να δικαιολογηθεί μόνο σάν τελευταίο μέσο για να πεισθεί ο ελσβολέας ότι το έθνος είναι έτοιμασμένο να αντίσταθι ως το τέλος. Η πραγματική όμως ικανότητα μιας χώρας για να αντίσταθι, θα είναι ανάλογη με τον αριθμό των άποθεμάτων της στα πιο καταστρεπτικά όπλα, από την έκταση της διασποράς της βιομηχανίας της, από τον αριθμό του ειδικευμένου προσωπικού που θα έχη τη διοίκηση των στόλων των βομβαρδιστικών, των μηχανημάτων έκτοξεύσεως ρουκετών, την κινητοποίηση των δυνάμεων της άντεπιθέσεως και τη διεύθυνση των άντιαερο-

πορικών έγκαταστάσεων, και από το βαθμό της προπαρασκευής του.

Ο κίνδυνος του ατομικού ή μικροβιακού σμποτάς χρειάζεται πολύ μεγάλη άστυνομία με τεράστια δύναμη ώστε να μπορή να κάνει έρευνες και συλλήψεις. Το κράτος όχι μόνο θα πρέπει να επιβάλλι δραστικά περιοριστικά μέτρα στα δικαιώματα και τις κινήσεις των ίδιων του των πολιτών, αλλά αυτά - αμυνόμενοι, πρέπει να προσπαθήσει να δημιουργήσει το τελειότερο σύστημα πολιτικής άστυνομίας που υπάρχει στον κόσμο. Το πλεονέκτημα που μπορεί να έχη ένας ελσβολέας με αίφνιδιστική επίθεση, επιβάλλει την ύπαρξη κατασκόπων που θα έχουν δώσει από πριν όλες τις σχετικές προειδοποιήσεις και πληροφορίες.

Έντατική πολεμική παραγωγή σέ συνδυασμό με τη διασπορά των βιομηχανιών σημαίνει τεράστια όργάνωση, σέ σημείο που ποτέ δεν όνειρεύτηκε κανείς στις 'Ηνωμένες Πολιτείες. Καμία ιδιωτική εταιρεία δεν θα δεχθι θεληματικά την επίζημία επιχείρηση να μεταφέρει τις μηχανικές της εγκαταστάσεις έξω από την πόλη και να τις θάψει στην ύπαιθρο. Πρέπει να υπάρχει ένα σχέδιο έθνικης άμύνης που να καθορίζη τι ποσό του κρατικού εισοδήματος πρέπει να άφιερωθι στα διάφορα προστατευτικά μέτρα όπως και τι θα έχη την προτεραιότητα, για να έχη έξασφαλισθι ότι όλα θα γίνουν με την μεγαλύτερη ταχύτητα και οικονομία.

Ο μόνος αντικειμενικός σκοπός του σχεδίου έθνικης άμύνης πρέπει να είναι η συγκρότηση στρατιωτικής δυνάμεως μεγαλύτερης από εκείνη που θα μπορή να συγκεντρώσει κάθε έχθρικό συγκρότημα και όπως ο συναγωνισμός θα γίνεται έντονώτερος, το άτομο θα πρέπει να θυσιάζη συνεχώς την ύλική του ευμερία στις άπεριόριστες άπαιτήσεις του κράτους. Η προσπάθεια της προετοιμασίας για έναν άλλο πόλεμο θα

καταστρέψη κατά τον ίδιο άποφασιστικό τρόπο και τις προσπάθειες εκείνων που θέλουν να ξαναγυρίσωμε στη θρυλική έποχή του συναγωνισμού της ιδιωτικής επιχείρησης όπως και την προσπάθεια εκείνων που απέβλεπαν σέ μία οικονομία με βάση το καλό της πλειοψηφίας και υπεύθυνη απέναντι στην πλειοψηφία αυτή.

Δεν υπάρχει παρά ένας λογικός ισχυρισμός που μπορεί να χρησιμοποιηθι για να δικαιολογησει τις θυσίες: ότι αυτή η άνώτερη στρατιωτική δύναμη είναι ο μόνος τρόπος για ένα έθνος να προστατευθι τα δικά του και τη γη του. Είναι πολύ πιο εύκολο να πείσεις τους ανθρώπους να φοβούνται έναν ώρισμένο έχθρο, παρά να τους πείσεις ότι ο πραγματικός κίνδυνος βρίσκεται στην έθνική τους ύπεροχή. Η τάση αυτή έχει ένισχυθι από το γεγονός ότι μόνο η Σοβιετική Ένωση μπορεί να διεκδικήση τη στρατιωτική ύπεροχή των 'Ηνωμένων Πολιτειών.

Αναγκασμένοι από την διεθνή άναρχία να έτοιμασθούν για ένα άλλο πόλεμο, οι ήγέτες των δύο κρατών που μόνο αυτά μπορούν να χρηματοδοτήσουν ένα σύγχρονο πόλεμο τείνουν να τονίσουν ακόμη περισσότερο τα σημεία στα όποια διαφέρουν οι δύο κοινωνίες, σάν μέσο για να πείσουν τους λαούς τους για την ήθική αξία των θυσιών τους. Όπως το βάρος των έξοπλισμών μεγαλώνη, ανάλογα θα πρέπει να αύξηθι και η προπαγάνδα, ώπου ο Άμερικανικός και ο Ρωσικός λαός ποτισθούν τόσο καλά από τον φόβο, ώστε να πεισθούν πως ο άγώνας τους είναι δικαίος και να ύποσυχθούν σέ όλα εκείνα που άπαιτεί σήμερα η πολεμική προετοιμασία.

Η ολοκληρωτική προετοιμασία για πόλεμο σημαίνει ολοκληρωτισμό για τους Άμερικανούς πολίτες. Έκτός από την άπάθεια του δημοκρατικού δικαιώματος ν' άποφασίζουν για τα δημόσια πράγματα, ή μεγαλύτερη μαρίδα του πληθυσμού θα

χάσει και το δικαίωμα να εκλέγη την εργασία και το μέρος όπου προτιμά να ζήση. Επίσης είναι άπίθανο ότι θα μπορέσει να διατηρηθι ή έλευθερία του λόγου και του συνέρχασθαι. Άφου θα είναι ύποχρεωτικά έγγεγραμμένοι στους καταλόγους για τις άμυντικές δυνάμεις, άφου οι κινήσεις τους θα είναι περιορισμένες από την άστυνομία, άφου οι άρχες θα μπορούν να τους κάνουν έρευνα και να τους συλλαμβάνουν, άφου θα είναι ύποχρεωμένοι να εργάζωνται περισσότερες ώρες με μικρή άμοιβη, οι πολίτες θα γίνουν άπλως όργανα του κράτους. Και αν τολμήσουν να παραπονεθούν για τις καταπιεστικές αυτές θυσίες, ή άπάντηση θα είναι ότι αυτές είναι άνάγκη να γίνουν για να προστατευθι ή κυρίαρχη άνεξαρτησία των 'Ηνωμένων Πολιτειών. Αυτή είναι ή μνημειώδης ελρωναία που δημιουργείται με την πολιτική της σύγχρονης πολεμικής προπαρασκευής.

Κάθε ισχυρισμός που έχουν προβάλει οι Άμερικανοί ήγέτες για να άποδείξουν την άνάγκη των πολεμικών προετοιμασιών έχει χρησιμοποιηθι με την ίδια δύναμη από τη Σοβιετική Ένωση. Εκεί μάλιστα το πράγμα παρουσιάζεται πιο έπείγον, άφου για την ώρα δεν είναι σέ θέση να άντεπιτεθούν με την ίδια δύναμη στην επίθεση που τεχνικά μπορούν να έξαπολύσουν έναντιόν τους οι 'Ηνωμένες Πολιτείες.

Τα σημερινά άμυντικά μέτρα που αναγκαστικά δημιουργούν τα νέα όπλα, είναι τα ίδια για τη Ρωσία και τις 'Ηνωμένες Πολιτείες. Γι' αυτό φαίνεται παράλογο σήμερα να άπαιτεί κανείς από τους Ρώσους ήγέτες να άντικαταστήσουν την άυστηρή πεύθαρχία του Κομμουνιστικού Κόμματος με τις πιο άντιπροσωπευτικές μεθόδους της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Πρέπει να περιμένη κανείς μάλλον μία αύξηση του περιορισμού των δικαιωμάτων και σήμε-

ρα ο Ρωσικός λαός προτρέπεται, όπως λέει η επίσημη προπαγάνδα, να φτάσει: «το ανώτατο όριο ικανότητας και τεχνικής εξασκήσεως κάτω από αυστηρότατη πειθαρχία. Επίσης, όπως και στις Ήνωμένες Πολιτείες, η λογοκρισία και οι ταξιδιωτικοί περιορισμοί, άποτέλεσαν απαραίτητα στοιχεία της Ρωσικής ασφάλειας.

Για τους Αμερικανούς, η ύπαρξη της Ρωσικής μυστικής αστυνομίας είναι η φοβερότερη κατηγορία έναντιον του Σοβιετικού κράτους. Είναι δύσκολο όμως να δη κανείς πως μπορεί να καταργηθεί ένα τέτοιο όπλο έθνικης ασφάλειας, εφ' όσον η απειλή του ατομικού πολέμου παραμένει. Μόνο όταν αυτός ο κίνδυνος εκλείψει θα έχει την ευκαιρία το Ρωθικό καθεστώς να χαλαρώσει τη σκληρή του πειθαρχία και να δώσει στους πολίτες του ένα ευρύτερο πεδίο πολιτικών ελευθεριών και πολιτικής εθύνσης.

Όπως οι Ήνωμένες Πολιτείες έτσι και η Σοβιετική Ένωση βρίσκεται αναγκαστικά μέσα στον παγκόσμιο συναγωνισμό για να ενισχύσει τους συμμάχους της, να πάρει με το μέρος της μικρά έθνη που ως τώρα έχουν μείνει ουδέτερα, να εξασθενήσει τους δυναστικούς εχθρούς της. Μ' όλο που χρησιμοποιεί μεθόδους πιο άηλεείς και απόλυτες από τις δικές μας, η Σοβιετική πολιτική στα Βαλκάνια μοιάζει με την Αμερικανική επέμβαση στην Κίνα και στην Ελλάδα. Κάθε αντίπαλος ζητάει να εξασφαλίσει με τη βία, ότι ο άλλος δεν θα μπορέσει να κερδίσει και να επεκτείνει την επιρροή του σε περιοχές που αυτός θεωρεί ζωτικές για την ασφάλειά του.

Το μέλλον στο οποίο η πολεμική προετοιμασία θα οδηγήσει τους Αμερικανούς και τους Ρώσους, φαίνεται καθαρά σήμερα. Καθένας προσπαθεί να δημιουργήσει τόσο συντριπτική στρατιωτική δύναμη ώστε να μην φοβάται τον άλλο, και στην πραγματικότητα, αυτές οι προσπάθειες δεν κάνουν τίποτε άλλο παρά

να πολλαπλασιάζουν τις ύποψίες τους. Όταν οι λαοί και των δύο χωρών γίνουν τα έξασκημένα και πειθαρχημένα όργανα των ήγετών τους, θα έχει συμπληρωθεί η πολεμική τους προετοιμασία και η ζωή για το άτομο θα είναι μία αδιάκοπη καταπίεση και άβεβαιότητα. Και επειδή τα άμυντικά μέτρα δεν μπορεί πια κανείς να τα ξεχωρίσει από τις επιθετικές προετοιμασίες, οι πιο στοιχειώδεις προφυλάξεις μιας ειρηνικής κυβερνήσεως είναι άρκετες να εξαπλώσουν το φόβο και να προκαλέσουν απειπισμένα ανάλογα μέτρα. Έκείνο που ένα κράτος δίκαια θεωρεί στοιχειώδες μέτρο για την άμυνά του, το άλλο θα το ερμηνεύει σαν κάτι αντίστοιχο με την κήρυξη πολέμου.

Στον ανταγωνισμό μπορούμε να διακρίνουμε τρία στάδια. Το πρώτο είναι η σημερινή περίοδος κατά την οποία οι Ήνωμένες Πολιτείες έχουν ατομικά όπλα και η Σοβιετική Ένωση (όσο τουλάχιστο ξέρουμε) δεν έχει κανένα. Στο 1950 όμως, το στάδιο αυτό θα έχει πιθανότατα τελειώσει, και οι Ρώσοι θα έχουν αρχίσει να κατασκευάζουν ατομικά έγκρητικά όπλα. Όσον καιρό οι Ήνωμένες Πολιτείες θα νομίζουν πως είναι ο μόνος κάτοχος των νέων καταστρεπτικών μέσων, θα υπάρχει και ένας ιδιαιτέρως πειρασμός. Ο πειρασμός αυτός είναι ο προληπτικός πόλεμος. Προτού απορρίψουμε αυτή την ιδέα ως τερατώδη φαντασιοπληξία, πρέπει να εξετάσουμε τα έπιχειρήματά της. Οι υποστηρικτές της βασίζουν τη γνώμη τους κυρίως στο ότι οι Ήνωμένες Πολιτείες βρίσκονται σήμερα στο ύψος της δυνάμεώς τους και ποτέ άλλοτε δεν θα ξαναμπορέσουν να κερδίσουν ένα ατομικό πόλεμο με λιγότερες γι' αυτές ζημιές. Υποστηρίζουν πως η δύναμη της Ρωσίας σε βιομηχανίες και άνδρες και η σταυροφορική της ιδεολογία, την κάνουν έπιφοβο αντίπαλο σε κάθε παρατεταμένο αγώ-

να για τη στρατιωτική υπεροχή. Έκείνοι που είναι αντίθετοι με τον προληπτικό πόλεμο στηρίζουν τη γνώμη τους στη καθυσχερατική πεποίθηση ότι ο Αμερικανικός λαός δεν θα επιτρέψει ποτέ στην κυβέρνηση του ν' αρχίσει έναν πόλεμο. Δεν είναι πια άσφαλές να χρησιμοποιούμε το παρελθόν ως βάση για να προμαντέψουμε πως ένας τρομοκρατημένος λαός θα χρησιμοποιήσει την τρομακτική δύναμη που για μια στιγμή ανάκαλυπτε ότι είναι ο μοναδικός κάτοχος της. Μόνο όταν το μεγαλύτερο μέρος των Αμερικανών καταλάβει όλες τις συνέπειες ενός τέτοιου πολέμου και αντικαταστήσει με κάτι άλλο τον συναγωνισμό για τα όπλα, τότε μόνον θα υπάρξει μια πραγματική εγγύηση που θα αντισταθεί στον πειρασμό της επίθεσης.

Κατά βάθος ο προληπτικός πόλεμος είναι το ευγενικό όνομα της επιθεσεως. Αν τον αποδεχόμαστε αν αυτό θα φόβιζε και θα αποξέωνε εκείνη τη μερίδα της παγκόσμιας γνώμης που προηγουμένως έκλινε με την Αμερικανική αντίληψη της δημοκρατίας έναντιον της άγριας βίας των Ρωσικών μεθόδων. Κανένας Αμερικανός δεν θα μπορούσε τότε πια να ισχυρισθεί ότι η χώρα του υπεράσπισε τον πατριπαράδοτο Χριστιανικό σεβασμό προς την προσωπικότητα του ανθρώπου έναντιον του Κομμουνιστικού υλισμού.

Οι άφωνοι νεκροί θα γελάσουν σαρκαστικά γι' αυτά τα δήθεν ήθικά προσχήματα. Ο προληπτικός πόλεμος είναι η πράξη για την οποία έκτελέσαμε τους ήγέτες του Ναζισμού στη Νυρεμβέργη. Ας αφήσουμε εκείνους που σήμερα επιμένουν σ' αυτήν την πολιτική και εκείνους που την υποβοηθούν με τη σιωπή τους να καταλάβουν πως έστω κι αν νικήσουν, θα είναι υπεύθυνοι για την ομαδική έκτελεση αμάχων πληθυσμού, γυναικών και παιδιών, σαν να τους είχαν τουφεκίσει έναν έναν.

Στην πραγματικότητα ο άμυντι-

κός πόλεμος δεν υπόσχεται τη φθνή εύκολη νίκη που ισχυρίζονται οι υποστηρικτές του. Με την πρώτη αμερικανική ατομική βόμβα που θα πέσει, το ρωσικό πεδίο θα βρεθεί στη μάχη. Παρόμοια επίθεση θα μπορούσε να εξαπολυθεί διά μέσου της Τουρκίας και της Μέσης Ανατολής, και να αρχίσει μια νέα προώθηση του Σιβηρικού στρατού για τον έλεγχο της Μαντζουρίας και της Κίνας. Ίσως οι Ρώσοι να έχουν από τώρα βιολογικά όπλα που δεν θα διστάσουν καθόλου να τα χρησιμοποιήσουν έναντιον της Βορείου Αμερικής αν τους επιτεθούμε.

Αφού κατακτήσουν τη Ρωσία και τους συμμάχους της, οι Ήνωμένες Πολιτείες, θα πρέπει να κυβερνήσουν τον κόσμο με σιβηρό χέρι. Σε όλη την κατακτημένη περιοχή θα πρέπει επί άόριστο χρονικό διάστημα να διατηρούνται στρατεύματα κατοχής για να εμποδίσουν αυτούς που θα επιζησουν να κατασκευάσουν κρυφά, όπλα εκδικήσεως. Επομένον είναι ότι η Αμερικανική αυτή αυτοκρατορία θα καταρρεύσει έπαισχυτα, κατεστραμμένη από την έσωτερική διχόνοια και την επανάσταση.

Αν αναβληθεί ένας προληπτικός πόλεμος και αν ο συναγωνισμός των εξοπλισμών συνεχιστεί, θα φθάσουμε στο δεύτερο στάδιο, όταν η Σοβιετική Ένωση θα έχει φτιάξει αρκετές ατομικές βόμβες για να ερωμάσει τις μεγαλύτερες Αμερικανικές πόλεις. Τότε το ένα ή το άλλο κράτος μπορεί να πεισθεί, καθώς ο συναγωνισμός θα προχωρή, ότι ύστερεί στην κατασκευή των όπλων και στην ύπογεια διασπορά των βιομηχανιών του. Αυτή η ιδέα πιθανόν να προκαλέσει εκείνον που χάνει το παιχνίδι, να επιτεθεί για να πάρει από τον αντίπαλο το πλεονέκτημα να χτυπήσει πρώτος, με το φόβο ότι η μεγαλύτερη άρροπορία ίσως του δώσει μεγαλύτερη δύναμη. Και τα δύο κράτη μπορούν να κάνουν πράγματα από τα οποία ούτε το ένα ούτε το άλλο να μπορεί να υποχωρήσει.

Στο δεύτερο αυτό στάδιο του άγωνα, ένα πράγμα είναι βέβαιο. "Αν ο πόλεμος αρχίσει ενώ και τα δύο κράτη θα είναι ικανά να κρατήσουν την επίθεσή με αρκετή δύναμη για να αντεπιτεθούν, το αποτέλεσμα θα είναι τελειωτική καταστροφή των πόλεων και των δύο κρατών και των συμμάχων τους. Τόσσο ποί θα νικήση — αν μπορούμε να το ονομάσουμε νικήση — θα κληρονομήσει μία ερημία όπου οι πεινασμένοι και άκρωτηριασμένοι άνθρωποι θα πλαινώνονται σε απόγνωση.

"Αν μπορούσαμε ν' αποφύγουμε τον πόλεμο στο δεύτερο στάδιο και συνεχισθή ο συναγωνισμός, θα έρθει ένα τρίτο στάδιο όπου ο επιτιθέμενος μπορεί να επιτύχει τέτοια επιθετική δύναμη ώστε να μην υπάρχει κανένα μέσο αντεκδίκησης. "Αν πριν περάσουν πολλά χρόνια κατασκευασθῇ μία βόμβα από υδρογόνο και ήλιο, 100 φορές ισχυρότερη από τις σημερινές βόμβες, όπως έχουν προμαντέψει αρμόδιοι "Αμερικανοί ειδικοί, μπορεί πολύ γρήγορα να φθάσουμε σ' αυτή την τρίτη φάση. "Όταν ο φόβος της αντεκδίκησης δεν θα υπάρχει πιά, η μόνη άμυνα θα είναι η επίθεση.

Αν οι μεγάλες δυνάμεις δεν μπορούν να συμφωνήσουν πάνω σ' ένα αποτελεσματικό σύστημα παγκοσμίου ασφαλείας που θα θέσει τέρμα στον σημερινό τους ανταγωνισμό, ο πόλεμος φαίνεται αναπόφευκτος. Ζητώντας όμως την ασφάλεια στους εξοπλισμούς, οι "Ηνωμένες Πολιτείες και η Ρωσία δημιουργούν μία κατάσταση από την οποία δεν υπάρχει άλλος τρόπος για να βγούν, παρά μόνο ο πόλεμος — η ύποταξη στην απειλή του πολέμου.

Καθώς ο λαός καταλαβαίνει πιο πολλά πράγματα σχετικά με τις συνέπειες των εξοπλισμών, η προσπάθεια να όριστη ο ένοχος συνεχιζε-

ται... Στην πραγματικότητα, καμιά από τις δύο αυτές κυβερνήσεις δεν είναι άμεσα υπεύθυνη για τον έντονο άγωνα στον οποίο έχουν αναμειχθῇ. Και οι δύο αντιδρούν με τρόπο φυσικό και προφανικό στις πιέσεις της διεθνούς αναρχίας. "Η πραγματική αιτία είναι ότι οι θεσμοί που υπάρχουν δεν είναι αυτοί που χρειάζονται. Τόσο η "Αμερικανική όσο και η Ρωσική κυβέρνηση πρέπει να μοιραστούν την ευθύνη γι' αυτήν την κατάσταση, γιατί ούτε η μία ούτε η άλλη δεν θέλησε να μεταβίβαση αρκετή δύναμη και εξουσία σε ένα διεθνή οργανισμό, ώστε να τον κάνει αξιόπιστο μέσο για τη διατήρηση της ειρήνης.

Πρέπει λοιπόν να περιμένουμε απελπισμένοι να καταστροφούμε από ένα πόλεμο που δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτε για να τον εμποδίσουμε; "Αρνούνται να το πιστέψω. "Υπάρχει ελπίδα ότι οι άνθρωποι είναι αρκετά λογικοί ώστε να συμφωνήσουν πώς πρέπει να ζήσουν. Ξεροντας πώς μία νέα σύγκρουση θα ήταν η αυτοκτονία της πολιτισμένης κοινωνίας, πρέπει τα "Ηνωμένα "Εθνη να πάρουν, συμπληρωματικά, αρκετή ένοπλη δύναμη ώστε να επιβάλλουν διεθνείς νόμους που θα κανονίζουν τους εθνικούς εξοπλισμούς και θα απαγορεύουν τις επιθετικές πράξεις.

Σάν "Αμερικανοί πολίτες, απολαμβάνουμε ακόμη το προνόμιο της ελευθερίας του λόγου και της ψήφου.

Μπορούμε να ζητήσουμε από το κράτος μας να προτείνει στα άλλα έθνη το σχηματισμό διεθνούς δικαίου και διεθνούς αστυνομίας. "Ός την ώρα που οι "Ηνωμένες Πολιτείες θα δείξουν ότι είναι έτοιμες γι' αυτό το βήμα, η υπόλοιπη ανθρωπότητα μπορεί μόνο να περιμένει και να παρακολουθή, ενώ η μοίρα της θα αποφασίζεται μπροστά στο «πράγμα» που βάσει η "Αμερικανική λαϊκή γνώμη.

Αυτή είναι η Ούρουγουά

(Από το
«Neue Zürcher Zeitung»,
Zurich)

Όταν ο ταξιδιώτης περνά με τ' αεροπλάνο πάνω απ' την Ούρουγουά, βλέπει ένα τοπίο καταπράσινο, λιβάδια εύφορα που απλώνονται ως πέρα στον ορίζοντα. Οι κυματισμοί των χαμηλών λόφων ούτε καν διακρίνονται από ψηλά. Οι λιγοστές δασωμένες περιοχές έχουν άσυνθηκτο χαρακτήρα: μικρές συστάδες δένδρων κοντά σε ομάδες σπιτιών, σκορπισμένες εδώ κι εκεί στην καταπράσινη έκταση ή συμμετρία φανερώνει το χέρι του ανθρώπου. Και για να έχουν τα ζώα λίγη σκιά υπάρχουν σ' αυτά τα άπεραντα βοσκοτόπια άλλα δέντρα φυτεμένα σε κύκλο, σε σταυρό, σε τρίγωνο, σε τετράγωνο.

"Η σχετική συμμετρία των κτημάτων δείχνει ολοφάνερα πώς το μικρό αυτό κράτος που αποτελείται από λιβάδια για βοσκή και από άκτες, είναι τέλεια ανεπτυγμένο αν και όχι κατοικημένο παντού. Οι άνθρωποι εδώ δεν ζουν, όπως στη Βραζιλία, κοντά στην άδασστη Φύση. "Η Ούρουγουά είναι στην πραγματικότητα το πιο πυκνά κατοικημένο κράτος της Νοτ. "Αμερικής με αναλογία 14 κατοίκων σε κάθε τετραγωνικό χιλιόμετρο, αλλά οι μισοί σχεδόν από τα δύο εκατομμύρια των κατοίκων της ζουν μέσα ή γύρω από τη μόνη μεγάλη πόλη που υπάρχει εκεί, το Μοντεβιδέο.

"Όταν το αεροπλάνο κατεβαίνει για να προσγειωθῇ, ο ταξιδιώτης προφταίνει να ρίξει μία ματιά σε μία πόλη που απλώνεται εκεί όπου τελειώνει η πράσινη έκταση, με τα

προάστια της στολισμένα με μορφα άλση, με τα άτελειωτα νερά της που λές πώς είναι αληθινή θάλασσα, και τις έκβολές του Ρίο ντε λα Πλάτα με 210 χιλμ. πλάτος. "Αφού διαγράψη ένα μεγάλο κύκλο το αεροπλάνο κατεβαίνει στο μεγαλύτερο πεδίο προσγειώσεως, σ' ένα από τα πιο συγχρονισμένα και καλύτερα αεροδρόμια του κόσμου, το Καράσχο, τον αερολιμένα της πρωτεύουσας της Ούρουγουάς. "Η άφιξη και στο Καράσχο ακόμη είναι έντυπασιακή. "Υπάρχουν Σκανδιναβικά, "Αμερικανικά αεροπλάνα γιατί πολλές εταιρείες διάλεξαν το Μοντεβιδέο για τέρμα των υπερωκεανικών γραμμών τους.

Μία ευχάριστη, δροσερή αύρα πνέει στο Μοντεβιδέο — τόσο διαφορετικό από τη Βραζιλιανή πρωτεύουσα, το Ρίο Ιανέιρο. Για να φτάση στην πόλη με το αυτοκίνητο ο ταξιδιώτης διασχίζει το μαγευτικό προάστειο Καράσχο όπου ο άερας είναι γεμάτος από την αλμύρα της θάλασσας και την εθωρία των ευκαλύπτων. Το Καράσχο έχει γραφικούς έλλισό-

μενους δρόμους που αποτελούν μια αντίθεση με την τετραγωνισμένη ρυμοτομία της Βραζιλίας. Μικρά έξοχικά σπιτάκια σκορπισμένα ανάμεσα σε πλούσια δέντρα με μπουκενβίλιες στους φράχτες των κήπων, δίνουν στο τοπίο μια χαρούμενη, γιορτινή ατμόσφαιρα, ιδίως κοντά στη θάλασσα με την πλατιά άμμουδερή παραλία και τα άφροσπεφανωμένα κύματα που συναντιούνται και ανακατώνονται ο ποταμός και η θάλασσα.

Ο παραθαλάσσιος δρόμος απλώνεται σε πολλά χιλιόμετρα και όταν φτάσει κανείς στην πόλη με τους ουρανοξύστες της και τα μεγαλοπρεπή επιδεικτικά της κτίρια, ο δρόμος εξακολουθεί και απλώνεται κοντά στην ολόλαμπρη ακτή, μεγάλος περρασμός για περίπατο και τεμπελιά. Ανάμεσα στην πόλη και την παραλία υψώνεται μια σειρά από κοσμικά ξενοδοχεία και κέντρα! Η Ούρουγουά χρειάζεται τουριστική κίνηση για το Ισοζύγιο του εμπορίου της. Όχι μόνο τα μεγαλύτερα ξενοδοχεία, αλλά και τα πολυτελή χαρτοπαικτικά κέντρα, ελεύθερα από κάθε περιορισμό και έπαγρυπνηση, αποτελούν κρατική ιδιοκτησία. Η τουριστική κίνηση είναι τόσο μεγάλη και επικερδής ώστε οι φόροι είναι σχεδόν άγνωστοι.

Τα μεγαλύτερα ξενοδοχεία έχουν και αίθουσες χαρτοπαιγνίου, αίθουσες χορού με περίφημες ορχήστρες, έστιατόρια, μπάρ και μαγευτικούς κήπους. Τα τυχερά παιχνίδια τραβούν κάθε βράδυ πολύ κόσμο. Το κράτος κερδίζει πολλά, ιδίως στη «σαϊζόν» και τα κέρδη αυτά είναι πιο καλώςδεχτα γιατί είναι κυρίως οι ξένοι και μάλιστα οι πλούσιοι Άργεντινοί που ξεδεύουν εκεί άλύπητα περιουσίες ολόκληρες.

Μόλις φθάσει ο ξένος ταξιδιώτης θά του προσφέρουν μια βιογραφία του Προέδρου που κυβερνά, τέσσερα χρόνια τώρα, τη χώρα. Το βιβλιαράκι αυτό τονίζει ιδιαίτερα πως ο Τομάς Μπερέτα, γεννημένος στα

1875, ήταν γιός Ιταλού φιλελεύθερου εξορίστου και στα νεανικά του χρόνια ήταν ένας απλός χωρικός κοντά στο Μοντεβιδέο. Δούλεψε εργάτης σε φάρμες για 50 σεντέζιμο τη μέρα. Ήταν ένα από τα πρώτα μέλη του Κόμματος των Κολοράντος και την εποχή των επαναστατικών ταραχών, στο τέλος του περασμένου αιώνα, αναγκάστηκε να καταφύγει στη Βραζιλία.

Η ιδέα της δημοκρατίας κρατά την πρώτη θέση στην καρδιά του Μπερέτα και η λέξη δημοκρατία γι' αυτόν έχει το άρχικό της νόημα—κυβέρνηση του λαού με την ελεύθερη έκφραση της θελήσεώς του και όχι κυβέρνηση από μια μικρή ομάδα που έχει την αξίωση να αντιπροσωπεύει το λαό και να τον κυβερνά με λογοκρισίες και πολιτική άστυνομία.

Στην Ούρουγουά μπορείς να ακούσετε τους κατοίκους να μιλούν έντονα έναντιον της Κυβερνήσεως Περδόν της Αργεντινής. Οι έφημερίδες, ακολουθώντας την Αμερικανική παράδοση άφιερώνουν πάντα πολύ χώρο σε κοινωνικά θέματα που προκαλούν αίσθηση, δίνουν στις σελίδες τους έντυπωσιακή εμφάνιση και δε δέχονται καμιά επίσημη επέμβαση: έτσι το Μοντεβιδέο είναι ένα από τα καλύτερα κέντρα πληροφοριών στην όλη τη Ν. Αμερική και γι' αυτό το Γαλλικό Πρακτορείο Ειδήσεων είχε δικίο να άνοιξη εκεί γραφείο.

Τρεις ουσιαστικοί παράγοντες βοηθούν την Ούρουγουά να κάνει την ελευθερία πραγματικότητα. Ο πρώτος είναι η σχετικά μικρή έκταση της χώρας, ύστερα η ομοιομορφία των κατοίκων που κατάγονται κυρίως από Ισπανούς και Ιταλούς, ή αναλογία του Ιθαγενούς στοιχείου που δεν φτάνει το 1%, και ο τελευταίος, μάχι και λιγότερο σπουδαίος, ο περιορισμός του πλούτου που όφείλεται στην έκμετάλλευση όλων των πλουτοπαραγωγικών πηγών. Ένας

λαός σαν τους Βραζιλιανούς που ζή κοντά σε ένα ανεξάντλητο παρθένο δάσος και έκμεταλλεύεται μόνο τις πηγές που μπορούν να του δώσουν υλικά κέρδη σε μια χώρα μεγάλη σαν ήπειρο, είναι αναπόφευκτο να υιοθετήσει μια πολιτική «απογυμνώσεως». Η μέθοδος αυτή τείνει να καθορίσει όχι μόνο τη στάση του ιδιοκτήτη μιας φυτείας, αλλά και τις απόψεις του βιομηχάνου και του έμπορου. Και όλα αυτά, επειδή πολλά από τα προϊόντα της Βραζιλιανής έθνικης οικονομίας εξαρτώνται από τη γενική κατάσταση της αγοράς, έχουν ως αποτέλεσμα μια επικίνδυνη αστάθεια που εύνοει κάθε είδους κερδοσκοπία.

Η κατάσταση στην Ούρουγουά είναι πολύ διαφορετική. Το έθνικό εισόδημα στηρίζεται στην κτηνοτροφία που δίνει κρέας, μαλλί και δέρματα. Τα 92% της καλλιεργημένης γης χρησιμοποιούν για τη βοσκή, και έτσι η συμβολή της Ούρουγουάς στην παγκόσμια παραγωγή κρέατος φτάνει τα 15%-18%. Εκτός απ' αυτά, τα 22 εκατομ. πρόβατα παράγουν 68.000 τόννους μαλλί το χρόνο και η Ούραγουά κρατά την έβδομη θέση στην παραγωγή έριου, και μπορεί να καλύψει τα 3% των αναγκών όλου του κόσμου.

Η κατεργασία των μαλλιών αναπτύχθηκε πολύ στα τελευταία χρόνια και στα 1945 κτίστηκε ένα τεράστιο, καινούργιο, συγχρονισμένο θραντουργείο έφοδιασμένο με μηχανές Βορειοαμερικανικού τύπου. Τα άρχικά κεφάλαια του συγχρονισμένου αυτού εργοστασίου—15 εκατομ. πέζος—άποτελούνται από μετοχές με ονομαστική αξία 100 πέζος μόνο, και κανείς μέτοχος δεν μπορεί να έχει περισσότερες από 5 ψήφους στη Διοί-

τηση του εργοστασίου. Το γεγονός αυτό δείχνει πως έρμηνεύουν στην Ούραγουά τις δημοκρατικές αρχές.

Στο μεγαλύτερο ψυγείο—που κρατικοποιήθηκε στα 1930—σφάζονται κάθε πρωί 2000-3000 ζώα που, ή διατηρούνται ως κατεψυγμένο κρέας ή γίνονται κονσέρβες. Η κρατικοποίηση αυτών των εργοστασίων φαίνεται πως ήταν ζήτημα κοινωνικών αρχών. Όλη η αγορά κρεάτων στο Μοντεβιδέο είναι μονοπώλιο του κράτους.

Η Ούρουγουά έχει κρατικοποιήσει και τα διύλιστήρια πετρελαίου και έχει έρθει σε συμφωνία με τις μεγαλύτερες εταιρίες προμήθειας και διανομής πετρελαίων του κόσμου για να στέλνουν όλη την παραγωγή της Βεζουέλας, του Περού και της Δημοκρατίας του Ισημερινού στα Κρατικά Διύλιστήρια που τα διαχειρίζεται μια Έταιρία της Βορ. Αμερικής.

Η ίδια επιχείρηση φτιάχνει τζιν και λικέρ, ιδίως το περίφημο «κάνα», ένα είδος ρούμι από ζαχαροκάλαμο που βγαίνει στις βόρειες περιοχές της χώρας. Κατασκευάζεται ακόμη το Νοτιοαμερικανικό μπράντυ και ούισκυ, ούτε το ένα όμως, ούτε το άλλο ίκανοποιεί το απαιτητικό γούστο των Εύρωπαίων.

Μια πρωτεύουσα με συγχρονισμένα εργοστάσια, και με ατμόσφαιρα κοσμικής λουτρόπολης, με ένα μεγάλο και καλό λιμάνι, ένα εξαιρετικό διεθνές αεροδρόμιο, με ανθρώπους πολύ εργατικούς, μ' όλο που βρίσκονται κοντά στον Ισημερινό, με ελάχιστους κρατικούς περιορισμούς, συγχρονισμένη κοινωνική νομοθεσία και συντηρητικό τρόπο ζωής μιας βασικά άγροτικής χώρας, όλα αυτά φτιάχνουν την Ούρουγουά.

Η γ ρ ι ω π η

ΤΟΥ WILSON SMITH
(Από το «Science News», Λονδίνο)

Η λέξις «γρίπη», δι' εκείνους οι οποίοι ήσαν άρκετά μεγάλοι ώστε να ένθυμούνται τόν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον, έχει μίαν σημασίαν τήν ὁποίαν αἱ νεώτεροι γενεαί εἶναι δύσκολον νά ἐννοήσουν. Ἡ γενική ἐπιδημία τοῦ 1918-1919 ἦτο πιθανότατα ἡ μεγαλύτερα συμφορά τῆς ἀνθρωπότητος ἐκ τῆς ἐπιδημίας αὐτῆς ἀπέθανον περισσότεροι ἄνθρωποι ἀπό ὅσους ἀπέθανον κατά τήν διάρκειαν τῶν τεσσάρων ἐτῶν τοῦ πολέμου. Ἡ ἄγνοια τῆς ἀρχικῆς αἰτίας τῆς ἀσθενείας καί ἡ ἔλλειψις λογικῶν προληπτικῶν μέτρων, ἐγένεσαν ἕνα αἰσθημα ἀπολύτου ἀδυναμίας· ὅθεν δέν εἶναι ἄξιον ἀπορίας ὅτι καί κατά τὸ ἐπακολουθήσαντα ἔτη κατεβλήθησαν ἐντάσεις προσπάθειαι πρὸς λύσιν τῶν πολλῶν προβλημάτων τὰ ὁποῖα θέτει ἡ γρίπη εἰς τὸν ἐρευνητήν.

Βεβαίως, ἀκόμη καί πρὸ τοῦ 1918 πολλά πράγματα περὶ τῆς γρίπης ἦσαν γνωστά. Ἐχομεν ἀξιοπίστους μαρτυρίας ἐπὶ ἀρκετὰ σοβαρῶν ἐμφανισμῶν τῆς ἀσθενείας αὐτῆς, αἱ ὁποῖαι ἔλαβον χώραν κατὰ διαλείμματα ἀπὸ τοῦ 16ου ἡδὴ αἰῶνος καί πολλὰς θαυμασίας περιγραφάς περὶ τῶν διαφόρων μορφῶν ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐμφανίζεται, τῶν πιθανῶν περιπλοκῶν καί τῶν τρόπων τῆς ἐξαπλώσεώς της ἀπὸ κοινότητος εἰς κοινότητα καί ἀπὸ τόπου εἰς τόπον. Ἡ κυρία ὁμως ἀφορμὴ τῆς ἀσθενείας δέν ἦτο γνωστὴ καί χωρὶς αὐτὴν οἱ ἐρευνηταὶ εὗρισκοντο εἰς τὸ σκότος. Δέν εἶναι πάντοτε ἀναγκαῖον νά γνωρίζωμεν τὴν αἰτίαν μῆς ἀσθενείας διὰ νά τὴν καταπολεμήσωμεν.

παράδειγμα ἔχομεν τὴν δαμαλίδα, ἐμβόλιον τὸ ὁποῖον εἶναι ἰσχυρὸν ὄπλον ἐναντίον τῆς εὐλογίας καί τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιεῖτο πολὺ πρὶν ἀνακαλυφθῇ τὸ μικρόβιον της. Ἐπίσης ἡ ἀπομόνωσις τοῦ προκαλοῦντος τὴν ἀσθένειαν μικροβίου ἀποτελεῖ, εἰς τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις, τὸ πρῶτον οὐσιαστικὸν βῆμα διὰ τὴν ἀνακάλυψιν λογικῶν μέτρων καταπολεμήσεώς της.

Η γρίπη δέν εἶναι ἀσθένεια παρυσιαίζουσα τὰ αὐτὰ πάντοτε συμπτώματα ὅπως ἡ διφθερίτις ἢ ὁ κοκκύτης, προκαλουμένη ἀπὸ ἕναν μόνον μικροοργανισμόν. Τὸ ὄνομα γρίπη τὸ χρησιμοποιοῦμεν διὰ νά περιγράψωμεν κάθε μόλυνσιν τοῦ ἀναπνευστικοῦ συστήματος προκαλοῦσαν ὠρισμένα χαρακτηριστικά συμπτώματα. Μολοντι ὁμως ἡ κλινικὴ εἰκὼν τῆς νόσου δυνατόν νά διαφέρει ἀπὸ περιπτώσεως εἰς περιπτώσιν κατὰ τὰς διαφόρους ἐμφανίσεις της ὠρισμένα συμπτώματα δύνανται νά ἐκληφθοῖν ἐν τῷ συνόλῳ ὡς χαρακτηριστικά τῆς γρίπης. Τὰ συμπτώματα αὐτὰ εἶναι: αἰφνίδιος πονοκέφαλος, ρίγος, μυαλγία καί ζάλη, ἔλλειψις ὁρέξεως καί μεγάλῃ ἀτονία. Ἡ θερμοκρασία τοῦ ἀσθενοῦς εἶναι συχνά ὑψηλὴ καί ὁ ἐρεθισμὸς τοῦ λαίμου προκαλεῖ ἕναν ξηρὸ βήχα. Εἰς τὰς ἀπλὰς περιπτώσεις ἡ ἀσθένεια παρέρχεται ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἀφήνουσα τὸ θῦμα τῆς κάπως ἐξησθενημένου καί ἀθυμον, χωρὶς ὁμως σοβαρότερας συνεπειάς.

Τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ἐπιδημίας παρυσιαίζεται ὑπὸ τρεῖς κυρίας μορ-

φάς. Εἰς τὴν ἐνδημικὴν γρίπην παρυσιαίζονται κατ' ἔτος μεμονωμένα κρούσματα, εἰς ὅλας τὰς κατοικουμένας περιοχάς καί μάλιστα κατὰ τοὺς χειμερινούς μῆνας. Ἡ ἀσθένεια δέν εἶναι πολὺ μολυσματικὴ, διότι οἱ προσβαλλόμενοι εἶναι ὀλιγώτεροι τῶν μὴ προσβαλλομένων· ἐάν δὲ ἡ γρίπη περιωριζέτο εἰς αὐτὴν τὴν μορφήν δέν θὰ ἐθεωρεῖτο τὸσον σοβαρά.

Τὸ δεύτερον εἶδος εἶναι ἡ ἐπιδημικὴ γρίπη. Κατὰ διαστήματα δύο ἢ τριῶν ἐτῶν, κατὰ τὸ τέλος τοῦ φθινοπώρου, τὸν χειμῶνα ἢ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνοιξέως ἐμφανίζονται κρούσματα, εἰς μέρη ὅπου πολλὰ ἄτομα ἐρχοται εἰς συγχρωτισμόν. Ἡ ἀσθένεια φαίνεται ὅτι ἐκδηλώνεται αἰφνιδίως, ὁ ἀριθμὸς τῶν νέων κρουσμάτων αὐξάνεται ταχέως καθ' ἑβδομάδα, φθάνει εἰς τὸ κατακόρυφον καί κατόπιν ὑποχωρεῖ μὲ τὸν ἴδιον γοργὸν ρυθμόν· ὅλη δὲ ἡ ὑπόθεσις τελειώνει ἐντὸς 5 ἢ 8 ἑβδομαδῶν. Ἡ ἐπιδημικὴ αὐτὴ γρίπη, μολοντι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν δέν εἶναι σοβαρὰ ἀσθένεια, προκαλεῖ τὸν θάνατον πολλῶν ἀτόμων ἡδὴ πασχόντων ἐξ ἄλλων νοσημάτων καί ἰδίως ἔχει πολλὰ θύματα μεταξὺ τῶν γερόντων καί τῶν ἀναπήρων· ἐπειδὴ ἐπιφέρει ἀνωμαλίας εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν ἀσθενοῦντων προκαλεῖ μεγάλην οικονομικὴν ἀναστάτῳσιν καί ζημίαν.

Τὸ τελευταῖον εἶδος τῆς γρίπης εἶναι ἡ πανδημικὴ τῆς μορφῆς ἐπερχομένη ὡς κεραυνὸς κατὰ ἀκάνον· στα διαστήματα· ἐκκινουσα ἐκ μίας ἀρχικῆς ἐστίας εἰς μίαν χώραν, περνά ταχέως ἀπὸ χώρας εἰς χώραν καί ἐξαπλοῦται εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Προσβάλλονται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀνεξαρτήτως ὑγείας καί ἡλικίας· εἰς πολλοὺς δὲ ἡ μορφή τῆς ἀσθενείας εἶναι σοβαρότερα καί προσβάλλουσα τοὺς πνεύμονας ἐξελίσσεται εἰς γριπώδη πνευμονίαν. Καί εἰς τοιαύτας ὁμως πανδημικάς ἐμφανίσεις τῆς νόσου οἱ ἀναλαμβάνοντες εἶναι περισσότεροι τῶν ἀποθνησκόντων· τὰ κρούσματα πάντως εἶναι τόσα ὥστε ἡ θνησιμότης λαμβάνει τρομακτικὴν ἔκτα-

σιν. Ἡ νόσος αὐτὴ δύναται νά ἐπανεέλθῃ κατὰ 2 ἢ 3 ἀλλεπάλληλα κύματα, κατόπιν δὲ κατασιγάξῃ ἀφήνουσα τὴν ἀνθρωπότητα ἐπὶ πολὺ ἔτη ἀπρόσβλητον.

Πρὸ τῆς πανδημικῆς ἐμφανίσεως τῆς νόσου κατὰ τὸ ἔτος 1918-19, πολλοὶ βακτηριολόγοι ἐπίστευον ὅτι ἡ γρίπη ἐπροκαλεῖτο διὰ μολύνσεως, ὑπὸ ἐνὸς κοινοῦ μικροβίου καλουμένου haemophilus influenzae ἢ κοινότερα, βάκιλλος τῆς γρίπης. Αἱ κατὰ τὸ διάστημα ἐκεῖνο τῆς πανδημικῆς ἐμφανίσεως τῆς νόσου γενόμεναι ἐρευναι, ἀπέδειξαν ἀρκετά, ὅτι μολοντι ὁ βάκιλλος αὐτὸς πιθανόν νά ἐπαίξε κάποιον ρόλον εἰς ὠρισμένας βαρεῖας περιπτώσεις τῆς ἀσθενείας, ἀσφαλῶς ὁμως δέν ἦτο ἡ ἀρχικὴ ἢ ἡ κυρία αἰτία της. Τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην ὑπῆρχον ἤδη πολλοὶ οἱ ὁποῖοι ὑποψιάζοντο ὅτι ὁ προκαλὼν τὴν νόσον μικροοργανισμὸς μπορούσε ν' ἀνήκῃ εἰς μίαν διάφορον τάξιν τῶν γνωστῶν ὡς μικροβίων. Οἱ μικροοργανισμοὶ αὗτοι εἶναι πολὺ μικρότεροι τῶν βακτηριδίων ὥστε θὰ διήρχοντο ἐκ τῶν φίλτρων τὰ ὁποῖα συγκρατοῦν τέτοιου εἴδους μικρόβια. Εἶναι πάρα πολὺ μικροὶ διὰ νά εἶναι ὁρατοὶ διὰ τῶν συνήθων μικροσκοπίων, μολοντι σήμερα εἶναι δυνατόν νά φωτογραφηθοῖν μέσῳ τοῦ ἡλεκτρονικοῦ μικροσκοπίου. Πολλαπλασιάζονται δὲ μόνον ἐντὸς ζῶντων ζωϊκῶν ἢ φυτικῶν κυττάρων καί εἶναι ἐξαιρετικὰ ἐκλεκτικοὶ εἰς τὸ εἶδος τοῦ ζώου ἢ τοῦ φυτοῦ τὸ ὁποῖον θὰ προσβάλουν ἢ διὰ τὸν τύπον τοῦ κυττάρου εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἀναπτυχθοῖν. Τὸ πρᾶγμα αὐτὸ κάνει δυσκολωτέστην τὴν ἀπομόνωσιν καί τὴν ἐρευνάν των, καί αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος τῆς βραδείας προόδου τῶν σχετικῶν μὲ τὴν γρίπην ἐρευνῶν.

Ἡ πρώτη ἀπομόνωσις τοῦ βακίλου τῆς γρίπης τοῦ ἀνθρώπου ἐπετεύχθη ὑπὸ μίας ὁμάδος Βρεταννῶν ἐπιστημόνων κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιδημίας τοῦ 1932-33. Ἐπὶ τὴν

υγρό εκ του όπισθίου τμήματος της ρινός και του φάρυγγος ατόμων πασχόντων εκ συνήθους γρίπης και τὸ ἔδρασιν εἰς τοὺς πάσχοντας ἰκτιδῶν. Αἱ ἐμβολιασθεῖσαι τοιοῦτοτρόπως ἰκτιδες προσεβλήθησαν ἀπὸ γρίπην, ὁρῶντες μὲ τὰ ἴδια συμπτώματα τὰ ὅποια παρουσιάζει ἡ ἀσθένεια καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, μὲ ὑψηλὸν πυρετόν, κόπωση, ἀτονίαν, ἀπώλειαν ὁρῶντος, συνάχι καὶ δυσφορίαν. Ὑγιεῖς ἰκτιδες αἱ ὁποῖαι ἤλθον εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν ἐκόλλησαν ἀμέσως τὴν γρίπην δι' αὐτὸ παρῆσαν ἀνάγκη νὰ λάβουν αὐστηρὰ μέτρα καὶ νὰ ἀπομονώσουν ὅλα τὰ ζῶα τὰ ὅποια ἐχρησιμοποιοῦν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐρευνῶν αὐτῶν.

Ἡ μετάδοσις τῆς ἀσθενείας εἰς τὰς ἰκτιδας δὲν ἀπετέλεσε ὅμως βάσιμον ἀπόδειξιν ὅτι ὁ ἐν λόγω βακίλλος ἦτο ὁ βακίλλος τῆς γρίπης τοῦ ἀνθρώπου. Εἰς τοιοῦτον εἶδος πειράματα ὑπάρχει πάντοτε ὁ κίνδυνος κάποιος βακίλλος ἐνυπάρχων ἤδη εἰς τὸ σῶμα τοῦ ὑπὸ πειραματισμὸν ζῶου, νὰ εὕρῃ ἔδαφος διὰ ν' ἀναπτυχθῇ καὶ ἀκολούθως νὰ μεταδοθῇ ἀπὸ ζῶου εἰς ζῶον. Αὐτὸ ἔχει συμβῇ πραγματικῶς συχνὰ κατὰ τὸν χρόνον τῆς διεξαγωγῆς ἐρευνῶν ἐπὶ βακίλλων διαφόρων ἀσθενειῶν καὶ ὠδήγησε εἰς θεωρίας οἱ ὁποῖαι ἀργότερα ἀπεδείχθησαν ἀστήρικτοι. Ἀλλὰ οἱ πρῶτοι αὐτοὶ ἐρευνῆται ἐστήριξαν καὶ δι' ἄλλων σημαντικῶν ἀποδείξεων τὸν ἰσχυρισμὸν τῶν ὅτι εἶχον ἀπομονώσει τὸν βακίλλον τῆς γρίπης τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἀσθένεια τῆς ἰκτιδος προσεβλήθη ὑπὸ τῶν ὑγρῶν τῆς ρινός καὶ τοῦ λαιμοῦ τὰ ὅποια ἐλήφθησαν ἐκ 5 ἐκ τῶν 8 ὑπὸ παρατήρησιν πασχόντων ἐκ γρίπης ἀσθενῶν δὲν ἠδύνατο ὅμως νὰ προσκληθῇ ἀπὸ ὑγρὰ λεηφθέντα εἴτε ἀπὸ ὑγιᾶ ἄτομα, εἴτε ἀπὸ ἀναρρωνύοντας ἀσθενεῖς. Ἡ ἰκτις μετὰ τὴν ἀναρρώσιν τῆς εἶχε ἀνοσίαν ἐπὶ ὠρισμένον χρονικὸν διάστημα, ἡ ἀντίδρασις ὅμως αὐτῇ ἡλαττοῦτο μὲ τὸν καιρὸν, ὥστε ὀλίγους μῆνας ἀργότερα μποροῦσε νὰ

ἐπαναπροσβληθῇ. Αὐτὸ ἦτο ἓνα σημαντικὸν διὰ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος στοιχεῖον, διὰτὶ ὠρισμένοι ἀνθρώποι παθαίνουν γρίπην ὅποτε ἐμφανισθῇ μία ἐπιδημία γρίπης ἐνῶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἰσθῆς ἡ πρώτη προσβολὴ εἶναι συνήθως καὶ ἡ τελευταία. Ὅπως φαίνεται, ὁ βακίλλος τῆς γρίπης δὲν μπορεῖ νὰ δώσῃ μεγάλην διαρκείαν ἀνοσίαν ἐναντίον μελλοντικῆς προσβολῆς· πράγμα τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει πολλὰ ἄλλα μικρόβια καὶ μολυσματικούς βακίλλους.

Ἡ ἀνοσία μετὰ μίαν μολυσματικὴν νόσον συνδέεται συνήθως καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν δημιουργίαν εἰς τὸν ὄρρον τοῦ αἵματος ὠρισμένων μικροοργανισμῶν οἱ ὅποιοι ὀνομάζονται ἀντισώματα. Τὰ ἀντισώματα ἔχουν τὴν ιδιότητα νὰ συνδυάζονται μὲ τὸ μικρόβιον τὸ προκαλοῦν τὴν δημιουργίαν τῶν καὶ εἰς περίπτωσιν ἐνὸς μολυσματικοῦ παράγοντος ὅπως εἶναι τὸ μικρόβιον, ὁ συνδυασμὸς αὐτὸς ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐξουδετέρωσιν ἢ τὴν ἐξασθένησιν τοῦ, βοηθῶν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ σῶμα νὰ νικήσῃ κάθε μελλοντικὴν ἀπόπειραν προσβολῆς. Τοιοῦτου εἶδους ἀντισώματα, ἰκανὰ νὰ ἐξουδετερώσουν τὸ ἀπομονωθὲν μικρόβιον τῆς γρίπης, εὐρέθησαν πάντοτε εἰς ὅλας τὰς ἰκτιδας αἱ ὁποῖαι εἶχον ἀναρρώσει μετὰ τὴν πειραματικὴν μετάδοσιν τῆς νόσου, ἡ πραγματικῶς ὅμως σημαντικὴ ἀνακάλυψις ἦτο ὅτι τὰ ἀντισώματα αὐτὰ ὑπῆρχαν εἰς τὸν ὄρρον τοῦ αἵματος ατόμων εὐρισκομένων εἰς ἀναρρώσιν ἐκ γρίπης, καὶ ἀκόμη εἰς τὸν ὄρρον τοῦ αἵματος ὑγιῶν ατόμων τὰ ὅποια δὲν εἶχον προσβληθῇ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιδημίας. Αἱ ἀνακαλύψεις αὗται ἤρχισαν νὰ ρίπτουν ὀλίγον φῶς ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματος· διατὶ ὠρισμένα ἄτομα δὲν προσβάλλονται κατὰ τὴν διάρκειαν μίας ἐπιδημίας, παρ' ὅλον ὅτι δὲν προσφυλάσσονται.

Μία ἐκ τῶν μεγαλύτερων δυσκολιῶν εἰς τὴν ἐρευναν τῆς γρίπης

εἶναι ἡ ἔλλειψις ὁμοιομορφίας εἰς τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ μικροβίου καὶ ἡ σταθερὰ τάσις τῶν νὰ μεταβάλλονται κάπως ὅταν μεταφέρονται εἰς νέον περιβάλλον. Ἐνα μικρόβιον μπορεῖ νὰ εἶναι πολὺ μολυσματικὸν διὰ τὰς ἰκτιδας ὅταν κατὰ πρῶτον ἀπομονωθῇ· ὅταν ὅμως μεταδοθῇ εἰς αὐγὰ περιέχοντα ἔμβρυα, γίνεται ὀλιγώτερον μολυσματικὸν διὰ τὰς ἰκτιδας καὶ ἐντελῶς ἀκίνδυνον διὰ τοὺς ἀνθρώπους. Τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ἀλλαγῆς λέγεται ἐκφύλισις, ἔχοντες δὲ ὑπ' ὅψιν τὴν εὐκολίαν μὲ τὴν ὁποῖαν μεταβάλλονται τὰ μικρόβια τῆς γρίπης, δὲν εἶναι καθόλου ἐκπληκτικὸν ὅτι αἱ διάφοροι ἐπιδημιαὶ διαφέρουν τόσον ἢ μία τῆς ἄλλης.

Εκτὸς τῶν πειραματισμῶν τῶν γενομένων ἐπὶ ζῶων, ἔχουν ἀνακαλυφθῇ καὶ ὠρισμέναι ἀντιδράσεις αἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ γίνοντο εἰς πειραματικὰ σωληνάρια. Εἶναι τόσον ἀπλάι καὶ ταχεῖς ὥστε ἐβλήθησαν πάρα πολὺ νὰ ἐπιταχυνθῇ ἡ σχετικὴ πρὸς τὴν γρίπην ἐρευνα, ἰδίως δὲ διὰ προβλήματα σχετικὰ πρὸς τὴν ἀνακάλυψιν καὶ τὴν καταμέτρησιν τῶν ἀντισωμάτων τοῦ ὄρρου τοῦ αἵματος. Ἡ σπουδαιότερα ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ ἀντίδρασις τῆς συσσωρεύσεως τῶν ἐρυθρῶν αἰμοσφαιρίων, διὰ τῆς ὁποίας μποροῦμε ταχύτατα νὰ βεβαιώσῃμε, κατὰ τὰ διάφορα στάδια μίας ἀσθενείας, πόσα ἀντισώματα παράγει ὁ ὁργανισμὸς τοῦ ἀσθενούς.

Ἡ ἀντίδρασις αὕτη μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθῇ διὰ νὰ μελετήσωμεν τὴν κατανομήν τῶν ἀντισωμάτων ἐπὶ ἐνὸς πληθυσμοῦ πρὶν, κατὰ τὴν διάρκειαν καὶ μετὰ τὸ τέλος μίας ἐπιδημίας. Οἱ περισσότεροι φυσιολογικοὶ ἐνήλικες ἔχουν ἓνα ὠρισμένον ἀριθμὸν ἀντισωμάτων· πολλοὶ ὅμως ἔχουν περισσότερα ἀπὸ ἄλλους, πιθανὸν διότι εἶχον τελευταίως προσβληθῇ ἀπὸ γρίπην. Γενικῶς, ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἔχουν πολλὰ ἀντισώματα, ἔχουν ὀλιγωτέρας πιθανότητος

νὰ προσβληθοῦν κατὰ τὴν διάρκειαν μίας ἐπιδημίας ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔχουν ὀλιγώτερα, ἢ ἐκείνους ὅπου δὲν ἔχουν καθόλου· ἐν τούτοις ἡ σχέση αὕτη δὲν εἶναι ἀπόλυτος. Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ἐγγυηθῇ ὅτι ἓνα ἄτομο μπορεῖ ἀσφαλῶς νὰ ἀποφυγῇ τὴν μόλυνσιν, ὅπως θὰ ἴδωμεν κατωτέρω διότι τὸ εἰδικὸν εἶδος τοῦ ἀντισώματος τὸ ὁποῖον θὰ πρέπη νὰ ἔχῃ ὁ ὁργανισμὸς του, πιθανὸν νὰ ἔχῃ μεγαλύτεραν σημασίαν δι' αὐτὸν ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἄλλων ἀντισωμάτων.

Ἐκ τῶν διαφορῶν ἐπὶ ζῶων πειραμάτων ὡς καὶ τῶν ἀντιδράσεων τῶν γενομένων εἰς τὰ πειραματικὰ σωληνάρια, εἶναι ἴσως δυνατὸν ἔως ἓνα σημεῖον νὰ ἀναλύσωμεν τὴν ὑπόστασιν διαφορῶν γενῶν μικροβίων καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ εὕρωμεν ἐάν ὅλα ἔχουν τόσον στενὴν σχέσιν ὥστε νὰ πρέπη νὰ θεωροῦνται ὡς ἀντιπροσωπεύοντα ἓν εἶδος ἢ εἶναι τόσον ἀνόμοια ὥστε νὰ πρέπη νὰ διακρίνωμεν περισσότερα τοῦ ἐνὸς μικροβία τῆς γρίπης. Τοῦτο ἔχει ἰδιαίτεραν σημασίαν, διότι ἐάν ὑπάρχουν διάφοροι ἀσχετοὶ μεταξὺ τῶν παράγοντες τῆς ἀσθενείας, δὲν μποροῦμε νὰ ἀναμένωμεν ὅτι ἓνα ἄτομον τὸ ὁποῖον ἔχει ἀνοσίαν ἀπέναντι ἐνὸς ἐξ αὐτῶν, εἴτε μολυνθῇ φυσιολογικῶς, εἴτε διὰ τεχνητοῦ ἐμβολιασμοῦ, θὰ εἶναι προφυλαγμένον κατὰ τὴν διάρκειαν μίας ἐπιδημίας τὴν ὁποίαν θὰ προκαλέσῃ ἓνα τελείως διαφορετικὸν μικρόβιον.

Ἡ ἀνάλυσις τοῦ εἶδους τῶν μικροβίων μπορεῖ νὰ γίνῃ κατὰ διαφόρους τρόπους, ὅλοι ὅμως βασίζονται εἴτε ἐπὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀντιστάσεως τὸν ὅπου παρουσιάζουν τὰ ἀναρρώσαντα ζῶα εἰς ἐπαναμόλυνσιν ἢ ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς δυνάμεως ἐξουδετερώσεως τῶν μικροβίων τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ ὄρρος τοῦ αἵματος τῶν.

Μέχρι τοῦ 1940 ἡ ἀνάλυσις αὕτη ἐφάνερωνε ὅτι ὅλα τὰ εἶδη τῶν μικροβίων τὰ ὅποια εἶχον τότε ἀπομονωθῇ, ἐνῶ δὲν ἦσαν ὅμοια, ἦσαν ἀρκετὰ συγγενῇ διὰ νὰ ταξινομηθοῦν

μαζύ ως ένας τύπος μικροβίου το όποιον ώνόμασαν μικρόβιον της γρίπης Α. Κατά το αυτό όμως έτος άνηγγέλθη ή άπομόνωσις ενός τελείως διαφορετικού τύπου, του μικροβίου της γρίπης Β.

Το μικρόβιον Β προήρχετο από κρούσματα επιδημικής γρίπης τα όποια κλινικώς δεν διέφερον από τα προκαλούμενα υπό του μικροβίου Α. Ακολουθώς εύρέθη ότι όχι μόνον μπορούν να προκληθούν διάφοροι έμφανίσεις της νόσου έξ αυτών των διαφόρων τύπων των μικροβίων, αλλά ότι και τα δύο μικρόβια, το Α και Β, μπορούν να συνενεργούν εις την αυτήν επιδημίαν. Αυτό, βεβαίως, περιπλέκει πολύ την προσπάθειαν να εξεύρωμεν μερικά πρακτικά μέτρα προφυλάξεως έναντίον της επιδημίας της γρίπης.

Από τας πρώτας ήδη έρεύνas διά την ανακάλυψιν του μικροβίου της γρίπης εύρέθη ότι ο έμβολιασμός των ικτιδών ή των ποντικιών διά νεκρών μικροβίων της άσθeneίας είχε ως αποτέλεσμα την αντίδρασιν εις την πειραματικήν μόλυνσιν, και έπίσης συνεδέετο με την ανάπτυξιν αντίσωμάτων εις τον όρρον του αίματός των. Ακόμη και έμβόλιον με ζώντα μικρόβια ήτο δυνατόν να χρησιμοποιηθή μετ' άσφαλείας διότι το μικρόβιον της γρίπης δεν προκαλεί μόλυνσιν παρά μόνον εάν εισαχθή άσθεθείας εις το άναπνευστικό σύστημα. Άλλά διά να είναι άποτελεσματική ή προφυλάξις, το γένος του μικροβίου το όποιον έχρησιμοποίησαμεν διά το έμβόλιον έπρεπε να είναι το αυτό ή πολύ συγγενές, προς το γένος εκείνου το όποιον έχρησιμοποίησαμεν διά να ελέγξωμεν την αντίστασιν του οργανισμού, ώστε ο έμβολιασμός με έμβόλιον Α δεν παρείχε αντίστασιν έναντίον της μόλυνσεως με μικρόβιον Β και αντίθετως. Τά επί ζώων αυτά πειράματα έδωσαν αξιολόγους πληροφορίας, έν τούτοις όμως αι σημαντικώταται αυ-

ται δοκιμαί κάθε νέου φαρμάκου πρέπει να γίνονται επί ανθρώπων. Ήδη έχουν γίνει πολλά δοκιμαστικά έμβόλια επί ανθρώπων, αλλά τα άποτελέσματά τους ήσαν άπογοητευτικά. Έκτός του κινδύνου τον όποιον διατρέχουμεν πειραματιζόμενοι επί έθελοντών, ή πραγματική αξία ενός έμβολίου μπορεί να κριθή μόνον εάν συγκρίνωμεν τας περιπτώσεις της γρίπης αι όποιαι συμβαίνουν επί ατόμων προληπτικώς έμβολιασθέντων με εκείνας αι όποιαι προκαλούνται κατά την διάρκειαν μιας φυσιολογικώς προκαλουμένης επιδημίας. Συχνά, άφου έχωμεν οργανώσει το πείραμα και γίνει ο έμβολιασμός πολλών έθελοντών, ή επιδημία ή άναμενομένη δεν πραγματοποιείται, ή δεν εξαπλούται εις όλην την υπό παρατήρησιν κοινότητα. Άλλοτε ή επιδημία εκδηλώνεται προτού περατωθούν οι έμβολιασμοί. Εις πολλά πειράματα ή έμφανίσις της νόσου ήτο πολύ ήπια, και τα κρούσματα πολύ όλίγα διά να καταλήξωμεν εις συμπεράσματα. Και τότε, παρατηρείτο ότι το είδος του μικροβίου της επιδημίας ήτο τόσον όλιγον συγγενές προς το είδος του μικροβίου του χρησιμοποιηθέντος διά το έμβόλιον, ώστε δεν ήτο δυνατόν να αναμένωμεν ότι ή προφυλάξις θα ήτο επαρκής. Έν τούτοις, σήμερα έχει άποδειχθή ότι το έμβόλιον δίδει μεγαλύτεραν ικανότητα εις τον οργανισμόν να αντισταθή εις την μόλυνσιν της επιδημίας, μόνον όμως όταν το μικρόβιον της επιδημίας συγγενεύη άπολύτως προς το είδος του μικροβίου του χρησιμοποιηθέντος εις το έμβόλιον και όταν το διάστημα τό μεσολαβούν μεταξύ του έμβολιασμού και της εκθέσεως εις μόλυνσιν δεν είναι πολύ μεγάλον. Αι έπιφυλάξεις αύται φανερώνουν πόσον άπέχουμεν ακόμη από του να ελέγξωμεν πραγματικώς την γρίπην δι' αυτού του μέσου.

Μία όμάς Ρώσων επιστημόνων έπέτυχε θαυμάσια άποτελέσματα δίδουσα εις πολλά άτομα να ελσπενύσουν έπανειλημμένους, έξαερωμένους

όρρον πλούσιον εις άντισώματα του μικροβίου της γρίπης πρό και κατά την διάρκειαν μιας επιδημίας, αλλά και εις την περιπτώσιν αυτήν ο διάφορος τύπος των μικροβίων προκαλεί δυσκολίας εις κάθε προσπάθειαν να εφαρμοσθή ή μέθοδος επί μεγάλης κλίμακος. Εάν ο χρησιμοποιηθείς όρρος δεν άντιστοιχί στενώς προς το μικρόβιον το προκαλούν την επιδημίαν δεν είναι πιθανόν να έχη σοβαρόν άποτέλεσμα, μέχρις ότου όμως έτοιμάσωμεν όρρον άπολύτως άντίστοιχον προς το είδος του προκαλούντος την επιδημίαν μικροβίου ή νόσος πιθανόν να έχη τελειώσει. Έν τούτοις ή μέθοδος αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθή διά την προφύλαξιν του κυριωτέρου προσωπικού, δηλ. των νοσοκόμων και των ιατρών, κατά την διάρκειαν μιας σοβαράς επιδημικής ή πανδημικής έμφανίσεως της νόσου.

Σήμερα είναι συνθηέστατον πολλοί άσθενείς να πιέζουν τον Ιατρόν τους να τους θεραπεύση διά σουλφαιδών ή διά πενικιλίνης. Δυστυχώς ούτε το

έν ούτε το άλλο είδος των μικροβίων της γρίπης καταπολεμούνται με αυτήν την θεραπείαν εκτός μιας ή δύο μικροτέρων έξαιρέσεων. Όλα τα είδη των μικροβίων της γρίπης όταν άπομονωθούν δεν καταπολεμούνται ούτε με σουλφαιδίας, ούτε με πενικιλίνην. Αυτό βεβαίως δεν σημαίνει ότι ποτέ δεν θα εύρεθή χημικόν παρασκεύασμα άποτελεσματικόν κατά της γρίπης. Οι έρευνται εις όλον τον κόσμον ζητούν ιεά όπλα με τα όποια να καταπολεμήσουν τας μεγάλας μάστιγας της ανθρωπότητος μία των οποίων είναι και ή γρίπη, και κάποτε μία νέα ανακάλυψις μπορεί να δώση εις όλους τους πειραματισμούς μας διά την θεραπείαν της γρίπης με έμβολιασμόν ή όρρον, καθαρώς άκαδημαϊκόν μόνον ένδιαφέρον. Έν τώ μεταξύ θα πρέπει να ένθαρρύνωμεν τους έρευνήτας να ανακαλύψουν ότι είναι δυνατόν, οι δέ άσθενείς οι προσβαλλόμενοι υπό γρίπης πρέπει ν' ακολουθούν την καλύτεραν συνταγήν: «Μείνε στο κρεβάτι σου και μείνε ώσπου να γίνης μόνος σου καλά!»

ΣΤΗ ΣΟΥΗΔΙΑ ο' ένα στρατιωτικό χορό που δόθηκε κατά το τέλος του 19ου αιώνα χιόνισε μέσα στην αίθουσα. Ή ζέστη είχε γίνει τόσο άποπνικτική που πολλές γυναίκες που χόρευαν λιγοθύμισαν και ένας άνυπόμονος αξιωματικός έσπασε ένα τζάμι. Τότε έμπρός στους κατάπληκτους καλεσμένους άρχισε να χιονίζει μέσα στην αίθουσα του χορού. Ο καθηγγητής Νάβ, του Βερολίνου, που επιβεβαίωσε την άλήθεια αυτού του γεγονότος, εξήγησε ότι ο θερμός άέρας δεν μπορούσε να διατηρήση την μεγάλη του θερμότητα όταν άναμιχθήκε με τον ψυχρό άέρα που ώρμησε μέσα από το παράθυρο. "Υστερα από λίγο ή θύελλα έπαυσε και ή όρχήστρα συνέχισε το βάλε, που έπαιζε.

«LEADER MAGAZINE», Λονδίνο

Ο γεωργός που έφτιαξε ένα αεροπλάνο

Του MALACHY HYNES

(Από το «Irish Maritime and Aviation Magazine»

Δουβλίνο)

Μιά μέρα, τον Μάιο του 1934, το αεροπλάνο «Λεονάρντο ντά Βίντσι», το πρώτο αεροπλάνο που επρόκειτο να πετάξει χωρίς κανένα σταθμό από τη Νέα Υόρκη στην Εδμόντ, αναγκάστηκε να κάνει μία δραματική στάση μπροστά ο' έναν τοίχο από βράχια που βρήκε μπροστά του, στο Κλαίρ της Ιρλανδίας. Το γεγονός αυτό ήταν το πρώτο επεισόδιο στις περιπέτειες ενός χωρικού της περιοχής, ενός Ίκαρου της εποχής μας. Το γεγονός αυτό ήταν γραφτό να αλλάξει ριζικά τη ζωή του Μάϊκο Κρόου.

Ποτέ στη ζωή του δεν είχε δη αεροπλάνο προσγειωμένο. Πάντα, από τότε που είχε πετάξει τον πρώτο του χαρταετό, ήθελε να δη σαν τι έμοιαζε στην πραγματικότητα ένα αεροπλάνο. Το αεροδρόμιο Ρινεάννα ήταν άγνωστο τότε. Γι' αυτό ο Μάϊκο και οι γείτονές του δεν έβλεπαν αεροπλάνα, εκτός αν πήγαιναν πέρα από το Κλαίρ.

Ο νέος χωρικός είχε δη φωτογραφίες αεροπλάνων στις εφημερίδες. Οι φωτογραφίες όμως δεν ήταν αρκετές γι' αυτόν· μόνο που τον βασάνιζαν με πειρασμούς. Δεν μπορείς να πεις γύρω-γύρω από μία φωτογραφία, να σκαρφαλώσεις και να επεξεργαστείς τα διάφορα μέρη, να τα πιάσεις, να τα εξετάσεις, να τα δουλέψεις μόνος σου. Από τον καιρό που ήταν μικρό αγόρακι και παρακολουθούσε με θαυμασμό το πέταγμα των γλάρων πάνω από το Μίλταουν Μάλμπαχ, ο Μάϊκο ήθελε να δη από κοντά ένα δλόκληρο αληθινό αεροπλάνο. Και έτσι εισακούοντας τη σιωπηλή προσευχή του Μάϊκο, ο Πόντ και ο Σαμπέλλι είχαν την καλωσύνη να ρίξουν το αεροπλάνο τους στη γειτονική περιοχή Κλο-

νέογκαν, όχι μακριά από το χωριό του, το Μπάλλυδασκιν.

Ο νεαρός Μάϊκο πετούσε στα σύννεφα καθώς χάριζε γύρω από το αεροπλάνο· βρισκόταν μπροστά ο' ένα θαύμα. Ώρες και μέρες δλόκληρες εξεραινόταν με προσοχή τις μηχανές του. Οι αγγελάδες και τα γουρούνια του πατέρα του θα αισθάνονταν μεγάλη απορία βλέποντας πόσο τα παραμελούσε. Ο Μάϊκο όμως είχε βρή τη τύχη του.

«Λεονάρντο ντά Βίντσι» — πόση μαγεία μέσα ο' αυτές τις λέξεις. — «Ανοιξε τα φτερά σου, Μάϊκο. Άφησε τη γη, πέταξε Μάϊκο, πέταξε», ψιθύριζε το Λεονάρντο ντά Βίντσι στο γεμάτο ζήλο παιδί, καθώς ο άβρας σφύριζε μέσα από το βάλλο. Και τότε, εκεί, ο Μάϊκο αποφάσισε να φτιάξει το δικό του αεροπλάνο, ακριβώς σαν κι αυτό. Και το έφτιαξε — μόνος του — δλόκληρο.

Ώστόσο δεν ήταν εύκολο. Ο Μάϊκο ήξερε πάνω κάτω πώς λειτουργούσε ένα αεροπλάνο. Μπορούσε να εξηγήσει πώς πετούσαν οι γλάροι, γιατί είχε διαβάσει περιγραφές για τις πτήσεις του Αλιενταλ με άνεμόπτερο πάνω από την Κοιλάδα Ρόουν. Ποτέ όμως δεν είχε καιρό για πειράματα εκτός από το να φτιάχνει άστευδες και μερικά αεροπλανάκια. Και δεν είχε κανέναν για να μιλήσει γι' αυτά τα πράγματα εκτός από ένα παράξενο γέρο, μία αυθεντική μηχανική μεγαλοφυΐα που τον έλεγαν Τόμ Μάκ Μαόν μ' όλοι τον φώναζαν «Ο Στρατάρχης». Ο Στρατάρχης πάντα προφήτευε πώς ο Μάϊκο θα πήγαινε μπροστά, αν και ποτέ δεν έλεγε ο' τί. Δεν ήξερε να δείξει το Μάϊκο πώς φτιαχνόταν ένα αεροπλάνο — γιατί είναι έντελως δια-

φορετικό πράγμα να φτιάχνεις μικρές βάρκες από προβιές. Έτσι ο Μάϊκο έπρεπε να φτιάξει το αεροπλάνο του χωρίς βοήθεια.

Τα χέρια του ήταν αδέξια. Τότε δεν υπήρχε Τεχνική Σχολή στο Μίλταουν. Αποφάσισε λοιπόν πρώτα να γίνει ξυλουργός. Και έγινε μόνος του. Ένα αεροπλάνο όμως έχει και μετ'άλλια μέρη. Γι' αυτό έπρεπε να γίνει και καλός σιδηρουργός. Το έκανε κι αυτό. Κι όπως δεν είχε φουερό, έφτιαξε ένα από το νού του με κάτι παλιά λάστιχα ποδηλάτου, τοποθετώντας στο πάνω του μέρος ένα μοχλό.

«Αν το «Λεονάρντο ντά Βίντσι» δεν είχε ξυπνήσει μέσα του μία ασυμμετρική φιλοδοξία, ο Μάϊκο δε θα αποκτούσε ποτέ τόσο τέχνη. Σιγά-σιγά έγινε τόσο περίφημος τεχνίτης, ώστε πολλοί χωρικοί του έφεραν από μακριά πράγματα για διόρθωμα. Μά ούτε για μία στιγμή δεν παραμέλησε το αεροπλάνο του που σιγά-σιγά άρχισε να παίρνει μορφή. Λίγοι το είδαν. «Άς το δούς όταν θα είμαι μέσα και θα πετώ ψηλά πάνω από το Μάλμπαχ» έλεγε μέσα του ο Μάϊκο.

Ός τότε το σπίτι των Κρόου ήταν μόνο ένα μικρό χωριάτικο σπιτάκι. Όταν όμως μαθεύτηκε πώς ο Μάϊκο θα έφτιαχνε αεροπλάνο άρχισε να πέφτη πολλή δουλειά. Κάποιος ήθελε μία κούνια ή ένα καρότσι, άλλοι ήθελαν να τους διορθώση τ' αλέρια ή άλλα εργαλεία. Καθένας είχε μία δουλειά για τον Μάϊκο.

Γι' αυτό αποφάσισε να αναδιοργανώσει όλο το σπιτικό του με καινούριο τρόπο. Ήθελε να μετατρέψει το παλιό σπίτι σε σιδηρουργείο και να χτίσει ένα καινούριο για τους γονείς του, τον έαυτο του και την αδελφή του. Και όποτε, ανάμεσα στο σπίτι και στο εργαστήρι θα έφτιαχνε ένα μακρύ υπόστεγο για να χωρέση τα φτερά του αεροπλάνου του όταν θα άρχιζε να τα φτιάχνει. Μά τα λεπτά... τα λεπτά, που θα τα εβρίσκε; Στην οικογένεια Κρόου ήταν όλοι άπλοι μικροκτηματίες. Και τα σχέδιά του θα στοιχίζαν πολύ.

Τα λεπτά όμως βγήκαν από την ε-

πιτηθείότητά του, που αύξανε διαρκώς από τη στιγμή που άρχισε να φτιάχνει το αεροπλάνο του.

Και κάτι άλλο, πολύ σπουδαίο μάλλον. Ο Μάϊκο έπρεπε όπως ο' οποτε να έχη ηλεκτρικό. Είδε πώς κούραζε αφάνταστα τα μάτια του μελετώντας όλα τα αεροπορικά περιοδικά και τα βιβλία που του έστλανε ένας του ξάδελφος απ' την Άμερική, στο αδύνατο φως της λάμπας.

«Αν και δεν είχε χτίσει ποτέ σπίτι, ο Μάϊκο έγινε αρχιτέκτονας. Αν και δεν ήξερε τίποτα από ηλεκτρολογία, παρουσιάστηκε επιτακτική ή ανάγκη να τα μάθει όλα. Κι έτσι έγινε και ηλεκτρολόγος. Όλο το σπιτικό των Κρόου φωτίστηκε από ένα ανεμόμυλο, από ένα παλιό δυναμό αυτοκινήτου το οποίο χραιάστηκε να ξαναφτιάξει για να το συγχρονίσει με τις σχετικά άργες κινήσεις του ανεμόμυλου. Ο ανεμόμυλος, βέβαια, γύριζε γρηγορότερα ή σιγότερα, ανάλογα με τη δύναμη του αέρα. Ο Μάϊκο ήθελε σταθερή ταχύτητα, κι έτσι σοφίστηκε έναν αναλασόμενο — έλικα που έδινε σταθερή ταχύτητα. Ο έλικας αυτός εξετέθη ο' μία έκθεση στο Δουβλίνο. Μά ο Μάϊκο δεν πήγε ποτέ στο Δουβλίνο· ποτέ πουθενά πέρα από το Έννις.

Και τώρα μπορούσε ο' αλήθεια να άρchiση να δουλέυη το αεροπλάνο. Αν και όλοι είχαν δουλειά να τ' άδωσουν το μυστικό του δνειρο άρχιζε να παίρνει μορφή: σκάφος, φτερά, πτερύγια. Και γύρω από το χωριό του πάνω στο βουνό, άρχισαν να άπλόγουνται φήμες πώς ο νεαρός Κρόου, έφτιαχνε κάτι παράξενο· κανέναν δεν μπορούσε να πη τι ακριβώς ήταν. Ο Μάϊκο που άπό φυσικού του ήταν λιγομίλητος και σκεπτόταν πολύ μοναχός του, δεν έλεπε τίποτα. Μία μέρα όμως ο Στρατάρχης του έκανε μία εξαφνική επίσκεψη.

Και ό,τι είδε τον έκανε να τα χάσει.

Και όταν ο Μάϊκο τού έλεπε πώς θα πετούσε με το αεροπλάνο του στα θερμικά ρεύματα του Μπάλλυδασκιν όπως έκανε ο Αλιενταλ με τα άνε-

μόπτερά του στην κοιλάδα Ρόουν, ο στρατάρχης πετάχτηκε από την καρέκλα του. Σε λίγο δλο το Μάλμπαϊν ήξερε τα νέα.

— Τάμαθες, έλεγε ο ένας στον άλλο, ο Μάϊκο Κρόου έφτιαξε ένα αεροπλάνο και θα σκοτωθώ σίγουρα θέλοντας να γίνω πουλί ενώ έπρεπε να γίνω γεωργός όπως όλοι στην οικογένειά του.

Το αεροπλάνο τελείωσε; έλειπε ακόμα να σκεπαστεί ο σκελετός των φτερών. Μά ο πόλεμος δεν άφησε να γίνω κι αυτό. Όταν ο Μάϊκο Κρόου δεν ήταν τόσο άνοητος ώστε να λυπηθεί γι' αυτό. Τα χρόνια του πολέμου θα του έδιναν καιρό να μελετήσει. Γι' αυτό γράφτηκε στα μαθήματα μιας αεροναυτικής μηχανικής σχολής που γίνονταν με αλληλογραφία, αφού πρώτα διέλυσε το αεροπλάνο του και φύλαξε τα κομμάτια δλα στο έργοστήριό του.

Την τελευταία φορά που είδα τον Μάϊκο στο Μπώλλυθασκιν—ενώ το ένα

γιγαντιαίο υπερωκεάνιο αεροπλάνο ύστερα από τ' άλλο πετούσαν στον ουρανό του Μάλμπαϊν—ο τέως γεωργός που δεν είχε βγάλει το σχολείο και δεν είχε ταξιδέψει πέρα από το Έννις μου έξηγούσε με όρους άνωτέρων μαθηματικών πώς κρατιέται το αεροπλάνο στον αέρα.

Έγω όμως δεν μπορούσα να παρακολουθήσω αυτόν τον άπλο χωρικό που είχε κατακτήσει τα βαθύτερα μυστικά της αεροδυναμικής διαβάζοντας μοναχός του χωρίς καμιά βοήθεια. Κάποτε θα μπόρεση να πάρη το υλικό που του χρειάζεται για τα φτερά του αεροπλάνου του. Και τότε θα πετάξει. Μά πώς; Είναι πιλότος; Τι σημασία έχει; Δεν ήταν ούτε παραγκός, ούτε σιδηρουργός, ούτε αρχιτέκτονας, ούτε ηλεκτρολόγος, ούτε έψευρέτης ως την ημέρα που έγινε όλα αυτά.

Γιατί λοιπόν να μη γίνω και πιλότος; Ο Μάϊκο έχει καταστρώσει δλο το σχέδιο. Ξέρει αυτός.

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΛΕΞΗ ΣΤΙΣ 3 ΤΟ ΠΡΩΙ

Ο σύζυγος: «Γιατρέ μου, ξέρω πώς είναι μακριά ως εδώ, αλλά σ'α παρακαλώ έλατε γρήγορα. Η γυναίκα μου υποφέρει από σκωληκοειδίτιδα».

Ο γιατρός: «Μά, για σκεφθίτε καλά, φίλε μου. Έγώ έκαμα έγχειρση σκωληκοειδίτιδος στη γυναίκα σας εδώ και δύο χρόνια. Ακούσατε ποτέ κανέναν να έχη δεύτερη σκωληκοειδίτιδα;»

Ο σύζυγος: «Μά, για σκεφθίτε καλά, γιατρέ. Δεν ακούσατε ποτέ κανέναν να έχη δεύτερη γυναίκα;

«MANCHESTER GUARDIAN», Λονδίνο

— Μου χωστέας έξη μηνών νοίμι. Πρέπει να βρής άλλο σπίτι και να φύγης.
— Να φύγω χωρίς να σε πληρώσω; Ποτέ!

«GAZZETINA-ILLUSTRATO», Ίταλία

ΟΥΩΛΤΕΡ ΡΙΤΣΑΡΝΤ ΣΙΚΕΡΤ

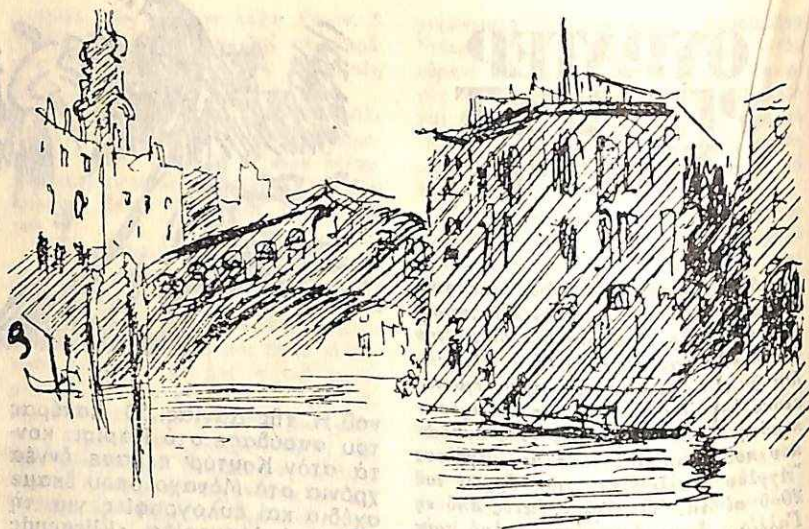

Η δημοσίευση, τελευταία, μιας συλλογής άρθρων και όμιλών του ζωγράφου Ουώλτερ Ρίτσαρντ Σίκερτ με τον τίτλο «A Free House!» (έκδ. Macmillan & Co. Ltd.) έφερε πάλι έμπρός στους Άγγλους αναγνώστες την προσωπικότητα και τις γνώμες ενός ανθρώπου που είναι από τους πιο μεγάλους Άγγλους καλλιτέχνες των αρχών του 20ού αιώνα. Ο Σίκερτ, έκτος από τη Γαλλία, όπου επηρεάστηκε από τους Ιμπρεσιονιστές, είναι πολύ λίγο γνωστός στην άλλη Εύρώπη. Τα ζωγραφικά του έργα θα τα βρούν, όσοι ενδιαφέρονται, στην έκδοση που έκαμε η Lilian Browne (έκδ. Faber & Faber, Λονδίνο 1943). Ο δυνατός όμως ρεαλισμός του φαίνεται και στα σχέδιά του, γιατί τις περισσότερες φορές τα σχέδια αυτά ήταν ή βάση των πινάκων του, και σε όλη του τη ζωή έδινε μεγάλη σημασία στο καλό σχέδιο. Τα σχέδια που παραθέτουμε με την άδεια των εκδοτών και των κληρονόμων του καλλιτέχνη είναι από το έργο του Ρόμπερτ Έμμους (έκδ. Faber & Faber, Λονδίνο, 1941) «Life and Opinions of Walter Richard Sickert» (Η ζωή και οι ιδέες του Ουώλτερ Ρίτσαρντ Σίκερτ). Από το ίδιο βιβλίο προέρχονται και τα αποσπάσματα από το συγγραφικό έργο του καλλιτέχνη.

Ο Ουώλτερ Ρίτσαρντ Σίκερτ άνηκε σε οικογένεια ζωγράφων. Ο παππούς του που εγκαταστάθηκε στην Άλτονα ήταν ζωγράφος και διευθυντής ενός εργαστηρίου διακοσμήσεων, και εργάστηκε στα ανάκτορα του βασιλιά Χριστιανού

του Η' της Δανίας. Ο πατέρας του σπούδασε στο Παρίσι κοντά στον Κουτύρ· πέρασε έννέα χρόνια στο Μόναχο όπου έκαμε σχέδια και ξυλογραφίες για τη σατυρική έφημερίδα «Fliegende Blätter». Στο Μόναχο, στα 1860, γεννήθηκε ο Ουώλτερ Ρίτσαρντ, ο πιο μεγάλος του γιός. Ο πατέρας του Σίκερτ ποδ με τη κατάρτηση του Σλέσβικ έγινε Γερμανός υπήκοος, πήρε αργότερα τη Βρεταννική υπηκοότητα και εγκαταστάθηκε στο Λονδίνο, στα 1868. Η γυναίκα του, κόρη ενός αστρονόμου του Καϊμπριτζ και μιας Ίρλανδέζας χορεύτριας είχε χαρακτήρα εύθυμο και μουσικά χαρίσματα. Τα ξη τους παιδιά μεγάλωσαν μέσα σε ένα σπίτι όπου βασιλευε ή όμοιοια, ή όγεια, ή πειθαρχία και ο σεβασμός για την τέχνη.

Ο Σίκερτ πήγε πρώτα σε ένα σχολείο του Μπαϊνούγουατερ· ύστερα πήγε στο Κίνγκς Κόλλετζ του Λονδίνου όπου γνώρισε την όμορφη της κλασσικής Φιλολογίας. Όταν βγήκε από το πανεπιστήμιο θέλησε να γίνω ζωγράφος μά ο πατέρας του νόμιζε πως θα μπορούσε να σταδιοδρομήσει στο θέατρο με καλύτερα υλικά αποτελέσματα. Η λιγότερη συνεργασία του Σίκερτ με τους θιάσους του Σερ Χένρυ

Τὸ Ριάλτο.

Ἰρβινγκ καὶ ἄλλων, δυνάμωσε τὴν κλίσιν του γιὰ τὰ φῶτα καὶ τὶς σκιές τῆς σκηνῆς πράγματα, πού ἀργότερα, τοῦ ἐνέπνευσαν μιὰ σειρά πινάκων μέ θέμα τὰ μιούζικ-χάλ τοῦ Λονδίνου, γύρω ἀπὸ τὸ 1890, τὰ χρόνια δηλ. τῆς μεγάλης τους ἀκμῆς.

Ἡ ἐμφυτὴ κλίσιν του νὰ δημιουργῇ μιὰ προσωπικότητα φερόντας καὶ τὰ ἀνάλογα ρούχα καὶ ἡ μαθητεία του στὴ σκηνή, ἦταν ἴσως ἡ αἰτία πού ὁ Σίκερτ ἔγινε ἕνας τύπος πού ὅλο ἄλλαζε, πού συχνά δὲν μπορούσε κανεὶς νὰ τὸν ἐξιχνιάσῃ. Ὁ Ὁ. Ο. συμπερτ Σίτγουελ σὲ μιὰ μελέτῃ πού τὴν ἔδωσε γιὰ πρόλογο τοῦ βιβλίου «A Free House!», μᾶς περιγράφει τὸν ζωγράφο ὅπως τὸν εἶδε γιὰ πρώτη φορὰ ὅτι ἦναι σκοῦρο σακάκι πού τὸν ἔκανε νὰ φαίνεται σὰν κυνηγὸς καὶ ἕνα σκέτο παντελόνι· εἶχε ὅμως μιὰ ὁμορφὴ ριπιδωτὴ γε- νειάδα καὶ κοιτοῦσε μέ προσο-

χή μέσα ἀπὸ τὰ σιδερένια κά- κελλα τὴν ἡλιόλουστὴ εἰκόνα ἑνὸς κήπου τοῦ Τσέλσι καὶ ὅ- στερα ξαφνικά, ἄρχισε νὰ τρα- γουδάῃ δυνατὰ μέσα στὸν ἔρη- μο δρόμο. «Ἀπὸ τὴν πρώτη μας συνάντησιν, λέει ὁ Σίτγουελ, εἶ- χα τὴν εὐκαιρία νὰ φτιάξω μέ- σα στὸ νοῦ μου δώδεκα τουλά- χιστον πρόσωπα πού βρίσκον- ται κλεισμένα μέσα σὲ ἕναν ἄν-θρωπο. Ἐμοιάζε κάπως ἕνας τέα. Τὸν εἶδα ὅπως ἦταν ἕνας μέγας καλλιτέχνης κρυμμένος κάτω ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ ἑνὸς ἀνθρώπου τοῦ κόσμου μέ σπᾶ- νία ὁμορφιά καὶ κομψότητα, μέ ἕνα πνεῦμα τόσο σπινθηροβόλο πού λίγοι μποροῦν νὰ τὸ φτά- σουν καὶ κανένας νὰ τὸ ξεπε- ράσῃ. Εἶδα τὸν Σίκερτ ἡθοποιὸ νὰ ἀπαγγέλλῃ κωμικοὺς στί- χους, τὸν Σίκερτ ζωγράφο τόσο ἀπασχολημένο μέ τὴν τέχνην του ὥστε νὰ μὴν ἐπιτρέψῃ στὸν ἑαυ- τὸ του νὰ παῖξῃ τὸν πρῶτο ρό-

Τετάρτη τοῦ Πάσχα.

λο σὲ ἕνα θεατρικὸ ἔργο· τὸν Σίκερτ κομψὸ μέ τὴν κάπα του, τὸν Σίκερτ ἡθοποιὸ τῆς σχολῆς τοῦ Ἰρβινγκ νὰ ἀπαγγέλλῃ μέ ἄνεση καὶ γερὴ φωνή τοὺς με- γάλους μονολόγους ἀπὸ τὸν «Ἀμλετ», καὶ τὸν «Βασιλιά Λήρ» ἢ νὰ μοῦ λήῃ λατινικοὺς στί- χους· τὸν Σίκερτ γεμάτο πνεῦμα λογικῆς· τὸν Σίκερτ μέ τὰ ἀτε- λειῶτα ἀστεῖα του καὶ τέλος αὐ- τὸ πού προτιμοῦσε πάντα πῶς πολὺ ἀπ' ὅλα—τὸν Σίκερτ μαίτρ, νὰ φοράῃ τὴν ἀσπρὴν τοῦ μπλού- ζα καὶ νὰ διορθῶν τὸ σπῆτι του.

Ἡ ἴδια κλίσιν νὰ ἀλλάξῃ προ- σωπικότητα, τὸν ἔκανε νὰ ὑπο- γράφῃ «Οὐῶλτερ Σίκερτ», ἢ «ΡΙ- τσαρντ Σίκερτ» σὲ διάφορες πε- ριστάσεις τῆς ἐπαγγελματικῆς του ζωῆς καὶ ἔτσι νὰ δείχνῃ πῶς ἔβρινα τὶς διαφορὲς ἀνάμεσα στὶς περιόδους τῆς τέχνης του. Ἀπὸ τὴ συνθήκη αὕτῃ βγῆκαν οἱ διάφορες ἱστορίες πού τοῦ ἔ- δωσαν τὸ χαρακτηρισμὸ ὅτι τοῦ

ἄρεσε νὰ κάνῃ ἐντύπωση. Πάντα ὅμως μέσα στὴν ἀστατή διά- θεσὴ του, ὑπῆρχε τὸ βάθος, μιὰ σωστὴ κρίσις, μιὰ εὐλικρίνεια καὶ μιὰ ἀγάπη γιὰ τὴν καλοφτιαγ- μένη δουλειά.

Στὰ 1891 ὁ Σίκερτ μπῆκε στὴν «Σχολὴ Σλαϊντ» πού τὴν διή- θυνε ὁ Ἀλφόνς Λεγκρό, μὰ σὲ λίγο ἄφησε τὴ σπουδὴ τῆς ζω- γραφικῆς γιὰ νὰ βοηθήσῃ τὸν Οὐίτσερ στὶς χαλκογραφίες του. Ἐτοί ἔγινε μαθητὴς τοῦ Οὐίτσερ καί, μ' ὅλο πού ἀργό- τερα ἔδειξε κάποτε περιφρόνηση γιὰ τὴν ἀτέλεια τῶν σχεδίων τοῦ δασκάλου του, ἀπ' αὐτὸν ἔμαθε χωρὶς ἀμφιβολία, τὴν οἰ- κονομία τῆς συνθέσεως καὶ τὴν τεχνικὴ τῆς χαλκογραφίας. Στὶς συζητήσεις, τὸ πνεῦμα καὶ ἡ θέρ- μη τοῦ Σίκερτ συναγωνίστηκαν ἀργότερα τὸν Οὐίτσερ, πού σὰν συγγραφέα τὸν ξεπέρασε. Ἡ ἀ- ναδημοσίευση πολλῶν ἄρθρων καὶ διαλέξεων του στὸ βιβλίο «A

Free House! > ήταν μία απόλαυση για τη νεώτερη γενεά των καλλιτεχνών και των κριτικών.

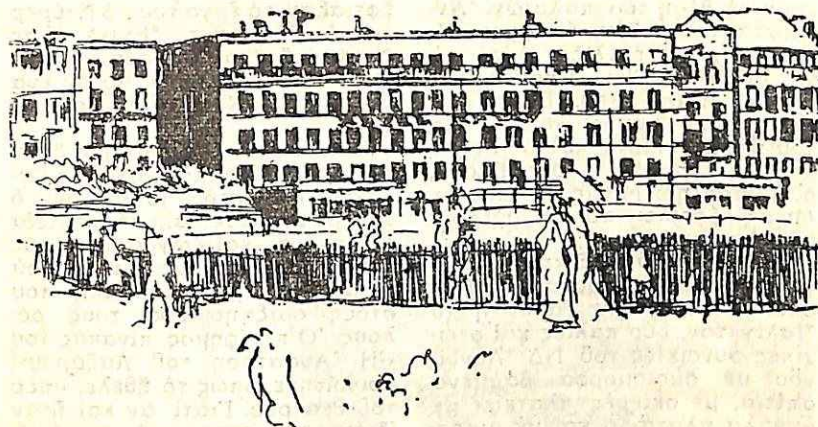
Ύστερα από μία δίκη που έχασε και από άλλες κακοτυχίες, ο Σίκερτ έζησε πολύ στην Ευρώπη. Στο Παρίσι βρήκε τους περισσότερους πελάτες. Στη Βενετία μέσα σε τρεις σύντομες επισκέψεις έφτιαξε μερικά λεπτοδουλεμένα σχέδια με θέμα τον Άγιο Μάρκο, το παλάτι των Δόγηδων και το Ριάλτο, ζωγράφισε με γοργές πινελιές δρομάκια και κανάλια, έκανε το πορτραίτο της Γκιουζεπίνα και ενός μανάβη του Σινιόρ ντε Ρόσσι, δυο από τα σπουδαιότερα πορτραίτα του. Μετά πήγε στη Διέππη όπου έμεινε αρκετά χρόνια.

Τα πρώτα χρόνια στη Διέππη ήταν από τα πιο ευτυχισμένα της ζωής του. Ο Τζώρτζ Μούρ μάς περιγράφει τον Σίκερτ «να γυρίζει το δειλινό με το κουτί

τις μπογιές κρεμασμένο στον ώμο, γεμάτος κέφι για γέλια και κουβέντες, με κινήσεις και στάσεις πάντα αρμονικές και πάντα τόσο ξένοιαστος όσο ένα πουλί στο δέντρο». Κάθε μέρα έκανε παρέα με τους ψαράδες του λιμανιού και τους μικροαστούς, και ανάμεσα σ' αυτούς είχε πολλούς στενούς φίλους. Ήταν φτωχός, μα ποτέ τόσο πολύ ώστε να μην μπορεί να αγοράσει πινέλα και χρώματα ή να μην έχει ένα άφογο καλοκαιρινό κοστούμι για να συναναστραφεί την αριστοκρατική κοινωνία της πλάζ.

Στη Διέππη τότε σύχναζαν πολλοί λιμπρεσσιονιστές. Στο 1890 ο Ντεγκά, ο Ρενουάρ, ο Μονέ, ο Πισσαρό έμεναν ένα διάστημα κάθε καλοκαίρι εκεί γύρω.

Εκεί όπου τους άρεσε πιο πολύ να μαζεύονται, ήταν το σπίτι του Ζάκ-Εμίλ Μπλάνς που έγινε και στενός φίλος του Σί-

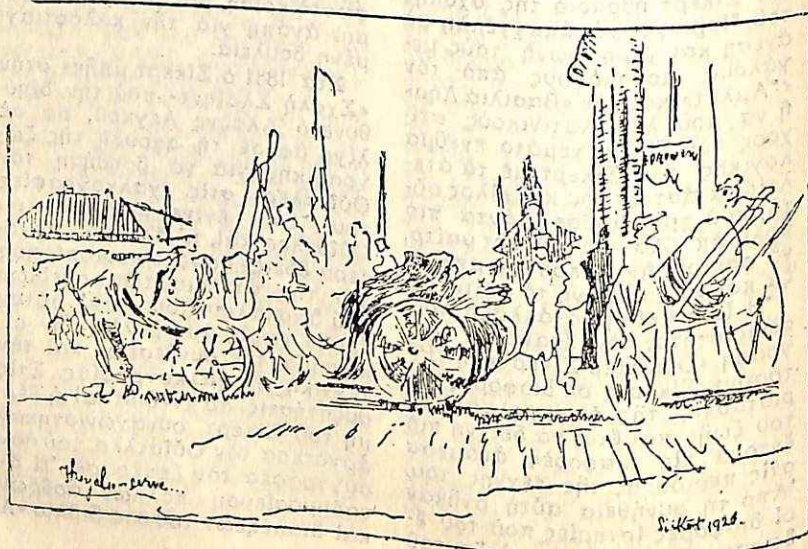
Το παλιό Ότελ-Ρουαγιάλ στη Διέππη.

κερτ. Ός το τέλος της ζωής του ο Σίκερτ μιλούσε πάντα για τον Ντεγκά με τον μεγαλύτερο θαυμασμό και ο Ντεγκά περισσότερο απ' όλους τους άλλους επέδρασε στην τέχνη του. Τόν επηρέασε ακόμα και το θέλημα του Πισσαρό και όταν ήρθε να εγκατασταθεί οριστικά στο Λονδίνο, ο Σίκερτ ήταν τόσο ποτισμένος από το πνεύμα των λιμπρεσσιονιστών ώστε αυτός έγινε ο κρίκος ανάμεσα στη σύγχρονη γαλλική ζωγραφική και την ακαδημαϊκή παράδοση της Αγγλίας.

Στη Βενετία μελέτησε τους παλιούς ζωγράφους και κυρίως τα έργα του Τιντορέτο που στα μάτια του ήταν το πρότυπο του ζωγράφου, το ίδιο μεγάλο στην έκταση όσο και στη σύνθεση και στο σχέδιο. Οι πινελιές του όσο και τα θέματά του μάς τον δείχνουν να συγγενεύει με τον Ρέμπραντ και τον Βερμέερ. Γιατί ο Σίκερτ έμεινε πάντα πιστός στην παράδοση της Ευρω-

παϊκής ζωγραφικής. «Δεν υπάρχει καινούρια τέχνη», έλεγε, «δεν υπάρχει καινούρια μέθοδος. Δεν μπορεί πια να υπάρξει μία καινούρια τέχνη, μία καινούρια ζωγραφική, ένα καινούριο σχέδιο, όπως δεν μπορεί να υπάρξει καινούρια αριθμητική, καινούριες θεωρίες για το νόμο της βαρύτητας ή καινούρια ήθικη. Όταν φαίνεται πως ένας άνθρωπος ή μια σχολή έχουν εφεύρει κάτι καινούριο, βλέπουμε σε λίγο πως οι πιο προικισμένοι απ' αυτούς επέτυχαν μόνο να νοιώσουν και να κρατήσουν πιο γερά από τους άλλους κάποια παλιά αλήθεια. Ο Ντεγκά σχεδιάζει το ίδιο όπως έσχεδιάζε και ο Μαντιένι¹ ή ο Χόλμπαϊν σχετικά αν χρησιμοποιή το σχέδιό του σε άλλα θέματα και το βλέπει με άλλο μάτι. Το λάθος της κριτικής είναι που πιστεύει ότι νέα πράγματα παίρ-

1. Ιταλός ζωγράφος και χαράκτης των μέσων του 15ου αιώνα.

Η Ψαραγορά στη Διέππη.

νουν τη θέση των παλαιών. 'Αντικατάσταση δὲν ὑπάρχει. 'Υπάρχει μόνο ἐξέλιξη. Αὐτὸ εἶναι ὅλο». («The English Review», Μάιος 1912). Εἶναι λοιπὸν φυσικὸ πὺν οἱ συμπάθειές του ἦταν ὁ Μονὲ καὶ ὁ Σεζάν παρὰ ὁ Γκωγκέν, ὁ Βάν Γκόγκ, ὁ Πικασσὸ ἢ ὁ Ματίς ἂν καὶ στὸν Ματίς ὀφείλει πολλὰ σχετικὰ μὲ τὸ γυμνὸ.

'Απὸ τὸ 1905 ὁ Σίκερτ διαλέγει πῶς συχνὰ θέματα πὺν βρίσκει στὸ Κάμντεν Τάουν ἢ τὸ 'Ισλιγκτον, δύο παλιές καὶ φτωχικὲς συνοικίες τοῦ ΝΔ. Λονδίνου μὲ ὁμοιόμορφα βαμμένα σπίτια, μὲ σκιερὲς πλατείες μὲ μεγάλα πλατάνια καὶ μὲ μικρομάγαζα καὶ πρόσχαρες ταβέρνες στὸς δρόμους τους. Νοίκιαζε ἀτελιέ σὲ διάφορες γειτονιές καὶ συνήθιζε νὰ δουλεύῃ πότε στὸ ἓνα καὶ πότε στὸ ἄλλο, ἀνάλογα μὲ τὸ κέφι του.

Πίστευε πὺς τὸ μοντέλο-ἐπαγγελματίας καὶ τὸ κανονικὸ ἀτελιέ ἦταν πράγματα τεχνητὰ, ψεύτικα. Τὴ γυρίζουν δεξιὰ τὴ γυρίζουν ἀριστερὰ τὴ βάζουν καὶ στέκεται ἔμπρὸς ἀπὸ μιὰ κουρτίνα, ἓνα καθρέφτη ἢ ἓνα σκοτεινὸ φόντο. 'Ας βάλουμε τώρα στὴν Τίλλυ νὰ βγάλῃ τὰ ρούχα πὺς τῆς δώσαμε καὶ νὰ φορέσῃ τὰ δικά της. 'Ας τὴν ἀφήσουμε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ ἀτελιέ καὶ νὰ πάῃ στὸ πρῶτο φτωχόσπιτο πὺς θὰ βρεθῇ μπροστά της. 'Η Τίλλυ Πούλλεν παίρνει ἀμέσως ἐνδιαφέρον. Βρίσκεται ἀνάμεσα σὲ πράγματα πὺς ἔχουν κάποια σημασία... 'Ας πάμε μαζί της στὴν κουζίνα ἢ στὴν κρεβατοκάμαρα. Καὶ νὰ πὺς ἡ Τίλλυ ἔγινε ἡ ὕλη ἀπὸ τὴν ὁποία εἶναι φτιαγμένος ὁ Παρθενώνας ἀπὸ ἐκείνην πὺς

ἔφτιαξαν τὰ ἔργα τους ὁ Ντύρερ καὶ ὁ Ρέμπραντ. 'Εγινε ἓνας Ντεγκὰ ἢ ἓνας Ρενουάρ καὶ ὁ καλλιτέχνης βρῆκε σ' αὐτὴν ἓνα θέμα» (The New Age, 'Ιουνίος 1910).

Πολλὰ χρόνια ἀργότερα, ὅταν τὸ θέατρο Σάντλερς Οὐέλλς ξαναχτίστηκε στὸ 'Ισλιγκτον, ὁ Σίκερτ ἐνοιώσε πάλι τὴ γοητεία τῆς σκηνῆς καὶ ζωγράφισε τοὺς ἠθοποιούς τῆς νέας γενεᾶς πὺς εἶχαν διαδεχτῇ τὴ δική του στοὺς σαιπηρικούς τοὺς ρόλους. 'Ο περιφημὸς πίνακάς του «'Η 'Ανάσταση τοῦ Λαζάρου», πωλήθηκε, ὅπως τὸ ἤθελε, ὑπὲρ τοῦ θεάτρου. Γιατὶ ἂν καὶ ἦταν ἰδιότροπος τύπος καὶ συχνὰ, ὅταν ἦταν βυθισμένος στὴ δουλειά του, φαινόταν νὰ μὴ πολυσκέπτεται τοὺς φίλους του, ὁ Σίκερτ, ἦταν πάντα γενναῖος ὅσο καὶ παράξενος στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο διέθετε τὰ ἔργα του. Συνήθιζε νὰ χαρίζῃ ἢ νὰ πετᾷ ἂν δὲν τὸν σταματοῦσε κανεὶς—ἓνα σωρὸ σκίσα καὶ ἀτέλειωτα ἔργα. Τύλιγε πολλές φορές κάμπους χαλκογραφίες ἔβαζε καὶ ἓνα γραμματόσημο καὶ ἔστειλε τὸ δέμα μὲ τὸ ταχυδρομεῖο στοὺς φίλους του. 'Αρνιόταν νὰ ὑπογράψῃ τὰ ἀντίτυπα τῶν χαλκογραφιῶν του ἢ νὰ περιορίσῃ τὴν ἐκτύπωσή τους γιὰ νὰ μεγαλώσῃ ἡ ἀξία τους. 'Η ἀδιαφορία του γιὰ τὸ χρῆμα τοῦ χάριζε τὴν ἐλευθερία νὰ ζῇ ὅπως αὐτὸς ἤθελε.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς φίλους του πὺς ζοῦν ἀκόμη μαριτροῦν γιὰ τὴν πλοῦσια καὶ ὀλοκληρωμένη ζωὴ του. 'Ο 'Οσμπερτ Σίτγουελ στὸ δοκίμιο πὺς ἀναφέραμε ἔδωσε μιὰ ὀλοζώντανη εἰκόνα τοῦ Σίκερτ νὰ δέχεται τὴν ὥρα τοῦ προγεύματος στὸ ἀτελιέ του

καλλιτέχνες, συγγραφείς, γάλλους εμπόρους έργων τέχνης, Ιταλούς, έρασιτέχνες, γελοιογράφους, άθλητές, πάντα έτοιμος να διηγηθής ένα σωρό διασκεδαστικές άναμνήσεις, να κάνει παράδοξες μάλιστα σοφές παρατηρήσεις. Πότε-πότε ο Σίκερτ άνοιγε ένα άτελιέ όπου οι μαθητές άκουγαν μιά διδασκαλία πρωτότυπη και τονωτική για τη δουλειά τους. Άλλα οι καινοτομίες αυτές δεν διαρκούσαν ποτέ πολύ. (Μιά από τις μαθητρίες του ή Τερές Λεσσόρ που τη θαύμαζε για τό ταλέντο της, έγινε μετά ή τρίτη γυναίκα του). Από τό 1926 δίδαξε κανονικά στις Σχολές της Βασιλικής Ακαδημίας άφιερώνοντας στους μαθητές του όλο του τόν καιρό και τη δράση. Στο άτελιέ ξεφώνιζε μ' όλη του τη δύναμη τις συμβουλές του. «Βάλτε άμέσως τό χρώμα στο τελάρο και μην τό άραιώνετε» και έγραφε τά ίδια παραγγέλματα με κιμώλια στους τοίχους. Μιλώντας για τη σύνθεση έλεγε: «Πάρτε για κεντρικό σημείο ένα όποιοδήποτε έπιπλο, ένα τραπέζι, ένα κρεβάτι. Διαλέξτε τό πρόσωπο σέ σχέση μ' αυτό τό έπιπλο και βάλτε τα κάτι να κάνουν, να χαριεντίζονται, να τσακώνονται, να κάνουν ότιδήποτε θέλετε. Μά κυρίως να κάνουν κάτι!»

Ο Σίκερτ πέθανε στά 1942, όγδόντα δύο χρονών.

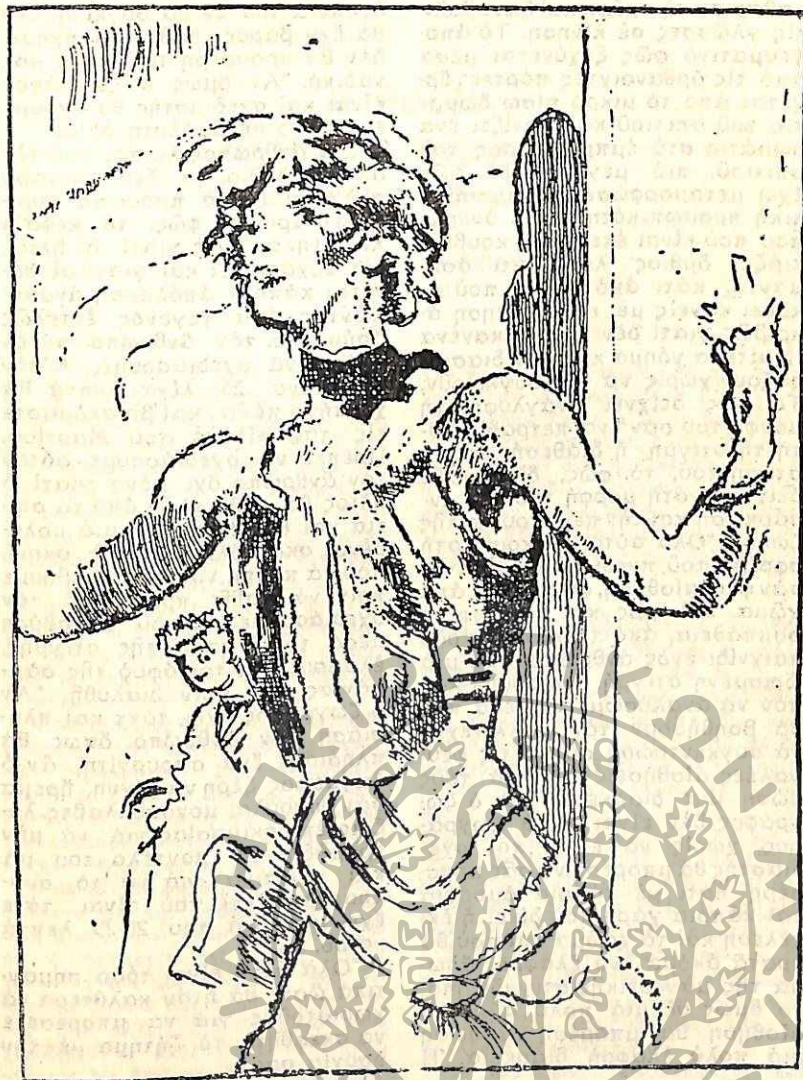
Στήν εποχή μας που ή αισθητική αξία τοποθετείται ψηλότερα από την τεχνική του καλλιτέχνη, ή ζωγραφική του Σίκερτ παίρνει μεγαλύτερη σημασία. Ο Σίκερτ πίστευε πως — έκτός για τις πολύ μικρές λεπτομέρειες — ό ζωγράφος έπρεπε να βάζη τό χρώμα γρήγορα και ζωηρά και τό πινέλο να τριβεται πάνω στο πανί «όπως όταν τριβουμε τά πόδια μας σέ μιά πλάκα από γρανίτη». Όπου χρειαζόταν με-

γάλη λεπτότητα στήν άπόδοση των σχημάτων, δούλευε με ξεχωριστές πινελιές, κοντά, άλλα όχι επάνω ή μιά στήν άλλη βάζοντας ένα δεύτερο ή τρίτο στρώμα χρώματος από κάτω. Καμιά όμως έξήγηση της τεχνικής του δεν μπορεί να δώσει μιά καθαρή ιδέα για τη σταθερότητα που είχε κάθε του πινελιά, ούτε για τά λεπτά και ζωηρά χρώματα των πορτραίτων και των «έσωτερικών» του.

Όστόσο, παρ' όλη τη δεξιοτεχνία του στο πινέλο, ό Σίκερτ νόμιζε πως ένας πίνακας έπρεπε να γίνεται επάνω σέ ένα σχέδιο και όχι κατ' ευθείαν, γιατί τό «θέμα» δεν μπορούσε να μένη άμετάβλητο όλες τις ώρες που χρειάζεται μιά έλαιογραφία και γι' αυτόν ή «στιγμή» είχε πρωταρχική σημασία. Θάυμαζε τόν Ντωμιέ, τόν Μειτςέ, τόν Άμπέλ Φέβρ και του άρεσαν πάρα πολύ οι ζωντανές πολιτικές γελοιογραφίες του Τσαμ. Οικονομία και ταχύτητα, άπόδοση των κινήσεων, τό πρόβλημα του σκιοφωτισμού: αυτά θαύμαζε και αυτά έλεγε στους μαθητές του να προσέχουν.

Τέλος, για να δώσω με μιά άμνητη εικόνα του τρόπου της δουλειάς του Σίκερτ και του ύφους του όταν μιλούσε ή έγραφε, ένα ύφος τόσο χαριτωμένο μάλιστα τόσο έντονο, παραθέτουμε άποσπάσματα από μιά διάλεξή του που δημοσιεύτηκε στό «The New Age» (Μάρτιος 1914). Έκεί λέει πως άπαραίτητη στόν καλλιτέχνη την ώρα που μελετάει τό θέμα του είναι «ή συλλογή ενός ανθρώπου που παρφυλάει και κρατάει την άναπνοή του για να άκούση καλύτερα». Και ύστερα περιγράφει μιά σκηνή που την έδωσε σέ πολλά του σχέδια.

«Είναι άπόγευμα. Η μεσημεριανή νάρκη πέρασε· τό τσάι ξε-

Προκυμαία Έρρίκου Δ'.

καθάρισε τη σκέψη και ξανάβαλε τις γλώσσες σε κίνηση. Το άπογευματινό φως ξεχύνεται μέσα από τις όρθανοιχτες πόρτες. Έρχεται από το μικρό πίσω δωμάτιο του σπιτιού και φωτίζει ένα δωμάτιο στο έμπροσθεν μέρος του σπιτιού, πιά μεγάλο. Το φως έχει μεταμορφώσει τη συμπαθητική προσωπικότητα του ανθρώπου που είναι εκεί και κουβεντιάσει όρθιος. Λέει κάτι ασημαντό, κάτι από κείνα που ακούει κανείς με ευχαρίστηση ακριβώς γιατί δεν έχουν κανένα ιδιαίτερο νόημα και τον διασκεδάζουν χωρίς να τον συγκινούν. Το φως δείχνει ανάγλυφη τη μορφή του σαν ένα πετράδι. Αυτή τη στιγμή ή διάθεσή του, ή στάση του, το φως, όλα μαζί δείχνουν στη μορφή του την ενσάρκωση και την παρουσία στη σφαίρα του πνεύματος και είναι σαν ψευδαίσθηση, φτιαγμένη από χρώμα και φως και προσωπική συμπάθεια, από το καπιταλιστικό παιχνίδι ενός ανθρώπου σε μία ώριμη στιγμή. Μπορούμε λοιπόν να αναλύσουμε τα μέσα που θα βοηθήσουν τον καλλιτέχνη να συγκεντρώσει αυτές τις φευγαλέες αισθήσεις και να τους δώσει μία διάρκεια; "Αν ο ζωγράφος δεν είναι παρά ζωγράφος, χωρίς να είναι και σχεδιαστής θα μπορέσει να σάς προσφέρει κάτι με κάποια όμορφια και κάποια χάρη που δίνει ή εκτέλεση και το χρώμα και που θα κρατά άκόμα ένα ελαφρό άρωμα της μαγευτικής στιγμής. Μόνο όμως σε μία πολύ αδύνατη αίσθηση θα μπορέσει να δώσει μία πολύ ελαφρή διάρκεια. "Η

δουλειά του δε θα συγκινή, δεν θα έχει βάρος, βάθος, απήχηση, δεν θα προσφέρει τίποτα το μοναδικό. "Αν όμως ο ζωγράφος είναι και σχεδιαστής θα έχουμε ένα έργο με απόλυτη αξία.

...Ο άνθρωπος λοιπόν που τον άφησα όρθιο, με ένα τσιγάρο στο χέρι, με το πρόσωπο γυρισμένο προς το φως, το κεφάλι λίγο ψηλά, ίσως γιατί ο ήλιος τον ευχαριστεί και γιατί αισθάνεται κάποια απόλαυση αναπολώντας ένα γεγονός έντελως ασημαντό, τον άνθρωπο αυτόν πρέπει να σχεδιάσουμε. Αυτόν και μόνο. Σε λίγα λεπτά θα χτυπήσει πέντε, και βρισκόμαστε εις τας είδους του Μαρτίου. Πρέπει να σχεδιάσουμε αυτόν τον άνθρωπο όχι μόνο γιατί ο ήλιος θα χαθή πίσω από τα σπίνια και θα σβύσει με μία μολυβένια σκιά όλη αυτή τη σκηνή που θα πρέπει να τη συλλάβουμε πριν να χαθή. Πρέπει να τον σχεδιάσουμε προτού να σβύσει μέσα του ή χαρά της στιγμής, ελαφριά σαν τον άφρο της σάμπανιας, και πριν διαλυθί. "Αν ο ζωγράφος έχει τάκτ και πλησίαση τον άνθρωπο όπως θα πλησιάζει ένα σπουργίτι, αν ο ζωγράφος ξέρει να ρίχνει, ήρεμα σαν ψίχουλα, μονοσύλλαβες λέξεις επιδοκιμασίας για να μην τρομάξει το μοντέλο του μά και πειστικά για να το συγκρατήσει εκεί που είναι, τότε έχει μπροστά του 20-25 λεπτά καιρό.

"Όλα αυτά είναι τόσο σημαντικά ώστε θα ήταν καλύτερα να χωριστούμε για να μπορέσετε να σκεφθείτε το ζήτημα με την ήσυχία σας."

«ΟΠΟΙΟΣ ΔΕΝ ΔΟΥΛΕΥΗ ΑΡΚΕΤΑ, ΔΕΝ ΤΡΩΕΙ»

‘Η Ρωσία πληρώνει σύμφωνα με την απόδοση

(Από το
«Molodoi Bolshevik»,
Μόσχα)

Ο Λένιν και ο Στάλιν είπαν ότι «θα ήταν ούτοπία να περιμένουμε πώς όταν ο καπιταλισμός θα έχει ανατραπή, οι άνθρωποι θα μάθουν άμέσως να δουλεύουν μόνο από ιδεολογία και χωρίς να λογαριάζουν το προσωπικό τους συμφέρον». Ο Λένιν έγραψε πώς «επάνω στο προσωπικό συμφέρον, με τη βοήθεια του ένθουςιασμού που έφερε η μεγάλη επανάσταση, θα μπορούν τα θεμέλια για τις σταθερές γέφυρες που οδηγούν στο σοσιαλισμό. Με κανένα άλλο τρόπο δεν θα μπορούσαν τα εκατομμύρια των ανθρώπων να φτάσουν στον κομμουνισμό».

Ο σοσιαλισμός εξασφαλίζει τον όρθο συνδυασμό των κοινωνικών και ατομικών συμφερόντων. Σε μία σοσιαλιστική κοινωνία ο εργάτης, προσπαθώντας να βελτιώσει την οικονομική του κατάσταση, αυξάνει την αποδοτικότητα της εργασίας του.

Ο σοσιαλιστικός θεσμός της αμοιβής ανάλογα με την απόδοση της εργασίας διευκολύνει ακόμη στο να ριζώσει η πειθαρχία στις μάζες. Υπάρχουν ανάμεσά μας άνθρωποι που θέλουν να ζήσουν σαν παράσιτα, εις βάρος των άλλων. Για το λόγο αυτό χρειάζεται να ακολουθούμε την αρχή «οποιος δεν δουλεύει δεν τρώει», για να καταπολεμήσουμε την επιδίωξη των κεφαλαιοκρατικών αντιλήψεων σχετικά με την εργασία.

Οι έχθροι του σοσιαλισμού προσπάθησαν συχνά να όπνομεύσουν αυτή

την αρχή. Οι κρατικές επιχειρήσεις δοκίμασαν να εφαρμόσουν μισθολογικό σύστημα ανάλογα με το βαθμό και πολλοί στους συνεταιρισμούς θέλησαν να επιβάλουν στις κολλεκτίβες διανομή των κερδών σύμφωνα με τον αριθμό των καταναλωτών. Το Κομμουνιστικό Κόμμα έπαταξε χωρίς επιτυχία τις προσπάθειες των εχθρών μας.

Το σοσιαλιστικό σύστημα αμοιβής υπάρχει σε δύο βασικές μορφές: Οι εργάτες των κρατικών επιχειρήσεων και ιδρυμάτων παίρνουν μισθούς και οι εργάτες των κολλεκτιβιστικών κτημάτων έχουν μερίδιο στα κέρδη που μοιράζονται ανάλογα με τον αριθμό των εργασίων ημερών. Το επίπεδο των μισθών εξαρτάται πρώτα απ' όλα από την αποδοτικότητα του εργάτη. Η απόδοση πρέπει να αυξάνεται προτού γίνει αύξηση μισθού, γιατί αλλιώς είναι αδύνατο να επιτευχθεί αύξηση της σοσιαλιστικής παραγωγής. Στη Σοβιετική Ένωση πολλοί ήρωες και ήρωίδες της εργασίας παίρνουν μισθούς πολύ μεγαλύτερους από τον μέσο όρο, όπως φαίνεται από τα ακόλουθα παραδείγματα.

Ο περίφημος ανθρακωρύχος του Ντονέτς, Γκεράσιμ Ζαποροζέτς, που είναι ο αντιπρόσωπος του Άνωτάτου Σοβιέτ της Ουκρανίας, έβγαλε 14.000 τόνν. κάρβουνο το μήνα ενώ ο μέσος όρος της παραγωγής ενός ανθρακωρύ-

Οι εικόνες του άρθρου καθώς και τα αποσπάσματα από τις όμιλίες του Σίκερτ προέρχονται από το βιβλίο «Life and Opinions of Walter Richard Sickert» του Robert Emmons (έκδ. Faber and Faber, Λονδίνο) και δημοσιεύονται με την άδεια του συγγραφέα.

χου ήταν 2.100 τόνν. Η πληρωμή του ήταν 5000-7000 ρούβλια το μήνα. Ο σύντροφος Όδκινίκοφ, εργάτης στα χυτήρια της εταιρείας χάλυβος «Σφυρί και Δρεπάνι» στη Μόσχα, ξεπερνάει πολύ συχνά την κανονική του απόδοση κατά 25-30%. Πέρσοφ έφθασε μία φορά τις 3.556 ρούβλια.

Στη Σοβιετική Ένωση το όνομα της Μαρία Βόλκοβα είναι πολύ γνωστό. Οι υφάντριες της ομάδας της κέρδισαν το 1946 κατά μέσον όρο 1.600 ρούβλια το μήνα, ενώ ο κανονικός μισθός μιας υφάντριας στο ίδιο εργοστάσιο ήταν 650-700 ρούβλια.

Το μισθολογικό σύστημα της ΕΣΣΔ υπολογίζει τη διαφορά μεταξύ ειδικευμένης και ανεπαισθητής εργασίας και προβλέπει μεγαλύτερο μισθό για τη βαρύτερη εργασία. Το καινούριο Πενταετές Σχέδιο, για να βοηθήσει την ταχύτερη ανάπτυξη των κυριωτέρων βιομηχανιών εγκαινιάσει μεγαλύτερους μισθούς και έτσι οι εργάτες βιομηχανιών μετάλλων, άνθρακος και πετρελαίων πληρώνονται περισσότερο.

Στη Σοβιετική βιομηχανία οι καλύ-

πτεροι μισθοί είναι έκαινοι που βασίζονται στο σύστημα της άμοιβης ανάλογα με την άτομική εργασία. Το σύστημα αυτό περισσότερο από κάθε άλλο συμφωνεί με τη σοσιαλιστική αρχή της άμοιβης ανάλογα με την απόδοση του εργάτη. Από το 1932 ακόμα τα 63,7% των εργαζόμενων όρων πληρώνονταν με το σύστημα αυτό.

Το 1937 η αναλογία αυτή είχε φθάσει τα 72,1%. Πολύ σημαντική είναι επίσης το σύστημα σύμφωνα με το οποίο ένας εργάτης παίρνει πρόσθετη άμοιβη αν επιτύχει παραγωγή άνωτερη από την κανονική του.

Από το 1938 τα 31,8% των εργαζόμενων πληρώνονταν έτσι. Στη βιομηχανία ανθρώπων, τα 46,2% των εργαζόμενων αμείβονταν μ' αυτή τη βάση. Υπάρχουν ωστόσο πολλές ατέλειες στο μισθολογικό μας σύστημα. Σε πολλές επιχειρήσεις πολλοί εργάτες πληρώνονται ακόμα με βάση τις ώρες εργασίας αν και υπάρχει κάθε δυνατότητα να μεταφερθούν στο σύστημα άμοιβης σύμφωνα με την απόδοση.

ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

ΟΠΩΣ έγινε επανάσταση εναντίον του διαχωρισμού της ήθικης από τα οικονομικά, έτσι θα πρέπει να γίνει επανάσταση εναντίον του διαχωρισμού της ήθικης από τη διπλωματία.

Λόρδος SAMUEL

ΟΤΑΝ δαν μπορούμε να κερδίσουμε κάτι καλό, το να γίνουμε αλτία για να κάνη ο αντίπαλος μας μια άνοητη πράξη είναι ένα πλεονέκτημα για μας.

COMTE DE MIRABEAU

στο «Correspondance with Lar Mack»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ, μια ατμόσφαιρα προμελετημένης ψευδολογίας.

LORD ACTON στο «The Study of History»

(Από το βιβλίο

«A Book of Quotations» του Viscount Samuel, εκδ. The Cresset Press, Λονδίνο)

ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΠΥΡΡΟΥ ΤΟΥ ΘΕΤΤΑΛΟΥ

Ο Διονύσιος

Πύρρος γεννήθηκε σ'

ένα χωριό της Θεσσαλίας, την Καστανιά, στα 1777. Η κλίση του προς τα γράμματα τον έφερε, καθώς ήταν ή συνήθεια σ' εκείνα τα χρόνια, διαδοχικά σε διάφορα σχολεία πρώτα γνώρισε τα σχολεία της Θεσσαλίας, και ύστερα, για να συμπληρώσει την μόρφωσή του πέρασε στα περίφημα τότε σχολεία των Κυδωνίων και της Χίου. Στο μεταξύ είχε γίνει ισραμίνος και μπορούσε να συνεχίζει τις σπουδές του έχοντας εξασφαλίσει βιοπορισμό. Έτσι πέρασε στα 1806 στην Ιταλία όπου έσπουδασε φιλοσοφία και ιατρική. Μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα, δίδαξε λίγα χρόνια στην Αθήνα, κάνοντας συνάμα και τον ιατρό ύστερα πέρασε στην Πόλη, όπου ο Πατριάρχης Γρηγόριος Ε' τον έιμης με το αξίωμα του Αρχιμανδρίτη του Οίκου. Θρόνου. Ο Διονύσιος, λοιπόν, μοίραζε τον καιρό του ανάμεσα στα θερηκευτικά και τα ιατρικά του καθήκοντα. Η Επανάσταση τον ξανάφερε στην Ελλάδα, όπου έμεινε ως τον θάνατό του πέθανε στην Αθήνα

το 1853. Ήταν εύφάνταστος και γεμάτος πολυπραγμοσύνη. Έγραψε πάμολλα ιατρικά, θερηκευτικά, ιστορικά, γεωγραφικά, αστρονομικά, περιηγήσεις. Έκανε χάρτες, υδρογείο σφαίρα ανακαταστήκε σε επιχειρήσεις και ίδρυσε επανειλημμένως βιομηχανίες χάρτου στην Ελλάδα, χωρίς όμως επιτυχία. Τα αποσπάσματα που δημοσιεύονται εδώ ανήκουν στην αυτοβιογραφία του που είδε το φως προ εκατό ακριβώς ετών, στα 1848, με τον τίτλο «Περιηγήσεις ιστορική και βιογραφία Διονυσίου Πύρρου του Θετταλού». Ο Διονύσιος δεν έχει λογοτεχνικά χαρίσματα και δεν μας εμπνέει πάντα απόλυτη εμπιστοσύνη. Η αφέλεια όμως της αφήγησής του και η απλότης με την οποία συνδέει επεισόδια και περιγραφές στην εξιστόρησή του, έχουν μια λεπτή χάρη, που δεν θα διαφύγει τους αναγνώστες της Έκλογής. Το πρώτο από τα αποσπάσματα περιγράφει την Χίο στα 1805 και τις περιπέτειες ενός θαλασσοπόρου ταξιδιού σ' εκείνους τους καιρούς. Το δεύτερο περιγράφει τις Αθήνας, δέκα χρόνια, περίπου, αργότερα

Τελειώσας ταύτα εις τας Κυδωνίας ήκουσα, ότι εις την Χίον Αθανάσιος ο Πάριος, παρέδιδε εις τους μαθητάς του την Θεολογίαν του και την Ρητορικήν του Ερμogeneous, και ο Ιωάννης ο λεγόμενος Τσελεπής παρέδιδε την Αστρονομίαν του σοφού Δελακάλε, έμβας δε εις πλοίον χίον έπλευσα διά την Χίον, και άράξαντες το πλοίον εις τόν εκεί κάτω Αλγισλόν λεγόμενον, έμείναμεν εις τινά μετόχιον του αγίου όρους· άλλ' έπειδή και εκεί κατά την συνήθειαν των Χίων οι νέοι και αι νεάνιδες κλώθωσαι ά-

στίως και ἐρωτικῶς μὲν, πλὴν ἐντί-
μως, μᾶς ἐνόηλουν συνεχῶς, τοιαύ-
την παρεξέον συνήθειαν τῶν τότε
Χίων, οὐδεὶς ἄλλος τόπος τὴν ἔχει
καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον αἱ πλει-
σταὶ τῶν πτωχῶν νεανίδων ὑπαν-
δρεύοντο, καὶ ἐλάμβανον ἄνδρας·
παρὰξευθεντίες δὲ εἰς τοῦτο ἡλλά-
ξαμεν θέσιν ἡσυχότεραν, ἐπὶ τὴν αὖ-
ριον παρτισαθέντες εἰς τὸν ἀρχιδι-
δάσκαλον κύριον Ἀθανάσιον, εἶπο-
μεν τὰς αἰτίας μας, ὃ δὲ σεβάσμιος
ἐκείνος γέρον ἀσμένως μᾶς ἐδέχθη
εἰς τὴν σχολὴν του, ὁμοίως καὶ ὁ
κύριος Ἰωάννης καὶ οὕτως ἤρχισα-
μεν τὰ μαθήματα τῆς Λογικῆς τοῦ
Εὐγενίου, τὴν Ρητορικὴν καὶ τὸ
Θεολογικὸν κατὰ τάξιν, ὃ δὲ Ἰωάν-
νης μᾶς παρέδιδε τὴν Ἀριθμητικὴν
του, τὴν Ἀλγευσιν, τὴν Τριγωνο-
μετρίαν καὶ τὴν Ἀστρονομίαν τοῦ
σοφοῦ Δελακάλε.

Ἀλλὰ διὰ νὰ καταλάβω καλῶς
τὴν Ἀστρονομίαν, κατεσκεύασα μίαν
σφαῖραν οὐράνιον χαλκίνην, σχημα-
τίσας εἰς αὐτὴν τοὺς ἑκατὸν δέκα ἁ-
στερισμοὺς, μὲ τοὺς ἀστέρας αὐτῶν,
ἐν ταύτῃ ἔκαμα ἓνα γωνομέτρην μὲ
τὰς μοίρας, δι' ὧν παρατηρήσας τὴν
νύκτα εὗρισκον τὰς θέσεις αὐτῶν,
καὶ προσαρμώσας εἰς τὴν σφαῖραν,
ἐγνώριζον ἀληθῶς τοὺς ἀληθεῖς ἁ-
στερισμοὺς, καὶ θέσεις, ταῦτα ἡκο-
λούθησα δύω ἔτη καὶ ἐπέκεινα εἰς
τὴν λαμπρὰν πόλιν τῶν Χίων, ὅπου
τότε οἱ ἐκεῖσε κάτοικοι ἦσαν πλού-
σιοι καὶ ἐνάρετοι, φιλόμουσοι καὶ ἐ-
λεήμονες.

Ἔως οὗ ἔχουν εἰς τὴν Χίον ἐκεῖ-
νοι οἱ ἐνάρετοι διδάσκαλοι, οὐδεὶς
πτωχὸς ἦταν πτωχός, οὐδεὶς ἀγράφ-
ματος ἦτον ἀγράμματος καὶ ἀργός· ἡ
Διοίκησις τῶν τότε Χίων ἦτον ἡ
καλλιωτέρα σχεδὸν καὶ ἀπὸ τῶν Εὐ-
ρωπαϊῶν, παντοῦ νηστία καὶ προ-
σευχαὶ ἐγίνοντο, εἰς ὅλας τὰς ἐκκλη-
σίας καὶ ναοὺς ρητορικοὶ καὶ θεο-
λογικοὶ λόγοι ἐσφενδονίζοντο, δι' ὧν
ἐλάκυον τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐπάνω
αὐτῶν· ἀφοῦ δὲ ἀπέθανον ἐκεῖνοι οἱ
ἅγιοι διδάσκαλοι καὶ ἤλθον ἄλλοι
ἐμπαθεῖς ἐκ τῶν Παρισίων καὶ ἄλ-

λαθόθεν, εὐθύς καὶ ἡ χάρις τοῦ
Θεοῦ ἐφυγεν ἐκεῖθεν, καὶ αἰχμαλωτι-
σθέντες ἀπὸ τοὺς Ἀγαρινούς ἐπω-
λήθησαν ὡς Ἑβραῖοι εἰς τὰ τέσσα-
ρα μέρη τοῦ Κόσμου. Εἰς τοὺς ἴσο-
βεις μήτε ἡ εὐγένεια χρησιμεύει, μή-
τε ὁ πολὺς πλοῦτος, μήτε τὰ λαμ-
πρά παλάτια αὐτῶν· ἐκεῖ, ἐν ᾧ ἦτον
ἡ Θεολογία καὶ ἡ σοφία, τώρα εἶ-
ναι ἡ μωρία τοῦ ἀρχιερέως ἐκείνων
καὶ ἡ πενία τῶν ἀρχόντων· διότι Κύ-
ριος ἀνάγει καὶ κατὰγει τοὺς ἀν-
θρώπους.

Ἀφοῦ ἐτελείωσα καὶ αὐτὰ τὰ μα-
θήματα, ὁ ἀρχιερεὺς τῆς Σμύρνης
Κύριος Ἀνθίμος καὶ οἱ ἀρχόντες
αὐτῶν, ἐζήτησαν διὰ τὸ ἐν Σμύρνῃ
σχολεῖον τοῦ Χρυσάνθου λεγόμενον,
ἓνα διδάσκαλον ἱερομόναχον, ὥστε
νὰ συγκατοικήσῃ μὲ τὸν ἐνάρετον
ἐκεῖνον διδάσκαλον Χρύσανθον τὸν
Ἰθακίστιον, ὁ κύριος Ἀθανάσιος εὐ-
ρεν ἐμὲ ὡς ἤθελον, καὶ παρακινῶν
μὲ ἐβίασε τρόπον τινὰ νὰ ὑπάγω
εἰς τὴν Σμύρνην, ἐγὼ δὲ ἐκὼν ἀέ-
κων, μελετήσας ἐτοιμάσθην διὰ νὰ
ὑπάγω, ἐν μιᾷ τῶν νυκτῶν δὲ συλ-
λογιζόμενος, εἶπον· ἀρχάριος ὢν πῶς
νὰ ὑπάγω ἀμέσως εἰς μίαν τοιαύτην
λαμπρὰν πόλιν τῶν Σμυρναίων καὶ
νὰ ἐμφανισθῶ εἰς τόσους λαοὺς εὐ-
γενεῖς καὶ ἀγενεῖς; καθὼς τὸ κά-
μνουσιν μερικὰ διδασκαλᾶκια, ὅθεν
τὸ πρῶτ' ἀλλάξας σκοπὸν ἐστοχάσθην
νὰ ἀπέλθω εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ νὰ
ἀκολουθήσω πειραματικῶς, ὅσα μα-
θήματα ἤκουσα ἀκροασματικῶς· ταύ-
την τὴν γνώμην μου φανερώσας καὶ
εἰς τινὰς ἐκεῖσαι μεγάλους ἀρχοντας
καὶ ἐμπόρους, ἐκρίθην ὡς ἤθελον
ἅπαντες, οἱ ἐνάρετοι ἐκεῖνοι ἀρχόν-
τες Ράλης καὶ Ροδοκανάκιδες λεγό-
μενοι ἐφοδιάσαντες μὲ συστατικὰ
γράμματα πρὸς τοὺς ἐν Λιβόρνῳ ἀ-
δελφοὺς χριστιανοὺς καὶ ἐμπόρους,
ἐγραψαν νὰ μὲ συντρέξωσι χρηματι-
κῶς νὰ ὑπάγω εἰς τὴν Πίζαν τῆς
Ἰταλίας νὰ ἀκολουθήσω τὰς ἐπι-
στήμας καὶ τὴν φιλοσοφίαν, τὸ ὁ-
ποῖον καὶ ἀμέσως εἰς πράξιν ἔβα-
λον, εἰς μίαν χριστιανικὴν καὶ ἐνά-
ρετον οἰκίαν τῶν Χίων διατρίψας

δύω ἔτη σχεδόν, μηδὲν ἐδαπάνισα
διὰ τὰς ἀνάγκας μου, μάλιστα δὲ
εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν ἐφοδιάσα-
σάμε μὲ τροφὰς καὶ χρήματα διὰ τὸν
δρομὸν μὲ ἐξαπέστειλεν εὐχαρίστως
εἰς τὸ καλόν, τοιοῦτοι ἦσαν οἱ Χῖοι
τότε, καὶ τοιαῦτα καλὰ εἶχον, διὰ
τοῦτο κηρύττω εἰς ὅλους τὴν ἀλή-
θειαν, διὰ νὰ ἐντρέπωνται οἱ φιλάρ-
γυροι πλούσιοι.

Μόλις ἤλθε τὸ ἔαρ ἐκείνου τοῦ
ἔτους 1806, καὶ ἀμέσως ἐπλευσα διὰ
τὴν Εὐρώπην, πλέοντες μὲ οὐριον
ἄνεμον καὶ μὲ πλοῖον ἐκ Τρικκέρων
τῆς Μαγνησίας, ἐμβήκαμεν εἰς τὴν
σκληρὰν θάλασσαν τοῦ Ἀθῶνος,
πρὸς τὸ πρῶτ', ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν,
βλέπομεν αἰφνιδίως εἰς τὴν θάλασ-
σαν ἐκείνην, σῶμά τι ἐπίμηκες καὶ
μελανόν, κείμενον εἰς τὴν θάλασσαν
εἰς σχῆμα πλοίου ναυαγίου, καὶ αὐ-
τὸ ἦτον Φάλαϊνα, μόλις ἐπλησιάζα-
μεν καὶ ἀμέσως σηκώσασα τὴν οὐ-
ραν ἐκτύπησε τὴν θάλασσαν δυνα-
τά, ὥστε τὰ ὕδατα ὑψώθησαν εἰς
τὸν οὐρανόν, οἱ ναῦται γναρίζαντες,
ὅτι εἶναι Φάλαϊνα τῆς Μεσογείου
θαλάσσης, ἀμέσως ἐκωπηλάτησαν τὸ
πλοῖον πρὸς τὴν ξηρὰν. Ἐλευθερο-
θέντες δὲ ἐκ τούτου ἐπλεύσαμεν πρὸς
τὴν Σκύαθον νῆσον, ταῦν μὲ κα-
τοικ. 2450· μόλις ἐφθάσαμεν ἐκεῖ,
καὶ οἱ κάτοικοι μᾶς εἶπον νὰ φύ-
γωμεν, διὰ νὰ μὴ μᾶς πιάσωσιν οἱ
πειραταί, οἱ ὅποιοι τότε ἦσαν εἰς
πλήθος περὶ τὰς νήσους· ἐκτραπέν-
τες πρὸς τὴν ξηρὰν, εὗρομεν γαλή-
νην μεγάλην, οἱ ναῦται ὅλοι καθω-
πλισθῆσαν νὰ πολεμήσωσιν μὲ τοὺς
πειράτας, ἐγὼ δὲ τρέμων ἀπὸ τὸν
φόβον μου ἔψαλον κατανυκτικῶς τὴν
παράκλησιν τῆς Θεοτόκου, δὲν ἐτρό-
μαξα δι' ἄλλο, ἀλλὰ ἐφοβούμην, νὰ
μὴ μὲ φορτώσουν ξύλον οἱ ἀλητή-
ριοι· μόλις ἐτελειώσαμεν τὴν παρὰ-
κλησιν, καὶ ἀμέσως μᾶς ἐφύσησεν
ὀπισθεν οὐριος ἄνεμος, καὶ ἐν ἀκαρεῖ
πρὸς τὸ ἐσπέρας ἀράξαμεν εἰς τὸν
λιμένα τῶν Τρικκέρων, εἰς μάτην ἔ-
τρεχον κατόπιν μας οἱ λησταί καὶ ἐ-
πυροβόλουν, καὶ οὕτως ὡς διὰ θαύμα-
τος ἡλευθερώθημεν ἐκ τοῦ κινδύνου.

Ὁ πλοίαρχος τὸ ἐσπέρας ἐκεῖνο,
μᾶς ἐφιλοξένησεν εἰς τὸν οἶκόν του,
ἐγὼ δὲ τὸ πρῶτ' προθύμως ἠθέλησα
νὰ πληρώσω πρὸς αὐτὸν τὸν ναῦ-
λον, ὡς δίκαιον, ἀλλ' αὐτὸς οὐ μόνον
ναῦλον δὲν ἐδέχθη, ἀλλὰ καὶ ἄλλα
χρήματα μᾶς ἐχάρισεν εὐχαρίστως,
διότι ἡλευθερώθη τὸ πλοῖόν του,
τότε ἐφοδιάσας μὲ μὲ τροφὰς, μὲ
ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἰωλλὸν πόλιν
ὠχυρὰν τῆς Μαγνησίας γῆς.

Οἱ τελῶναί τῆς Ἰωλλοῦ (τοῦ Βώ-
λου) πάντοτε εἰσὶ κακοὶ καὶ σκλη-
ροὶ, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς κληρι-
κοὺς, καὶ ἅγια λείψανα· αὐτοὶ οἱ
ἀλιτήριοι ἠθέλησαν νὰ μᾶς ἐπάρω-
σιν, ὅτι εἰχομεν, ἀλλὰ δεῖξας εἰς οὐ-
τοὺς τὸν ἀκτιναμέν καὶ τὴν χειρὰ
τοῦ Μωάμεθ ἀπὸ τὸ Σινᾶ Ὅρος,
ἀμέσως ἐξέστησαν, καὶ λαβόντες
ἐπροσκύνησαν οὐτὴν εὐλαβῶς, τότε
αὐτοὶ ἀντὶ νὰ λάβωσιν τι μὲ ἐφιλο-
δώρησαν κάτι τι· ἐπαθον τὰ ἴδια
καὶ ἐγὼ, ὡς ὁ ἥρωας Περσεύς, δεί-
ξας τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδοῦσης εἰς
τὸ βασιλεῖον τοῦ Κηφέως τῆς Περ-
σίας, καὶ Ἀραβίας. Διατρίψαντες
ὀλίγον ἐκεῖ καὶ θεωρήσαντες τὰς
ὥρας ἐκείνας γαίτας τῆς Θεσσαλίας,
ἀνέβημεν εἰς τὴν Πορταρίαν πόλιν
μὲ κατοίκους 3000, ἐκεῖθεν βαδί-
σαντες μὲ τινα Μάγνητα πρὸς τὸ
Πήλιον ὄρος, ἀνέβημεν εἰς τὴν Μα-
κρυνίσαν πόλιν δυνατὴν, μὲ κατοί-
κους 2000· περιελθόντες τὸ ὄρος
ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον διέτριβε ποτὲ
ὁ περίφημος Χείρων Κένταυρος,
κατέβημεν εἰς τὴν Ἰωλλὸν πόλιν.

Τὸ πρῶτ' ἐπὶ τὴν οὐριον βαδίσαν-
τες πρὸς δυσμὰς διὰ τοῦ ὠραίου Πε-
δίου, μετὰ τινὰς ὥρας ἐφθάσαμεν
εἰς τὰς Φερὰς, αἱ ὁποῖαι τανῦν Βε-
λιστιῖνον λέγονται, αὗται ἐστάθησαν
πατέρις τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ τυράν-
νου τῶν Θεσσαλῶν, καὶ τοῦ περιφη-
μοῦ Ρήγα τοῦ Φεραίου, τοῦ ἀρχή-
γου τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων.

Φθάσαντες δὲ εἰς τὰς Κεχριάς,
ἀμέσως ἐμβήκαμεν εἰς πλοῖον
Σαλαμίνιον, παραπλεύσαντες δὲ τὴν

Σαλαμίνα νήσον, τοῦ ποτὲ Αἰαντος τοῦ Αἰακοῦ, ἤλθομεν. εἰς τὴν Αἰγιναν νήσον, ἔκει ἡσυχάσας διὰ τινὰς ἡμέρας ἤθελον εὐχαρίστως νὰ ὑπάγω εἰς τὴν Χίον νήσον, νὰ κατασταθῶ ἔκει, καθὼς εἶχον δόσει πρότερον τὴν ὑπόσχεσίν μου, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἤλθομεν εἰς τὴν Αἰγιναν, περιήλθομεν αὐτὴν τὴν νήσον καὶ τὸν θαυμαστόν ποτὲ ναὸν τοῦ Διὸς ὑπὸ τοῦ Αἰακοῦ κατασκευασμένον, οἱ 25 στῦλοι τοῦ ὁποίου σῶζονται εἰσέτι ὀρθοί· ἐκεῖθεν ὁρῶντες βλέπομεν ἀπεναντι τὰς λαμπρὰς Ἀθήνας, καὶ κατελθόντες εἰς τὸν λιμένα, ἐπλεύσαμεν διὰ τὰς Ἀθήνας νὰ ἐπισκευθῶμεν καὶ αὐτάς, ἐκεῖθεν πλεύσαντες μὲ νότιον ἄνεμον ἀράξαμε τὸ ἐσπέρας εἰς τὸν Πειραιᾶ λιμένα τῶν Ἀθηνῶν· ὁ Πειραιεὺς τότε ἦτον ἐρημος καὶ ἀκατοίκητος, διὰ τοῦτο ἀναβάντες εἰς ζῶα δνάρια ἤλθομεν πρὸς ἄρκτην μετὰ δύο ὥρας εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἐλθόντες ἐκαταλύσαμεν εἰς τὸ μετόχιον τοῦ Πατρικίου καλούμενον· τὸ μετόχιον τοῦτο ἦτον τὸ πανδοχεῖον τῶν ξένων καὶ πτωχοτροφεῖον τῶν χριστιανῶν ὁ ἔκει τότε ἡγούμενος ἦτον Πετράκης ὁ Διονύσιος, ἐνάρετος καὶ καλὸς καθόλα αὐτὸς ὡς λατροχειροῦργος καταδιδόχην ἐθεράπευεν ἀναργύρους ὁλοὺς τοὺς ἀσθενεῖς, μὲ τὰ λατρικά του· ποῦ τώρα τοιοῦτοι ἡγούμενοι, οἱ ἡγούμενοι τώρα δὲν ἀξίζουν μηδέν.

Ἐπὶ τὴν αὔριον, ἀφοῦ περιήλθομεν τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν ἴδομεν τὸν σῶον ναὸν τοῦ Θεσέως, ἔχοντα στήλας 36, τοῦ Αἰόλου, τοῦ Πανελληνίου Διὸς, ἔχοντα στήλας 16 καὶ τὰς ἀγορὰς, ἀνεβημεν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, καὶ ἔκει ἐθαυμάσαμεν εἰς τὰ προπύλαια αὐτῆς, καὶ βυθίσαντες πρὸς ἀνατολάς, ἐμβήκαμεν εἰς τὸν πανθαύμαστον ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς, ὁ ὁποῖος ποτὲ καὶ Παρθενῶν ἐλέγετο· ἔκει ἐθεωρήσαμεν καταλεπτῶς τὰ τεῖχη αὐτοῦ ὅλα ἀναγεγλυμμένα ἀπὸ ἀγάλματα διαφόρων ἡρώων τε καὶ θεοτήτων, πολλὰ στήλαι αὐτοῦ σώζονται ἀκόμη· βαδίσαντες ὀλίγον

πρὸς ἄρκτην, εὗρομεν τὸν ποικίλον ναὸν τοῦ Ἑρкулῆως λεγόμενον, καὶ ἐκεῖνον τῆς Νίκης, ὅλοι αὐτοὶ οἱ ναοὶ καὶ τὰ τεῖχη αὐτῶν ἦσαν σχεδὸν σῶα, ἡ ὀλίγον διεφθαρμένα, εἰς τὸν καθὼν ὁμοῦ τῆς ἐπαναστάσεως ἐχαλάσθησαν καὶ ἔπεσαν· κάτωθεν πρὸς νότον εἶναι τὸ μέγαλον θέατρον τοῦ Διονύσου καὶ ἐκεῖνο τοῦ Ἀττικοῦ Ἡρώδου, ἄντικρυ τῶν ὁποίων εἰς τινὰ λόφον εἶναι τρώπιόν τι τοῦ Πτολεμαίου καλούμενον καὶ τὸ μνημεῖον τοῦ Μουσείου καὶ ἐκεῖνο τῆς Ἀντιόπης τῆς Ἀμαζῶνος, εἶδομεν τὴν πύκα τοῦ Δημοσθένους, τὴν φυλακὴν τοῦ Σωκράτους καὶ τὸν Ἀρειον Πάγον κριτήριον εἰς λόφον τινὰ καίμενον, διήλθομεν τὴν Πύλιν τῆς ἀγορᾶς, τοὺς Κεραμικοὺς, τὰ διάφορα περιβολία καὶ κήπους ἕως 500 τὸν ἀριθμὸν, καὶ ἐνῶ ἐτοιμαζόμεθα νὰ ἀναχωρήσωμεν μᾶς προσκαλεῖ ὁ Ἀττικὸς ἀρχιερεὺς Γρηγόριος ὁ Λέσβιος, ὁ ἡγούμενος Πετράκης, καὶ ἡ φιλόμουσος Ἑταιρία τῶν Ἀθηνῶν καὶ μᾶς ἐπυρακίνησαν, μάλιστα δὲ καὶ μᾶς ἐπυρακίλεσαν νὰ μείνωμεν διδάσκαλος τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς φιλοσοφίας, ἐπειδὴ καὶ διδασκαλὸς εἰς τὰ Ἑλληνικά ἦτον Ἰωάννης ὁ Παλαμάς λεγόμενος ἀπὸ τὸ Μεσολόγγιον, ἡ συμφωνία μας ἐγένεν εἰς χίλια δίστηλα τὸν χρόνον, τὸ ἐν τρίτον τῶν ὁποίων νὰ πληρώσῃ ἡ Ἑταιρία, καὶ τὰ λοιπὰ ὁ φιλόμουσος ἡγούμενος, μὲ συμφωνίαν ὁμοῦ νὰ παραδίδω καὶ τὴν λατρικὴν εἰς τοὺς ἀνεπιούτους του καὶ διαδόχους του, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ κατὰ διαδοχὴν καὶ ἐκ προγόνων εἶχον τὴν λατρικὴν τέχνην καὶ ἐθεράπευον ἀναργύρους ἐξ ἴσου Τούρκους τε καὶ Χριστιανούς, διὰ τοῦτο καὶ οἱ Τούρκοι μηδὲν ἠγνόησαν τὸ μοναστήριον αὐτοῦ τοῦ Πετράκη, μολονότι κεῖται πολλὰ πλησίον τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν.

Πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς ἤρχισα καὶ πορεύειν εἰς τοὺς μαθητὰς μου τὴν ἀριθμητικὴν καὶ τὴν μεθοδικὴν μου γιγναμνίαν, τὴν ὁποίαν ὕστερον ἔπεμψα καὶ τὴν ἐτύπωσαν εἰς τὴν Ἑνετιανὴν ἢ γεωγραφίαν

φία μου αὕτη πολλοὺς νέους Ἑλληνας ἐφώτισε εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ Κόσμου, ἐπειδὴ καὶ ἕως τότε δὲν ἦσαν ἄλλαι γεωγραφίαι καλλιῶτεραι, τὴν γεωγραφίαν μου ταύτην πολλὰ διδασκαλικά τῆς Ἑλλάδος ὕστερον λαβόντες ἐκωλόβωσαν καὶ ἔκαμεν ἑκασίος τὴν ἐδικὴν του ἀτελῆ, ὡς καὶ αὐτὰ τὰ πακαλόπουλα σχεδὸν ἐσυνάχθησαν ἕως πεντήκοντα, καὶ ἤκολούθουν τὰς μαθήσεις τῶν μὲ προθυμίαν, διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ παρατηρήσας τὰ πνεύματα αὐτῶν, μετὰ δέκα, ἡ εἰκοσὶν ἡμέρας, ἤλλαξα τὰ δνόματα ὅλων ἐκείνων τῶν μαθητῶν μου, διὰ νὰ γίνωσι πλέον ἐπιμελεῖς εἰς τὰς σπουδὰς τῶν.

Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἔκαμα εἰς τὴν σχολὴν μου μίαν ἀκαδημίαν, ὅπου ἤλθον ὅλοι οἱ μαθηταὶ καὶ οἱ ἄρχοντες τῆς πόλεως, τότε εἰς γραμματεὺς ὁ κύριος Στάμας παπ. Σεραφείμ ἐπροσκάλεε τὸν μαθητὴν κατ' ὄνομα, καὶ αὐτὸς ἐπαραστανεῖτο εὐθύς, ἐγὼ δὲ λαβὼν ἕνα κλάδον τῆς δάφνης, καὶ ἐλαίας τὸν ἐδίδον εἰς τὸν μαθητὴν, ἐν ταύτῃ τῷ ἔδιδον ἐγγράφως καὶ τῷ ἔλεγον, εἰδοὺ τώρα, δὲν εἶναι τὸ ὄνομα σου πλέον Ἰωάννης, ἡ Παῦλος κτλ. ἀλλ' εἶναι Περικλῆς, ἡ Θεμιστοκλῆς, ἡ καὶ Ξενοφῶν καὶ τὰ λοιπὰ· λοιπὸν φοβοῦ τὸν Θεόν, βοήθησον τὴν πατρίδα σου, ἀγάπα καὶ τὴν φιλοσοφίαν, καὶ οὕτως ἀναχωροῦντος τοῦ μαθητοῦ, ὅλοι ἐφήμουν αὐτὸν λέγοντες, Ζήτω ὁ Περικλῆς, ἡ ὁ Θεμιστοκλῆς· ἐπειροκροτοῦν καὶ τὰς χεῖρας αὐτῶν εἰς τὴν τερπνὴν ἐκείνην θεωρίαν καὶ νεωτερισμὸν, ἅπαντες οἱ παρευρεθέντες ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην· τοιαύτας εὐγενεῖς συναθροίσεις καὶ ἀκαδημίας κάμους συνεχῶς εἰς τὴν Εὐρώπην πρὸς ἄμειλλαν τῶν πολλῶν· μάρτυς τῶν λεγομένων μου εἰσὶν ἄ-

κόμη πολλοὶ ζῶντες μαθηταὶ μου, ὁ κύριος Γεώργιος Ψύλλας, ὁ νῦν εὐκλεῶς τιμᾷ τὴν πατρίδα του μὲ τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα τοῦ Ἰσοβίου γεροῦσιαστοῦ, τοῦτον τοῦ ἀνδρὸς ὁ πατήρ ἦτον πένης μὲν καὶ πτωχός, πλὴν πολίτης τίμιος καὶ ὁ υἱὸς του μὲ τὴν ἀρετὴν του καὶ προκοπὴν του ἐχηρημάτισεν εἰς τοσαῦτα βασιλικά ὑπουργήματα· ναι εἰσὶ μὲν καὶ ἄλλοι ὑπουργοὶ καὶ ὑπάλληλοι βασιλικοὶ ἀμαθεῖς ὄντες, πλὴν μηδὲν χαίρουσιν ὑπόληψιν· μαθητὴς μου τότε ἐχορημάτισεν καὶ ὁ νῦν Δήμαρχος τῶν Ἀθηνῶν ὁ κύριος Σπυριδᾶκης, Στάμος ὁ Παπᾶ Σεραφίμ, ὁ Παπᾶ Ἀγαθάγγελος, Μ. Βοζίκης, Ἰωάννης Βλάχος, ὁ Ξενοφῶν κτλ.

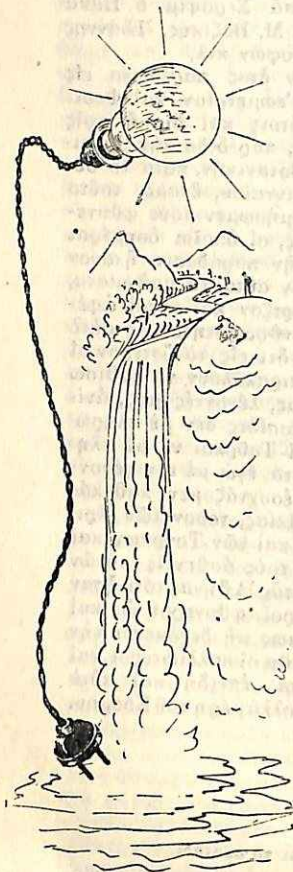
Τὸ δεύτερον ἔτος παρέδωκα εἰς αὐτοὺς τὴν Γεωμετρίαν καὶ Φυσικὴν, πρὸς τοῦτοις καὶ δις ἡ τρίς τῆς ἐβδομάδος, παρέδιδα τὴν Ἱατρικὴν καὶ τὴν Βοτανικὴν, κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Λινναίου, ἔκαμα τοῦτο διὰ νὰ ἀποκοιμήσωμεν τοὺς φθονερούς Τούρκους, οἱ ὁποῖοι δσημέρας ἐλθόντες εἰς τὴν παράδοσιν ἤκουον μὲ εὐχαρίστησιν αὐτὰ τὰ μαθήματα, τὰ ὁποῖα ἐγνώριζον καὶ αὐτοὶ ὡφέλιμα εἰς τὴν ἀνθρωπότητη· εἰς αὐτὸ τὸ ἔργον ἦτον, ὅτι εἰς τὸ ὕστερον οἱ Τούρκοι μὲ ἐπαρακάλουν νὰ καθίσω εἰς τὰς Ἀθήνας, λέγοντές μας, ἀνίσως οἱ κοτσασαῖδες δὲν μὲ πληρῶνουν, αὐτοὶ οἱ Τούρκοι νὰ μὲ πληρῶσωσι, μάλιστα ἐγὼ μὲ τὸν γέροντα Πετράκην ἐσυνάξαμεν καθεκάστην εἰς τὰς οἰκίας, τόσον τῶν Χριστιανῶν, ὅσον καὶ τῶν Τούρκων, καὶ ἐθεραπεύσαμεν τοὺς ἀσθενεῖς αὐτῶν χάριν· ναι εἰς τὰς Ἀθήνας τότε ἦσαν καὶ ἄλλοι ἱατροὶ φθονεροὶ ὡς καὶ τώρα, ἡμεῖς ὁμοῦ μὴ δεχόμενοι τὴν πληρωμὴν, ἡμεῖς οἱ κολλιῶτεροι καὶ οἱ ἐναρετώτεροι· ἐπειδὴ καὶ αὐτὸ συμβαίνει εἰς πολλὰ μέρη τοῦ Κόσμου.

ΕἶΝΑΙ καλύτερο νὰ ἀνάψῃ κανεὶς ἕνα φῶς παρὰ νὰ καταριέται τὸ σκοτάδι.

Παλιὰ Κινεζικὴ Παροιμία

Τὰ ἀποδέματα τοῦ κόσμου εἰς ὕδροηλεκ- τρικὴν ἐνέργειαν

Ἀπὸ τὸ
«Engineering»,
Λονδίνο

Η ἀνάπτυξις τῶν βιομηχανοποιημένων χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἐστηρίχθη εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ἀνθρακος. Εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις ὅμως, τῶν ὁποίων ἀντιπροσωπευτικῶν παραδείγματα ἀποτελοῦν ἡ Γαλλία, ἡ Σουηδία ἡ Νορβηγία καὶ ἡ Ἑλβετία, μέγα μέρος τοῦ βάρους αὐτοῦ φέρει σήμερον ἡ ὑδροηλεκτρικὴ ἐνέργεια, εἴτε συμπληρώνουσα τὸν ἀνθρακα, ὅπως ἐν Γαλλίᾳ, εἴτε μὴ ὑπαρχούσης ἱκανῆς ποσότητος ἀνθρακος, ἀποτελοῦσα αὐτὴ τὴν κυρίαν πηγὴν ἐνεργείας. Σήμερον αἱ χώραι τῆς Εὐρώπης, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐξάγουν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων εἰς ἀνθρακα ἀποθεμάτων ποσότητα ἱκανὴν πρὸς κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τῶν. Ὑστερὶς δύνανται νὰ βασισθοῦν κατὰ μέγα μέρος εἰς τὰ ὑδροηλεκτρικὰ τῶν ἀποθέματα εἰς εὐρίσκειαν, ἐν σχέσει πρὸς τὰς προηγουμένας, καὶ ἐνδοκυώτεραν θέσιν. Ἐχει πιστοποιηθῆ ὅτι ἡ Μ. Βρεταννία καὶ ἡ Β. Ἰρλανδία, ἔχουν χρησιμοποιουμένην ὑδροηλεκτρικὴν δυνάμιν 550.000 ἰππων καὶ ἀνεκμετάλλευτα εἰσέτι ἀποθέματα 700.000 ἰππων. Οἱ ἀριθμοὶ αὗτοι δὲν εἶναι εὐκαταφρόνητοι μολονότι ἀπέχουν πολὺ τῆς ἀπαιτουμένης πρὸς κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τῶν ὑδροηλεκτρικῆς δυνάμεως. Τὸ Βέλγιον ἔχει 32.000 ἰππους χρησιμοποιουμένης ὑδροηλεκτρικῆς ἐνεργείας καὶ πολὺ μικρὰ ἀνεκμετάλλευτα ἀποθέματα. Ἡ Ὁλλανδία ἔχει 1000 ἰππ. καὶ σύνολον δυναμικότητος 25.000 ἰππ.

Ἡ παραγωγή ἡλεκτρισμοῦ δὲν εἶναι ὁ μόνος σκοπὸς διὰ τὸν ὁποῖον χρειάζεται ὁ ἀνθραξ· ἐπειδὴ δὲ δὲν ὑπάρχει τρόπος ἀντικαταστάσεώς του εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις χρησιμοποίησός του, πρέπει νὰ ὑπάρχῃ γενικῶς τάσις πρὸς σταθερὰν ἀνάπτυξιν τῆς ὑδροηλεκτρικῆς ἐνεργείας. Ὁ βαθμὸς τῆς μεταρρύθμισης θὰ ἀνακοπῇ, ἐάν γίνῃ δυνατὴ ἡ παραγωγὴ ἀνθρακος εἰς μεγαλυτέρας ποσότητας· εἶναι ἀμφίβολον ὅμως ἐάν θὰ ἀντεπεξέλθῃ εἰς τὴν ὑπάρχουσαν ζήτησιν, δεδομένου μάλιστα ὅτι συνεχῶς αὐξάνεται ἡ κατανάλωσις τοῦ ἡλεκτρισμοῦ. Χαρακτηριστικὸν τῆς συγχρόνου βιομηχανίας εἶναι ὅτι ὁ ἐργάτης καταναλίσκει περισσότερον ἡλεκτρισμόν, ἢ δὲ καταναλίσκει εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας καὶ τοὺς ὁργανισμοὺς κοινῆς ὠφελείας καθημερινῶς αὐξάνει. Ὑπὸ τὰς περιστάσεις αὐτάς καὶ ἔχων ὑπὸ ὄψιν τὸ ἄνωτερον μέλλον ἐρωτῶ: μήπως ἄραγε εἰς τὸ μέλλον γίνῃ μία βαθμιαία μεταβίβασις τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητος καὶ τῆς συμβαδίζουσας μὲ αὐτὴν κοινωνικῆς εὐμερείας εἰς χώρας ἐχούσας φυσικὰς πηγὰς ὑδροηλεκτρικῆς δυνάμεως; Ἡ ἐπίδρασις τὴν ὁποίαν πιθανὸν νὰ ἔχουν μετὰ τὴν παροδὸν τοῦ χρόνου αἱ φυσικαὶ πηγαὶ ὑδροηλεκτρικῆς ἐνεργείας ἐπὶ τῆς εὐμερείας διαφόρων τμημάτων τοῦ κόσμου, εἶναι κατὰ τὸ ὅποιον δὲν ἀφορᾷ ἁπλῶς μόνον τὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας.

Δυνατὸν νὰ ἐπηρεασθοῦν τελικῶς αἱ ἠνωμένας Πολιτεῖαι καὶ ὁ Καναδάς, ὥραι αἱ ὁποῖαι ἔχουν τὰς μεγαλυτέρας ὑδροηλεκτρικὰς ἐγκαταστάσεις τοῦ κόσμου. Ἡ χρησιμοποιομένη ἤδη καὶ ἡ ἀνεκμετάλλευτος ὑδροηλεκτρικὴ ἐνέργεια τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ἀνέρχεται συνολικῶς εἰς 81.000.000 ἰππ., ἐνῷ ὁ ἀντίστοιχος ἀριθμὸς διὰ τὴν Ἀφρικὴν εἶναι 274.000.000 ἰππ. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν τῶν Ἀφρικανικῶν τοποθεσιῶν εὐρίσκονται εἰς ἀπομεμακρυσμένας περιοχάς. Μετὰ παρέλευσιν ὅμως πολλῶν ἐτῶν ἡ κατάστασις αὐτῆς δυνατὸν νὰ μεταβληθῇ ριζικῶς.

Ἐν ὅψει τῶν σχετικῶς πρὸς τὴν ὑδροηλεκτρικὴν ἐνέργειαν γενομένων συζητήσεων ἐπὶ τοῦ σχεδίου Μάρσαλ κατὰ τὴν συνδιάσκεψιν τῶν Παρισίων, εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ ἔχωμεν συγκριτικὸν πῖνακα τῶν εἰς ὑδροηλεκτρικὴν ἐνέργειαν ἀποθεμάτων τοῦ ἀνατολικοῦ καὶ τοῦ δυτικοῦ τμήματος τῆς Εὐρώπης. Μεταξὺ τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν τοῦ ἀνατολικοῦ συγκροτήματος εἶναι ἡ Φιλανδία, ἡ ὁποία ἔχει ἤδη ὑδροηλεκτρικὴν δυνάμιν 820.000 ἰππ. ἡ Τσεχοσλοβακία μὲ 310.000 ἰππ. καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία μὲ 1.100.000 ἰππ.

Ἡ σημερινὴ δυνάμις τοῦ δυτικοῦ συγκροτήματος εἶναι 23.000.000 ἰππ. Ἡ ἐκμετάλλευσις διωκῶν τῶν ἀποθεμάτων τοῦ ὑπολογίζεται ὅτι θὰ δώσῃ 40.006.000 ἰππ. Τὸ ἀνατολικὸν συγκροτήμα, εἰς τὸ ὁποῖον περιλαμβάνονται καὶ αἱ Σοβιετικαὶ Δημοκρατίαι, ἔχει σήμερον ὑδροηλεκτρικὰς ἐγκαταστάσεις αἱ ὁποῖαι παράγουν ἐν συνόλῳ 3.000.000 ἰππ., ἡ δὲ ἐκμετάλλευσις τῶν ἀποθεμάτων τοῦ θὰ δώσῃ 26.000.000. Ἐάν εἰς τὸ δυτικὸν συγκροτήμα προστεθῇ καὶ ἡ Ἰσπανία, τότε ὁ ἀριθμὸς μεταβάλλεται καὶ ἀπὸ 24.400.000 ἰππ. γίνεται 46.000.000 ἰππ. Το γεγονός ὅτι ἡ σημερινὴ ἱκανότης τοῦ δυτικοῦ συγκροτήματος εἶναι σχεδὸν ἑνναπλασία τῆς τοῦ ἀνατολικοῦ, ἀποτελεῖ, ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως, τὸ μέτρον τῆς ἀναλόγου βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως

τῶν δύο περιοχῶν. Οἱ ἀριθμοὶ οἱ ἀντιπροσωπεύοντες τὴν μελλοντικὴν ἀπόδοσιν εἰς ὑδροηλεκτρικὴν ἐνέργειαν, μολονότι φανερώνουν ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ μεγάλη πρόοδος εἰς τὸ ἀνατολικὸν συγκροτήμα, δὲν δηλώνουν ὑποχρεωτικῶς ὅτι αἱ χώραι αὐτῆς τῆς περιοχῆς, ὑπάρχει πιθανότης νὰ μπορέσουν, ἔστω καὶ εἰς τὸ ἄνωτερον μέλλον, νὰ ὑποσκελίσουν τὰς χώρας τῆς Δύσεως εἰς τὴν βιομηχανικὴν ἐφαρμογὴν τῆς δυνάμεως, διότι τὰ ἀνεκμετάλλευτα εἰσέτι ἀποδέματα τῆς Δύσεως υπερβάλλουν κατὰ 16.000.000 ἰππ. τὴν ἀνεκμετάλλευτον δυνάμιν τοῦ ἀνατολικοῦ συγκροτήματος.

Τοιοῦτοι ὑπολογισμοί, ἐκφραζόμενοι ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, πιθανὸν νὰ δώσουν ψευδὴ εἰκόνα ἀκόμη καὶ τῶν πολὺ μελλοντικῶν πιθανοτήτων. Ὁ υπερβολικὸς ἀριθμὸς τῶν 16.000.000 ἰππων τῆς ἀνεκμεταλλεύτου ἱκανότητος ἡ ὁποία ἀποδίδεται εἰς τὸ δυτικὸν συγκροτήμα ἀντιπροσωπεύεται ἀκριβῶς ὑπὸ τοῦ συνόλου τῆς εἰς ὑδατοπτώσεις δυνάμεως τῆς Νορβηγίας· πιθανόν ὅμως πολλὰ ἀπὸ τὰς τοποθεσίας εἰς τὰς ὁποίας ὑπάρχει ἡλεκτρικὴ δυνατότης νὰ εὐρίσκονται εἰς θέσιν ὅπου δὲν ὑπάρχει πιθανότης νὰ χρησιμοποιηθοῦν διὰ τὴν γενικὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν καθὲς χώρας. Εἰς τὸ ἀνατολικὸν συγκροτήμα ἐκ τῶν 26.000.000 ἰππ. τῆς ἀνεκμεταλλεύτου ἱκανότητος, οἱ 14.000.000 εὐρίσκονται εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν. Ἐκ τῶν ἀνατολικῶν ἐθνῶν, πρὸ τοῦ πολέμου ἡ Τσεχοσλοβακία ἐπέδειξε τὴν μεγαλυτέραν βιομηχανικὴν πρόοδον, δὲν ὑπάρχει ὅμως σχετικῶς πρὸς τὴν ὑδροηλεκτρικὴν τῆς δυνάμιν τίποτε τὸ ὁποῖον νὰ ὑποδηλώσῃ ὅτι εὐθὴνὰ καὶ μεγάλῃς ἐκτάσεως ἀποθέματα τῆς ἐν λόγω δυνάμεως θὰ τὴν βοηθήσουν ὥστε νὰ ἀποβῇ ἕνα ἐκ τῶν μεγάλων παραγωγικῶν κέντρων. Τὸ σύνολον τῆς εἰς ὕδατα δυνάμεως τῆς εἶναι μικρότερον τοῦ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας. Ἡ Ρουμανία εἶναι ἡ χώρα μὲ τὴν μεγαλυτέραν ἀνεκμετάλλευ-

τον υδροηλεκτρικήν ικανότητα, το σύνολον της οποίας ανέρχεται εις 3.000.000 Ίππους. Μετά πάροδον πολλών ἐτών, πιθανόν νά αὐξηθῇ πολὺ ἡ σημερινή της δύναμις τῶν 127.000 Ίππων.

Τὸ σύνολον τῆς δυναμικότητος τῆς Ἀφρικῆς, δηλ. αἱ ἤδη χρησιμοποιούμεναι καὶ ἀνεκμετάλλευτοι ἀκόμη πηγαί της, υπερβάλλουν κατὰ πολὺ τὰς τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ἀκόμη καὶ ἂν ὑπολογισθῇ ἡ δυνατότης τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ τότε ἀκόμη ἡ Ἀφρικὴ προηγείται κατὰ 89.000.000 Ίππους.

Τὸ σύνολον τῆς δυνάμεως τῆς ἀνωτέρω ἀναφερθείσης ἡμιηπείρου εἶναι 69.000.000 Ίπποι ἐκ τῶν ὁποίων οἱ 29.000.000 εὐρίσκονται εἰς τὴν Βραζιλίαν. Τὰ ἀποθέματα τῆς χώρας αὐτῆς πλησιάζουν τὰ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ τοῦ Καναδά, καὶ υποδηλώνουν ὅτι τελικῶς πιθανόν θὰ γίνῃ μία μετεσπίσις τῆς ἀμερικανικῆς δραστηριότητος πρὸς τὴν Ν. Ἀμερικὴν. Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἔχουν ἤδη ἐκμεταλλεῦθαι 24.000.000 Ίππων ἐκ τοῦ συνόλου τῶν 57.000.000 Ίππων καὶ ὁ Καναδὰς 10.000.000 ἐκ τοῦ συνόλου τῶν 40.000.000 Ίππων ἐνῶ ἡ Βραζιλία ἔχει σήμερον μόνον 1.360.000 Ίππων τὰ δὲ ἀποθέματά της εἶναι 28.000.000. Ὅτι ἡ Βραζιλία εὐρίσκεται εἰς τὴν ὁδὸν μιᾶς ἀναπτύξεως ἡ ὁποία πιθανόν τελικῶς νά ἀπειλήσῃ τὴν κυριαρχίαν τοῦ βορᾶ, ἔχει φανῇ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι αἱ σημεριναὶ της ἐγκαταστάσεις ἔχουν παραγωγὴν περισσώτεραν ἢ διπλασίαν ὅλων ὁμοῦ τῶν χωρῶν τῆς Ν. Ἀμερικῆς.

Ἐὰν ὑπολογίσωμεν τὴν δυνάμιν κατὰ ἡπείρους, τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν παραγωγὴν κατέχει ἡ Ἀσία μὲ 151.000.000 Ίππ. Ἐξ αὐτῶν οἱ 64.000.000 Ίππ. εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Ρωσίαν, εἰς τὴν ὁποίαν, ἡ σημερινὴ τοῦλάχιστον ἐκμετάλλευσις εἶναι μικρά, ἀνερχομένη μόνον εἰς 134.500 Ίππ. Αἱ Ἰνδίαί εἶναι ἡ ἀσιατικὴ χώρα εἰς τὴν ὁποίαν δύνα-

ται νά προβλεφθῇ ὅτι κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη θὰ λάβῃ χώραν ἐντατικὴ ἀξιοποιήσις τῆς υδροηλεκτρικῆς ἐνεργείας. Ἡ βιομηχανοποίησις της ἔχει ἤδη ἀρχίσαι καὶ ὑπὸ τὸ νῆον καθιστῶς εἶναι πιθανόν νά αὐξηθῇ. Τὰ ἀποθέματα τῆς χώρας (ὁμοῦ μετὰ τῶν τῆς Κεϋλάνης) ἀνέρχονται εἰς 39.000.000 Ίππ. καὶ αἱ ἐκμεταλλεόμεναι ἤδη τοποθεσίαι ἀποδίδουν 618.800 Ίππ. Ὅπως θὰ ἔπρεπε νά ἀναμένωμεν ἡ Ἰαπωνία ἔρχεται πρῶτη εἰς ἀξιοποιημένην δυνάμιν, ἔχουσα σταθμούς παραγωγῆς 6.000.000 ἐν συνόλῳ. Τὰ εἰς αὐτὴν ὑπάρχοντα ἀποθέματα τῶν 7.000.000 Ίππ. θὰ ἐπιτρέψουν μεγάλῃ ἀναπτύξιν εἰς τὸ μέλλον, μολονότι ἡ δυνατότης τῆς χώρας ὑπολείπεται κατὰ πολὺ τῆς τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Κινεζικῆς Δημοκρατίας, τῆς ὁποίας τὰ ἀποθέματα ὑπολογίζονται εἰς 20.000.000.

Ἡ Ὀκεανία, τὸ τελευταῖον μεγάλο τμήμα τοῦ Κόσμου, ἔχει υδροηλεκτρικὰς ἐγκαταστάσεις συνολικῆς ἱκανότητος 1.800.000 Ίππ. καὶ ἀνεκμετάλλευτα ἀποθέματα 20.000.000 Ίππ. Ἡ Νέα Ζηλανδία ἔρχεται πρῶτη εἰς τὸν κατάλογον, ἔχουσα ἐνεργεῖαν ἐγκαταστάσεις παραγωγῆς 815.000 Ίππ. Ἡ Αὐστραλία καὶ ἡ Τασμανία, κατέχουν τὴν δευτέραν θέσιν μὲ 250.000 Ίππ. καὶ ἡ Ἰάβα τὴν τρίτην μὲ 140.000 Ίππ. Περισσότερα τοῦ ἡμίσεος τῆς ἀνεκμεταλλεῦτου δυνάμεως τῆς ὅλης περιοχῆς εὐρίσκεται εἰς Βόρνεο, καὶ μολονότι ὠρισμένοι ἐκ τῶν περιοχῶν αὐτῶν δυνατόν νά ἐκμεταλλευθοῦν εἶναι δύσκολον νά φαντασθῶμεν ὅτι τοῦτο θὰ ἔχῃ μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητος τῆς χώρας ἡ τῶν γειτόνων της, εἰς τὸ προσεχές μέλλον. Ἡ Νέα Ζηλανδία, αἱ Φιλιππῖναι καὶ ἡ Σουμάτρα ἔχουν ἐκάστη παραγωγὴν 2.000.000 Ίππ. καὶ εἶναι πιθανόν ὅτι εἰς ὅλας θὰ ἴδωμεν περαιτέρω ἀνάπτυξιν. Ἡ Αὐστραλία ἐν σχέσει εἶναι μᾶλλον πτωχὴ ὅσον ἀφορᾷ τὸ ζήτημα αὐτό, διότι τὰ ἀποθέματά της λέγεται ὅτι εἶναι μόνον 1.000.000 Ίππ.

Προσωπικότητα καὶ ἐξουσία

Καμιὰ πολιτικὴ πείρα μέσα στὶς τελευταῖες δεκαετίες δὲν ἀξίζει

Τοῦ Sir ARTHUR SALTER (Ἀπὸ τὸ βιβλίον «Personality in Politics», ἐκδ. Faber, Λονδίνο)

Ρωσικῆς Ἐπαναστάσεως» τοῦ Τρότσκι.

Περισσότερο δμως θὰ μᾶς βοη-

νὰ μελετηθῇ περισσότερο ἀπὸ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον ἕνας ἄνθρωπος ἢ μία ὁμάδα ἀνθρώπων, ξεκινώντας ἀπὸ τὸ τίποτε, παίρνει τόσο δυνάμιν ὥστε νά μεταβάλλῃ, ὅπως ὁ Χίτλερ καὶ ὁ Μουσολίνι, ἕνα σχετικὰ ἐλεύθερο κοινοβουλευτικὸ σύστημα, σὲ δικτατορία ἢ, ὅπως ὁ Λένιν, νά ἀντικαταστήσῃ (μετὰ ἀπὸ ἕνα βραχὺ διάστημα μεταβατικοῦ φιλελευθερισμοῦ) ἕνα ἀπολυταρχικὸ σύστημα μὲ ἕνα ἄλλο. Εἶναι φανερό πῶς ἕνα μεγάλο μέρος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν παθολογικὴν κατάστασιν τῆς κοινωνίας στὴν ὁποία ἐργάζεται ὁ ἐπαναστάτης καὶ τὴν παρακμὴ τοῦ πολιτικοῦ της συστήματος. Στὴ Γερμανία ἦταν ἡ ευεικόνητα πού ἐπικρατοῦσε μετὰ τὴν τελευταία καταστροφὴ καὶ τὸ χάος πού δημιουργήσῃ ἡ οἰκονομικὴ κατάρρευσις» στὴν Ἰταλία ἡ πολιτικὴ διαφθορά καὶ ἡ ἀδυναμία τῆς κοινοβουλευτικῆς Κυβερνήσεως, πού μεγάλωσε μὲ τὴν ἐντασιν καὶ τὴς ἀπογοητεύσεις τοῦ πολέμου» στὴ Ρωσία οἱ καταχρήσεις τοῦ Τσαρικοῦ καθεστώτος καὶ ἀκόμη ἡ ἀποσύνθεσις ἑνὸς στρατοῦ νικημένου.

Ἡ τεχνικὴ τῆς καταλήψεως τῆς ἐξουσίας τὴν ὥρα πού κυριαρχεῖ τὸ χάος, δὲν ἔχει λιγότερη σημασίαν καὶ γιὰ νά τὴν καταλάβουμε, χρειάζεται λεπτομερειακὴ καὶ βαθειὰ μελέτη τῶν πρώτων βημάτων τοῦ Λένιν, τοῦ Χίτλερ καὶ τοῦ Μουσολίνι. Ἀνάμεσα στὸ καλὺτερον ὀλικὸ πού ἔχομε σήμερα εἶναι ἡ «Ἱστορία τῆς

θοῦσε ἡ πείρα πού ἔχομε ἀπὸ τὴν Ἰταλία καὶ τὴ Γερμανία, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴ Ρωσία. Φυσικά, ὅταν ὅλα αὐτὰ μᾶς εἶναι γνωστά θὰ ὑπάρχουν σπουδαῖες διαφορὲς πού θὰ δείχνουν τὴς διαφορὲς τῶν χωρῶν αὐτῶν τὴν ἐποχὴ ὅπου ἔγιναν οἱ ἐπαναστάσεις.

Ἐξίσου σημαντικὴ εἶναι ἡ προσωπικότητα τῶν ἀνθρώπων πού κατορθώνουν νά πάρουν τὴν ἐξουσία, αὐτὴν πού τοὺς ἔδωκε τὴ δυνάμιν νά ἐγκαταστήσουν μία δικτατορία καὶ νά γίνουν δικτάτορες. Νὰ ζητήσωμε νά βροῦμε τὸ μουσικὸ τῆς δυνάμεως εἶναι πολὺ πῶς δύσκολο ἀπὸ τὸ νά μελετήσωμε τὴς μεταβολὰς τῆς δυνάμεως σὲ ἕνα ἐλεύθερο ἢ σταθερὸ καθεστῶς. Κανείς ἄνθρωπος μὲ κρίσιν καὶ πείρα δὲν θὰ μπορούσε ποτὲ νά πλησιάσῃ ἕνα Γλάδστων, ἕνα Λόυδ Τζώρτζ, ἕνα Ροῦζβελτ, ἕνα Τσῶρτσιλ, ἢ ἕνα Κλεμανσώ, χωρὶς νὰ διακρίνῃ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς μεγαλώσεως τοὺς καὶ τῆς ἡγετικῆς τοὺς ἱκανότητας. Οἱ περισσότεροι δμως, ἂν ὀχι ὅλοι, ἀπὸ ὄρους γνώριον τὸν Λένιν, τὸν Μουσολίνι καὶ τὸν Χίτλερ πρὶν ἀκόμη πάρουν τὴν δυνάμιν στὰ χεῖρά τους, δὲν εἶδαν σ' αὐτοὺς κανένα ἀπὸ τὰ προσόντα ἐκεῖνα πού τοὺς ἔδωσαν τὴ δυνάμιν νά ἀναστατώσουν τὸν κόσμον.

Ὁ Λένιν ἦταν ἕνας ἄνθρωπος μὲ ἀσημαντὸ παρουσιαστικὸ καὶ χωρὶς καμία ἐξαιρετικὴ ἱκανότητα. Οἱ γονεῖς του ἀνῆκαν στὴ μικρὴ ἀριστοκρατία» στὴν οἰκο-

γένειά του επικρατούσαν παραδόσεις γραφειοκρατικές. Στους περισσότερους από κείνους που τον είδαν στη Γενεύη π. χ. φαινόταν ένας έντελως συνηθισμένος τύπος. Τό θάρρος και την αλύγιστη θέληση, την πείρα του ακόμη στην τέχνη του επαναστάτη, την είδαμε μόνο αργότερα, όταν έκδηλώθηκε με την επιτυχία του δράση.

Ο Μουσολίνι, πραγματικά, με την πρώτη ματιά, έδειχνε μερικά προσόντα που τον ξεχώριζαν από τους άλλους ανθρώπους: μαζί με άλλα και έναν μαγνητισμό: κανείς όμως δεν θα μπορούσε να προβλέψει γι' αυτόν ένα μεγάλο μέλλον, ακόμη και ένα χρόνο πριν να βαδίσει προς τη Ρώμη.

Ο Χίτλερ μετά από μία δεκαετία γόνιμης επαναστατικής δράσης, την παραμονή ακόμη της ήμερας όπου πήρε στα χέρια του την ανώτατη εξουσία, σε όλο τον κόσμο και σε κείνους ακόμη που είχαν κάποια πολιτική πείρα στη Γερμανία, φαινόταν μία έντελως ασημαντή ή τουλάχιστο μία δευτερεύουσα μορφή. Αγράμματος, με χωρίς καμία απόλύτως πείρα τόσο της ειρήνης όσο και του πολέμου, ανέλιος να προσελκύσει ανθρώπους κάπως λογικούς, φαινόταν στους πιο πολλούς ένα όργανο που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί από ένα δυνατό χέρι. Σήμερα πραγματικά είναι φανερό από τη διοικητική του σταδιοδρομία πως είχε ικανότητες που θα τον ξεχώριζαν αν εργαζόταν σε ένα κοινοβουλευτικό καθεστώς, που θα άνοιγαν τέτοιους ορίζοντες για τα προτερήματά του, όσο θα περιωρίζαν τους έκκεντρισμούς και τις ακρότητές του και θα τον απομάκρυναν από την αρχή όταν έφθανε στον παραλογισμό—αν πραγματικά έπαυε να είναι λογικός χωρίς να δια-

φθάρη με την απόλυτη δύναμη. Τότε όμως σε ένα κοινοβουλευτικό καθεστώς, σε μία χώρα με φυσιολογική ψυχολογία, δεν θα είχε καμία πιθανότητα να εξασφαλίσει τη δύναμη και επομένως, χωρίς αυτήν, και οι ικανότητες που είχε, δεν θα γίνονταν γνωστές. Αυτό που πραγματικά τον ξεχώριζε από άλλους ανθρώπους (έκτος από το θάρρος και την επιμονή πάνω σ' ένα σκοπό, πράγμα που χαρακτηρίζει όλους τους επαναστάτες), ήταν ότι κατώρθωσε να αναγνωρίσει τη νευρώση της Γερμανίας εκείνη την εποχή και να βρή τα συνθήματα και τις μεθόδους των παρελάσεων και της παραγάνδας στις οποίες ανταποκρίθηκε ή παραμορφωμένη ψυχολογία του κοινού εκείνης της εποχής. Σ' αυτό, στην προσωπικότητά του, στο ότι ήξερε να εκμεταλλεύεται ώρισμα γόνιμα στοιχεία στα οποία ανταποκρινόταν ή μάζα, όφειλεται η επιτυχία του. Ο κόσμος, μ' όλο που είχε το παράδειγμα της Ρωσίας και της Ιταλίας δεν είχε παρόμοια πείρα ώστε να διακρίνει τί γινόταν. Σήμερα ήσουν δυασμένη και διαδοχική πείρα αυτών των τριών χωρών έχει να τον διδάξει πολλά.

Ο χαρακτήρας μιας απολυταρχικής κυβερνήσεως και οι συνθήκες που χρειάζονται για κάθε προσπάθεια με σκοπό την εγκαθίδρυση ή την ανατροπή μιας καταστάσεως, άλλαξαν έντελως με τα όπλα που έδωσε ή έπιστήμη στα χέρια εκείνων που μία φορά κατώρθωσαν να πάρουν την αρχή, να όπλισουν τον εαυτό τους και να όπλισουν τους άλλους. Τα 90 % του πληθυσμού μπορούν να θέλουν να ανατρέψουν το καθεστώς, μπορούν όμως να τρομοκρατηθούν και να εξουσιασθούν από την όπλισμένη μειονότητα. Κάθε πο-

λιτική δράση με σκοπό την εγκατάσταση ή την αποκατάσταση μιας κυβερνήσεως ελεύθερης, πρέπει να γίνεται με την απόλυτη συνείδηση ότι τα σύγχρονα όπλα αποτελούν ένα πρόσθετο εμπόδιο που απαιτεί πρόσθετη προσπάθεια και την εξεύρεση αντίστοιχων πηγών δύναμης και επιρροής.

Πώς μπορεί λοιπόν ένα απολυταρχικό καθεστώς, μία φορά και εγκαταστάθηκε, να αντικατασταθεί από ένα άλλο καθεστώς με ελεύθερη αυτοκυβέρνηση; Έδω είναι ανάγκη να αναφέρουμε και να απορρίψουμε την έντελως μοναδική περίπτωση μιας χώρας που δεν αυτοκυβερνάται, διοικείται όμως από μία άλλη χώρα που είναι ή ίδια δημοκρατική και αυτοκυβερνάται. Έδω ή εξέλιξη των αντιλήψεων και των ιδεών στην «αυτοκρατορική» δημοκρατία, θα αποτελέσει τον κύριο, πραγματικά αποφασιστικό παράγοντα. Το σπουδαιότερο σύγχρονο παράδειγμα είναι βέβαια των Ινδιών, αλλά μία όμοια κατάσταση παρουσιάζεται και θα παρουσιάζεται πάντα και παντού άλλοι μέσα στη Βρετανική Συμπολιτεία και στα άλλα «μπεριαιστικά» ή αποικιακά συστήματα. Βασική αρχή της Βρετανικής πολιτικής από παλαιότερα χρόνια είναι βέβαια, να επιτρέπη και να ενθαρρύνει την αυτοκυβέρνηση. Τα ζητήματα που προκύπτουν είναι σχετικά με την αποτελεσματικότητα του βαθμού της αυτοκυβερνήσεως που προσφέρεται σε μία ώριμη στιγμή, με τους δρους και τον ρυθμό της μεταβιβάσεώς της, κ.τ.λ. Η στρατιωτική δύναμη δεν είναι αποφασιστικός παράγοντας γιατί δεν μπορεί, ούτε θα μπορέσει, να χρησιμοποιηθεί για να καταστείλη την επιθυμία μιας, εξ αιτίας αυτής της ίδιας,

ανελεύθερης κοινότητας, ώριμης πιά και διψασμένης για αυτοκυβέρνηση. Έτσι δεν υπάρχει καμία ανάλογα με τη δικτατορία ενός καθεστώτος, είτε επάνω στον δικό του λαό, είτε σε άλλους.

Μία δικτατορία είναι τόσο αμφαστη στην πειστικότητα όσο σκληρή στη χρησιμοποίηση της στρατιωτικής δύναμης. Τι μπορεί λοιπόν να γίνει;

Η επανάσταση σε τέτοιες περιστάσεις σπάνια μπορεί να επιτύχει εκτός αν διεισδύσει στις ίδιες τις στρατιωτικές δυνάμεις. Και αυτό δεν συμβαίνει συχνά αν ή κεντρική αρχή είναι ξυπνή, έμπειρη και ένωμένη ή ίδια, εκτός μόνο ύστερα από μία καταστροφή σε έναν πόλεμο.

Η ελευθερία, μία φορά και χάθηκε, είναι ίσως πιθανότερο να ξανακερδιστεί με τις απελευθερωτικές δυνάμεις του νικητή έχθρου παρά με έναν έμφυλιο πόλεμο και τότε ακόμη όμως μπορεί να είναι πρόσκαιρη.

Η δύναμη που βρίσκεται στη διάθεση μιας δικτατορίας, στα σύγχρονα όπλα και στις οργανωτικές μεθόδους, είναι τόσο μεγάλη, ώστε οι ελπίδες ενός λαού που έχασε την ελευθερία του είναι πραγματικά μηδαμινές. Μεγαλύτερο θα πρέπει να είναι το κίνητρο σε κείνους που είναι ακόμη ελεύθεροι να προστατέψουν την ελευθερία τους, να αγρυπνούν έναντιον κάθε τάσης που θα μπορούσε να την βάλει σε κίνδυνο.

Δυστυχώς ή ανατροπή μιας ελεύθερης κυβερνήσεως είναι πολύ εύκολωτέρα. Το έδαφος μπορεί να είναι έτοιμο για μία φασιστική επανάσταση χωρίς ώριμο σκοπό και με βαθμιαία και σπάνια αντίληψη ή έσωτερική εξασθένηση του πολιτικού σώματος, και το θάρρος και το πνεύμα του λαού μπορεί να μην

εκδηλώνεται ως πολύ άργα.

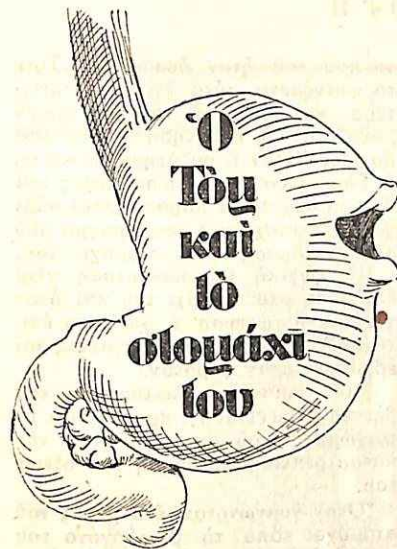
Λέγοντας αυτό και τίποτε περισσότερο, Ιωάννης θα σήμαινε πως το μέλλον του κόσμου βρίσκεται στις δικτατορίες. Αυτό όμως θα μπορούσε πάρα πολύ να μας παραπλανήσει. Στο τέλος, τα ελεύθερα συστήματα έχουν μεγάλα και ίσως συντριπτικά πλεονεκτήματα. Στα πρώτα τους χρόνια οι δικτατορίες αναπτύσσουν τη μεγαλύτερη δύναμή τους. Μία ομάδα ανθρώπων εξαιρετικά ικανών, δυνατών και σκληρών, οδηγημένων Ιωάννη από ένα πολύ φαντατικό πνεύμα μπορεί να καταλάβει την ανώτατη εξουσία: Τέτοιοι άνθρωποι είναι ικανοί να υποτάξουν στο σκοπό τους όλες τις αρετές που έχει η ελευθερία καθώς και τη βιομηχανική ανάπτυξη που έγινε με το κίνητρο του συναγωνισμού. Μπορούν τότε να επιβάλουν μία και σταθερή πολιτική χρησιμοποιώντας όλα τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους με ταχύτητα και αποτελεσματικότητα, αδύνατη για μία κυβέρνηση που «επιβάλλεται με την πειθώ». Η απολυταρχία ωστόσο έχει τις δικές της έσωτερικές αδυναμίες, λιγότερο φανερές στην αρχή, περισσότερο μοιραίες όμως στο τέλος. Η πρωτοβουλία, η εφευρετικότητα και η άκαμπτη δύναμη δώσαν ξέρουν για τί εργάζονται και το επιδοκιμάζουν αυτό, μεγαλώνει εκεί όπου υπάρχει ελευθερία και όχι τυραννία. Η απολυταρχία δεν εκκαθαρίζει τη διαφθορά και την ανεπάρκεια όπως η δημοκρατία κριτική και ο ελεύθερος συναγωνισμός που υπάρχουν σε ένα ελεύθερο σύστημα και με τον καιρό τα ελαττώματα αυτά, αν δεν τα προσέξω κανείς, μαραινουν τη δύναμη κάθε χώρας. Ενώ η δημοκρατία δείχνει τις

πληγές της, η απολυταρχία τις σκεπάζει.

Θα αναπτυχθεί έτσι ένα είδος κεκαλυμμένου φεουδαλισμού, που όσο η κεντρική εξουσία είναι πολύ δυνατή για να μπορεί να την προκαλέσει, θα κρύβεται, θα ετοιμάζει όμως το δρόμο για την αποσύνθεση μόλις του δοθεί η ευκαιρία, όπως π.χ. πολύ ωραία μπορεί να γίνει όταν με το θάνατο (ή την άνατρηση) ύστερα από μία επανάσταση της Αύλης) ενός ανθρώπου που ως τότε κρατούσε την ανώτατη εξουσία, γεννηθεί ζήτημα διαδοχής.

Τώρα που τόσα πολλά από τα μυστικά του Χίτλερ έχουν αποκαλυφθεί, μπορούμε να δούμε πως ο έσωτερικός αυτός καρκίνος της απολυταρχίας είχε από καιρό που αναπτυσσόταν.

Έτσι, στο τέλος—αν υπάρχει τέλος—οι ελπίδες ότι θα ζήσουμε ελεύθεροι είναι πολλές. Ωστόσο, μένει πάντα αλήθεια ότι η ελευθερία χάθηκε από διάφορες χώρες που κάποτε τη χάρηκαν και πουθενά δεν είναι εξασφαλισμένη. Οποιαδήποτε κι αν είναι στο τέλος ή μοίρα του κόσμου, όταν μία φορά η ελευθερία χαθεί, η ανάρρωσή του, για λόγους που δεν ορίζουμε εμείς, είναι δύσκολη και αμφίβολη. Είναι ευκολότερο να συγκρατήσει κάτι παρά να το ξανακερδίσει. Περισσότερο από από ποτέ «το τίμημα της ελευθερίας είναι η αιώνια επαγρύπνηση», και η σπουδαιότερη ανάγκη της εποχής μας είναι να βρούμε ένα μέσο για να προφυλαχτούμε από την έσωτερική αποσύνθεση των δημοκρατιών που για τον δικτάτορα μιας χώρας ή τον εξωτερικό της έχθρο, είναι ο πειρασμός και η τύχη του.

(Από το «Discovery»,
Νόργουιτς, Αγγλία)

Συνήθως δεν δίνουμε καμία προσοχή στον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί το στομάχι μας και αγνοούμε μακαρίως την υπαρκτή του ως την ώρα που αρχίζει να μας ενοχλή. Από χρόνια ήταν γνωστό ότι με έναν ένκευρισμό μπορεί να χάσουμε την όρεξή μας ή να πάθουμε δυσπεψία, αλλά άλλοτε δεν ήταν εύκολο να καθορίσουμε ποιές φυσικές μεταβολές προκαλούσαν ή συνώδευαν αυτές τις αντιδράσεις.

Τελευταία επάνω σ' αυτό το θέμα έγινε μία πολύ ενδιαφέρουσα έρευνα στο Νοσοκομείο της Νέας Υόρκης από τους γιατρούς Γούλφ και Γούλφφ: όλες οι λεπτομέρειες εξετάστηκαν σ' ένα συναρπαστικό βιβλίο με τον τίτλο: «Η λειτουργία του πεπτικού συστήματος του ανθρώπου: πειραματική μελέτη ενός ανθρώπου και του στομάχου του». Η δουλειά αυτή έγινε μόνο με τη θεληματική συνεργασία ενός άρρωστου, που τον αναφέρουν με το όνομα Τόν και τον είχαν προσλάβει ως βοηθό εργαστηρίου.

Στα 1895 ο Τόν, που ήταν τότε 9 χρονών, ρούφηξε κλεφιά μία μεγάλη κουταλιά πολύ ζεστό ζουμί, και από το φόβο του μην τον ανακαλύψουν την κατάπιε. Ο οίσοφάγος του έπαθε τόσο σοβαρά εγκαύματα, ώστε ποτέ όλες τις προσπάθειες που έκαναν οι χειρουργοί για να τον κρατήσουν άνοιχτο, έκλεισε, και χρειάστηκε να του κάνουν μία τεχνητή είσοδο για να μπαίνουν οι τροφές στο στομάχι. «Άρχισαν λοιπόν την έγχειρηση» του έρραψαν το στομάχι στα κοιλιακά τοιχώματα και άφησαν ανάμεσα ένα άνοιγμα: ο Τόν όμως έπαθε μία ξαφνική κρίση και η κατάσταση του ήταν τέτοια ώστε αναγκάστηκαν να τελειώσουν βιαστικά την έγχειρηση, χωρίς να φτιάξουν την τεχνητή είσοδο.

Ο Τόν έγινε καλά. Στα κοιλιακά του όμως τοιχώματα είχε ένα άνοιγμα περίπου μιάμιση ίντσα, μέσα από το οποίο αργότερα γύριζε ένα μέρος του έσωτερικού τοιχώματος του στομάχου του. Σαράντα έπτά χρόνια έζησε μία ζωή λίγο πολύ κανονική, μόνο που δεν έτρωγε ποτέ μπροστά σε άλλους, μαμούσε πρώτα την τροφή και ύστερα την έβαζε στο στομάχι του με ένα χωνί και ένα μικρό λαστιχένιο σωλήνα. Ο τρόπος αυτός δεν ικανοποιούσε την όρεξή του. Δεν έχουμε λόγο να πιστεύουμε πως το στομάχι του δε λειτουργούσε φυσιολογικά αφού είχε την εμφάνιση ενός «φυσιολογικού στομαχιού» και επί πενήντα σχεδόν χρόνια ο Τόν ήταν εντελώς υγιής.

Η περιποίησή του ήταν μία εξαιρετική ευκαιρία για πειραματική έρευνα σχετικά με τη λειτουργία του πεπτικού συστήματος και ο Τόν γύρισε στους δύο άμερικανούς γιατρούς για να κάνουν επάνω του πειράματα. Οι παρατηρήσεις τους απέδειξαν ότι η καλή υγεία του ατόμου έχει μεγάλη επίδραση στις διάφορες λειτουργίες του στομάχου και ότι πολλές φορές το στομάχι εργαζόταν πολύ έντονα ενώ άλλοτε παρουσίαζε μία σχετική αδράνεια. Το τμήμα

τοῦ τοιχώματος τοῦ στομάχου πού προεξείχε λειτουργοῦσε ὅπως καὶ τὸ ὑπόλοιπο στομάχι καὶ ἀνάλογα μὲ τὶς περιστάσεις παρουσίαζε πολλὲς μεταβολές στὸ σχῆμα καὶ τὴ λειτουργία του. Τὸ χρώμα του—πράγμα σημαντικό γιατί φανερώνει τὸ ποσοστὸ τοῦ ἀποθέματος σὲ αἷμα—ἦταν ἄλλοτε κιτρινωπὸ ρόδινο καὶ ἄλλοτε ζωηρὸ κόκκινο. Τὰ τοιχώματα, πού τὰ κρατοῦσε ὕγρα ἕνας διαφανὴς βλεννογόνος ὑμὴν, σχημάτιζαν πτυχές πού ἀλλάζαν σὲ μέγεθος, σχῆμα καὶ ὄψη. Ἡ ποσότητα τῶν ὀξέων, ἡ ὀψη καὶ ἀναλογία τῆς ἐκκρίσεως τοῦ γαστρικοῦ ὑγροῦ καὶ ὁ βλεννογόνος παρουσιάζανε πολλὲς μεταβολές. Μελετήθηκαν ἀκόμη οἱ ἐπιδράσεις πού προκαλοῦσαν φυσικοὶ ἢ χημικοὶ παράγοντες, ὅπως μηχανικοὶ ἐρεθισμοί, ἡ ξέστη, τὸ κρύο, ὁ καπνός, τὰ ναρκωτικά καὶ διάφορα ἄλλα φάρμακα· μερικὰ ὅμως ἀπὸ τὰ πιὸ ἐνδιαφέροντα ἀποτελέσματα συγκεντρώθηκαν ὅταν οἱ μεταβολές τοῦ στομάχου τοῦ Τόμ συσχετίστηκαν μὲ τὴν ψυχικὴ του κατάσταση.

Κατὰ τὴ διάρκεια ἐνὸς πειράματος, μπῆκε θυμωμένος στὸ ἐργαστήριο ἕνας γιαιτρός ζητώντας κάτι χαρτιά πού ὁ Τόμ τὰ εἶχε κάπου παραπετάξει· ὁ Τόμ φοβήθηκε πὼς θὰ τὸν ἐδιώχναν ἀπὸ τὴ δουλειά του· τὸ πρόσωπό του κιτρίνισε· συγχρόνως ἄλλαξε καὶ τὸ χρώμα τοῦ στομαχικοῦ του καὶ ἀπὸ βαθύ κόκκινο ἔγινε κιτρινοκόκκινο καὶ ἡ ἐκκρίση τοῦ ὑδροχλωρικοῦ ὑγροῦ (τὸ ὑδροχλωρικό ὀξύ σὲ πολὺ ἀραιὴ διάλυση εἶναι μιά ἀπὸ τὶς οὐσίες πού ἐκκρίνει τὸ στομάχι), ἐλαττώθηκε στὸ μισό. Μόλις ἔφυγε ὁ γιαιτρός, ὁ Τόμ, συνήλθε.

Μιά ἄλλη φορὰ ὁ Τόμ ἔφτασε καταθυμωμένος στὸ ἐργαστήριο· παρατήρησαν τότε πὼς τὸ στομάχι του ἦταν πολὺ πιὸ κόκκινο ἀπὸ ὅτι ἦταν συνήθως καὶ ἡ ἐκκρίση τοῦ γαστρικοῦ ὑγροῦ ἦταν τριπλάσια ἀπὸ τὸ φυσιολογικό. Ἡ ὀργὴ καὶ ἡ ταραχὴ του μεγάλωσε ὅταν τὸν ἀνάγκασαν νὰ συζητήσει γιὰ πράγμα.

τα πού τοῦ ἦταν δυσάρεστα. Τότε τὰ φαινόμενα αὐτὰ ἔγιναν ἐντονότερα καὶ ἄρχισαν νὰ ὑποχωροῦν μόνο ὅταν ἡ συζήτηση γύρισε στὸ ἄσπιο. Ὅταν ἡ συζήτηση τέλειωσε, ὁ Τόμ ἔμεινε γιὰ λίγο σιωπηλὸς καὶ ὕστερα ἄρχισε νὰ παραπονιέται πάλι γιὰ τὶς στενοχώριες του, πράγμα πού εἶχε ἐπίδραση στὸ στομάχι του.

Ἡ ψυχικὴ του κατάσταση εἶχε ἐπίδραση στὸ στομάχι του καὶ ὅταν γινόταν ἡ χώνευση· ἡ χώνευση ἐπιταχυνόταν ὅταν ἦταν ταραγμένος καὶ ἐβράδυνε ὅταν φοβόταν.

Μιά σημαντικὴ λειτουργία τοῦ βλεννογόνου εἶναι ὅτι προστατεύει τὰ τοιχώματα τοῦ στομάχου ἀπὸ τὴν καταστρεπτικὴ ἐπίδραση τῶν ὀξέων του.

Ὅταν γυμνωνόταν ἕνα μέρος τοῦ στομάχου ἀπὸ τὸ βλεννογόνου του καὶ τὸ ὀξύ γαστρικὸ ὑγρὸ ἐρχόταν σὲ πολύωρη ἐπαφὴ μὲ τὰ στομαχικά τοιχώματα παρουσιαζόταν μιὰ πληγὴ πού δὲν διέφερε σχεδὸν καθόλου ἀπὸ ἕνα πεπτικό ἔλκος· καὶ ὅταν ἐξακολουθοῦσε μεγάλη ἐκκρίση ὀξέων, προκαλοῦσε μιὰ κατάσταση πού ἔμοιαζε μὲ «γαστρίτιδα». Ἦταν πολὺ σημαντικό ὅτι βρῆκαν πὼς ἐπὶ δεκαπέντε μέρες πού ὁ ἄσθενής ἦταν ψυχικὰ ταραγμένος, ἡ ἐκκρίση τῶν ὀξέων ἦταν σχεδὸν διπλὴ ἀπὸ τὴ φυσιολογικὴ καὶ τὰ τοιχώματα τοῦ στομάχου κόκκινα καὶ διογκωμένα.

Οἱ δύο Ἀμερικανοὶ ἐπιστήμονες τονίζουν ὅτι ἐνῶ οἱ μεταβολές πού προκαλοῦνται ἀπὸ ψυχικὴ διαταραχὴ δὲν περιορίζονται μόνο στὸ στομάχι, ἔχουν ὅμως ἐξαιρετικὴ σημασία γιὰ τὴ λειτουργία του, ἐπιφέρουν ὀδυνηρὰ συμπτώματα καὶ ἔχουν ἐπίδραση καὶ σὲ ὅλο τὸν ὀργανισμό. Γιὰ νὰ θεραπεύσουμε λοιπὸν τὶς ἄσθενειες τοῦ στομάχου δὲν χρειάζεται νὰ θεραπεύσουμε μόνο τὸ στομάχι, ἀλλὰ τὸν ἴδιο τὸν ἄνθρωπο. Ἄν ὁ ἄρρωστος μπορέσῃ νὰ ἀποκτήσῃ καὶ πάλι αὐτοπεποίθηση, αὐτὸ θὰ τὸν βοηθήσῃ περισσότερο ἀπ' ὅλα γιὰ νὰ ξαναβρῇ τὴν ὑγεία του.

Τ Ο Δ Ι Η Γ Η Μ Α Μ Α Σ

Τοῦ GERALD KERSH

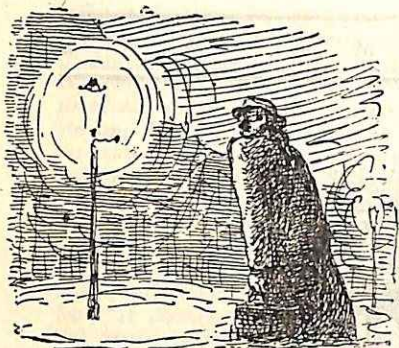
(Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ «Sad Road to the Sea»

ἐκδ. William Heinemann, Λονδίνο)

Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴ μικρὴ μαύρη βαλίτσα ἔστριψε δεξιὰ, στὴ γωνία τοῦ «Καφενείου τῶν Πλινθοποιῶν», συνέχισε τὸ δρόμο του καὶ ξανάστριψε δεξιὰ ὅταν ἔφτασε στὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Τότε κατάλαβε πὼς εἶχε παραπλανηθῇ. Κάποιος θὰ τὸν εἶχε πληροφορήσει λάθος ἢ ὁ ἴδιος δὲν εἶχε καταλάβει τί τοῦ εἶχαν· πῇ. Τώρα βρισκόταν σ' ἕνα μικρὸ δρόμο πού ἔστριβε, καὶ δεξιὰ κι ἀριστερὰ εἶχε σπῖτια φτηνὰ καὶ ἐπιδεικτικά, στολισμένα μὲ γύφινες κολόνες καὶ προφυλαγμένα πίσω ἀπὸ χοντρά σιδερένια κάγκελλα μὲ μυτερές

ἀκρες. Τὸ χιόνι, πού εἶχε μισολυώσῃ στὴ λεωφόρο, σχημάτιζε ἐδῶ ἕνα ἀδιάσπαστο λευκὸ στρώμα. Ἐνὰ κύκλος μὲ κίτρινο φῶς σημαίωσε τὸ κάθε φανάρι τοῦ δρόμου. Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴ μικρὴ μαύρη βαλίτσα ἔνοιωσε μιὰ ἀπροσδιόριστη ἀμηχανία.

Τότε ἀκριβῶς εἶδε τὸν ἄστυφύλακα. Ὁ ἄστυφύλακας στεκόταν στὸ μισοσκόταδο, λίγο πιὸ καὶ ἀπὸ τὸν φωτεινὸ κύκλο τοῦ φαναριοῦ. Ἡ μύτη τοῦ κρᾶνους του ὀφωνόταν δύο μέτρα πάνω ἀπὸ τὸ χιόνι. Φαινόταν πελώριος μέσα στὴ βαρειά του χειμωνιάτικη πελέρια. Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴ

μικρή μαύρη βαλίτσα τόν πλησίασε με κάποια νευρικήτητα και ρώτησε :

— Μά συγχωρήτε, νομίζω πώς έκανα λάθος στο δρόμο. Μπορείτε να μου πείτε πού βρίσκεται ή δόος Μαόγκανυ ;

— Όδός Μαόγκανυ, είπατε κύριε ;

— Ακούστε απάντησε ό άστυφύλακας. Έδώ πού βρισκόμαστε είναι ή έδός Τιούλιπ Κρέσεντ. Προχωρήστε σ' αυτό τό δρόμο, βότερα στρίψτε δεξιά στήν δδό Τζέιντ. Όταν φτάσετε σ' ένα κα-

φανετό πού λέγεται «Οί εδθυμοί χω- ρικοί» στρίψτε δεξιά και θά βρωθήτε στήν αρχή τής δδοϋ Μαόγκανυ.

Ο άνθρωπος με τή μικρή μαύρη βαλίτσα ρώτησε :

— Βρισκόμαστε είπατε στήν δδό Τιούλιπ Κρέσεντ; Παράξενο, μου φαίνεται πώς κάπου έχω ξανακούσει αυτό τό όνομα...

— Χωρίς άλλο έχετε άκούσει γιά τήν υπόθεση Τζέϋς, είπε ό άστυφύλακας.

— Μά βέβαια, άκριβώς! Τώρα θυμάμαι: Η υπόθεση Τζέϋς... Όδός Τιούλιπ Κρέσεντ. Μά βέβαια! Είπε μ' ένα τόνο κάπως στενοχωρημένο. Έκείνη τήν εποχή ήμουν άκέμη πολύ νέος, πρόσθεσε.

— Χωρίς άλλο, είπε ό άστυφύλακας, εγώ όμως τή θυμάμαι.

— Τό έγκλημα έγινε στόν αριθμό 14, δέν είν' έτσι ;

— Μάλιστα κύριε, πολύ σωστά. Έ- στερα όμως από τό έγκλημα τό σπίτι

έλλαξε αριθμό· τώρα είναι ό αριθμός 136. Μάλιστα κύριε, γιά νά πάτε στήν δδό Μαόγκανυ πρέπει νά περάσετε τήν δδό Τιούλιπ Κρέσεντ και νά στρίψτε δεξιά στήν δδό Τζέιντ. Όταν φτάσετε στο καφνετο «Εδθυμοί χω- ρικοί», στρίψτε δεξιά και φτάσατε.

Ο άνθρωπος με τή μικρή μαύρη βαλίτσα συνέχισε τό δρόμο του. Ο άστυφύλακας τόν συνόδευσε. Από καιρό σέ καιρό, ό άστυφύλακας έριχνε τό κλεφτοφάνερό του στή σκοτεινή είσοδο κάποιας πόρτας.

— Κάθεστε σ' αυτή τή γειτονιά ; ρώτησε ό άστυφύλακας.

— Όχι, μένω στήν Αδσραλλία. Στο Σίντνεϋ... Δηλαδή κοντά στο Σίντνεϋ.

— Όχι και πολύ μακριά. Θ' αναρωτιέστε σίγουρα, τί μ' έφερε εδώ. Έ, λοιπόν, είναι αρκετά παράξενο, αλλά πηγαίνω στήν δδό Μαόγκανυ νά επισκεφθώ ένα μακρινό συγγενή μου πού δέν τόν έχω δή ποτέ στή ζωή μου. Οικογενειακή υπόθεση, καταλαβαίνετε... Λοιπόν εδώ είναι ή δόος Τιούλιπ Κρέσεντ ;

— Μάλιστα, εδώ είναι, απάντησε ό άστυφύλακας, με κάποια ευχαρίστηση· κι έρριξε τή φωτεινή δέσμη του φανα- ριού του στήν είσοδο ενός σπιτιού.

Ο άνθρωπος με τή μικρή μαύρη βα- λίτσα είδε τόν αριθμό 13 β νά διαγρά- φεται καθαρά με μετάνινα στοιχιστά έπάνω σέ ένα πράσινο φόντο.

— Ήμουν πολύ νέος εκείνη τήν έ- ποχή, είπε.

Ο άστυφύλακας τίναξε τίς χιονι- σμένες του αρέϋλες και έστριψε τά γαν- τοφορέματα του χέρια γιά νά ζεσταθώ.

— Η υπόθεση αυτή έκανε μεγάλο κρότο στήν εποχή τής. Θά έτυχε νά διαδάσετε κάπου σχετικά γι' αυτήν κύριε, δέν είν' έτσι ;

— Άν δέν γελάει, δολοφονήθηκε μιά γρηά κυρία και ένας γέρος κύριος, και κανείς δέν μπόρεσε ν' άνακαλύψη τόν δολοφόνο.

— Άκριβώς, απάντησε ό άστυφύλα- κας. Κι άκόμα ως σήμερα, βότερα από 30 χρόνια τίποτα δέν άνακαλύφτηκε.

— Όστε είναι έλεύθερος άκόμα, εί- πε ό άνθρωπος με τήν μικρή μαύρη βαλίτσα. Άκόμη έλεύθερος !

Ο άστυφύλακας ξερόδεξε.

— Πάντως, κύριε, ό δολοφόνος δέν έπεσε στα χέρια τής δικαιοσύνης. Κα- ταλαβαίνετε, κύριε, εδώ κάνω τήν πε- ριπολία μου και ξέρω καλά αυτά τά μέρη. Η δουλειά μου τείχει νά ξέρω τί γίνεται στήν περιοχή πού φρουρώ, κύριε.

— Άλλά ή υπόθεση αυτή είναι λί- γο καλιά. Πρίν από 30 χρόνια δέν είπατε ;

— Μάλιστα, αλλά είναι ζήτημα έ- παγγελματικού φιλότιμου· όπως βλέ- πετε δέν είμαι παρά ένας άπλός άστυ- φύλακας, αλλά αυτά τά πράγματα μ' ενδιαφέρουν. Έπειδή περνά πάρα πολ- λές φορές μπροστά από τό 14, δηλα- δή θέλω νά πώ τό 136, κάθε νύ- χτα, είναι φυσικό νά ενδιαφερώμαι. Έέρστε τίς λεπτομέρειες, δέν είναι έτσι ;

Ο άνθρωπος με τή μικρή μαύρη βαλίτσα περπατούσε διατακτικά ρί- χνοντας δεξιά κι άριστερά άνήσυχες ματιές.

— Δολοφόνησαν μιά γριά κυρία και τόν αδελφό τής γιά νά τούς ληστέ- φουν, είπε και ό δολοφόνος έξφυγε από είναι δία πού ξέρω. Τώρα με συγχωρήτε αλλά...

Ο άστυφύλακας, πού έξακολουθού- σε νά τριβή τά γαντοφορέμένα χέρια του γιά νά τά ζεσταή, συνέχισε.

Είναι πάρα πολύ ενδιαφέρουσα υ- πόθεση, κύριε. Ο κ. Σπουν, τής έφη- μερίδας «Σάνταη Σπέσιαλ» έγραψε γι' αυτήν κάτι ωραίο σέ μιά σειρά αρ- θρα γιά τά έγκλήματα πού μένουν ά- τιμώρητα. Βλέπετε, ή Μίς Τζέϋς και ό αδελφός τής ό κ. Τζέϋς έμεναν μα- ζύ στο 14, και είχαν περιουσία... Χω- ρίς άλλο ελ' αυτά θά τά έχετε διαβά- σει στο «Σάνταη Σπέσιαλ», σ' εκείνη τή σειρά τών άρθρων...

— Όχι, δέν διάβασα τίποτα...

Ο άστυφύλακας συνέχισε :

— Ο πατέρας ήταν πολύ πλούσιος.

— Άπηση στήν κόρη του, δηλ. στή Μίς Τζέϋς, σημαντική περιουσία. Ο αδελ- φός τής, ό κ. Τζέϋς, ήταν, θάλεγα, έ- νας δικηγόρος χωρίς υποθέσεις. Έπι- νε τακτικά και τόν έτρεφε λίγο - πολύ

ή αδελφή του. Καταλαβαίνετε τί εί- δους οικογένεια ήταν, κύριε ;

— Μάλιστα, μάλιστα.

— Καταλαβαίνετε δέν είναι έτσι ; Έγώ τά μελέτησα όλ' αυτά από πολύ κοντά, γιατί τό έγκλημα έγινε στήν περιοχή μου.

— Πολύ φυσικά.

— Η γριά κυρία — πού ήταν λίγα χρόνια μεγαλύτερη από τόν αδελφό τής — δέν είχε έμπιστοσύνη στις τρά- πεζες. Φύλαγε ένα μεγάλο μέρος τής περιουσίας τής στο σπίτι. Κακή συνή-θεια. Έγώ τουλάχιστον νομίζω πώς τό καλύτερο μέρος γι' αυτή τή δουλειά είναι ή τράπεζα.

— Δέν υπάρχει καλύτερο μέρος από τήν τράπεζα, είπε ό άνθρωπος με τή μικρή μαύρη βαλίτσα.

— Και όπως λένε κι οι έφημερίδες κύριε, σέ μιά τέτοια περίπτωση θά συμβή κάποιο τό άναπόφευκτο. Μιά σκοτεινή νύχτα, έγινε ένα έγκλημα...

μιά δολοφονία αφάνταστα σκληρή, πρόσθεσε με έμφαση ό άστυφύλακας.

Ο δολοφόνος μπήκε στόν αριθμό 14· οκτώσες τήν γριά κυρία, οκτώσες τόν γέρο κύριο και έφυγε παίρνοντας δία τά χρήματα πού μπόρεσε νά βρή στο σπίτι, 625 λίρες, 6 σελλίνια και 3 πέννες.

Ο άλλος ρώτησε :

Πού βρισκόταν ό άστυφύλακας πού

είχε υπηρεσία σ' αυτήν την περιοχή εκείνη την ώρα;

«Ο αστυφύλακας είπε:

— Αυτό έγινε πριν από 30 χρόνια κύριε, και τότε η αστυνομία δεν ήταν τόσο οργανωμένη όσο είναι σήμερα.

«Ο αστυφύλακας θαπρεπε διωσάδη-ποτε να δώση λόγο για τις κινήσεις του, ωστόσο δεν υπήρχε τότε ο ίδιος έλεγχος που υπάρχει σήμερα. Φυσικά, ο αρχιφύλακας θα έπρεπε να παρακολουθήσει πού βρίσκονταν οι άνδρες του, αλλά ο αστυφύλακας που ήταν της υπηρεσίας τότε πού έγινε η δολοφονία, έπρεπε να περάσει όλη την δόδο Κρέ-σεντ την ώρα της περιπολίας του, και αυτός ο δρόμος κάνει μια μεγάλη καμπύλη, όπως θα ήθελε όταν φθάσετε στην οδό Μαόγκανου. Ο άνθρωπος που σκοτώσε την καυμένη τή Μις Τζόυς και τον δυστυχισμένο αδελφό της θα παρακολούθησε τις κινήσεις του αστυφύλακα. Το έγκλημα έγινε μέσα σε λίγα λεπτά... Τι λέω: μέσα σ' ένα λεπτό ή δυό το πολύ. Ο δολοφόνος ή-ξερε πώς να μπη στο σπίτι γι' αυτό δεν υπήρχε καμιά άμφισβόλια. Με λίγα λόγια μπήκε, έκανε τη δουλειά του και ύστερα έφυγε κλείνοντας την πόρτα. Δεν θα το ανακάλυπταν παρά ύστερα από πολλές ημέρες αν ο γέ-ρος... δηλαδή θέλω να πω ο αδελφός της Μις Τζόυς δεν είχε καταφέρει να ουρθε ως την είσοδο πριν πεθάνη. Πώς

τά κατάφερε, κανένας δεν ξέρει. Το κεφάλι του ήταν ανοιγμένο στα δύο. Ήταν φρικιαστικό να το βλέπη κανείς, όπως μπορείτε να φανταστείτε, και γι' αυτό άλλαξαν τον αριθμό του σπιτιού. Την εποχή εκείνη δεν υπήρχε κρίση στέγης και οι άνθρωποι απέφευγαν να νοικιάσουν σπίτι στο οποίο είχαν συμβεί τέτοια φοβερά πράγμα-τα. Και νά, όπως είπε ο δημοσιογράφος του «Σάνταιν Σπέσιαλ, πού το μυστήριο δεν διαλευκάνθηκε ποτέ.

«Ο άνθρωπος με τη μικρή μαύρη βαλίτσα ρώτησε:

— Δεν υπήρχε καμία ένδειξη;

— Καμία. Ήταν Σεπτέμβριος, κατά τις δέκα ή ώρα το βράδυ. «Αν ο και-ρός ήταν βροχερός, θα μπορούσαν ίσως να βρουν τα πατήματα του δολοφόνου. Τη νύχτα εκείνη δεν έβρεχε» ο και-ρός ήταν ξερός, γεμάτος σκόνη και φυ-σούσε ένα ελαφρό αεράκι. Ο αστυφύ-λακας κατάλαβε πώς είχε γίνει έγκλη-μα, πρώτα γιατί βρήκε κλειστή την πόρ-τα του αριθμού 14... Και δεύτερο γιατί...

— Κλειστή είπατε; ρώτησε ο αν-θρωπος με τη μικρή μαύρη βαλίτσα.

— Μάλιστα κύριε. Ο αστυφύλακας είχε συνηθίσει να ακούη εκείνη την ώ-ρα τον κύριο και την μίς Τζόυς να τον φωνάζουν. Ο γέρο κύριος δεν φοβόταν τίποτα. Ήταν άνθρωπος ήσυχος. «Η γριά όμως δεσποινίς πού είχε τα χρή-ματα στα χέρια της, ήθελε να επιβλέ-πη ή αστυνομία το σπίτι της... Έδινε πάντα κάτι στον αστυφύλακα που φρουρούσε τη νύχτα: λίγη κρεατόπη-τα, ένα σάντουιτς, πολλές φορές λίγο ρούμι... Το βράδυ της δολοφονίας, ο αστυφύλακας βρίσκει το σπίτι βουτυγ-μένο στη σιωπή. Σταματά μπροστά στην πόρτα, ρίχνει το φακό του στην πρόσοψη και αναρωτιέται τι να συ-νέβη άραγε. Ξαφνικά, παρατηρεί μια μικρή κόκκινη λιμνούλα, που μοιάζει σαν να σχηματίστηκε από κάτι που έτρεξε κάτω από την πόρτα της είσο-δου. Χτυπάει το κουδούνι, κανένας δεν απαντά. Σπρώχνει την πόρτα με τον

ώμο του και παρά λίγο να πέση μέσα στο χώλ γιατί η πόρτα δεν ήταν καλά κλεισμένη. Τότε βλέπει τον καυμέ-νο τον κ. Τζόυς πεσμένο πάνω στην φάθα της εισόδου με το κεφάλι ανοι-γμένο.

— Και πώς τέλειωσε αυτή η υπό-θεση; ρώτησε ο άγνωστος.

«Ο αστυφύλακας κούνησε το κεφάλι:

— Δεν τέλειωσε ακόμα. Δεν βρήκαν τίποτα. Ούτε την παραμικρή ένδειξη. «Ανέκριναν τον άνεψιό της Μις Τζόυς, αλλά ήταν παράλυτος και τρία χρό-νια καθλωμένος στο κρεβάτι. Δεν μπορούσαν λοιπόν να τον υποπτευθούν. Είμαι απ' τις υποθέσεις που δεν μό-ρεσε να διαλευκάνη κύριε, ή Σκότ-λαντ Γιάρντ. Ο δολοφόνος δεν πι-άστηκε ποτέ.

«Ο άνθρωπος με τη μικρή μαύρη βαλίτσα έριξε γύρω του μια ανήσυ-χη ματιά και ρώτησε:

— Πιστεύετε πως ένας δολοφόνος νοιώ-θει μιάν έλξη να ξαναγυρίση στον τό-πο του έγκλήματος;

«Άλλοι γυρίζουν κι άλλοι δεν γυ-ρίζουν, είπε ο αστυφύλακας.

Καταλαβαίνω το ότι θέλει να γυ-ρίση, παρατήρησε ο άγνωστος, αλλά δεν καταλαβαίνω γιατί. Φαντάζομαι θα είναι η έμμονη ιδέα που τον σπρώ-χνει... Σημειώστε βέβαια ότι όλα αυ-τά τα φαντάζομαι...

«Ο αστυφύλακας ρώτησε.

— Μένετε στην οδό Μαόγκανου;

— Η έρώτησή σας μου θύμισε ότι έχω άργήσει, είπε ο άγνωστος. «Αλή-θεια, τι απόγινε ο αστυφύλακας πού ήταν της υπηρεσίας τη νύχτα του έγ-κλήματος;

— Τον έδιωξαν από την υπηρεσία, απάντησε ο αστυνομικός. Είχε τη συ-νήθεια να καταφεύγη τότε - τότε στην είσοδο του αρ. 102 για να καπνίση κανένα τσιγάρο. Έκείνο το βράδυ φαίνεται πως θα κάπνισε περισσότερο από ένα... Δεν έκανε το καθήκον του, κύριε.

— Λοιπόν, δεν έπιασαν τον δολο-φόνο;

— Όχι κύριε. «Αλλά αυτό πού λέ-γατε για τους έγκληματίες που γυρί-ζουν στον τόπο του έγκλήματος, έί, αυτό, γίνεται κύριε μερικές φορές.

— Το πιστεύω πολύ, είπε ο ανθρω-πος με τη μικρή μαύρη βαλίτσα. Δεν βρήκαν δακτυλικά αποτυπώματα;

— «Ο δολοφόνος φορούσε...» Ο αστυ-φύλακας κοίταξε τα γαντοφορεμένα του χέρια.

— Ο αστυφύλακας θα μπορούσε να είχε κάνει το έγκλημα, είπε ο άγνω-στος.

— Αυτός το έκανε, είπε ο αστυφύλα-κας.

«Ο άνθρωπος με τη μικρή μαύρη βαλίτσα είδε πώς ήταν έντελώς μόνος στον έρημο δρόμο. Πάνω στο χιόνι δεν υπήρχαν άλλα ίχνη από τα δικά του.

Τὸ Ἑλληνικὸ Ὑπαιθρο

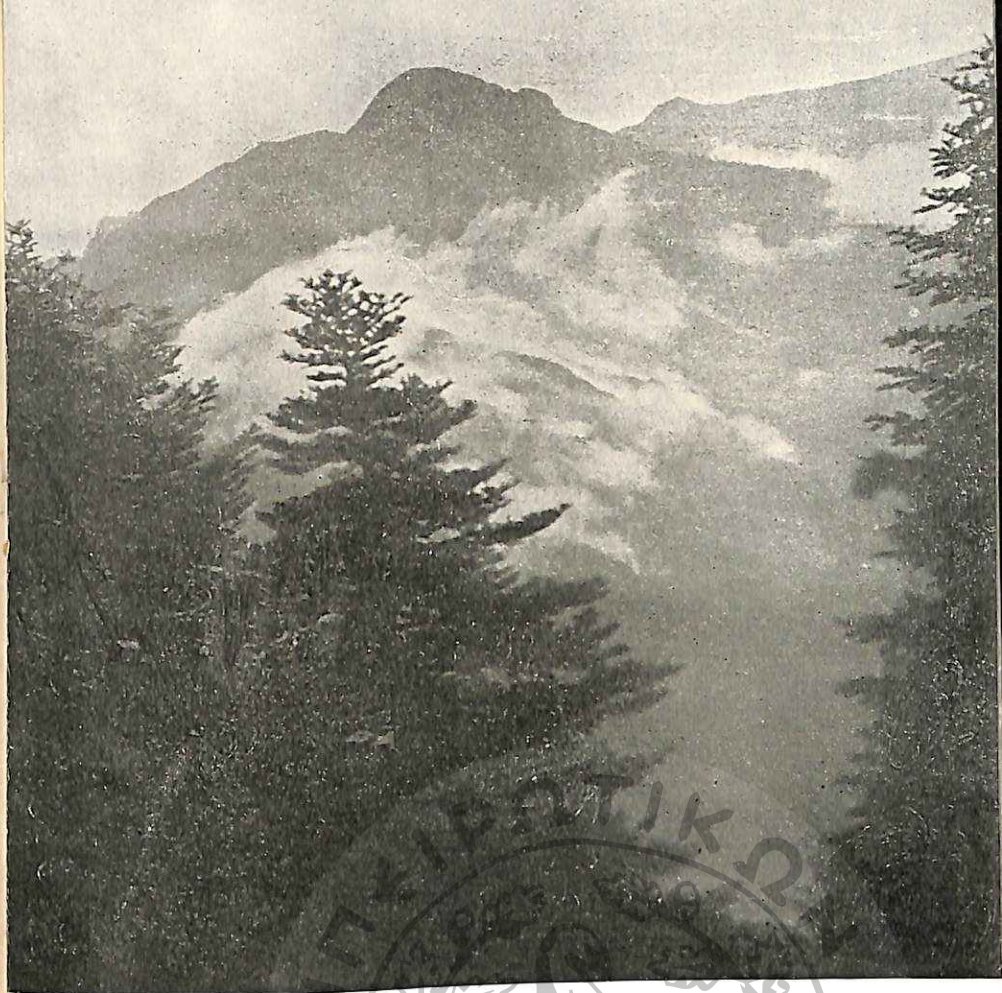
Ανάμεσα σ' ὅλα τὰ ἄλλα θέματα ποὺ παρουσιάζονται μὲ φωτογραφίες σὲ κάθε τεῦχος τῆς «Ἐκλογῆς» στὶς κεντρικὲς τῆς σελίδες, σημαντικὴ θέση θὰ πρέπει ἀσφαλῶς νὰ κρατοῦν καὶ διαλεκτὲς φωτογραφίες ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸ ὑπαιθρο. Ἐνα θαυμάσιο ὄλυκὸ γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ ἦλθε νὰ δώσῃ ἡ ἔκθεσι τοῦ κ. Σ. Μελέτης «Τὸ Ἑλληνικὸ Ὑπαιθρο» ποὺ ἀπὸ τὶς ἀρχεῖς Ἰανουαρίου συγκεντρώνει τὸ ἐνδιαφέρον τῶν φίλων τῆς φωτογραφικῆς τέχνης στὸν «Παρθενό». Ἡ ἔκθεσι περιλαμβάνει μιὰ σειρὰ ἀπὸ 105 φωτογραφίες ἀπὸ περιοδίες στὴν Ἠπειρο, Κεφαλλονιά, Ρούμελι, Θεσσαλία, Ἀθήνα. Εἶναι φανερὸ πὼς ὁ κ. Μελέτης, φωτογράφος ἐπαγγελματίας πορτραίτιστας, ἀγαπᾷ πολὺ περισσότερο τὸ ὑπαιθρο παρὰ τὴν μονότονη ἐργασία τῆς πόλης. Τὴν προτίμησίν του δείχνουν οἱ φωτογραφίες του στὶς ὁποῖες μὲ τόση λεπτότητα καὶ αἰσθημα μπόρεσε νὰ δώσῃ τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν ἑλληνικῶν βουνῶν. Ἴσως νὰ ἀποδίδῃ τὴν ἑλληνικὴ φύσιν πρὸς μεγαλοκή ἀπὸ ὅ,τι εἶναι στὴν πραγματικότητα. Δείπει κάπως ἀπὸ τὶς εἰκόνες του τὸ ἑλληνικὸ φῶς. Δὲν παύουν ὁμως γι' αὐτὸ νὰ προκαλοῦν τὸ θαυμασμό μας. Μὲ μεγάλη πρωτοτυπία, τόσο στὰ θέματα ὅσο καὶ στὴν τεχνοτροπία, ἀποδίδει τὶς ὁμορφίαις τοῦ ἑλληνικοῦ ὑπαίθρου, ὅπως διαπιστώνει ὁ ἀναγνώστης ἀπὸ τὶς λίγες φωτογραφίες ποὺ παραθέτουμε στὶς ἐπόμενες σελίδες.

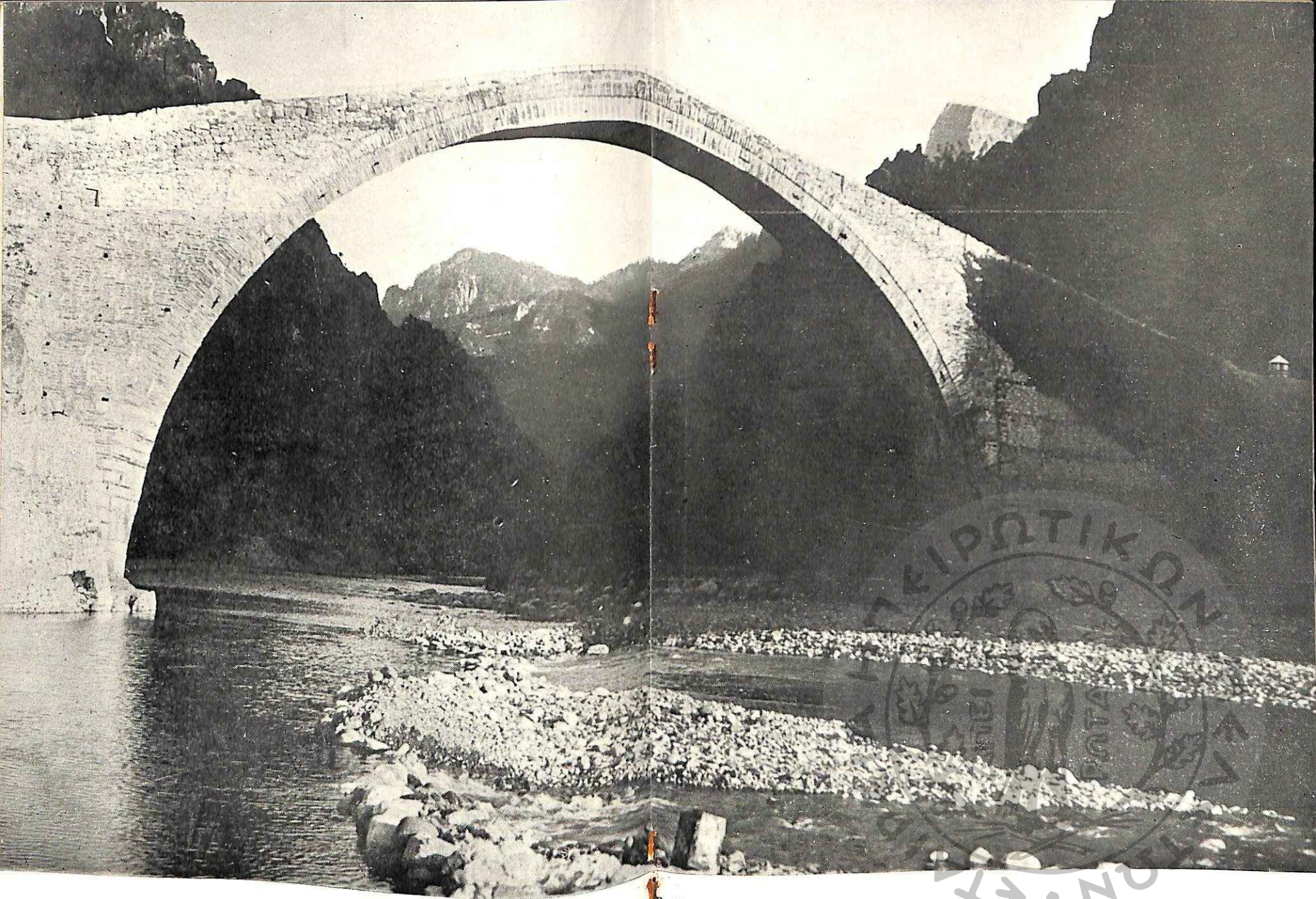
Ἡ ἐργασία τοῦ κ. Μελέτης ἐπισφραγίζει τὴν παλιὰ — ἂν καὶ παραγνωρισμένη καμιά φορὰ — ἀλήθεια, πὼς ὅταν ὁ φωτογράφος εἶναι πραγματικὸς καλλιτέχνης, ἡ φωτογραφία κρατᾷ μιὰ οὐσιαστικὴ θέση ἀνάμεσα στὶς καλὰς τέχνες.

Δ. ΧΑΡΙΣΙΑΔΗΣ

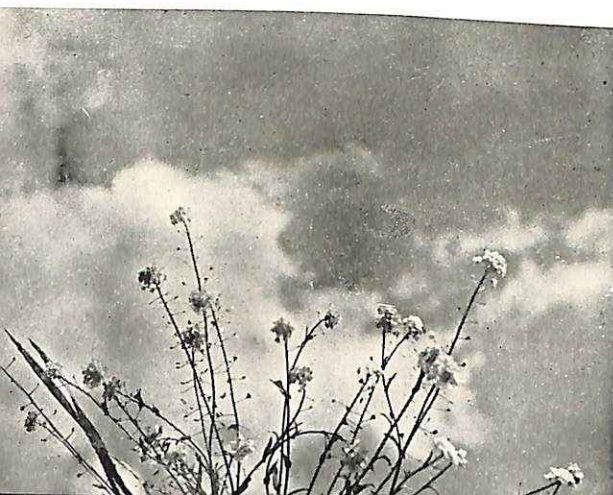
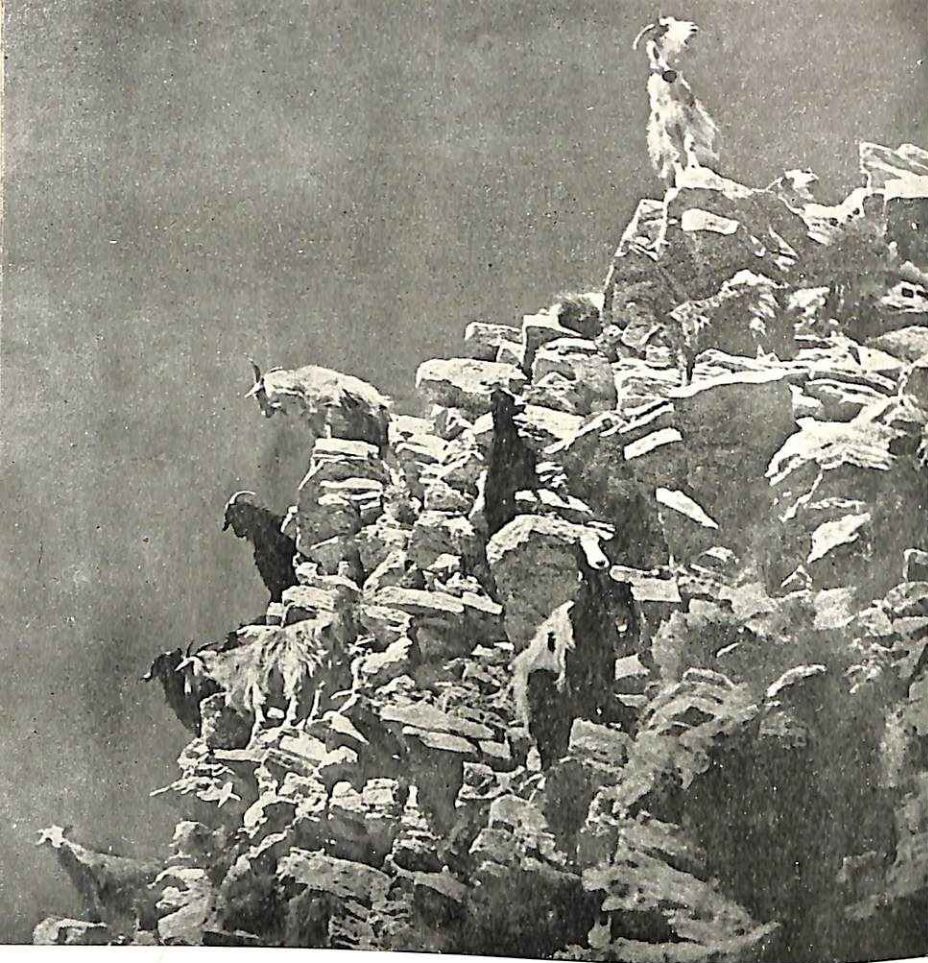
Ἐπάνω: ΕΛΑΤΑ ΣΤΑ ΑΓΡΑΦΑ

Κάτω ἀριστερά: ΒΙΟΛΙΣΤΗΣ ΤΩΝ ΑΓΡΑΦΩΝ Κάτω δεξιά: ΑΡΜΕΓΜΑ

Η ΓΕΦΥΡΑ ΤΗΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Ἐπάνω: ΚΑΤΣΙΚΙΑ ΣΤΗΝ
ΚΑΡΑΒΑ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Κάτω: ΑΓΡΙΟΛΟΓΛΟΥΔΑ
ΣΤΗ ΡΟΥΜΕΛΗ

ΑΙ ΙΝΔΙΑΙ ΕΦΘΑΣΑΝ ΕΙΣ ΤΟ ΤΕΡΜΑ

Τοῦ Sir REGINALD COUPLAND

(Εἰδικὴ ἀνασκόπησις διὰ τὴν «Ἐκλογὴ»)

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη αἱ Ἰνδίαι ἀποτελοῦν ἐν ἐκ τῶν περισσότερον συζητουμένων θεμάτων εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον. Καὶ εἰς τὴν δξύτητα τῆς συζητήσεως περὶ τοῦ ἐὰν ἦ ὄχι καὶ πότε θὰ ἀποκτήσουν πλήρη αὐτοδιοίκησιν δὲν ἔχει ληφθῇ ὅτι ὄψιν καὶ ὑπὸ πολλῶν Βρεταννῶν ἀκόμη, οἱ ἡ πλήρης ἀνεξαρτησία ὑπῆρξε ἐπὶ δύο αἰῶνας ὁ ἀπώτερος σκοπὸς τῆς Βρεταννικῆς διοικήσεως. Πολλὰ προσπαθεῖται ἐπεστιάσθαι ἀπὸ τὸ γεγονός οἱ τὸ Ἰνδικὸν ζήτημα ἔτι νὰ γίνῃ ζήτημα κομματικῆς πολιτικῆς· εἰμεθα δὲ εὐτυχεῖς διότι δυνάμεθα νὰ παρουσιάσωμεν τὸ ἄρθρον τοῦ ἱστορικοῦ καὶ παρατηρητοῦ Σερ Ρέτζιναλτ Κούπλαντ, ὁ ὁποῖος ἔμεινε ἔξω τοῦ πολιτικοῦ στίβου καὶ δίδει μίαν ἀνασκόπησιν τῶν ἱστορικῶν δυνάμεων αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται σήμερον ἐν δράσει εἰς τὰς Ἰνδίας. Ὁ Σερ Ρέτζιναλτ Κούπλαντ εἶναι καθηγητὴς τῆς Ἀποικιακῆς Ἱστορίας τῆς ἑδρας Μπέριτ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ὁξφόρδης καὶ αὐθεντία εἰς τὰ Ἰνδικὰ ζητήματα· ἔχει δὲ συγγράψῃ πολλὰ καὶ ἐκλεκτὰ ἔργα περὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ. Οἱ ἀναγνώσται τῆς «Ἐκλογῆς» θὰ ἐνθυμοῦνται ἕνα ἄλλο ἄρθρον περὶ Ἰνδιῶν, τοῦ ἰδίου συγγραφέως, τὸ ὁποῖον ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 4/1947 τεῦχος μας.

Ι
ΤΙ ΕΠΙΣΤΕΥΑΝ
ΟΙ ΙΔΡΥΤΑΙ

Ἡ ἐπέκτασις τῆς Βρεταννικῆς κυριαρχίας ἐπὶ τῶν Ἰνδιῶν δὲν ἔγινε ἐσκεμμένως. Ὑπῆρξε τὸ ἀπρόοπτον ἀποτέλεσμα τῆς διαμάχης καὶ τῆς ἀναρχίας ἡ ὁποία ἠκολούθησε τὴν κατάρρευσιν τῆς Μογγολικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἀκόμη δὲ τὸ σχεδὸν ἀναπόφευκτον ἀποτέλεσμα τῆς ἐγκαταστάσεως μικρῶν ἀλλ' ἐξησκημένων Ἀγγλικῶν δυνάμεων αἱ ὁποῖαι ἐπεβλήθησαν εἰς τὰ ἐμπόλεμα καὶ κακῶς κυβερνώμενα

τοπικὰ βασίλεια, ἦτο κατὰ τὸ ὁποῖον αἱ ἀρχαὶ τοῦ Λονδίνου ἐβλεπαν μὲ ἀγωνίαν καὶ ἀποδοκιμασίαν. Τὸ ψήφισμα τοῦ 1784, γνωστὸν ὡς «Ψήφισμα Πίτ», τὸ ὁποῖον ἔθεσε τὰς ἐπιχειρήσεις τῆς ἑνώσεως τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν ὑπὸ τὸν Βρεταννικὴν Κυβερνητικὸν ἔλεγχον, περιελάμβανε τὴν κάτωθι ἀσυνήθη διάταξιν:

Ἐπειδὴ ἡ κατάκτησις καὶ ἐπέκτασις τῶν ἐν Ἰνδίαις κτήσεων ἀντίκειται εἰς τὴν ἐπιθυμίαν, τὴν τιμὴν καὶ τὴν πολιτικὴν

αὐτοῦ τοῦ Ἔθνους, διὰ τοῦ παρόντος θεωρεῖται ὅτι, ἡ κήρυξις πολέμου ἢ ἡ ἐναρξίς ἐχθροπραξιών ἢ ἡ σύναψις οἰασ-
δήποτε συμμαχίας ἀποσκοπούσης εἰς πό-
λεμον, ἐναντίον οὐδὲν ποτε ἐπιχωρίου
πρίγκιπος ἢ κράτους τῶν Ἰνδιῶν, ὑπὸ τοῦ
Γενικοῦ Διοικητοῦ καὶ τοῦ Συμβουλίου
ἀνευ οἰκτικῆς διαταγῆς τοῦ Διευθυντηρίου
ἢ τῆς Μυστικῆς Ἐπιτροπῆς θὰ εἶναι
παράνομος.

Αἱ καλαὶ αὐταὶ προθέσεις ταχέως
ἐλησμονήθησαν, καὶ τοῦτο ὀφείλεται
εἰς τὸν ἀντίκτυπον τοῦ παγκοσμίου
πολέμου ἐπὶ τῶν Ἰνδιῶν. Ἐξ ἀρχῆς
τῆς σταδιοδρομίας του, ὁ Ναπολέων
ἐπίστευεν ὅτι τὸ μεγαλύτερον πλῆγμα
τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ φέρῃ κατὰ
τῆς Ἀγγλίας ἦτο νὰ τῆς ἀποσπάσῃ
τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν εἶχε καταλάβει
εἰς τὰς Ἰνδίας, ἢ δὲ Εἰρήνην τοῦ
Τιλσίτ τοῦ ἔδωκε τὴν δύναμιν νὰ
περιλάβῃ τὴν Ρωσίαν εἰς τὰ κατα-
κτητικά του σχέδια εἰς τὴν Ἀνατολήν.

Ὅταν ὁλόκληρος ἡ Εὐρώπη ἐνωθῇ κατὰ
τῆς Ἀγγλίας, θὰ εἰμὲθα εἰς θέσιν νὰ σκε-
πώμεθα μίαν ἐκστρατείαν εἰς τὰς Ἰνδίας.
Ὅσον περισσότερον χιμαίρικῃ ἐμφανί-
ται ἡ ἰδέα αὕτη, τόσο περισσότερον θὰ
ποιοῦσιν τὴν Ἀγγλίαν ὅταν τεθῇ εἰς ἐπαρ-
μογήν. Καὶ τί εἶναι ἀκατόρθωτον διὰ τὴν
Γαλλίαν καὶ τὴν Ρωσίαν; 40.000 Γάλλοι
εἰς τοὺς ὁποίους ἡ Πύλη θὰ ἐπέτρεπε τὴν
διόδον μέσῳ Κωνσταντινουπόλεως, συνερ-
γαζόμενοι μετὰ 50.000 Ρώσων, προελαύνον-
τες πέραν τοῦ Καυκάσου, θὰ ἦσαν ἀρκε-
τοὶ διὰ νὰ ἐνσπεύρουν τὸν τρόμον εἰς ὁ-
λόκληρον τὴν Ἀσίαν καὶ νὰ τὴν κατα-
κτήσουν.

Τοιοῦτοτρόπως ἡ ἀνανέωσις τοῦ
πολέμου μεταξὺ τῶν Βρετανῶν καὶ
τῶν Ἰνδικῶν Κρατῶν, συμμάχων τοῦ
Ναπολέοντος εἰς τὰς Ἰνδίας, δὲν ἦ-
το ἐντελῶς ἐπιθετικὴ. Ἦτο συνδεδε-
μένη μὲ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον.
Μετὰ δὲ τὸ 1815, ὁπότε ἡ Βρεταν-
νία ἦτο ἀρκετὰ ἰσχυρὰ ὥστε νὰ κά-
μῃ, οἱ ἠθέλησαν εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ
τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν, οὔτε οἱ εἰς
τὴν Μητροπόλιν πολιτικοὶ τῆς, οὔτε
οἱ ἐκεῖ ἀξιωματικοὶ τῆς ἐπίστευον

ὅτι ἡ ἀπεριόριστος παρὰτασις τῆς
πολιτικῆς δυνάμεως τὴν ὁποίαν ἀπέ-
κτισαν εἰς τὰς Ἰνδίας, σχεδὸν ὡς ἐκ
τύχης, συνεφώνει εἴτε πρὸς τὴν φυ-
σικὴν τάξιν τῶν πραγμάτων εἴτε
πρὸς τὰ Βρεταννικὰ συμφέροντα. Ἡ
μεταπολεμικὴ ἀντίληψις τῆς Βρεταν-
νικῆς Αὐτοκρατορίας ἦτο οἰκονομικὴ
καὶ ὄχι πολιτικὴ, μία Αὐτοκρατορία
ἐμπορικὴ μᾶλλον παρὰ ἐδαφικὴ. Τοι-
ουτοτρόπως, ἤδη ἀπὸ τοῦ 1818, ὁ
Γενικὸς Διοικητὴς Ἀστειγῆς, ἔγραψεν
εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του:

Θὰ ἔλθῃ ἐποχὴ, καὶ δὲν εὐρίσκειται
πολὺ μακρὰν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἀγγλία,
συμφώνως πρὸς τὰς ὕγειες ἀρχὰς τῆς πο-
λιτικῆς, θὰ θέλῃ νὰ παραιτηθῇ τῆς κυ-
ριαρχίας τὴν ὁποίαν βαθμῆδον καὶ ἀνευ
προθέσεως ἀπέκτησεν ἐπ' αὐτῆς τῆς χώρας
καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐπὶ τοῦ παρόντος
δὲν δύναται νὰ παραιτηθῇ. Κατὰ τὴν
στιγμὴν αὐτὴν τὸ μεγαλύτερον καὶ ἰσχυρὸν
καὶ ἡ πλεονεχία τοῦ σκέψας θὰ εἶναι
ὅτι ἐχρησιμοποίησεν τὴν κυριαρχίαν τῆς
διὰ νὰ διαφωτίσῃ τοὺς προσχωρῶντας τῆς
ὕλητος, δίδουσα εἰς τὰς ἰθαγενεῖς κοι-
νότητας τὴν δύναμιν νὰ βασιλεύουν μόναι
τῶν τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης καὶ νὰ δια-
τηρήσουν τιμῶς ἀπέναντι τῶν εὐεργετη-
των τὰς ἐμπορικὰς σχέσεις, αἱ ὁποῖαι τότε,
θὰ ἐξυπηρετοῦν τὰ συμφέροντά μας.

Οἱ Οὐτίγοι, τῶν ὁποίων ἡ ἀνοδος
εἰς τὴν ἀρχὴν κατὰ τὸ 1830 ἐση-
μείωσεν καὶ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Βρε-
ταννικοῦ Φιλελευθερισμοῦ τοῦ 19ου
αἰῶνος, ἐπίστευον παρομοίως ὅτι ἡ
Βρεταννικὴ κυριαρχία εἰς τὰς Ἰν-
δίας εἶχε προσωρινὸν χαρακτῆρα.
Θετικὸς σκοπὸς τῆς ἐν Ἰνδίας Βρε-
ταννικῆς πολιτικῆς, ὡς διεκήρυξαν,
ἦτο νὰ βοηθήσῃ τοὺς Ἰνδοὺς ὥστε
νὰ ἀποκτήσουν τὰς ἡθικὰς καὶ πνευ-
ματικὰς ἐκείνας ἀρετὰς αἱ ὁποῖαι
ἦσαν ἀπαραίτητοι ὥστε μετὰ τὴν ἀ-
ποχώρησιν τῶν Βρεταννῶν νὰ εἶναι
εἰς θέσιν νὰ αὐτοκυβερνηθῶν κα-
λύτερα ἀπὸ ὅσον ἦσαν πρὶν ἐλθόντων
αὐτοῖ. Δι' ἓνα φαντατικὸν Οὐτίγον ὡς
ἦτο ὁ Μακωλέϋ, τοῦτο ἐσήμαινε ὅτι
οἱ Ἰνδοὶ ἔπρεπε νὰ μάθουν νὰ ἔχουν
κυβερνήσιν ἐξ ἀντιπροσώπων, πρᾶ-

γμα τὸ ὁποῖον — ὅπως ἐδέχετο ἄνευ
συζητήσεως — ἦτο τὸ καλύτερον πάν-
των, τόσον διὰ τὴν Ἀσίαν, ὅσον καὶ
διὰ τὴν Εὐρώπην. Εἰς τὸν μεγάλον
του λόγον, τὸν ὁποῖον ἐξεφώνησε ἐκ
μέρους τῆς Κυβερνήσεως πρὸ τῆς
Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων, μὲ θέμα
τὸν Νόμον περὶ Ἰνδιῶν τοῦ 1833 ἐ-
δέχθη ὅτι, συμφώνως πρὸς τὴν τότε
κατάστασιν τῆς χώρας, ἡ μόνη δυ-
νατὴ μορφή διακυβερνήσεως ἦτο
«μία φωτισμένη καὶ πατρικὴ δεσπο-
τεία» εἰς ἄλλο ὅμως χωρίον συχνὰ
ἀναφερόμενον ὑπὸ τῶν μεταγενεστέ-
ρων, προεῖπεν τὴν μετάβασιν εἰς κά-
τι καλύτερον.

Αὕτη, λοιπόν, εἶναι ἡ θέσις εἰς τὴν
ὁποίαν σήμερον εὐρισκόμεθα. Πρέπει νὰ
θέσωμεν τὰς βάσεις μιᾶς καλῆς διοικήσεως
διὰ μίαν χώραν εἰς τὴν ὁποίαν — κατὰ
γενικὴν ἀναγνώρισιν — δὲν δυνάμεθα νὰ
εἰσαγάγωμεν τοὺς θεσμούς οἱ ὁποῖοι συμ-
φώνως πρὸς τὰς συνήθεις, τὸν τρόπον
τοῦ σκέπτεσθαι τῆς Εὐρωπαϊκῆς φιλοσο-
φίας, τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ τοῦ τόπου μας,
δὲν θεωροῦνται ὅτι ἐξασφαλίζουν ἀπολύτως
τὴν καλὴν διακυβέρνησιν. Πρέπει νὰ ἐμ-
φυτεύσωμεν εἰς τὸν δεσποτισμὸν τὰ ἀγαθὰ
ἐκείνα τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸν φυσικὸν
καρπὸν τῆς ἐλευθερίας... Τὰ πεπρωμένα
τῆς Αὐτοκρατορίας μας τῶν Ἰνδιῶν καλύ-
πτονται ἀπὸ πυκνὸν σκότος. Εἶναι δύσκο-
λον νὰ σχηματίσωμεν οὐδὲν ποτε εἰκα-
σίαν ὡς πρὸς τὸ ποῖα μοῖρα ἀναμένει ἓνα
κράτος τὸ ὁποῖον δὲν ὁμοιάζει πρὸς κα-
νὲν ἄλλον εἰς τὴν ἱστορίαν, καὶ τὸ ὁποῖον
μόνον του, δημιουργεῖ ἰδίαν τάξιν πολι-
τικῶν φαινομένων. Οἱ νόμοι οἱ ὁποῖοι ρυθ-
μίζουν τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν παρακμὴν
τοῦ παρὰμένου ἀκόμη ἀγνωστοὶ εἰς ἡ-
μᾶς. Ἡ πολιτικὴ σκέψις τῶν Ἰνδιῶν μπο-
ρεῖ νὰ ἀναπτύχῃ κατὰ ἀπὸ ἓνα σύστημα
μέχρις ὅτου τὸ ὑπερβῇ. Ἰσως διὰ μιᾶς κα-
λῆς κυβερνήσεως δινηθῶμεν νὰ δώσωμεν
εἰς τοὺς ὑπάρχοντες μὴ τὴν δυνατὸτητα
διὰ καλύτεραν διακυβέρνησιν. Ὅταν γί-
νουν κύριοι τῶν Εὐρωπαϊκῶν γνώσεων,
ἴσως, εἰς τὸ μέλλον, ζητήσων καὶ τοὺς
Εὐρωπαϊκοὺς θεσμούς. Ἄν θὰ ἐρθῇ ποτὲ
ἡ ἡμέρα αὕτη ἢ ὄχι, δὲν τὸ γνωρίζω, ποτὲ
ὅμως δὲν θὰ προσπαθῶ νὰ τὴν ἀποτρέ-
ψω ἢ νὰ τὴν ἐπιβραδύνω. Ὅποτε καὶ ἂν

ἐρθῇ, θὰ ἀποταλέσῃ τὸν μεγαλύτερον ἔ-
παινον διὰ τὴν Ἀγγλικὴν ἱστορίαν. Τὸ
νὰ εὐρωμεν ἓνα λαὸν βυθισμένον εἰς τὰ
βάθη τῆς δουλείας καὶ τῆς προλήψεως,
νὰ τὸν κυβερνήσωμεν κατὰ τοιοῦτον τρό-
πον ὥστε νὰ τὸν κάμωμεν νὰ ἐπιθυμῇ
καὶ νὰ εἶναι ἱκανὸς δι' ὅλα τὰ δικαίω-
ματα τοῦ πολίτου, θὰ εἶναι τίτλος τι-
μῆς ἐντελῶς ἰδικός μας.

Ἡ ἰδέα αὕτη τῆς βοηθείας τῶν
Ἰνδιῶν ὥστε νὰ γίνωνται ἀξίαι τῆς ἐ-
λευθερίας τῶν, δὲν περιορίσθη μό-
νον εἰς τοὺς πολιτικοὺς ἢ τοὺς φιλο-
λογικοὺς κύκλους τῆς Ἀγγλίας: Τὴν
ἀπέδεδχθη ὁ ἱκανώτερος τῶν Βρεταν-
νῶν ἀξιωματικῶν τῆς διοικήσεως
τῶν Ἰνδιῶν. Ὁ Σερ Μάουντσεϊουαρτ
Ἐλφινστόουν, Διοικητὴς τῆς Βομ-
βᾶς (1819-1824), ἔγραψε εἰς ἓνα φί-
λον του, εἰς τὰ 1819, περὶ τῆς τελι-
κῆς διαλύσεως τῆς Βρεταννικῆς Αὐ-
τοκρατορίας τῶν Ἰνδιῶν.

Ὁ πλέον ἐπιθυμητὸς ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς,
θὰ ἦτο ἡ ἐξέλιξις τῶν ἐθνικῶν εἰς βαθ-
μὸν τοιοῦτον, ὥστε νὰ εἶναι ἀδύνατον εἰς
οὐδὲν ποτε ἔξον Ἔθνος νὰ κρατήσῃ τὴν
διαβυρρηνήσιν αὐτὸ ὅμως φαίνεται νὰ ἀ-
πέχῃ πάρα πολὺ... Ὁ χρόνος τοῦ χωρι-
σμοῦ θὰ ἔλθῃ καὶ συμφέρον μας εἶναι νὰ
χωρισθῶμεν ἐνωρὶς ἀπὸ ἓνα πολιτισμέ-
νον λαόν, παρὰ νὰ ἔλθωμεν εἰς βίαιαν ρῆ-
ξιν πρὸς ἓν βάρβαρον ἔθνος...

Ὁ Σερ Τόμας Μάνρο, ὁ ὁποῖος
ὑπερέστη ἐπὶ μακρὸν εἰς κατω-
τέρας θέσεις καὶ ἔγινε, εἰς τὰ 1819,
διοικητὴς τοῦ Μαδράς, ἔγραψε εἰς
τὰ 1824 μίαν αὐστηρῶς λογικὴν ἐκ-
θεσιν περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς Βρεταν-
νικῆς κυριαρχίας.

Ἐπὶ ἓνα μεγάλο ἑρώτημα τὸ ὁποῖον
πρέπει νὰ ἐνθυμούμεθα πάντοτε ὅταν ἀ-
ποφασίζωμεν κάτι. Τί ἀποτελέσμα θὰ ἔχῃ
τελικῶς ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ λαοῦ;
Θὰ τὸν ἀνυψώσῃ ἢ θὰ τὸν καταβιβάζῃ;
Πρέπει νὰ εἰμὲθα ἱκανοποιημένοι ἐξασφα-
λίζοντες ἁπλῶς τὴν δύναμιν μας καὶ προ-
σταθεύοντες τοὺς κατοίκους, ἀφήνοντες
αὐτοὺς νὰ βυθίζονται βαθμῆδον εἰς μίαν
κατάστασιν πολὺ κατωτέραν τῆς σημερι-
νῆς; ἢ μήπως πρέπει νὰ προσπαθῶμεν
νὰ ἀνυψώσωμεν τὸν χαρακτῆρα του καὶ νὰ

καταστήσωμεν τὸν λαὸν ἄξιον νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς ἀνώτερα ἐπίπεδα εἰς τὴν διοίκησιν τῆς χώρας του καὶ νὰ καταστρώσῃ σχεδία διὰ τὴν ἐξελίξιν της; Θὰ ἐπρεπε χωρὶς καμμίαν ἀμφιβολίαν, σκοπὸς μας νὰ ᾦτο ἡ ἀνύψωσις τοῦ πνεύματος τῶν ἑντοπίων καὶ ἡ φροντίς ὧστε, ὁποτεδήποτε διαλυθῶν οἱ δεσμοὶ μας μὲ τὰς Ἰνδίας, νὰ μὴ φανῇ ὅτι μοναδικὸς καρπὸς τῆς διοικήσεώς μας ὑπῆρξεν ὅτι ἀφήκαμε τὸν λαὸν δουλικώτερον καὶ ἀνικανώτερον πρὸς αὐτοδιοίκησιν πορ' ὅτι ᾦτο ὅταν τὸν εὐρωμεν... Ἡ ἀλλαγὴ ἀσφαλῶς, θὰ εἶναι βραδεία. Αὐτὸς ὅμως εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ χάνεται καὶ ὁ

ἐλάχιστος χρόνος εἰς τὴν θναρξιν τοῦ ἔργου αὐτοῦ. Δὲν πρέπει νὰ βλέπωμεν τὰς Ἰνδίας ὡς ἓνα προσωρινὸν κτήμα, ἀλλ' ὡς καὶ τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ διατηρησώμεν μέχρις ὅτου οἱ Ἰθαγενεῖς, εἰς μίαν μελλοντικὴν ἐποχὴν, ἐγκαταλείψουν τὰς προλήψεις καὶ προκαταλήψεις των καὶ διαφωτισθῶν ἀρκετὰ ὥστε νὰ εἶναι ἄξιοι νὰ σχηματίσουν μίαν νόμιμον δι' αὐτοὺς κυβέρνησιν, νὰ τὴν διευθύνουν καὶ νὰ τὴν διαφυλάξουν. Ὅποτεδήποτε καὶ ἂν ἔλθῃ αὐτὴ ἡ ἐποχὴ, τὸ καλύτερον πάντων, δι' ὁμοφροσύνην τὰς χώρας, θὰ εἶναι ἡ βαθμιαία ἀποχώρησις τῶν Βρεταννικῶν ἀρχῶν.

II

ΤΟ ΜΕΓΑ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Ἡ το φυσικὸν ὅτι οἱ Ἀγγλοὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐθεώρουν τὴν δυνατοίτητά τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν Ἰνδιῶν εἰς κράτος ἄξιον νὰ αὐτοκυβερνηθῇ ὡς καὶ τὸ ὁποῖον θὰ ἀπῆτει πολὺν χρόνον. Ἐδέχοντο ἄνευ συζητήσεως ὅτι ἡ αὐτοδιοίκησις, ὑπὸ οἰανδήποτε διοικητικὴν μορφήν, ἐσήμαινε καὶ περισσότερον ἀπὸ ἑθνικὴν ἀνεξαρτησίαν. Ἡ μοναρχία εἰς μικρὰν βεβαίαν κλίμακα, ᾗτο ἀληθὲς ὅτι εἶχεν διατηρηθῇ εἰς πολλὰ Ἰνδικὰ «Κράτη», γεγονὸς ἀναπόφευκτον εἰς μίαν ἐποχὴν πολέμου καὶ κατακινήσεως. Ποτὲ ὅμως δὲν ἐσκέφθη κανεὶς ὅτι παρόμοιαι μοναρχίαι θὰ ἐπανεγκαθίσταντο εἰς τὰ τρία πέμπτα τῶν Ἰνδιῶν τὰ ὅποια εἶχον ὑποχθῇ ὑπὸ ἄμεσον Βρεταννικὴν διοίκησιν ἢ ὅτι αἱ Ἰνδαὶ ὁλόκληροι θὰ παρεδίδοντο καὶ πάλιν, ὅταν ἐφθάνεν ἡ ὥρα, εἰς τὸν δεσποτισμὸν ἀπὸ τὸν ὁποῖον οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν λαῶν των εἶχον ἀπολυτρωθῇ. Ἡ Αὐτοκυβέρνησις, κατὰ τὸν Μακώλεϋ, μεθρημενεύετο ὡς κυβέρνησις τοῦ λαοῦ, κυβέρνησις εἰς τὴν ὁποίαν

κατὰ κάποιον τρόπον θὰ ἀντεπροσωπεύετο ὁ λαός. Αὐτὸς ᾗτο ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἐπιστεύετο ὅτι ἡ χειραφέτησις τῶν Ἰνδιῶν θὰ ἐβράδυνε. Διότι οἱ Ἰνδοί, ὡς σήμερα ἀκόμη, δὲν κατέχουν καμμίαν ἐκ τῶν ἰδιοτήτων τῶν ἀπαιτουμένων διὰ μίαν ἀντιπροσωπευτικὴν κυβέρνησιν. Εἰς τὴν πραγματικότητά, οὐδεμίαν πείραν εἶχον περὶ οἰασδήποτε μορφῆς διοικήσεως, πλὴν τῆς μοναρχίας. Ἐκτὸς τῶν ἀπολυτατίων καὶ περιορισμένων «pranchuysats», τῶν χωρίων, δὲν εἶχον ἀπολαύσει τῶν τοπικῶν ἐκείνων ἐλευθεριῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων ἰδρυθῇ ἡ Εὐρωπαϊκὴ δημοκρατία. Δεύτερον, ἡ μεγάλη πλειονότης τοῦ λαοῦ ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἐντελῶς ἀμορφώτους χωρικούς. Μία κατὰ ἀντιπροσωπευτικὴ κυβέρνησις, δὲν θὰ ᾗτο τίποτε περισσότερον ἀπὸ ἓνα ἀπατηλὸν φαινόμενον, μέχρι τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἓνα μεγάλο μέρος τῶν Ἰνδιῶν θὰ ἐμάνθανε, τοῦλάχιστον νὰ διαβάξῃ καὶ νὰ γράφῃ. Εἶναι σημαντικὸν ὅτι κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον ὁ Σερ Τσάρλς

Γούντε, Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Ἐλέγχου (τὸ ὁποῖον ἀσχολεῖται μὲ τὰς Ἰνδίας), καὶ μετέπειτα Ὑπουργὸς τῶν Ἰνδιῶν καὶ πάμπας τοῦ Λόρδου Χάλιφαξ, ἐνεκαίνισαν μίαν νέαν καὶ ὁρθὴν πολιτικὴν διὰ τὴν πρόοδον τῆς Ἰνδικῆς ἐκπαιδεύσεως εἰς ὅλους τοὺς κλάδους. Ἡ ἀντίδρασις τῆς δεξιᾶς τῶν Τόρυ εἰς τὴν πολιτικὴν αὐτὴν ἐδειξεν ἀναμφισβήτητως ὅτι ἡ αὐτοκυβέρνησις τῶν Ἰνδιῶν δὲν εἶχεν πραγματικῶς γίνῃ ἀποδεκτὴ ὡς σκοπὸς τῆς Βρεταννικῆς πολιτικῆς. Μία ἀνακοίνωσις τοῦ Λόρδου Ἐλλεμπορὸς ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀνακληθῇ ἐκ τῆς ἀντιβασιλείας πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἔνεκα τῆς αὐταρχικῆς συμπεριφορᾶς του πρὸς τὰ Ἰνδικὰ Κράτη, ἔδωκεν εἰς τὸν Γούντε τὴν εὐκαιρίαν νὰ δεχθῇ τὴν πρόκλησιν. Ὅμιλῶν πρὸ τοῦ Κοινοβουλίου εἶπεν:

Διαφωνῶ πρὸς τὴν γνώμην τὴν ὁποίαν

ἔνας εὐγενὴς Λόρδος ἐξέφρασεν ὡς πρὸς τὸ ὅτι μὴ κανένα τρόπον δὲν πρέπει νὰ προωθῶμεν τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ἑντοπίων διότι ἐλαττώομεν τοιουτοτρόπως τὴν ἐπὶ τῶν Ἰνδιῶν ἐξουσίαν μας... Νομίζω ὅτι ἡ ὁδὸς τὴν ὁποίαν ὁφείλομεν νὰ ἀκολουθήσωμεν εἶναι καθαρὰ καὶ ἀπλή: βελτίωσις τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς καὶ ἐνίσχυσις τῆς διαφωτίσεως τοῦ λαοῦ. Πιστεύω ὅτι, οὕτω πρῶτοντες, θὰ ἐνδυναμώσωμεν τὴν Αὐτοκρατορίαν μας εἰς τὴν χώραν ταύτην: ἀλλὰ καὶ τὸ ἀντίθετον ἐὰν συνέβαινε, ἀκόμη καὶ ἐὰν τὸ ἀποτέλεσμα ᾗτο ἡ ἀπώλεια τῆς Αὐτοκρατορίας αὐτῆς, καὶ πάλιν νομίζω ὅτι ἡ χώρα θὰ ἀποκτήσῃ μίαν καλὴν ἐπὶ πλέον σημασίαν ὅσον εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου ἐὰν διὰ τῆς μεσοβαθείας μας ἀποκατασταθῇ μία πολιτισμένη καὶ χριστιανικὴ αὐτοκρατορία, παρὰ ἐὰν ἐξακολουθήσωμεν νὰ κυβερνῶμεν ἓνα λαὸν ἐξηυτελισμένον ἐκ τῆς ἀμαθείας καὶ ἀποσυντεθειμένον ἐκ τῆς προλήψεως.

III ΒΙΚΤΩΡΙΑΝΟΣ ΣΩΒΙΝΙΣΜΟΣ

Κατὰ τὸ δεύτερον ἡμῖς τοῦ 19ου αἰῶνος πᾶσα συζητήσις περὶ χειραφέτησεως τῶν Ἰνδιῶν ἐσβυσεν. Ὁ Λόρδος Ἀώρενς, πρῶτον ἀντιβασιλεὺς, Λόρδος Ἀώρενς, καὶ τοῦ Λόρδου Ἐλλεμπορῶ, ὑπενθύμισεν εἰς τοὺς συμπολίτας του τὸν τελικὸν αὐτὸν σκοπόν. Τὸ αὐτὸ ἔκαμε καὶ ὁ Ρίτσοπ, στικὸς Τζὼν Μπράϋν, ὁ ὁποῖος ἐνόμιζε—καὶ τὰ τελευταῖα γεγονότα ἠλκύον—ὅτι αὐτὸς ἔλαβε ὅτι δὲν εἶχε ἀπολύτως ἄδικον—ὅτι αἱ ἀνεξάρτητοι Ἰνδαὶ τοῦ μέλλοντος δὲν ἠδύνατο νὰ εἶναι ἡνωμένοι καὶ ὅτι, προετοιμαζόμεναι διὰ τὸ μέλλον αὐτό, αἱ Βρεταννικαὶ Ἰνδαὶ θὰ ἐπρεπε νὰ διαιρεθοῦν ἐκ τῶν προτέρων εἰς πέντε ἢ ἑξ «Ἐδρας».

Ὅμιλῶν εἰς τὰ 1877, ἔλεγεν:

Πρέπει νὰ διδάξετε τὸν λαὸν ἐκάστης τῶν «Ἐδρῶν» αὐτῶν ὥστε ἀπερχομένων τῶν γενεῶν νὰ ἔχῃ περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του τὴν ἰδέαν τὴν ὁποίαν ἔχουν οἱ ὑπῆκοοι καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ τοῦ κράτους. Καὶ τότε, ἐὰν ἔλθῃ ἡ ὥρα—καὶ θὰ ἔλθῃ, διότι συμφωνῶ μετὰ τοῦ Λόρδου Ἀώρενς ὅτι οὐδεὶς ἐξετάζων τὸ ζήτημα τοῦτο, ἀμφιβάλλει ὅτι πρέπει νὰ ἔλθῃ—ἐὰν αἱ ἀγῆλικαι δυνάμεις, διὰ τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην αἰτίαν, ἀποχωρήσουν ἀπὸ τὰς Ἰνδίας, τότε ἕκαστον τῶν Κρατῶν τούτων θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ζῇ ὡς συμπαγὴς αὐτοκυβερνημένη πόλις. Θὰ ἔχετε πέντε ἢ ἑξ μεγάλα Κράτη καὶ ἐκεῖ, ὅπως ἔχετε πέντε ἢ ἑξ μεγάλα Κράτη καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην.

Ἐνῶ ὅμως εἰς τὴν σκέψιν τῶν Βρεταννῶν αὐτῶν ὁμιλητῶν ὁ σκοπὸς

της Βρεταννικής κυριαρχίας εις τὰς Ἰνδίας ἔμενε ἀμετάβλητος, ὁ χρόνος τὸν ὁποῖον θὰ ἀπήτηι ἡ πραγματοποίησης του ἐφαίνετο καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν τῶσον μακρῶς ὅσον καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Μακωλέυ καὶ τοῦ Μάνρο. Καὶ μάλιστα ἐφαίνετο μακροτέρος. Ἡ ἀναβολὴ δὲ αὐτῇ δὲν ὤφειλετο τόσον εἰς τὴν Βρεταννικὴν ἀντιδρᾶσιν διὰ τὴν Ἰνδικὴν Ἀνταρσίαν τοῦ 1857, οὕτε εἰς τὴν αὐξοῦσαν ἀναγνώρισιν τῆς σημασίας τῶν Ἰνδιῶν ὡς στρατηγικῆς βάσεως καὶ ὡς πεδίου ἐπενδύσεως τοῦ Βρεταννικοῦ κεφαλαίου, οὕτε ἀκόμη εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ἐνὸς ὅμοιου «ἰμπεριαλισμοῦ» ὁ ὁποῖος ἔφθασε εἰς τὸ ἀπώγειόν του κατὰ τὴν θριαμβευτικὴν καὶ σωβινιστικὴν περίοδον 1887-1900. Ἡ πραγματικὴ αἰτία τῆς πεποιθήσεως τῶν Βρεταννῶν ὅτι ἡ προσηγορία τῶν Ἰνδιῶν πρὸς αὐτοκυβέρνησιν θὰ ἦτο ζήτημα «γενεῶν» ἦτο ἡ πλήρης ἀναγνώρισις τῆς δυσκολίας τῆς εἰσαγωγῆς συνταγματικῶν θεσμῶν. Τὴν δυσκολίαν αὐτὴν παρεδέχθη ἔξ ὀρχῆς καὶ ὁ

IV ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

Η Δημοκρατία προϋποθέτει την ισότητα των πολιτών της. Το παλαιόν όμως ταξικόν σύστημα των Ινδουιστών ήτο μία άμεσος άρνησις της ισότητος αυτής. Άντιπροσωπευτική Κυβέρνησις προϋποθέτει ότι η κοινωνία ένδως της όποιας δρᾷ, είναι σχετικῶς όμοιογενής, διότι βασίζεται επί της αρχῆς της δυνάμεως της πλειοψηφίας και η δύναμις της πλειοψηφίας δέν μπορεί νά εφαρμοσθῇ όταν δέν υπάρχει ίσορροπία γνώμης, πράγμα τόν όποιον είναι δυνατόν μόνον μεταξύ λαοῦ ό οποίος σκέπτεται καί αίσθάνεται κατά τόν αἰ-

Μακώλεϋ καὶ ὁ Τζέμς Μίλλ καθὼς καὶ ὁ υἱὸς του Τζων Στιούαρτ Μίλλ, οὐδεὶς δὲ ἔξ αὐτῶν θὰ ἠδύνωτο νὰ θεωρηθῇ ἀντιδραστικός. Ἡ σοβαρότης τῆς δυσκολίας αὐτῆς δὲν κατενοήθη ἀπολύτως μέχρι τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἤλθεν ἡ ὥρα νὰ γίνῃ τὸ πρῶτον βῆμα, τὸ ὁποῖον θὰ ἐπέτρεπεν εἰς τοὺς Ἰνδοὺς τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν. Ὅταν διὰ σειρᾶς Νόμων τοῦ Κοινοβουλίου, κατὰ τὸ 1861, 1892 καὶ 1909, οἱ Ἰνδοὶ συμμετέσχον εἰς τὸ Ἐπαρχιακὸν Νομοθετικὸν Σῶμα τὸ ὁποῖον πρῶτον προτείνεται καὶ κατόπιν ἐκλέγεται, παρατηρήθη ὅτι οἱ κοινοβουλευτικοὶ θεσμοὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ λειτουργήσουν εἰς τὰς Ἰνδίας ὡπὼς εἰς τὴν Ἀγγλίαν, οὔτε ἠδύναντο νὰ ὀδηγήσουν—τοῦλάχιστον ἐστὶ ἐφάνητο—εἰς κοινोβουλευτικὴν κυβερνήσιν τοῦ τύπου τῆς Ἀγγλικῆς. Ἡ ἔλλειψις πείρας καὶ στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως ἦσαν ἐμπόδια ἄρκετά μεγάλα, ἡ διαφορά ὁμοῦ καὶ ἡ ἀνισότης τῶν Ἰνδικῶν λαῶν ἦτο ἀκόμη μεγαλύτερη.

τὸν περίπου τρόπον. Τὸ σχίσμα ὁ-
μως μεταξὺ Ἰνδουϊσμοῦ, τῆς θρη-
σκείας δηλ. τῶν $\frac{2}{3}$ περίπου τῶν Ἰν-
δῶν καὶ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ, τῆς θρη-
σκείας τοῦ $\frac{1}{4}$ περίπου, προχωρεῖ το-
σον βαθύς, ἐπηρεάζει τόσο πολὺ
ὅλας τὰς ἐκκληθώσεις τῆς ζωῆς καὶ
τῆς σκέψεως ὥστε μία μικτὴ Ἰνδο-
Μουσουλμανικὴ κοινότης μᾶλλον δὲν
θα ἦδύνατο νὰ ἐλπίζη ὅτι φθὰ ἀπο-
κτοῦσε τὴν ὁμοιογένειαν ἢ ὁποία ἀ-
παιτεῖται διὰ τὴν κυριαρχίαν τῆς
πλειοψηφίας. Ἡ δυσκολία αὐτὴ ἐξε-
τέθη εἰς ἓνα ἐξαίρετικὸν λόγον τοῦ
Σὲρ Σαῖντ Ἀχμέτ Κάν, τοῦ διακε-

κριμένου Ἰνδοῦ Μουσουλμάνου τῆς
ἐποχῆς του, τὸ 1883 :

Ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοκυβερνήσεως διὰ κοινοβουλευτικῶν θεσμῶν, ἀποτελεῖ ὡς τὸ μεγαλύτερον καὶ ἐνγενέστερον μᾶθημα τὸ ὁποῖον ἡ ἀγαθοσφγία τῆς Ἀγγλίας θὰ δώσῃ εἰς τὰς Ἰνδίας. Δανειζόμενοι ὁμως παρὰ τῆς Ἀγγλίας τὸ σύστημα τῶν συνταγματικῶν θεσμῶν, εἶναι ἐξαιρετικά σημαντικὸν νὰ ἐκθυμούμεθα ἐκείνα τὰ κοινωνικο-πολιτικά ζητήματα εἰς τὰ ὁποῖα αἱ Ἰνδία εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἱστορίας αἰῶνων δεσποτισμοῦ καὶ κακῆς διοικήσεως, τῆς καταδυναστεύσεως μιᾶς φυλῆς ὑπὸ μιᾶς ἄλλης, μιᾶς θρησκείας ὑπὸ ἄλλης θρησκείας... τὰ ἀνθρωπιστικά ἀποτελέσματα τῆς Βρετανικῆς κυριαρχίας δὲν ἔχουν ἀκόμη ἐξαλείψει τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς διχονοίας ἣ ὁποία ὑπῆρχε πορτοῦ ἡ Βρετανικὴ κατοχὴ φέρῃ εἰς Ἰνδίας τὴν εἰρήνην αὐτῇ. Αἱ Ἰνδία, αἱ ὁποῖαι μόναι τὰν ἀποτελοῦν ὁλόκληρον ἥπειρον, κατακοῦνται ὑπὸ πληθυσμῷ διαφόρων φυλῶν καὶ θρησκειῶν ἡ ἀσθητικὴ τῶν θρησκευτικῶν θεσμῶν ἐκστρέφεται εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν γείτοναν: Τὸ τακτικὸν σύστημα ὑπάρχει ἀκόμη σεβαστὸν καὶ πανίσχυρον... Εἰς μίαν χώραν ὡς ἡ Ἀγγλία, ὅπου φυλετικαὶ διακρίσεις δὲν ὑφίστανται πλῆθον, ὅπου αἱ αἰρετικαὶ δυσκολίαι ἐπὶ θρησκευτικῶν ζητημάτων ἔχουν ἀμβλυνθῇ διὰ τῆς ἐκπιολῆς ἀνεξέθρησκείας, τὸ ζήτημα τῆς ἀντιπροσωπευτικῆς κυβερνήσεως δὲν παρουσιάζει τοιαύτας δυσκολίας... Εἰς ζήτηματα κοινωνικοπολιτικά, δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν τὸ τὸ σύνολον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἀγγλίας σχηματίζει μίαν καὶ μόνον κοινότητα. Εἶναι βεβαίως φανερόν διὰ τὴν δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῶν Ἰνδιῶν...

Ἐδὼν ἔχει τὰς εἴδας τῆς ἡ διστα-
κτικότης καὶ ἡ ἀναβλητικότης τῆς
Βρετανικῆς πολιτικῆς εἰς τὰς Ἰν-
δίας περὶ τὰ τέλη τοῦ 19ου καὶ τῶν
ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰῶνος. Πῶς ἦτο δύ-
νατον νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ ἀρχὴ τῆς
πλειοψηφίας εἰς τὰς Ἰνδικὰς ἐπαρ-
χίας, ἐκ τῶν ὁποίων εἰς ἄλλας μὲν
ἐπλειοψηφούσι οἱ Ἰνδοὺς, εἰς ἄλλας
δὲ οἱ Μουσουλμάνοι; καὶ εἰς τὰς
Ἰνδικὰς γενικῶς, ἐφ' ὅσον αἱ πεποι-

θήσεις διαφόρων ομάδων ἐπεσιάζον κάθε ἔννοιαν ὑποταγῆς εἰς ἓνα ἔννοιον Κράτος; Διὰ τοὺς Βρεταννοὺς πολιτικούς καὶ ἀνωτέρας λειτουργοὺς, τοῦτο ἀπέτελει ἄλυτον πρόβλημα. Διὰ τὴν πολιτικὰ σκεπτομένην ὁμῶς διανοήσιν τοῦ Ἰνδοῦ-σμοῦ, ἡ ὁποία ἦτο προῦν τῆς ταχέως ἀναπτύξεως τῆς ἀνωτέρας ἐκπαίδευσως, δὲν ὑπῆρχε διόλου πρόβλημα. Ἐπίστευον ὅτι ὅταν αἱ Ἰνδίαὶ ἐλευθερωθῶσιν, αἱ δυσκολίαι τὰς ὁποίας προκαλοῦν αἱ μειονότητες καὶ πλειονότητες θὰ ἔλυτοντο διὰ τῆς «λογικῆς τῆς δημοκρατίας». Ἡ ἴδρυσίς τοῦ Ἰνδικοῦ Ἐθνικοῦ Κογκρέσ-σου ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας κατὰ τὸ 1885, ἀνήγγειλε τὴν γέννησιν τοῦ Ἰνδικοῦ Ἐθνικισμοῦ, ἔθεωρετο δὲ γεγονός ἡ περαιτέρω ἐξέλιξις μιᾶς ἀντιπροσωπευτικῆς κυβερνήσεως. Τὸ πρόγραμμα τῆς πρώτης συνεδριάσεως περιεῖχε τὴν ἀκόλουθον φράσιν:

Ἡ Συνδιάσκεψις αὐτὴ ἐμμέσως θὰ σχηματίσῃ τὸν πυλῶνα ἐνδὲς Ἐντοπίου Κοινοβουλίου καί, ἕαν καλῶς διοικηθῇ, θὰ ἀποτελέσῃ ἐντός ὀλίγων ἐτῶν μιαν ἀποστομωτικὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι αἱ Ἰνδίδαι εἶναι ἀκόμῃ ἐντελῶς ἀκατάλληλοι διὰ πᾶσαν μορφήν συνταγματικῆς διακυβερνήσεως.

Ὅσον τὸ Ἐντόπιον Κοινοβούλιον ἐνισχύετο ἀπὸ ἀπόψεως δυνάμεως καὶ ἐπιρροῆς, τὸ Κογκρέσσον ἐξηκολούθει νὰ πιέξῃ τὰ πράγματα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐγκαταστάσεως κοινοβουλευτικῆς κυβερνήσεως, τοῦτο ὅμως δὲν ἐσήμαινε ὅτι ἡ χειραφέτησις τῶν Ἰνδιῶν θὰ συνεπλήγετο πλήρῃ ἀπόσχισιν αὐτῶν ἐκ τῆς Βρεταννίας. Τὸ Κογκρέσσον ἐπεθύμει νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ὁδὸν τῶν Βρετανικῶν Ἀποικιωῶν (Κτήσεις τῶρα) αἱ ὁποῖαι ἀνέπτυξαν κοινοβουλευτικὸν σύστημα αὐτοκυβερνήσεως, χωρὶς νὰ παύσουν νὰ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν Βρεταννικὴν Στέμψιν. Ἐνὰ νέον σύνταγμα τὸ ὅλοιον ἀπεδέχθη τὸ Κογκρέσσον εἰς τὰ 1908, ἀρχίζει ὡς ἑξῆς :

Ἀντικειμενικός σκοπὸς τοῦ Ἰνδικοῦ Ἑθνικοῦ Κογκρέσου εἶναι νὰ καταστήσῃ τὸν

λαὸν τῶν Ἰνδιῶν ἀξίον νὰ πραγματοποιήσῃ ἓνα σύστημα διακυβερνήσεως ὅμοιον πρὸς τὸ σύστημα τῶν αὐτοκυβερνωμένων μελῶν τῆς Βρεταννικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ νὰ συμμετέχῃ εἰς τὰ δικαιώματα καὶ τὰς εὐθύνas τῆς Αὐτοκρατορίας κατὰ τὸν αὐτόν, ὡς καὶ τὰ ἄλλα μέλη, βαθμὸν.

Ἐλέχθη συχνὰ ὅτι ἡ ὁδὸς τῆς προόδου θὰ ἦτο εὐκολωτέρα καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ προτύπου τῶν Ἀποικιῶν ἀπλουστερά, ἐὰν τὸ Κογκρέσσον ἀντιπροσώπευε, ὡς ἰσχυρίζετο ὅτι ἀντιπροσώπευε, ὅλους τοὺς πολιτικῶς σκεπτομένους Ἰνδοὺς. Ἐξ ἀρχῆς ὁμως τὰ πλεῖστα τῶν μελῶν

τοῦ ἦσαν Ἰνδοῦσταί: οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Μουσουλμάνων ἀπετέλεσαν πάντοτε μίαν μικρὰν μειοψηφίαν, κατὰ δὲ τὸ 1906 οἱ Μουσουλμάνοι ἀρχηγοὶ ἱδρυσαν χωριστὸν ὀργανισμόν, τὴν Πανινδικὴν Μουσουλμανικὴν Ἐνωσιν. Τοῦτο δὲν ἐσήμαινε ὅτι οἱ Μουσουλμάνοι ἦσαν ὀλιγώτερον πατριῶται ἢ περισσότερον φιλοβρεταννοὶ ἀπὸ τοὺς Ἰνδοῦστas. Ἐπεθύμουν μετὰ τῆς αὐτῆς ζέσεως τὴν ὁπελευθερώσιν τῶν Ἰνδιῶν ἀπὸ τοῦ Βρεταννοῦ «Διοικητοῦ», μετὴν διαφορὰν ὁμως ὅτι δὲν θὰ τὸν διεδέχτο ἓνας Ἰνδὸς «Διοικητής».

V ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ

Τοιοιτοτρόπως τὸ παλαιὸν πρόβλημα ἔμενε ἄλυτον μέχρις οὗτου, κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ 20ου αἰῶνος, ἡ πολιτικὴ «ἀνησυχία» ἡ ὁποία ὑπῆρχε εἰς τὰς Ἰνδίας, ἐπεδεινώθη λόγῳ τῆς ὠθήσεως ἡ ὁποία ἐδόθη εἰς τὸν ἐθνικισμόν καθ' ἅπασαν τὴν Ἀσίαν ἐκ τῆς ἥττης τῆς Ρωσίας ὑπὸ τῶν Ἰαπῶνων καὶ ἐκ τῆς συγκρούσεως κατόπιν τῆς προκληθείσης ἐκ τοῦ Παγκοσμίου Πολέμου καὶ τῶν συνθημάτων του. Δὲν ἦτο πλέον δυνατόν εἰς τοὺς Βρεταννοὺς Πολιτικούς νὰ ἀποφύγουν τὴν πρόκλησιν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Βρεταννικὸς φιλελευθερισμὸς ἀπῆντισε διὰ μιᾶς «πράξεως πίστewας». Εἰς τὰ 1917, ὁ κ. Ε. Μπ. Μόνταγκιου, Ὑπουργὸς τότε τῶν Ἰνδιῶν, ἔπεισε τὸ Στρατιωτικὸν Συμβούλιον τοῦ ὁποίου προϊστάτο ὁ κ. Λούδ Τζῳρτζ καὶ συμμετεῖχον παλαιοὶ Συντηρητικοὶ πολιτικοὶ ὡς ὁ Λόρδος Κάμζον, ὁ Λόρδος Μίλνερ, ὁ κ. Μπάλφορ, ὅτι ἡ Βρεταννικὴ Κυβέρνησις ἔπρεπε νὰ προβῇ εἰς τὰς Ἰνδικὰς Ἐπαρχίας, εἰς τὴν μετάβασιν ἐκ τῆς «ἀντιπροσωπευτικῆς» εἰς

τὴν «υπεύθυνον» κυβέρνησιν· ἐν ἅλλοις λόγοις νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ Ἀποικιακὸν πρότυπον, συμφῶνως πρὸς τὸ ὁποῖον οἱ ἐπὶ τῶν Ἀποικιῶν Ὑπουργοὶ καθίσταντο ὑπεύθυνοι ἀπέναντι τῶν νομοθετῶν τῶν ἀποικιῶν καὶ τοιοιτοτρόπως νὰ ἐπαναληφθῇ τὸ βρεταννικὸν κοινοβουλευτικὸν σύστημα. Ἡ Διακήρυξις τῆς 20ῆς Αὐγούστου τοῦ 1917, λέγει:

Ἡ τακτικὴ τῆς Κυβερνήσεως τῆς Α.Μ. μετὰ τῆς ὁποίας ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἰνδιῶν εὐρίσκειται ἐν ἀπολύτῳ συμφωνίᾳ, εἶναι τακτικὴ ἀξέσπαστος τῆς συνεργασίας μετὰ τῶν Ἰνδῶν εἰς ἅπαντας τοὺς κλάδους τῆς διοικήσεως καὶ τῆς βαθμιαίας ἀναπτύξεως τῶν θεσμῶν τῆς αὐτοδιοικήσεως μετὴν προοπτικὴν πραγματοποιήσεως ὑπευθύνου κυβερνήσεως ἐν Ἰνδίαις, ὡς ὁλοκληρωμένον τμήματος τῆς Βρεταννικῆς Αὐτοκρατορίας.

Κατὰ τὸν ἐπόμενον χειμῶνα ὁ κ. Μόνταγκιου ἐπεσκέψθη τὰς Ἰνδίας διὰ νὰ συζητήσῃ μετὰ τῶν Ἀντιβασιλέως, Λόρδου Τσόλμφορντ, μετ'

ἄλλων ἀνωτέρων Βρεταννῶν λειτουργῶν καὶ μετὰ τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἰνδικῆς κοινῆς γνώμης, τὸν τρόπον τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Διακηρύξεως. Ἀποτέλεσμα τῶν συνομιλιῶν αὐτῶν ἦτο ἡ «Ἐκθεσις Μόνταγκιου - Τσόλμφορντ», ἡ ὁποία ἐδημοσιεῦθη κατὰ τὸ θέρους τοῦ 1918, ἡμέρας μῆνας πρὸ τοῦ τέλους τοῦ πολέμου. Ἡ ἐκθεσις αὕτη συνίστα τὴν ἀμεσον ἐγκατάστασιν ὑπευθύνου κυβερνήσεως εἰς τὰς Ἐπαρχίας — αἱ ὁποῖαι ἀπετέλουν μόναι τῶν χώρας μεγάλας καὶ πολλὰι εἶχον πληθυσμὸν 40 ἢ 50 ἑκατομμυρίων. Αἱ κύριαί θέσεις εἰς τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν ἀστυνομίαν θὰ ἔμενον ἀκόμη ὑπὸ βρεταννικὸν ἔλεγχον· ἐπὶ ὅλων ὁμως τῶν ἄλλων πεδίων, οἱ Ἰνδοὶ ὑπουργοὶ θὰ ἦσαν ὑπεύθυνοι ἀπέναντι τῶν Ἰνδικῶν νομοθετικῶν ἀρχῶν. Ἡ Κεντρικὴ Κυβέρνησις τῶν Ἰνδιῶν θὰ παρέευνε ὑπὸ βρεταννικὸν ἔλεγχον, θὰ ἐγκαθιδρύετο ὁμως εἰς τὸ Δελχί ἓνα νέον Ἰνδικὸν Νομοθετικὸν Σῶμα — ἓνα ὑποτιπῶδες ἐθνικὸν Κοινοβούλιον — μετ' εὐρυτάτην νομοθετικὴν ἐξουσίαν. Μεγαλύτεραν σημασίαν τῶν πρακτικῶν αὐτῶν μέτρων ἔχεν ἴσως ἡ ἀρχὴ ἡ ὁποία τὰ ἐνέπνεε. Ἡ ἐκθεσις ἀνεξωογόνει «τὸ πνεῦμα τῶν ἡμερῶν τοῦ Μακκώλεϋ καὶ ἀνειῶνε τὰς ὑποσχέσεις μιᾶς συνεχοῦς προσπάθειας ὅπως ἀσκηθῇ ὁ λαὸς τῶν Ἰνδιῶν εἰς τὸ ἔργον τῆς αὐτοδιοικήσεώς του».

Ἡ σημερινὴ ἀπαίτησις τὴν ὁποίαν προσβάλλουν αἱ μορφωμέναι τάξεις τῶν Ἰνδιῶν, δὲν ἀποτελεῖ παρὰ τὸ φυσικὸν καὶ λογικὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἐργασίας μιᾶς ἑκατονταετηρίδος... Ἐὰν αἱ σημερινὰς μᾶς πράξεις δὲν εἶναι ὀρθαὶ ἢ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν ἠκολουθήσαμεν κατὰ τὸ παρελθόν ὑπῆρξεν ἐσφαλμένη. Πιστεύομεν ἐν τούτοις ὅτι ἐκτὸς αὐτῆς, δὲν ὑπῆρχε ἄλλη ὁρθὴ ἢ δυνατὴ, καὶ ἐπομένως πόρτα, πρὸς τὴν ἀντιμετωπισμένην τὰς λογικὰς τῆς συνεπειᾶς. Οἱ Ἰνδοὶ πρέπει νὰ κατὰσταν ἱκανοί, ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἰδικῆς των εὐθύνης, νὰ ἀποφασίσουν τί θέλουν νὰ γίνῃ.

Ἡ «Ἐκθεσις» ὁμως δὲν ὑπετίμησε οὔτε ὑπερετίμησε τὰς δυσκολίας

αἱ ὁποῖαι ἠμπόδισαν τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς λαϊκῆς Κυβερνήσεως εἰς τὰς Ἰνδίας, τὴν ἀμάθειαν δηλ. τῶν μαζῶν καὶ τὸ σῆμα τὸ ὁποῖον προκαλεῖ ἡ ταξικὴ διαίρεσις καὶ ἡ ἐρησεία. Προσεπάθει νὰ τὰς ἀντιμεταπίσῃ μετ' ἀρχὰς φιλελευθερισμοῦ. Εἰς τὰς Ἰνδίας, ὅπως καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην, ἔλεγε, ὁ ἀμαθὴς πληθυσμὸς τῆς υπαίθρου (ὁ ὁποῖος εἰς τὰς Ἰνδίας ἀποτελεῖ τὰ 9/10 τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ) θὰ μάθῃ νὰ χρησιμοποιεῖ τὴν ψῆφον του διὰ νὰ υπερασπίσῃ τὰ δικαιώματά του.

Ὁ ψηφοφόρος τῆς υπαίθρου μπορεῖ νὰ δλεασθῇ, νὰ ἐξαγορασθῇ, ἀκόμη καὶ νὰ ἐξαγορασθῇ νὰ ψηφίσῃ κάτι τὸ ὁποῖον δὲν θὰ τὸν ὠφελήσῃ. Θὰ ὠφελήθῃ ὁμως καὶ αὐτός, ὅπως ὁ ἀγρότης κάθῃ ἄλλης χώρας, διότι ἔχον μίαν ψῆφον, θὰ ἔχῃ τὸ μέγα νὰ προστατεύσῃ τὸν ἑαυτόν του καὶ διότι ἐὰν ἐκείνοι οἱ ὁποῖοι ἰσχυρίζονται ὅτι τὸν ἐκπροσωποῦν παραμελήσουν τὰ συμφέρόντά του, θὰ μορῇ νὰ τοὺς παραμερίσῃ.

Διὰ νὰ υπερινικηθῇ τὸ σῆμα ἡ «Ἐκθεσις» ὑπελόγισε εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ἐνὸς αἰσθηματος φιλοπατρίας.

Καλοῦμεν τοὺς Ἰνδοὺς, καὶ τοὺς Μουσουλμάνους, τοὺς Βραχμάνους καὶ τοὺς μὴ Βραχμάνους νὰ καλλιεργήσουν μίαν κοινότητα συμπεριόντων διὰ τὸ θῆστον καλὸν τοῦ συνελου. Εἰς ὅλους αὐτοὺς ἀπέκειται ἡ μεγάλη εὐθύνη τῆς ἀναπτύξεως τῆς κοινῆς τῶν πατρίδος καὶ ἡ πραγματοποίησις αὐτῆς τῆς ἀληθείας θὰ ἀποβῇ δι' ὅλους ἡ ἀσφαλετέρα, ἴσως ἡ μόνη ὁδὸς πρὸς τὴν ἐνότητά. Αὐτοκυβερνήσεις τῶν Ἰνδιῶν ἐντὸς τῆς Αὐτοκρατορίας, εἶναι ὁ θῆστος σκοπὸς τῶν ὁποίων ὁ λαὸς τῶν Ἰνδιῶν θὰ θέσῃ καὶ εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ὁποίου ἡμεῖς, ὡς ἐντολοδοχοὶ του, δύναμεθα νὰ βοηθήσωμεν. Ἀνευ αὐτῆς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ πληροῦς πολιτικὴς δύναμις καὶ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸ φυσικὸν πλήρωμα παντὸς ἀνθρώπου σεβόμενου τὸν ἑαυτόν του. Ἡ προοπτικὴ εἶναι νὰ ἀποφασίσουν ἐπὶ πραγματῶν τὰ ὁποῖα ἐφαίνοντο ἀδύνατα. Εἶναι πολὺ νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι ἡ ἐπιθυμία τοῦ λαοῦ τῶν Ἰνδιῶν πρὸς αὐτοκυβέρνησιν καὶ ἡ πεποίθησις ὅτι οὐδέποτε πραγματικῶς θὰ δυνήθῃ νὰ τὴν ἐπιτύχῃ κατ' ἄλλον τρόπον, δύναται νὰ λύσῃ ἡ ἰδίᾳ τὰς φυλετικὰς καὶ θρησκευτικὰς αὐτὰς δυσκολίας.

Τοιουτοτρόπως ή άπάντησις του Μόνταγκιου και του Τσόλμφορντ πρὸς τοὺς ἀμφιβάλλοντας και τοὺς εἰρωνευομένους, ἦτο ή άπάντησις τήν ὁποίαν θά ἔδιδε ὁ Μακώλεϋ, ὁ Μίλλ, ή ὁ Γλάδστον, «ή λογική μας» εἶπαν «εἶναι ή πίστις μας».

Αἱ κύριαι ὑποδείξεις τῆς Ἐκθέσεως συνεσωματώθησαν εἰς τόν Νόμον τοῦ 1919. Ἄν και παρεχώρει εἰς τοὺς Ἰνδοὺς πραγματικήν ἐκτελεστικήν δύναμιν ἐπὶ πολλῶν θεμάτων τῆς διοικήσεως τῶν Ἐπαρχιῶν, ὁ Νόμος θεωροήθη ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν ἐθνικιστῶν ὡς ἐντελῶς ἀνεπαρκής παραχώρησις εἰς τὰ αἰτήματά των. Μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Γκάντι, τὸ Κογκρέσσον ἀπεφάσισεν ὅτι ή κατάληψις τῆς ἐξουσίας ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν ἔπρεπε

νά πραγματοποιηθῇ ἐντὸς ἐνὸς ἔτους, εἰς αὐτὸ ἀποβλέπον ἤρχισε δὲ τήν τακτικήν τῆς «μὴ συνεργασίας μετὰ τῆς κυβερνήσεως διὰ τῆς μὴ ἀσκήσεως βίας». Τὴν ἐποχὴν αὐτήν οἱ Μουσουλμάνοι ἀρχηγοὶ δὲν διεφώνουν πρὸς τοὺς Ἰνδοὺς. Ἐπὶ ὀλίγα ἔτη τὸ Κογκρέσσον και ή Ἐνωσις εὐρίσκοντο εἰς στενήν σχέσιν, κατὰ δὲ τὸ 1924 ὁ κ. Τζίνα ἐδήλωνε:

Ἄμεσα μέτρα πρέπει νά ληφθοῦν διὰ νά παύσῃ ή παρούσα κατάστασις, νά ἐπινοηθῇ δὲ ἓνα σύνταγμα τῇ βοήθειά τῶν ἐκπροσώπων τοῦ λαοῦ τὸ ὁποῖον θά τοῦ δώσῃ πραγματικῶς τὸν ἐλεγχον και τήν εὐθύνην διὰ τὰς ἰδικὰς τὸν ὑποθέσεις... και θά τὸν καταστήσῃ ἱκανὸν νά ἱσταται ὡς ἐλεύθερος λαὸς ὑπὸ ἰσχυράν ὑπεύθυνον κυβερνήσιν κτήσεως εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐθνῶν τοῦ κόσμου.

VI

ΠΡΟΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΚΤΗΣΕΩΣ

Εἰς να τοιούτων Καθεστῶς Κτήσεως ὑπενόεῖτο εἰς τὴν Διακήρυξιν τοῦ 1917 ἐφ' ὅσον τὸ ἀποτέλεσμα τῶν προσπαθειῶν πρὸς δημιουργίαν ὑπευθύνου Κυβερνήσεως εἰς τὰς Ἰνδίας ἐντὸς τῆς Αὐτοκρατορίας δὲν ἦδύνατο νά ᾔτο ἄλλο. Εἰς δὲ τὰς Βασιλικὰς ὑποδείξεις πρὸς τὸν πρῶτον Ἀντιβασιλέα ὁ ὁποῖος διωρίσθη, συμφώνως πρὸς τὸν Νόμον τοῦ 1919, ἐγένετο λόγος περὶ Ἰνδιῶν «κατεχουσῶν τὴν πρῆπουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν Κτήσεων Ἡμῶν», ὡς ἐγγύησις, ἀκόμη, τῶν Βρεταννικῶν προθέσεων, ἡδύνατο νά θεωρηθῇ τὸ γεγονός ὅτι εἰς δύο περιπτώσεις αἱ Ἰνδίαί ἐχρησιμοποιοῦντο ὡς ἔάν ἦδη ἦσαν μία Κτήσις. Πρῶτον αἱ Ἰνδίαί ἐγένοντο δικαιοματικῶς μέλος τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν. Δεύτερον εἰς τὰς Αὐτοκρατορικὰς Συνδιασκέψεις αἱ Ἰνδίαί παρεκάθηντο ὡς αἱ λοιπαὶ Κτήσεις. Ἀκόμη ἐκπληκτικώτερον, παρεχω-

ρήθη εἰς τὰς Ἰνδίας πραγματικὴ οἰκονομικὴ αὐτονομία, τῆς ὁποίας ἀπελάμβανον και αἱ ἄλλαι Κτήσεις. Τὸ μέτρον τοῦτο εἶχε συστήσει ή Μικτὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων και τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων εἰς μίαν ἀναφοράν της, κατὰ τὸ 1919.

Οἰαδήποτε και ἂν εἶναι ή ὀρθὴ οἰκονομικὴ τακτικὴ τὴν ὁποίαν πρέπει νά ἀκολουθήσουν αἱ Ἰνδίαί, εἶναι φανερόν ὅτι πρέπει νά ἔχουν τὴν αὐτὴν ἐλευθερίαν νά κρίνουν τὸ συμφέρον των ὡς ή Μεγάλη Βρεταννία, ή Αὐστραλία, ή Νέα Ζηλανδία, ὁ Καναδὰς και ή Νότιος Ἀφρική.

Ἀποτέλεσμα ἦτο ή ἐγκατάστασις ἐνὸς Ἰνδικοῦ Συμβουλίου Δασμῶν ἐπὶ τῶν Εἰσαγωγῶν και ή ἐπέκτασις, ἀπὸ τοῦ 1923, τοῦ Ἰνδικοῦ δασμολογικοῦ συστήματος πρὸς προστασίαν τῶν Ἰνδικῶν Βιομηχανιῶν. Ὁ δασμὸς ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων Βρεταννικῶν ἐρίων ἀνῆλθε εἰς 20 % και αἱ

βιομηχανίαί τοῦ Λανκασάιρ ἐπλήγησαν σοβαρῶς.

Οἱ Ἰνδοὶ ἐθνικισταί, ἐν τούτοις, ἐδήλωσαν ὅτι ὄχι μόνον δὲν ἦσαν ἱκανοποιημένοι ἐκ τῆς ἐπιτευχθείσης προόδου ἀλλὰ ὅτι δὲν εἶχον ἀκόμη πισοτὴ περὶ τῆς εἰλικρινείας τῆς Βρεταννικῆς προθέσεως ἐναντι τῆς πραγματοποιοήσεως τοῦ ὀρχικοῦ σκοποῦ. Διὰ νά καταπολεμήσουν τὴν δυσπιστίαν αὐτήν, ή ὁποία εἶχε καταστή σοβαροτέρα ἐκ τῆς ἀντιδραστικῆς στάσεως τῶν συντηρητικῶν Τόρις εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὁ Ἀντιβασιλεὺς, ὁ Λόρδος Ἐρβιν (νῦν Λόρδος Χάλιφαξ), προέβη εἰς τὴν ἀκόλουθον ἀνακοίνωσιν, εἰς τὰ 1929:

Διὰ τὰς ἀμφιβολίας αἱ ὁποίαί, τόσον ἐν Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ, ὥσον και ἐν Ἰνδίαίς ἐξεφράσθησαν ὡς πρὸς τὴν ἐρμηνείαν ή ἐποίας δίδεται εἰς τὰς προθέσεις τὰς ὁποίας εἶχεν ή Βρεταννικὴ Κυβέρνησις θεσπίζουσα τὸν Νόμον τοῦ 1916, ἔχω ἐντολὴν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῆς Α.Μ. νά δηλώσω σαφῶς ὅτι, κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῆς, εἰς τὴν Διήλωσιν τοῦ 1917 ὑπονοεῖται ὅτι τὸ φυσικὸν ἀποτέλεσμα τῆς συνταγματικῆς προόδου τῶν Ἰνδιῶν, ὅπως ἐκτίθεται ἐκεῖ, εἶναι ὁ σχηματισμὸς Καθεστῶς Κτήσεως.

Ὡς πρὸς αὐτό, θά ἔπρεπε νά ἐνθυμωθῶμεν ὅτι τὸ Καθεστῶς Κτήσεως εἶχε προσδιορισθῇ ὑπὸ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Συνδιασκέψεως τοῦ 1926 ὡς καθεστῶς ἀπολύτου ἰσότητος μεταξὺ τῶν ἐλευθέρως συμβαλλομένων Ἐθνῶν τῆς Βρεταννικῆς Συμπολιτείας. Ἡ Βρεταννία και αἱ Κτήσεις, ἡσαν ἀνεξάρτητοι μεταξύ των εἰς τὰ ἑσῶν τερικὰ ή ἐξωτερικὰ των ζητήματα.

Ἐν τῷ μεταξύ μία ἐπιτροπὴ ἐκ μελῶν τοῦ Κοινοβουλίου, γνωστὴ ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ Προέδρου της ὡς τὸ Ἐπιτροπὴ Σίμον, διωρίσθη (κατὰ τὸ 1917), διὰ νά ἐξετάσῃ κατὰ πόσον εἶχε ἐφαρμοσθῇ ή Πράξις τοῦ 1919. Ἡ Ἐκθεσις της, δημοσιευθεῖσα κατὰ τὸ 1930, προέτεινε τὴν παροχήν ἀπολύτως ὑπευθύνου διακυβερνήσεως εἰς τὰς Ἐπαρχίας (συμπεριλαμβανο-

μένου τοῦ οἰκονομικοῦ ἐλέγχου και τῆς ἀστυνομίας). Ὡς πρὸς τὴν Κεντρικὴν Κυβέρνησιν ἀπέβλεπε εἰς τὴν τελικὴν της ἀναδιοργάνωσιν ἐπὶ ὁμοσπονδιακῆς βάσεως, ἀπεδοκίμαζεν ὁμως ἀκόμη τὴν εἰσαγωγὴν ὑπευθύνου Κυβερνήσεως.

Ἡ Ἰνδικὴ κοινὴ γνώμη ὁμως ἔμενε ἐντελῶς ἀνικανοποίητος ἐκ τῶν παραχωρήσεων τῆς Ἐκθέσεως. Οἱ μετριοπαθεῖς ἀπῆλθον μεγαλύτερον βαθμὸν ἀνεξαρτησίας διὰ τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Κέντρου. Τὸ Κογκρέσσον ἐπέμενε ἐπὶ τῆς ἀμέσου χορηγήσεως πλήρους Καθεστῶτος Κτήσεως. Καὶ ὅταν ή Συνδιασκέψις τῆς Στρογγύλης Τραπέζης συνήλθε εἰς τὸ Λονδίνον, τὸ Κογκρέσσον ἦτο τὸ μόνον ἐξ ὧν των Βρεταννικῶν και Ἰνδικῶν κομμάτων τὸ ὁποῖον ἠρνήθη νά ἀντιπροσωπευθῇ εἰς τὴν πρώτην συνεδρίασιν μετὰ τὴν δικαιολογίαν ὅτι δὲν εἶχε παραχωρηθῇ ἀκόμη τὸ Καθεστῶς Κτήσεως.

Μόνον κατόπιν προσωπικῆς πιέσεως τοῦ Λόρδου Ἐρβιν παρέστη ὁ Γκάντι εἰς τὴν δευτέραν συνεδρίασιν ὡς μοναδικὸς ἀντιπρόσωπος τοῦ Κογκρέσσου, τοῦ ὑπεδείχθη δὲ νά ἐπιμελῇ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ Κογκρέσσου. Ἐνῶ οἱ «μετριοπαθεῖς» Ἰνδουῖσται και οἱ ἐκπρόσωποι τῶν μειονοτήτων και τῶν Κρατῶν ἦσαν προετοιμασμένοι νά δεχθοῦν μίαν μεταβατικὴν περίοδον ὅλοι ἦσαν συμφωνοὶ διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ Καθεστῶτος Κτήσεως ἐντὸς λογικοῦ χρονικοῦ διαστήματος.

Ὁ Σερ Τετζ Μπαχαμπούρ Σαφρού (Ἰνδὸς φιλελεύθερος) εἶπε:

Αἱ Ἰνδίαί ἐπιθυμοῦν καὶ εἶναι ἀποφασισμένοι νά ἐπιτύχουν ἰσότητα πρὸς τὰ λοιπὰ μέλη τῆς Βρεταννικῆς Συμπολιτείας, ἰσότητα ή ὁποία θά τοὺς δώσῃ μίαν Κυβέρνησιν ὅχι ἀπλῶς ἀντιπροσωπευτικήν ἀλλὰ και ὑπεύθυνον ἀέναντι τοῦ λαοῦ.

Ὁ κ. Τζίνα (Μουσουλμάνος) εἶπε: Ἡ θεμελιώδης ἀρχή ή ὁποία θά μᾶς καθοδηγῇ κατὰ τὰς ἐργασίας αὐτῆς τῆς Διασκέψεως εἶναι ὅτι αἱ Ἰνδίαί θέλουν νά

σκευασμένον ἐκ χάλυδος καὶ νὰ ἔχη πάχος πολλῶν μέτρων. Μία ἀτομικὴ στήλη, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἰδικοῦ της μεγέθους, ὅταν περιβλήθῃ δι' ἑνὸς τοιούτου προστατευτικοῦ σώματος πιθανόν νὰ ἔχη βάρος πολὺ μεγαλύτερον τῶν 50 τόνων. Τὸ βάρος αὐτό, ὅπως εἶναι φανερόν, υπερβῆλκει κατὰ πολὺ ἐκείνο τὸ ὅποιον δύναται νὰ μεταφέρῃ ἓνα ἀεροπλάνον ἢ μία ἀτομικὴ νηὶ, ἐν τούτοις μπορεῖ νὰ μεταφερθῇ θαυμασία ὑπὸ πλοίου μικρᾶς χωρητικότητος, π. χ. ἐνὸς ἀντιτορπιλικοῦ. Ἡ δυνατότης αὐτῇ ἀκριβῶς εἶναι ἐκείνη ἢ ὅποια δίδει τόσοον μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας εἰς τὴν ναυτιλίαν. Χάρης εἰς τὰ δι' ἀτομικὰ πλοία κατασκευασθέντα σχέδια, οἱ ἐιδικοί θὰ εὐτύχουν ἰσως μίαν ἡμέραν νὰ κατασκευάσουν μικρὰς καὶ εὐλαφῆς κινητήριους μηχανὰς δυναμένας νὰ τοποθετηθοῦν ἐντὸς ἀεροπλάνων ἢ ἀτομικῶν.

Ἡ ραδιενέργεια ἀκόμη καὶ μίᾳ τελείᾳ ἀπομονωθείσῃ ἀτομικῇ στήλῃ, δημιουργεῖ πολλὰς δυσκολίας. Ὁρισμένα ἐκ τῶν μηχανημάτων, π. χ. αἱ ἀντλίες, οἱ φουγάρες, αἱ βαλβίδες, ἀναγκαστικῶς θὰ εὐρίσκωνται τοποθετημένα εἰς ἐπικίνδυνα, λόγῳ τῆς ραδιενέργειας σημεῖα. Εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἓνα ἐξ αὐτῶν τῶν μηχανημάτων ὑποστῇ βλάβῃ, πῶς θὰ δυνηθῇ τὸ πλήρωμα νὰ τὴν ἐπανορθώσῃ; Ἐὰν εἰς ἓνα σημερινόν πλοῖον πάθῃ βλάβῃ ὁ λέβης καὶ χρειασθῇ ἐπιδιόρθωσις, ἀρκεῖ νὰ τὸν ἀφήσωμεν νὰ κρύωσῃ διὰ νὰ δυνηθοῦν οἱ ἐργάται νὰ εἰσέλθουν εἰς αὐτόν. Εἰς τὴν ἀτομικὴν στήλῃν ὅμως, ἔστω καὶ ἂν ἡ λειτουργία της παύσῃ, ὁ κίνδυνος δὲν πᾶναι διὰ τὸν ἐργάτην ὁ ὅποιοι θὰ πρέπει νὰ περάσουν τὸ προστατευτικὸν περίβλημα: Διότι, ἀπὸ τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἀρχίζει νὰ λειτουργῇ ἡ ἀτομικὴ στήλη, σχηματίζονται ραδιενεργὰ στοιχεῖα καὶ πιθανόν καὶ τὰ θία κατὰ μέταλλα τῆς στήλης νὰ ἔχουν γίνῃ ραδιενεργά. Θὰ εἶναι δὲ πολὺ ἐπικίνδυνον νὰ θελήσῃ κανεὶς νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς τοῦ προστατευ-

τικοῦ περιβλήματος. Τὸ πρόβλημα αὐτὸ μπορεῖ νὰ ἐξετασθῇ ἀπὸ πολλὰς πλευρὰς καὶ θὰ ἐξετασθῇ. Πρὸς τὸ παρὸν πάντως, ἀποτελεῖ ἓνα ἐκ τῶν μεγαλύτερων ἐμποδίων τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ υπερπηθῇ ὁ τεχνικός. Ἐντὸς τοῦ προστατευτικοῦ περιβλήματος θὰ ἡδύνατο νὰ τοποθετηθῇ ἓνας μηχανισμός ὅσο τὸ δυνατόν ἀπλούστερος, δυνάμενος νὰ λειτουργήσῃ κανονικῶς ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν. Μπορεῖ νὰ ἐγκατασταθοῦν δύο μηχαναὶ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς αὐτῆς ἐργασίας, διὰ τὴν περίπτωση κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ μία θὰ ὑποστῇ βλάβῃ. Εἶναι πιθανόν ἀκόμη νὰ ἀνακαλυφθοῦν μέσα διὰ τῶν δυνάμεων ἢ ἐπιδιόρθωσις τῶν βλαβῶν νὰ γίνεται ἐξ ἀποστάσεως. Τὸ πρόβλημα τῆς διατήρησος τῶν μηχανημάτων μπορεῖ νὰ λυθῇ, καὶ θὰ λυθῇ. Πρὸς τὸ παρὸν, ὅμως, ἀποτελεῖ ἓν ἐκ τῶν δυσκολωτέρων ζητημάτων τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζει ὁ σχεδιαστὴς τῶν ἀτομικῶν πλοίων.

Φαίνεται ἀπολύτως βέβαιον ὅτι εἰς τὸ μέλλον θὰ ὑπάρχουν ἀτομικὰ πλοία πρὸς μεταφορὰν ἐπιβατῶν καὶ ἐμπορευμάτων. Σήμερον δὲ, ὅπως, ὑπάρχουν οἰκονομικὰ ἐμπόδια τὰ ὁποῖα ἀνακόπτουν τὴν ἐξέλιξιν των. Ἡ κατασκευὴ καὶ ἡ κίνησις τῶν μηχανημάτων τῶν κινουμένων δι' ἀτομικῆς ἐνεργείας καὶ προοριζομένων διὰ πλοία, θὰ ἐστοιχίῃ περισσότερο ἀπὸ τὴν κατασκευὴν καὶ κίνησιν τῶν μηχανημάτων τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦν σήμερον τὰ ὑπερωκεάνεια.

Διὰ τὰ πολεμικὰ πλοία, ἡ οἰκονομικὴ ἀπαιτήσις ἀποτελεῖ δευτερεύοντα παράγοντα ἐὰν εἶναι δυνατόν νὰ αὐξηθῇ ἡ πρὸς ἀμυναν καὶ ἐπιθεσιν ἱκανότης των· φαίνεται δὲ ὅτι ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια ἔχει τὴν δύναμιν νὰ βαλτιώσῃ ριζικῶς τὴν μαχητικὴν δύναμιν ἐνὸς πλοίου. Ἡ ναυτικὴ πολεμικὴ τακτικὴ ἀπαιτεῖ διαρκῶς καὶ μεγαλύτεραν ταχύτητα καὶ συνεπῶς μέσας κινήσεως ὁλοῦν ἰσχυρότερα διὰ τὴν κίνησιν τῶν πολεμικῶν πλοίων. Ὁρισμένα ἐκ τῶν μεγάλων μας πλοίων ἔχουν μηχανὰς ἰσχύος μεγαλύτερας τῶν 200.000 ἵππων. Ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς θὰ ἡδύνατο νὰ

γίνῃ καὶ μεγαλύτερος, εἰς βάρος ὅμως τῆς ἀκτίνας ἐνεργείας καὶ τῆς ταχύτητος των. Τί ἐπιδρασιν θὰ ἔχη, ἄραγε, ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια εἰς αὐτὴν τὴν ἰσορροπίαν ἀκτίνας δράσεως καὶ ταχύτητος;

Ἡ ἐρώτησις αὕτη τονίζει ἓνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα γνωρίσματα τῶν δι' ἀτομικῆς ἐνεργείας κινουμένων πλοίων. Ὅταν πλέον ἐγκατασταθῇ μία ἀτομικὴ μηχανή, μόνον μικρὰ ποσότης καυσίμου ὕλης ἀπαιτεῖται διὰ τὴν κίνησιν της. Ἐπὶ πόσον χρόνιον διάστημα θὰ ἡδύνατο νὰ ταξιδεύσῃ ἓνα πλοῖον μετ' ἀτομικὴν μηχανήν; Ἐὰν τὸ πλήρωμα τοῦ δὲν ἐπεθύμει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν λιμένα, θὰ μπορούσα νὰ πῶ: ἀπεριορίστως. Ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια θὰ μεταβάλλῃ τὰς σημερινὰς περὶ ἀκτίνας ἐνεργείας τῶν πολεμικῶν πλοίων ἀντιλήψεις μας καὶ θὰ λύσῃ τὰ προβλήματα τῆς ἀνθρακείας. Ἐὰν ἡ ἀκτίς ἐνεργείας καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ἀνθρακείας παύσουν πλέον νὰ εἶναι τὰ κύρια ζητήματα τὰ ὁποῖα θὰ μᾶς ἀσχολῶν, θὰ δυνηθῶμεν ἄραγε, νὰ αὐξήσωμεν ἀπεριορίστως τὴν δύναμιν τῶν κινουμένων τῶν πλοίων μηχανημάτων; Βεβαίως, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀτομικὴν στήλῃν.

Ἡ στήλη θὰ μᾶς δώσῃ δὴν κινήτηριον δύναμιν θέλομεν. Ἡ ἀτομικὴ βόμβα, ἐιδικὸς τύπος μιᾶς τοιαύτης στήλης, παράγει ποσότητα ἐνεργείας τεραστίως μεγαλύτεραν τῆς απαιτούμενης διὰ τὴν κίνησιν τοῦ σκάφους. Τὰς ἐνέργειας τῆς μηχανήσεως ρυθμίζονται ἐκ τῆς θερμότητος τῆς ὁποίας παράγει ἡ στήλη καὶ τῆς χρησιμοποίησεως ἐπαρκῶν μηχανημάτων αὐτῆς τὴν μετατροπὴν τῆς θερμικῆς αὐτῆς ἐνεργείας εἰς μηχανικὴν. Ὅσον μεγαλύτερα εἶναι ἡ ἰσχύς, τόσοον μεγαλύτερον θὰ εἶναι τὸ βάρος τῶν μηχανημάτων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον περιορίζει τὴν ἰσχύν τῶν ὁποίαν δύναται νὰ χρησιμοποίησῃ ἓνα σκάφος. Ὡς ἐκ τούτου νομίζω ὅτι, ἐνῶ τὰ ἀτομικὰ πλοία τοῦ μέλλοντος θὰ ἀναπτύσσωνται μεγαλύτερη ταχύτητα, δὲν θὰ δυνηθοῦν νὰ συναγωνισθοῦν εἰς ταχύτητα τὰ ἀεροπλάνα,

ἐνεκα τῶν περιορισμῶν τῶν δημιουργουμένων ἐκ τοῦ βάρους τῶν μηχανημάτων.

Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς δι' ἀτομικῆς ἐνεργείας κινήσεως τῶν σκαφῶν θὰ ἐπιφέρει μεταβολὰς εἰς ὅλα τὰ πολεμικὰ πλοία, ἰδιαίτέρως δὲ εἰς τὰ υποβρύχια. Τὰ σημερινὰ υποβρύχια πρέπει κατὰ διαστήματα νὰ ἀνέρχωνται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν διὰ νὰ ἐφοδιάζωνται μετ' οὐλοῦν. Τὰ ἀτομικὰ μηχανήματα ὅμως, παράγουν ἰσχύν διὰ τῆς μετατροπῆς μιᾶς μικρᾶς ποσότητος ὕλης εἰς ἐνέργειαν. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν δὲν χρησιμοποιοῦνται καύσιμος ὕλη δὲν ὑπάρχει καὶ ἀνάγκη ἐξουγύνου. Τὸ πλήρωμα, φυσικὰ, θὰ χρειάζεται ἐξουγύνον ἀλλὰ αὐτό, εἴτε δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἐπὶ τοῦ σκάφους, εἴτε νὰ παραχθῇ διὰ τῆς πλεοναζούσης διαθέσιμου ἰσχύος ἐκ τοῦ θαλασσοῦ ὕδατος. Ἡ ἱκανότης τοῦ ἀτομικοῦ υποβρυχίου ὅπως παραμένῃ ἐπὶ μακρὸν ἐν καταδύσει, θὰ ἐλαττωθῇ οὐσιαστικῶς τὸν κίνδυνον τῆς ἐπισήμανσός του. Κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ τελευταίου πολέμου, αἱ ἀνυποβρυχιακαὶ ἐνέργειαι ἐξορίζοντο κυρίως εἰς τὴν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἢ τοῦ ραν-τάρ ἐπισήμανσιν τῶν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν εὐρίσκαμένων υποβρυχίων. Αἱ μέθοδοι τῆς ἐπισήμανσος τῶν ἐν καταδύσει υποβρυχίων διὰ τοῦ ἤχου, περιωρίζονται εἰς μικρὰν μόνον ἀκτίαν, δὲν δύναται δὲ νὰ χρησιμοποιηθοῦν παρὰ μόνον ὅταν ἡ θέσις τοῦ υποβρυχίου εἶναι κατὰ προσέγγισιν γνωστῇ. Ἄλλο πλεονέκτημα τοῦ δι' ἀτομικῆς ἐνεργείας κινουμένου υποβρυχίου θὰ εἶναι ἡ μεγαλύτερη ταχύτης. Δὲν θὰ ὑπάρχῃ πλέον ἀνάγκη δύο μηχανικῶν συγκροτημάτων διὰ τὴν κίνησιν τοῦ πλοίου, δηλ. μηχανῶν Ντίζελ, ὅταν τὸ υποβρύχιον εὐρίσκαται ἐν ἀναδύσει καὶ ἡλεκτρικῶν συσσωρευτῶν ὅταν εὐρίσκαται ἐν καταδύσει. Ἡ ἐλάττωσις τοῦ βάρους τῆς ἀτομικῆς μηχανῆς ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς πλεοναζούσης κινήσεως θὰ μὲν τῆς παραγομένης δι' αὐτῆς κατὰ πολὺ τὴν ταχύτητα τοῦ υποβρυχίου τόσοον ὅταν εὐρίσκαται ἐν ἀναδύσει ὅσον καὶ ἐν καταδύσει.

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Ἡ ζωὴ στὰ Πανεπιστήμια τοῦ Ἑξωτερικοῦ, ὁ τρόπος τῆς διδασκαλίας, τῆς μελέτης οἱ σχέσεις καθηγητῶν καὶ σπουδαστῶν, εἶναι ἓνα θέμα πού ἀσφαλῶς θά ἠνδιαφέρει πολλοὺς ἀναγνῶστες τῆς «Ἐκλογῆς». Ὁ κ. Κ. Α. Π. Ρωμαίος, πού ζήσει πρόσφατα ἐν ζωῇ αὐτῇ στὰ ἀγγλικά πανεπιστήμια, μᾶς δίνει ἐδῶ τις ἐντυπώσεις του σὲ μορφή μιᾶς ἐπιστολῆς γραμμένης ἀπὸ τὴ Σκωτία. Ἡ ἀνικελευμένη καὶ ἀμερόληπτη κρίσις τοῦ κ. Ρωμαίου μαζὺ μὲ τὴν παρατηρητικότητα εἶναι ἀκριβῆς τὰ πρῶτα μαρτυρήματα πού θά ζητοῦσε κανεὶς ἀπὸ μιὰ τέτοια μαρτυρία.

Τοῦ κ Κ. Α. Π. ΡΩΜΑΙΟΥ

Γράμμα σταλμένο
από ένα Βρετανικό
Κολλέγιο

Φίλε μου Γεώργιο,

Σὲ ὅλα τὰ τελευταῖα γράμματά σου βλέπω νὰ ἐπιμένης νὰ σοῦ γράψω πολλές λεπτομέρειες γιὰ τὸ Πανεπιστήμιο ἐδῶ. Ἀποφασισα λοιπὸν οὕτῃ τῇ φορᾷ νὰ ἱκανοποιήσω τὴν ἐπιθυμίαν σου. Πρὶν μὲν ὅμως στὸ θέμα, θέλω

St. Andrews τῆς Σχωτίας... 1947

νά σου ἀπαντήσω σὲ κάτι πού κατ' ἐπανάληψη μοῦ ἔχεις γράψει. Μὲ μακαρίζεις γιατί ἦρθα σὲ εὐρωπαϊκὸ Πανεπιστήμιο κι' ἐτσι λές ὅτι ἐξάπαντος θὰ γίνω σοφός. Δοιπόν, ἀγα-

πητέ μου, οἱ «εὐρύστερες σπουδῆς ἐν Ἑσπερίᾳ» δὲν εἶναι καὶ τόσο εὐρύ-
στερες, ὅσο συνήθως νομίζουμε. Μπο-
ρεῖς νὰ μᾶς γίνουν πολὺ σπουδαίες,
μπορεῖς καὶ νὰ μὴ μᾶς γίνουν διό-
λου. Καθένας μας θὰ γίνῃ ὅτι ὁ
ἴδιος ἀξίζει, γιατί ἡ Εὐρώπη δὲν
εἶναι Κίρκη.

Καθένας μας έδω θά ζήση υπό καλύτερες συνθήκες, πιδ άπερίσπαστος από βιοπάλη, έτσι πυν θά υποβοηθηθ' η άνακαλύψη τίς δυναμικότητες του έαυτου του. Θ' άνακαλύψης όμως μόνο ό,τι έφερες μαζί σου από την Έλλάδα. Μή λησμονάς ότι τους Δαιτυργόνες και τους Κύκλωπες δέν θά τους συναντήσης αν δέν τους κοιβαλάς μαζί σου, όπως παρυσιατικά το ελπεν ό Κοβάκης. Άς ξεχάσουμε λοιπόν όσα πιστεύουμε τότε, όταν κι' οι δύο μας πρωτοετείς στην Άθήνα κοιτάζουμε μέ έκπληξη τίς μεγαλόπρεπες μπρουνίζινες έπιγραφές έξω στις πόρτες μερικών γυμνασίων, δικηγόρων και άρχιτεκτόνων «ειδικώς σπουδασάντων έν Έσπρία».

Τὸ Πανεπιστήμιο λοιπὸν τοῦ St. Andrews εἶναι ἀπὸ τὰ τέσσαρα Πανεπιστήμια τῆς Σκωτίας τὸ μικρότερον σὲ ἀριθμὸ φοιτητῶν, καὶ τὸ ἀρχαιότερον σὲ ἡλικία. Ἰδρύθη τὸ 1411 μ.Χ. καὶ εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ τρία κλασσικὰ Πανεπιστήμια τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ποὺ ἀρχικὰ ἦσαν ἱεροσπουδαστήρια. Τὸ πρῶτον εἶναι ἡ Ὁσφόρδη, τὸ δεύτερον τὸ Κάιμπριτζ καὶ τὸ τρίτον τοῦ Σαιντ Ἀνδριους (St. Andrews). Ἔτσι γιὰ φρονιτὰς σου γιὰ τὸ St. Andrews, κοντολογίᾳ θὰ μάθῃς καὶ γιὰ τὴν Ὁσφόρδη καὶ γιὰ τὸ Κάιμπριτζ, ὅπου πᾶν καὶ ἔχῃς ἀπὸ ἓνα μῆνα.

Καί οι τρεις αυτές πολιτείες άρχικά ήταν σμηνόρια, ιερατικά πα-
νεπιστήμια. Ή πόλη έγινε άρχότερη,
με τη βαθμιαία προσκόλληση ενός
πληθυσμού που τα συμφέροντά του
είχαν σχέση με τή Πανεπιστήμιο
και τις πνευματικές, οικονομικές και
έμπορικές ανάγκες τή προσωπικού
του και τών φοιτητών του.

Ἐδῶ στὸ St. Andrews ἡ πόλη
ἔχει μόλις δέκα περιποιο χιλιάδες
κατοίκους. Τὸ Πανεπιστήμιον εἶναι
χιωσμένον πάνω σὲ βράχους, στήν
ἀντροθαλασσιὰ. Γύρω στὸ Πανεπι-
στήμιον εἶναι χιωσμένη ἡμικυκλικὰ ἡ
μικρὴ ἐμπόνημη πολιτεία. Τ' ὄνομα
της τὸ ἐπῆρε ἀπὸ λίγα ἅγια λειψά-
να τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέα ποῦ ἔνας
Ἕλληνας μοναχὸς τὸ ἔφερε ὅπου τὴν
Πατέρα τοῦ Μοριά ὡς τὸ St. An-
drews. Ἀπὸ τότε ὁ ἅγιος Ἀνδρέας
εἶναι ὁ ἐθνικὸς ἅγιος καὶ προστά-
της τῆς Σκωτίας. Ἡ σημαία της
ἔχει τὸ σχῆμα τοῦ σταυροῦ τοῦ
Ἀγίου.

Πλάϊ στο μεσαιωνικό Πανεπιστήμιο είναι ένα μικρό θρειπωμένο κάστρο και μια πελώρια γοτθική εκκλησιά, ξέριπιο κι' αὐτή. Ὁλόγυρος της είναι ἑκατοντάδες τάφοι, μὲ μεγάλες, τεράστιες ταφόσειρες πόρηνες ἢ μορμαρένιες. Σοῦ τὰ γράφω αὐτά, γιατί ἐκεῖθε γίνεται ἕνας ἀπὸ τοὺς σπανίους καὶ λιγολεπτους περιπάτους μου. Πηγαίνω κι' ἀκούω τὰ μεγάλα κύματα τῆς Βόρειας Θιλοσσας νὰ σποῦν στὴν βραχίον, καὶ κοιτᾶζω τὴν οὐρά τῆς γάρχειαι καὶ νὰ διπλώνεται φιλάρεσκα γύρω στὶς ἐπιγύμβιες πλάκες. Προσεξα πὼς ἅμα διαβάσω πληθὺς λεπτομέρειες καὶ πάω μονάχος μου ἐνὰ τέτοιον περίπατο, ἐκεῖ πλοῖσι' ἀδιάκοπα κύματα καὶ σιὺς βρυθὺς τάφους πετυχαίνω νὰ ὀλοκληρώσω καὶ συλλάβω τὸ μυστικὸ νόημα τῶν ὁσων διάβασα ἢ σκέφτηκα λίγο πρὶν μέσα τοῦ κελλί μου.

Η αρχιτεκτονική εμφάνιση του Πανεπιστημίου έχει έντονο μεσαιωνικό χαρακτήρα. Ολόγυρα είναι μια πέτρινη μάντρα που περιχλείει μέσα της την παλιά εκκλησιά, το Οικουμενείο, τα χτίρια με τις αθλοσφαιρικές, τα παρθενοστάσια, τα έργα της ζωοτροφολογίας, τα εργαστήρια, τις βιβλιοθήκες, τα μεγάλα δέντρα. Πινω από την παλιά κεντρική πύλη ύψώνεται ο σκούρος μεσαιωνικός πύργος του Πανεπιστημίου.

σὲ βεβαιούν δι' ἡ οἰκογένειά τους συντηρεῖται πολὺ καλὰ χάρις σὴν ἀξιόλογη ὑποτροφία τοῦ νεαροῦ πατέρα.

Τὸ ζήτημα τῶν πολλῶν ὑποτροφίων τους καὶ κυρίως τῆς δίκαιης κατανομῆς τους εἶναι κάτι ποὺ πολὺ τὸ ἐκτιμῶ καὶ πολὺ θὰ ἤθελα νὰ τὸ ἐφαρμόζω μόνιμα σὴν Ἑλλάδα. Οἱ πόροι καὶ σὲ μᾶς μποροῦν νὰ βρεθοῦν, ἀρκεῖ νὰ διαλέγονται μόνον οἱ ἀριστοὶ καὶ οἱ ἀξιοί, ποτε ὁμως οἱ ὅποιοι «ἡμέτεροι» ποὺ κατὰ κανόνα εἶναι καὶ ἀνάξιοι.

Σχετικὰ μὲ τὴ μισθοδοσία τοῦ ἐπιστημονικοῦ προσωπικοῦ, σοῦ ἀρκούν νομίζω τὰ ἑξῆς: «Εἷς καθηγητὴς παίρνει ἐτήσιον μισθὸ ἀπὸ χίλιες ὡς δυὸ χιλιάδες χάριτες λίρες. Ἐδῶ ὅμως ἡ χάριτη λίρα ἔχει σημαντικὴ ἀγοραστικὴ ἀξία. Ἐνας ὑψηλότης παίρνει ἐπτακόσιες περίπου. Ἐνας κοινὸς πανεπιστημιακὸς βοηθὸς παίρνει 450 περίπου, ὅσο καὶ ἕνας καθηγητὴς σὲ Γυμνάσιο τῆς Σκωτίας. Τὰ ἀντίστοιχα ἐξοδα διατροφῆς εἶναι σὴ Σκωτία τὰ ἑξῆς: «Ἀν ζῆς μέσα στὰ Κολλέγια — ὅπως συμβαίνει μὲ τὸσους νέους ὑψηλότης ἐδῶ — πληρώνεις ὡς 130 λίρες ἐτήσιως γιὰ δωμάτιο πολὺ καλὸ, τέσσερα φαγητὰ τὴν ἡμέρα, ἑτοιμία καὶ καλὰ, μὲ θέρμανση, καθαριότητα, πολλὰ ἀνάσεις. Ἔτσι καὶ ἂν εἶσαι μικρὸς πανεπιστημιακὸς βοηθὸς μὲ 450 λίρες τὸ χρόνο, τὰ δυὸ τρίτα τοῦ ὅλου μισθοῦ σοῦ περισσεύουν γιὰ περιττὰ ἐξοδα, γιὰ πολλὰ βιβλία ἐπιστημονικά, γιὰ κατ'ἐξοχίαν σὴν Τράπεζα καὶ γιὰ πολυμέρες ἐκδρομὰς, ἐπιστημονικὰς ἢ ἀναψυχῆς σὲ ἐσωτερικὸ ἢ σὲ ἐξωτερικὸ, Σκανδιναυία, Ἑλβετία, Γαλλία ἢ Μεσόγειο. Γίνονται οἱ ἐκδρομὲς αὐτές, μὲ τὴν ἴδιαν ἢ καὶ περισσότερη εὐκολία ἀπὸ ὅ,τι ἐσὺ θὰ κινήσῃς νὰ παραθερίσῃς σὴν Αἰγίνα ἢ σὲ τὸν Πόρο.

Ὅσο γιὰ τὰ συγγράμματα, αὐτὰ ἐδῶ γράφονται καὶ κυκλοφοροῦν εὐκολώτερα παρὰ σὴν Ἑλλάδα. Μπορεῖς νὰ γράψῃς ἕνα βιβλίο γενικὸ

ἐκλαϊκευτικὸ, χωρὶς νὰ βασανιστῇς ἐρευνώντας ἐπὶ χρόνια. Ἀρκεῖ νὰ γίνῃ μιὰ καλὴ, ἐπιστημονικὰ ὀρθὴ καὶ σὲ μορφὴ νέα σύνθεσις γνωστῶν ἤδη πορισμάτων. Τὰ βιβλία τυπώνονται ὁμορφα καὶ εὐκόλα, καὶ ξοδεύονται εὐκόλα γιὰ ἐπὶ ὑπάρχουν πολλὰ Πανεπιστήμια καὶ πολλὰς οἱ ἀγγλόφωνες χώρες σ'ὅλο τὸν κόσμον. Γιὰ τοῦτο ἐδῶ ὁ συγγραφέας τοῦ ἐπιστημονικοῦ βιβλίου ἀμειβεταὶ ἱκανοποιητικὰ, ἐνῶ σὴν Ἑλλάδα βγαίνει καὶ ζημιωμένος, γιὰ τὴν πληρωσὴν καὶ ἀπὸ τὴν τσέπη του γιὰ νὰ πάρῃ 10-20 ἑξῆς τῆς μελέτης ποὺ μὲ σὺτοθυτὰ νύχτες πολλὰς ἔκατσε καὶ τὴν ἔγραψε.

Ἀπὸ ὅλα ὅσα ἀκουσες, ἀγαπητέ μου Γιώργο, εὐκόλα βγαίνει τὸ συμπέρασμα ὅτι σὴν Ἀγγλία ἡ πνευματικὴ ἀξία ἀμειβεταὶ πολὺ καλὰ. Ὁ πολιτισμὸς τῆς ἔχει ἔτσι θαυμαστὴ στερεότητα. Στους πνευματικούς ἐργάτες χορηγοῦνται ὅλες οἱ ἀνάσεις καὶ οἱ προϋποθέσεις γιὰ πνευματικὴ δημιουργία, ἡ ὁποία θὰ τολμοῦσα νὰ πῶ ὅτι μποροῦσε νὰ εἶναι πρὸς δημιουργικὴ.

Τὸ μαντεύω, σχεδὸν εἶμαι σίγουρος, πῶς τῇ στιγμῇ τοῦτε σκέφτεσαι τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν οἰκονομικὴν συνθήκην ποὺ εἶναι μόνιμα ἀδίκης γιὰ τοὺς δημιουργοὺς τοῦ νεοελληνικοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ. Ὅταν τὰ βράδυα κουραστῶ δουλεύοντας, κάθομαι μονάχος σὲ κελί μου, κοιτάζω σὲ τζάκι τὴν πατρίδα μας. Σὲ τέτοιες στιγμὲς πολὺ συχνὰ μοῦ ἔρχονται σὲ νοῦ οἱ ἴδιες τοῦτες μελαγχολικὲς σκέψεις. Ὡστόσο κάθε φορὰ, πρὸς τὸ τέλος, ἔνα ἄλλο παρηγορητικὸ συμπέρασμα μοῦ ἔρχεται σὲ νοῦ, νὰ πῶς ἡ ἑλληνικὴ ἐπιστήμη εἶναι πολὺ πρὸς δημιουργικώτερη ἀπ' ὅσο τῆς τὸ ἐπιτρέπουν οἱ ἀντίστοιχες ὕλικες προϋποθέσεις τῆς. Τὴς ὥρες καίνης, πῶς νὰ σὲ εἰπῶ, αἰσθάνουμαι κάτι σὰν λύτρωση. Νοιώθω περηφάνεια καὶ βαθὺ σεβασμὸ γιὰ τοὺς ἐπιστήμονες τῆς πατρίδας μου, ποὺ

τόσο στεροῦνται καὶ τόσο μοχθοῦν καὶ παραγοῦν.

Καὶ τώρα γιὰ νὰ σὲ κάνω νὰ ξεσκάσῃς, θὰ σοῦ διηγηθῶ μιὰ μικρὴ ἱστορία, ἀπὸ τὴς πολλὰς γιὰ φαντάσματα ποὺ κυκλοφοροῦν ἐδῶ. Στὸ διπλάνο μας Κολλέγιο, τὸ Dean's Court, τὸ στοιχεῖο τοῦ σπιτιοῦ εἶναι ἕνας μαῦρος σκύλος, ποὺ ἀπὸ ἐκαιρητικὸς βγαίνει τὴς νύχτες καὶ περπατᾷ σὲ τοὺς διαδρόμους. Πάνε πολλὰ χρόνια ποὺ ἔκαμαν ἐπιδιόρθωση σὲ χτίριο καὶ τὸ πάτωμα ἔγινε μισὸ μέτρο χαμηλότερον ἀπὸ τὸ πρὶν. Ὅσοι βλέπουν τὸ στοιχεῖο, βεβαιώνουν πῶς ἀπὸ τότε ὁ μαῦρος σκύλος δὲν πατάει σὲ νέο πάτωμα ἀλλὰ περνάει μισὸ μέτρο ψηλότερον, μένοντας πιστὸς σὲ ἀρχικὸ ὕψος τοῦ παπέρου!

Τὰ ἄλλα μου νέα τὰ ξέρεις. Αὐτοφυλάκισι σὲ καλογηρικὸ κελί μου καὶ μελέτη πολὺωρη. Ἐδῶ ἡ ζωὴ τὸν πρὸς πολὺ καιρὸ εἶναι περιτριμμένη πλάι σ' ἑνα ἀναμμένο τζάκι. Ἐξῶ ὁ καιρὸς τοὺς πρὸς πολλοὺς μῆνες διώχνει ἀπὸ τὸ ὑπαιθρο τὸν ἄνθρωπο καὶ ὁ θλιμμένος οὐρανὸς μοῦ σφίγγει τὴν καρδιά. Μονότονος ὁ καιρὸς, μονότονη κάπως καὶ

ἡ ζωὴ, μονότονα καὶ τὰ βραστὰ καὶ ἀνάλατα φαγητὰ. Καθήμενος Γιώργο, πῶς νὰ σὲ εἰπῶ, λαχτάρησα τὸ ὁμορφὸ κλίμα μας, ποὺ τὸ γλυκαίνει ὁ εὐλογημένος ἥλιος. Ὑστερα θυμοῦμαι καὶ κάτι πράγματα ποὺ αὐτοῦ ποτε δὲν τοὺς ἔδωσα σημασία, νὰ π.χ. τὰ νόστιμα ἑλληνικὰ ψάρια, τὰ φρέσκα καὶ τόσων λογίων φρούτα μας, καί τὴ χρυσὴ ρετσίνα, ἀκόμη τὰ τηγανητὰ καὶ τὴς τόσες νοστιμιὰδες τους. Εἶναι καὶ αὐτὰ ὅλα Ἑλλάδα, μαζί μὲ τὴ διάφανη ἀτμόσφαιρα ποὺ σοῦ ζυγώνει τὰ μακρυνὰ τὰ γρασμένα βουνὰ μας.

Καὶ τώρα ἀεινε, γιὰ σου!

Μὲ πολλὴ φιλία
ΚΩΣΤΑΣ

Υ. Γ. Ὁ ἀναγνώστης μου δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ πολυσκεφτῇ πότε πραγματικὰ γράφτηκε τοῦτο τὸ γράμμα, καὶ ἀκόμη ἂν γράφτηκε σὲ St. Andrews ἢ μήπως καὶ σὲ τὴν Ἀθήνα τώρα τελευταία. Αὐτὸ ποὺ ἔχει σημασία εἶναι ὅτι πρόκειται γιὰ ἕνα γράμμα ποὺ παρόμοιό του θὰ ἔγραφε ὁποιοσδήποτε Ἕλληνας, ἀρκεῖ νὰ βρισκόταν γιὰ δυὸ χρόνια ἐκεῖ, σὲ St. Andrews.

Κ. Α. Π. ΡΩΜΑΙΟΣ

ΕΝΑΣ ΓΑΛΛΟΣ ποὺ ἔζησε τρεῖς εβδομάδες σὲ τὴν Ἀγγλία εἶπε ὅτι θὰ γράφῃ ἕνα βιβλίο γιὰ τὴ χώρα αὐτή. Ὑστερα ἀπὸ τρεῖς μῆνες νόμιζε πῶς ἦταν σχεδὸν ἑτοιμὸς νὰ τὸ ἀρχίσῃ καὶ ὕστερα ἀπὸ τρία χρόνια ἔβγαλε τὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν ἔβλεπε τίποτα γι' αὐτὸ τὸ θέμα.

HERBERT SPENCER, σὲ «Study of Sociology»

Οἱ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΙ σοφοὶ καὶ οἱ μεγαλύτερες μεγαλοφυΐες ἔχουν πάντα κέφι. ἔχουμε γραπτὰ καὶ σοβαρὰ μαρτυρίες ποὺ μᾶς λένε ὅτι ὁ Σαίξπηρ καὶ ὁ Σωκράτης ἦταν πολὺ εὐθυμοὶ σὲ συντροφιά.

T. L. PEACOCK, σὲ «Nightmare Abbey»

*Ἀπὸ τὸ βιβλίο

τοῦ Viscount Samuel: «A Book of Quotations» (ἔκδ. The Cresset Press, Λονδίνο)

πνεύμα, που παραμένει πάντα ένας από τους λεπτότερους κριτικούς της εποχής του :

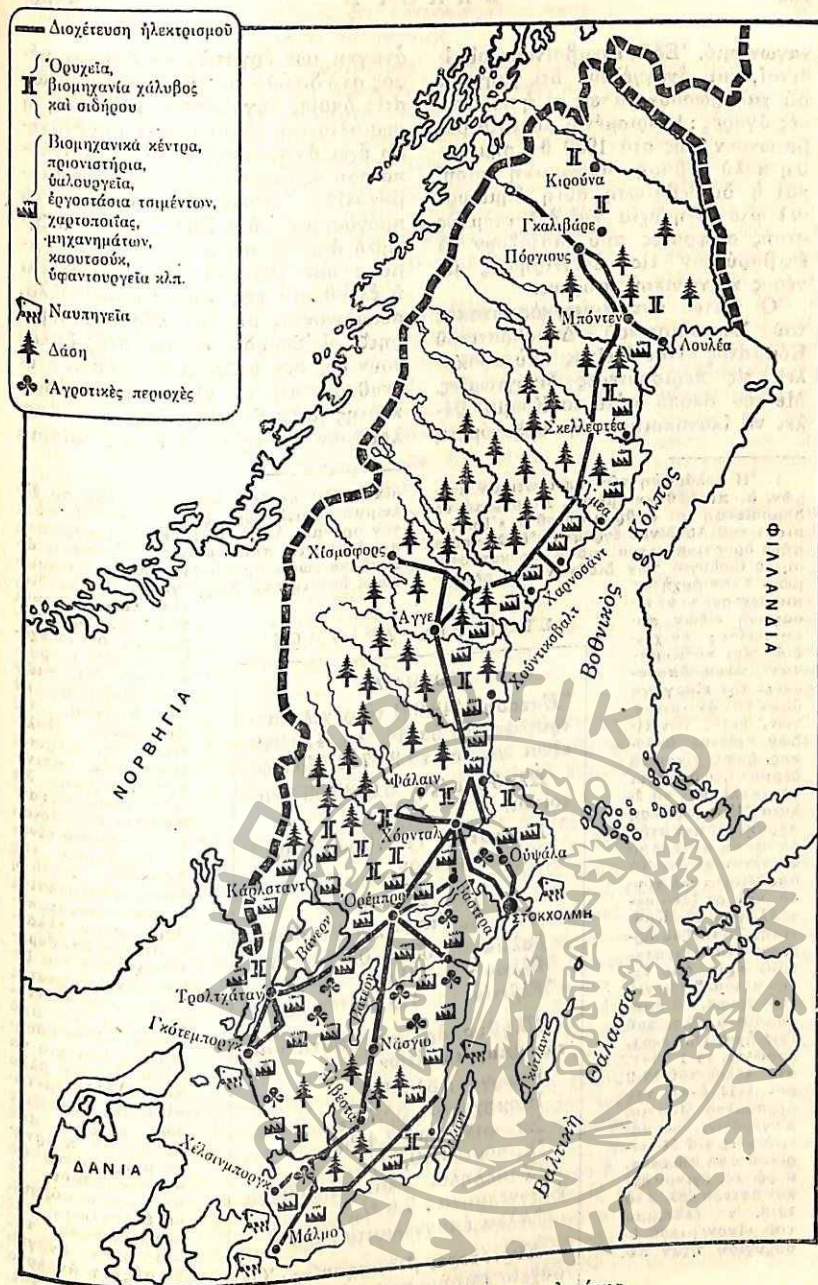
« Άλλοτε, γράφει, πριν από 40 ή 50 χρόνια οι νέοι ήταν φλογεροί. Στις πολιτικές εκδηλώσεις φορούσαν με θράσος τα έμβληματα του κόμματος στο όποιο άνηκαν, χωρίς να περιμένουν απ' αυτό κανένα όφελος. Σήμερα, η δουλειά αυτή πληρώνεται. Σ' αυτό ίσως να βρίσκεται η ουσιαστική διαφορά ανάμεσα σ' εκείνους και στους σημερινούς. Η παρατήρηση όμως αυτή δεν θά έπρεπε να θεωρηθεί σαν έπίκριση των σημερινών νέων: δεν είχαν την εύκαιρία, όπως οι παλιές γενιές μας, ν' άνηκουν σε κείνη τη μεγάλη εποχή όπου είχαν άρχισει ν' ακούγονται υπόκοφα οι απαιτήσεις των λαϊκών κινημάτων. Σήμερα, η νεολαία δεν ξέρει πια να δείχνεται επαναστατική. Σήμερα, οι νέοι παίρνουν παράδειγμα από τους γενναίους και θετικούς υπαλλήλους των εργατικών ομάδων και των λαϊκών οργανώσεων. Παρατηρούν πώς προοδεύουν — ή πώς δεν το κατορθώνουν — και πώς τοποθετούνται πολιτικά. Μ' αυτό δεν θέλω να πω πώς θά έπρεπε να είναι άρριβίστες. Όχι, μόνο θέλω να πω τί θά μπορούσαν να είναι. Σκεφθήτε πώς δεν υπάρχουν πια στασιαστές, δεν υπάρχουν θορυβοποιοί στο εργατικό κίνημα... Οι νέοι ξέρουν πού θά τους οδηγήσει αυτό, αν αφήσουν τον έαυτό τους να παρασυρθεί. Σήμερα, οι νέοι είναι ρεαλιστές, είναι πρακτικοί, ξέρουν πώς υπάρχουν δρόμοι στους οποίους μπορεί να παραπλανηθούν. Δυστυχώς, έχασαν κάθε ενδιαφέρον για τον κόσμο των ιδεών, για τις ιδεολογικές συζητήσεις και για την ελεύθερη κριτική ».

Από τη στιγμή που άναγγέλθηκε η ειρήνη, το σοσιαλιστικοδημοκρατικό κόμμα προσάρμοσε τις επιδιώξεις και την πολιτική του προς τη νέα κατάσταση που είχε δημιουργη-

γήσει ή επανάληψη των διεθνών συν-αλλαγών. Σ' αυτή τη χώρα που είναι ειδική στην ούδετερότητα, οι πόλεμοί μας προκαλούν άναταραχές, που ή εξέλιξή τους δεν είναι μυστήριο για κανέναν: ανέλπιστα κέρδη, ύστερα κόρος, κρίσις, ανεργία. Έτσι άμέσως μετά τον Ίούλιο του 1944, οι σοσιαλιστές - δημοκράτες δημοσίευσαν το μεταπολεμικό τους πρόγραμμα, μιά μεγάλη μελέτη στην οποία έδεσποζε ή φροντίδα της γενικής άπασχολήσεως.

Σήμερα θέλουν να ενισχύσουν τη βιομηχανική παραγωγή και να της επιβάλουν κρατικό έλεγχο. Γι' αυτό, το Κράτος, βοηθά με ειδικές πιστώσεις τους εξαγωγείς οι οποίοι πάλι πρέπει να έρθουν σε συναλλαγές με χώρες που φτώχυναν με τον πόλεμο· χρηματοδοτεί την οικοδόμηση νέων ακινήτων και παροτρύνει τους δήμους να κάνουν το ίδιο· βοηθά οικονομικά τις βιομηχανίες καταναλωσίμων ειδών, τη γεωργία, τη δασονομία και την άλιεα. Προβλέπει να ξαναρχίσουν, με τα πρώτα δείγματα ανεργίας, μεγάλα έργα τα οποία προβλέπουν οι δημοτικοί προϋπολογισμοί ή ο κρατικός. Για το πρόγραμμα αυτό συμφωνούν και όλα τα άλλα πολιτικά κόμματα.

Ο δεύτερος άντικειμενικός σκοπός του κυβερνητικού σχεδίου είναι γενικά ή βελτίωση του βιωτικού επίπεδου. Και ή πρόταση αυτή — τουλάχιστον από την ήθική της πλευρά — έγινε ευνοϊκά δεκτή από όλη τη χώρα. Για να μπορεί όμως να δώσει στις ομάδες των άδικονμένων εργατών — στους γεωργούς, στους δασονόμους, τους ψαράδες, του μικροεργάτες — μισθούς άνάλογους με κείνους που παίρνουν άλλες κατηγορίες πιδ τυχερές, πρέπει να εξασφαλίσει μιά σταθερή αύξηση της παραγωγής· αυτό σημαίνει, όπως και στην άμερικανικού τύπου οικονομία, ότι πρέπει να αύξησει χωρίς άναβολή τις δυνατότητες πωλήσεως των προϊόντων της στις άγορές του έξωτερικού και να άνθέξει στο συ-

• Η Σουηδία, ή χώρα του «άσπου - εργάτη».

ναγωνισμοί. Έδω, έπεμβαίνουν οι ελδικοί, και άναγγέλουν ότι γοήγορα θά χαλσώσουν κάπως ό ήτρωτωτικές άγορές: ' ώρισμένοι μάλιστα βεβαιώνουν πώς στα 1950 θά σημειωθή πολύ σοβαρή οικονομική κρίση, και ή διαβίβαση αυτή δημιουργεί μιá άνησυχία και ένδοιασμούς στους σώφρονες που διστάζουν νά έπιβαρύνουν τις έπιχειρήσεις με νέους κοινωνικούς φόρους.

Ο τρίτος άντικειμενικός σκοπός του Σοσιαλιστικού Δημοκρατικού Κόμματος είναι εκείνος που προκαλεί τις περισσότερες διχογνωμίες. Με τον σκοπό αυτό το Κόμμα θέλει νά ικανοποιήση την αύξανόμενη

ανάγκη των εργατών νά πάρουν μέρος στη διεύθυνση των έπιχειρήσεων στις όποιες εργάζονται. Γι' αυτό, ή σοσιαλιστική - δημοκρατική κυβέρνηση έχει άντιμετωπίσει την κρατικοποίηση ώρισμένων κλάδων της βιομηχανίας. Όπως είναι φυσικό το πρόγραμμα αυτό έχει ζωηρά συζητηθή από τα μη σοσιαλιστικά κόμματα που βλέπουν πώς άπειλείται ή έλευθερία της Ιδιοκτησίας, αλλά, συμφωνώντας με τον λόγδο Μπέβεργη, οι Σουηδοί σοσιαλιστές δηλώνουν ότι δέν υπάρχει ουσιαστική έλευθερία στο νά είναι κανείς Ιδιοκτήτης μιáς βιομηχανίας, και άκολουθούν το σχέδιο τους με κάποια

1. Η χαλάρωση των ήπειρωτικών άγορών, διπιστώθηκε άμέσως. Λίγο μετά τη δημοσίευση του άρθρου αυτού ο «Εκονομίστ» του Λονδίνου έγραφε: «Η Σουηδία πήρε δραστηκά μετρα για ν' άποκαταστήση το ισοζύγιο των διεθνών της πληρωμών. Στην άρχή ά

ρίπου 800 έκατομ. κορώνες, αλλά το έλλειμμα σε δολάρια ξεπέρασε πολύ αυτό τον αριθμό. Αυτή ή έλλειψη Ισοροπίας στο Ισοζύγιο πληρωμών της Σουηδίας ώξυνθηκε χωρίς άμφισβόλια από τα γενναία δώρα δάνεια στη Νορβηγία, τη Φιλανδία, την Πολωνία και την Ολλανδία. Δάνα τα όποια έχάλασαν την Ισοροπία των πληρωμών της Σουηδίας με τον Καναδά, τις

ΣΤΟΙΧΕΙΑ-ΑΡΙΘΜΟΙ

ΣΟΥΗΔΙΑ

Έκταση: 449.091 τετρ. χιλόμετρα από τα όποια τα 410.349 είναι γή και τα 38.742 λίμνες.

Πληθυσμός: 6.673.956 κάτοικοι.

Πυκνότης: 14 άνθρωποι σε 1 τετρ. χιλιομετρον.

Έκταση (τετρ. χιλ.)	Πυκν.
Γαλλία 551.010	76
Βέλγιο 81.000	271
Ελβετία 41.000	103

Πληθυσμός και κατανομή των επαγγελμάτων:

Γεωργία: 31,9 %
Βιομηχανία: 35,7 %
Συ. κοινωνία: 7,4 %
Εμπόριο: 10,8 %
Υπαλληλοι και έλεύθερα επαγγέλματα: 7,6 %
Άλλα επαγγέλματα: 3,5 %

Κυριότερες βιομηχανίες: Ορυχεία (σιδήρου, ψευδαργύρου), ξυλεία, εργοστάσια κατασκευής σιρίτων, χάρτου, βιομηχανία

έξωδιμων, ύφαντουργεία, προϊόντα ύαλουργίας.

Κυριότερες εξαγωγές: Ξυλεία, πολτός ξύλων, χαρτί, μηχανήματα, σίδηρος, χαλκός και χυτός σίδηρος, σίρτα, βούτυρο και χιρινό κρέας.

Κυριότερες εισαγωγές: Καφέ, καπνά, κάρβ. υννο, αυτοκίνητα, όρυκτά έλαια, ύφασματα, βάμβαξ, έριον, νήματα, δέρματα, χαλκός.

Κρατικοποιημένες έπιχειρήσεις: Ταχυδρομεία, τηλεφωνικά και τηλεγραφοί, σιδηροδρομοί, ύδροηλεκτρικές και διώρυγες, ύδροηλεκτρικές έγκαταστάσεις, Κρατική Τράπεζα.

Δύναμη των Κομμάτων στο Κοινοβούλιο. Άποτελεσμα των τελευταίων έκλογών:

Εντολές Κέρδη Ζημίες		
Συντηρ. δεξιά	180	62
Άγροτικοί	244	36
Φιλελεύθεροι	226	71
Σοσιαλ. δημ.	664	69
Κομμουνιστάι	92	55

σκληρότητα, σύμφωνα με μιá πειθαρχία έντελώς δική τους και έντελώς διαφορετική από τη Γαλλική. Αυτό άκριβώς είχε διαπιστώσει ο κ. Άρν Λούντμπεργκ, άντιπρόσωπος στην τελευταία διεθνή σοσιαλιστική συνδιάσκεψη: «Στη Σουηδία, έχουμε πεισθή, πώς δέν θά μπορούμε ποτέ νά επιτύχωμε τη δικαιοσύνη χωρίς δραστηκά μέτρα. Έκείνο που μάς άπασχολεί είναι νά έχωμε μιá άνθηρη βιομηχανία που νά έπιτρέψη στον Σουηδό εργάτη νά ζή μέσα στην άφθονία. Το κριτήριό μας λοιπόν είναι ή μεγαλύτερη δυνατή παραγωγή. Πολύ λίγο μάς ενδιαφέρει αν ένα εργοστάσιο βρίσκεται στα χέρια ενός κεφαλαιοκράτη, όταν διευθύνεται έτσι ώστε ό εργάτης του νά έχουν τους καλύτερους μισθούς, τα καλύτερα σπίτια, και ουσιαστική κοινωνική άσφάλιση σε περίπτωση άρρώστειας ή γήρατος. Αν αντίθετα, μιá Ιδιωτική βιομηχανία δέν έχει ικανοποιητική παραγωγή, θά κρατικοποιηθή».

Πραγματικά, τεχνικές έπιτροπές έξετάζουν κάθε είδη περίπτωση. Στις έπιχειρήσεις που δέν θά διευθύνονται καλά ή που τα μηχανήματα τους δέν θά είναι άρκετά συγχρονισμένα ώστε νά μπορούν νά εξαφαλίσουν συστηματική και θετική παραγωγή, θά έπιβληθή συνεργασία με το κράτος. Πολλές φορές μάλιστα, θά προτιμήσουν νά τις ένισχύσουν (ή νά τις έξαφανίσουν) δημιουργών

τας στον τομέα τους συναγωνισμό με ένα άλλο αντίπαλο έργοστάσιο που θά χρηματοδοτηται από το Κράτος. «Αν μιá Ιδιωτική έπιχείρηση έχη μονοπώλιο ή άνηξη σε μιá έωση έπιχειρήσεων με κοινά συμφέροντα, τότε δέν γίνεται συζήτηση ότι ή έωση αυτή θά κρατικοποιηθή έντελώς.

Τα διαβήματα που έγιναν για την κρατικοποίηση των Ιδιωτικών εταιρειών έγιναν με άργυρο ρυθμό και με σύνεση. Σε περίπτωση που θ'

άπορριφθούν συστηματικά οι προτάσεις της άγοράς τους, το κράτος μπορεί νά χρησιμοποίησθ βία.

Οι Σουηδοί, για νά αισθανθούν άπόλυτα έλεύθεροι, δέν έχουν όπωσ έμεις τόση άνάγκη νά διαφοροποιηθούν και νά ύψώσουν άνάμεσα σ' αυτούς και στην κοινωνική όμβολικά, θά μπορούσαμε νά πάρουμε για παράδειγμα τα σουηδικά στίτια των βορείων έπαρχιών, που έκτείνονται σε έκατοντάδες έκατοντάδων χιλιάμετρα, χτισμένα μέσα σε κήματα ή δάση χωρίς νά ύπάρχη ό παραμικρότερος τοίχος, το παραμικρότερο παραθυρόφυλλο, ό παραμικρότερος φράκτης για νά σημειώση ως που έκτείνεται ή κάθε Ιδιοκτησία.

Η έλευθερία μέσα στη Σουηδία δέν βρίσκεται στο φρούριο του άτόμου. Το Σοσιαλιστικό-δημοκρατικό Κόμμα δήλωσε με δογματικό τρόπο

ότι κάθε πολίτης θα μπορούσε να βρει την ευτυχία, μέσα στην οικονομική ευημερία του τόπου διανυγμένης ή δυνατότητα μιας ίσης κατανομής του πλούτου· και αυτό είναι άρκετό σήμερα για ν' ασχοληθεί καθένας να βελτιώσει την δική του θέση αναθέτοντας όλα τα άλλα δικαιώματά του σε άλλους αρμόδιους πολίτες, χωρίς μ' αυτό να έχη το αίσθημα ότι θυσιάζει τα δικαιώματά του· έχει ως ελεύθερος άνθρωπος. Αφήνει τα οικονομικά στους οικονομολόγους, και την πολιτική στους πολιτικούς που ψήφισε.

Η σταθερότητα των αντιπροσώπων της κυβερνήσεως είναι χωρίς άλλο ένας από τους συντελεστές της σουηδικής ευημερίας. Αν μελετήσει κανείς τη σύνθεση των διαφόρων σουηδικών υπουργείων, θα παρατηρήσει ότι μέσα στα τελευταία δεκαπέντε χρόνια, δεν έχουν αλλάξει οι υπουργοί των οικονομικών και των κοινωνικών έργων. Ο πρόεδρος του Υπουργικού Συμβουλίου κ. Π. Α. Χάνσον είναι πρωθυπουργός από το 1936 και όλη αυτή η πολύχρονη ηγεσία δεν διακόπηκε παρά με το θάνατό του το φθινόπωρο του 1946.

Επίσης χάρι στη σταθερότητα των αντιπροσώπων της κυβερνήσεως ή συνδικαλιστική κίνηση πήρε στη Σουηδία τόσο μεγάλη έκταση. Αισθάνεται κανείς τον πειρασμό στο τέλος να πη ότι όλα αυτά συμβαίνουν γιατί οι Σουηδοί είναι μεγαλόσωμοι, ξανθοί άνδρες του βορά, φλεγματικοί και όνειροπόλοι, γιατί τους αρέσει να υπακούουν, γιατί προτιμούν τις ειδικεύσεις παρά τις γενικεύσεις. Αυτό όμως θα ήταν ένα πολύ γρήγορο συμπέρασμα, γιατί η ιδιοσυγκρασία μιας φυλής δεν αρκεί για να καθορίσει τη μοίρα της.

Στην πραγματικότητα, αυτοί οι ίδιοι οι Σουηδοί δεν έδειξαν μέσα στο πέρασμα των αιώνων, μία τελείως διαφορετική συμπεριφορά; Κατακτητές και άποικιστές επί 250 χρόνια, ίδρυσαν στον 11ο αιώνα, έμπορικά γραφεία ως την Ελλάδα, την

Μαύρη Θάλασσα, και την Κασπία, τον Βόλγα, τη Νορμανδία, την Αγγλία... Ύστερα μπήκανε σε μία περίοδο άτελειώτων έμφυλων πολέμων και οι άρχηγοί τους διαδέχονταν ο ένας τον άλλον.

Αργότερα, με τον Κάρολο ΙΒ' έγιναν άνηλεεις πολεμιστές. Σε λιγότερο από ένα χρόνο κατατροπώσανε τη Δανία, έκαναν τη Βαρσοβία να συνθηκολογήσει, θέλησαν να μεταβάλουν όλη την πολιτική τάξη της Ευρώπης, και ή περιπέτεια αυτή καταλήγει γρήγορα σε μία όξεία οικονομική κρίση.

Με τον Γουσταύο Γ' η Σουηδία διακρίθηκε παντού με τη διανοητική και καλλιτεχνική της ανάπτυξη, αλλά λίγο αργότερα ή χώρα κατάρρευσε μέσα στην καταστροφή ενός άθλιου πολέμου και αναγκάστηκε ακόμη να καλέσει στον θρόνο της ένα ξένο βασιλιά. Ο περσισμένος αϊώνας ήταν αusterος και φτωχός τόσο που κάποιος έγραψε: «Μία μοναδική μοίρα, που δεν είναι χωρίς μεγαλείο, έχει φυλαχθεί ειδικά για τους Σουηδούς από όλους τους άλλους Ευρωπαίους: ή μοίρα της φτώχειας».

Ίσως να βρίσκεται εδώ ή εξήγηση που ζητώ· πριν να βρουν το μυστικό που μετασχηματίζει σε ηλεκτρική δύναμη τον άφθονο πλούτο που έχει ή χώρα τους σε λίμνες, ποταμούς, φυσικές ύδατοπτώσεις, και που πολλαπλασιάζει στο εκατονταπλάσιο τα όφελή της ουδετερότητάς τους, οι Σουηδοί ήταν φτωχοί άνθρωποι συγκεντρωμένοι σε άγροτικές κοινότητες όμοιες πολύ με τα «μύρ» της τσουρκικής Ρωσίας. Αυτοί οι φτωχοί άνθρωποι, κληρονόμοι «κοινοτικών» παραδόσεων έχουν δημιουργήσει τη σημερινή γενιά που, με συνθήκες ζωής πολύ πιο ευνοϊκές και με την ελευθερία, έμαθε να φυλάει την έννοια της πειθαρχίας, να σέβεται τις αποφάσεις που παίρνουν οι αντιπρόσωποί της και να ένώνεται μπροστά στη δυστυχία. Οι δοκιμασίες μιας δύσκολης ζωής χωρίζουν την πιο μεγάλη άκμή.

Ένας νεωτερισμός στη Ραδιοφωνία

Με την εγκαίνιση της νέας σειράς εκπομπών που λέγεται «Τρίτο Πρόγραμμα» (Third Programme) τον Σεπτέμβριο του 1946, το Βρετανικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας (B.B.C.) ανέλαβε την τομηνόταση επέκταση που έγινε ποτέ σε Ραδιοφωνικό Σταθμό. Για την ώρα οι εκπομπές αυτές (που γίνονται το βράδυ στα 514,6 μ. και 203,5 μ.) ακούγονται στην Ευρώπη μόνο με εξαιρετικά ευνοϊκές καιρικές συνθήκες. Για να ικανοποιηθεί ή επιθυμία των ακροατών του έξωτερικού, πολλές απ' αυτές τις εκπομπές αναμεταδίδονται στις Ευρωπαϊκές Εκπομπές του B.B.C. Τα προγράμματα του B.B.C. για τη Μεγ. Βρετανία ήταν πρώτα «Εκπομπές για το Έσωτερικό» (Home Service) με συναυλίες, θεατρικά έργα, ποικίλη μουσική και συζητήσεις, όλα κανονισμένα για να ταιριάζουν στα γούστα του μέσου ακροατή· μεταδίδονταν ακόμη ειδήσεις, αθλητικά νέα, πολιτικές και άλλες όμιλίες και σχολικά μαθήματα. Αργότερα ήθελε να προστεθεί το «Έλαφρό Πρόγραμμα» (Light Programme) που άρχισε με τις εκπομπές για τις Ένοπλες Δυνάμεις στο διάστημα του πολέμου. Ήταν κυρίως εθνη και ευχάριστη μουσική, σκέτες και όμιλίες πάνω σε απλά θέματα: Με τον τρόπο αυτό ήταν δύσκολο να βρεθεί ώρα για να μεταδίδονται απαγγελίες, μουσική δωματίου, όλόκληρα θεατρικά έργα και όπερες ή σοβαρότερες όμιλίες, εκτός από αργά τη νύχτα. Από καιρό, ωστόσο, χρειαζόταν ένα τρίτο πρόγραμμα για τους σοβαρότερους ακροατές. Το B.B.C. τόλμισε να πραγματοποιήσει αυτή την ανάγκη γιατί, όχι μόνο από τεχνική άποψη ήταν δύσκολο να βρεθεί κατάλληλο μήκος κύματος, αλλά και γιατί φοβόταν πως μια τέτοια ενέργεια θα χώριζε το κοινό σε δυο στρατόπεδα, σε «διανομένους» και σε «άπλοκούς».

ΠΩΣ ΕΓΙΝΕ ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Του
HAROLD NICOLSON

Το Συμβούλιο των Διευθυντών δίνει τις γενικές κατευθύνσεις και ο Γενικός Διευθυντής που παίρνει τα άναλόγα μέτρα για την πραγματοποίηση των κατευθύνσεων αυτών, μπορούν να αντικρύσουν τις κοινές και άτομικές τους ευθύνες από δύο σκοπιές. Μπορούν να θεωρήσουν τον Βρετανικό Ραδιοφωνικό Σταθμό ένα είδος λέσχης όπου ο ακροατής πληρώνει τη συμμετοχή του σαν ένα είδος ετήσιος συνδρομής και έχει την άπαιτηση να του προσφέρει την υπηρεσία που αυτός θέλει. Αντίθετα πάλι, μπορούν να τον θεωρήσουν ένα εθνικό ίδρυμα που, επειδή ή λειτουργία του έχει μονοπωλιακό χαρακτήρα, είναι υποχρεωμένο να αυξήσει τις γενικές γνώσεις των ακροατών του και να λεπτύνει το γούστο τους. Ο Βρετανικός Ραδιοφωνικός Σταθμός επειδή είναι ένα μονοπώλιο είναι, πολύ φυσικά, εκτεθειμένος σε διαρκή κριτική και το προσωπικό—επειδή άποτελείται από ανθρώπους—δίνει αναπόφευκτα και πολύ σωστά, ευαισθησία απέναντι σ' αυτή την κριτική. Προσπαθούν με κάθε τρόπο

νά την άποφύγουν. Τό αίσθημα τής ευθύνης είναι άρκετά δυνατό ώστε να τους έμποδίζει να δίνουν στο κοινό μόνο ό,τι του άρέσει. Ή τόλμη τους όμως δέν είναι και τόση ώστε να δίνουν στο κοινό και ό,τι δέν θά του άρέσει.

Πολλές φορές έκανα ενδιαφέρουσες συζητήσεις με τον Σέρ Ουίλλιαμ Χάλεϋ, τον καινούριο Γενικό Διευθυντή, για τό περίπλοκο πρόβλημα άν πρέπη ή Ύπηρεσία να δίνη στο κοινό αυτό που θέλει εκείνη ή αυτό που ζητάει τό κοινό, χωρίς όμως και να καταλήξουμε σε συμπέρασμα. Είμαι ευχαριστημένος που μπορώ να πώ ότι ούτε για μία στιγμή δέν παραδεχτήκαμε την άπαισιόδοξη θεωρία πως οι άκροατές μπορεί να χωριστούν σε έρίφια και σε πρόβατα, πως οι «Έκπομπές Έσωτερικού» θά έπρεπε να τρέφουν τα πρόβατα και να προσφέρουν δύσκολα προγράμματα και πως τό «Έλαφρό Πρόγραμμα» θά έπρεπε να τρέφει μόνο τα έρίφια με πρόχειρα πράγματα. Πάντα βλέπαμε πως ή όρθή κατεύθυνση ήταν να θεωρούμε πως τα έρίφια και τα πρόβατα είχαν τις δυνατότητες να εξισοθυνθούν και ότι έπρεπε να ανακατώνουμε την τροφή των προβάτων με τα χόρτα που προωρίζονταν για τα έρίφια. Πιστεύω άπόλυτα πως αυτή ήταν ή όρθή αντίληψη. Όσίοσο πάντα είχαμε προστά μας αυτό τό άλυτο ένόχλητικό θέμα που μάς έκανε να βλέπουμε τα πράγματα από δύο σκοπιές.

Ή μέση όδός έρχόταν να συγχίση και να ταράξη τα προγράμματα. Κάθε φορά που έπρόκειτο να παρουσιάσουμε δυσκολώτερες έκπομπές είμασταν άναγκασμένοι να υποχωρήσουμε σε έναν αντιπαθητικό συμβιβασμό. Καταλάβαμε ότι θέλοντας, με την καλύτερη πρόθεση, να εκλαϊκεύουμε την τέχνη, προσβάλαμε την ίδια της την αξιοπρέπεια καταστρέφοντας τις ούσιωδέστερες αξίες της, χωρίς να φθάνουμε τό επίπεδο τής τελειότητας που πρέπει βέβαια να βάζει για σκοπό του ένα τόσο μεγάλο ίδρυμα.

Μ' αυτόν τον τρόπο περίπου ό Σέρ Ουίλλιαμ Χάλεϋ σκέφθηκε για πρώτη φορά τό Τρίτο Πρόγραμμα. Πρότεινε να προσπαθήσουμε, για λίγες ώρες κάθε μέρα, να δίνουμε ένα τουλάχιστον πρόγραμμα με ένότητα και ειδικό περιεχόμενο. Ή ιδέα αυτή βέβαια προκάλεσε πολλές αντίρρήσεις. Θά ήμασταν δικαιολογημένοι να ξεδεύουμε τις συνδρομές τής «λέσχης» για κάτι που τα μέλη της δέν θά μπορούσαν—τα περισσότερα τουλάχιστον—να άπολαύσουν; Μήπως ένα τέτοιο πείραμα θά είχε κακή επίδραση στις «Έκπομπές Έσωτερικού» και θά έτεινε να δημιουργήση μία διάκριση ανάμεσα στο δύσκολο και τό εύκολο; Ή αν τό Τρίτο Πρόγραμμα στηριζόταν σε τόσο φιλόδοξα έλατήρια δέν κινδύνευε να είναι συχνά άνιαρό;

— Ναι, άπάντησε ό Σέρ Ουίλλιαμ και τα μάτια του έβγαζαν σπίθες άς είναι συχνά άνιαρό. «Άς γίνουν άς». Άς έχουμε και άκαταστασία στις ώρες. Άς θυμίζη πάντα πως είναι ένα πείραμα, σχεδόν μία περιπέτεια, και όχι μία κανονική έκπομπή. Άς προκαλέση αντίρρησης άς μ'ήν ζητήση να καλύτε την αντίδραση. Άς δώση την ευκαιρία στο καλύτερο έχουν σκεφθή, έχουν γράψη ή έχουν συνθέσει οι άνθρωποι σ' όλον τον κόσμο. Άς δείξη πως δέν φοβόμαστε να φανερώσουμε τον πολιτισμό μας ούτε να δώσουμε την ευκαιρία στο κοινό να γνωρίση τον πολιτισμό των άλλων. Άς αποτελέση μία αρχή και άς γίνη ένα παράδειγμα που όχι μόνο θά βοηθήση στην άνύψωση του επιπέδου των δικών μας έκπομπών, αλλά θά επιδράση ίσως και στις έκπομπές άλλων χωρών. Άς γίνη κάτι που δέν τό έχει ποτέ δοκιμάσει καμιά άλλη χώρα. Άς δείξη πως τό Βρετανικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας δέν είναι καμιά δειλή γεροντοκορία, μά έχει νοή και θέληση.

Κι έτσι όλοι στρώθηκαν στη δουλειά και τό πείραμα άρχισε.

Ξέρουμε, βέβαια, πως με την άπροσδόκητη ένίσχυσή του, ό Λετονικός Ραδιοφωνικός Σταθμός, σε μήκος κύματος 514,6 μ., παρεμβαίνει συχνά και τα 50% του πληθυσμού δέν μπορούν να άκούσουν τό Τρίτο Πρόγραμμα. Αυτό ήταν μία άναπόφευκτη και θλιβερή κακοτυχία. Καθυστερεί την τέλεια πραγματοποίηση του σχεδίου ένα εμπόδιο όμως είναι μία ένόχληση, όχι και καταστροφή.

Ή ύποδοχή του Τρίτου Προγράμματος από τό κοινό ήταν όσο δέν περιμένουμε ένθαρρυντική. Πιο καλόδεχτη ίσως άπ' όλα είναι ή γενική πεποίθηση πως τό Τρίτο Πρόγραμμα έχει μεγάλες δυνατότητες να εξελιχθή.

«Τό Τρίτο Πρόγραμμα» γράφει ό συγγραφέας κ. Έντουαρτ Σάκβιλ Ούέστ, «μπορεί να γίνη ή μεγαλύτερη μορφωτική και έκπολιτιστική δύναμη που γνώρισε ή Άγγλία από τότε που εκλαϊκεύτηκε τό θέατρο στον 16ο αιώνα». Ή διαπίστωση αυτή είναι άραγε υπερβολικά αισιόδοξη; Δέν νομίζω.

Τα πλεονεκτήματα του Τρίτου Προγράμματος φάνηκαν γρήγορα. Ό σκοπός του είναι ώρισμένος, σταθερός και αύτοτελής. Δέν έχει τίποτα τό διαφορούμενο. Άντί να επικιάση τις άλλες έκπομπές προκάλεσε την άμικλα. Έπέτυχε και κάτι άλλο· όχι μόνο αύξησε τη σοβαρότητα και συνεπώς και την αύτοεκτίμηση του Βρετανικού Ίδρύματος Ραδιοφωνίας, αλλά έκανε τους Ιθύνοντες να πιστέψουν ότι μπορούσαν να γίνουν περισσότερα πράγματα.

Βοήθησε να εφαρμοσθή λίγο μεγαλύτερη έλαστικότητα σε ζητήματα χρόνου και χώρου. Έξαφάνισε την παλιά λανθασμένη γνώμη τής ύπηρεσίας πως ή επανάληψη καλών κομματιών είναι κάπως κακό σύστημα στις έκπομπές.

...Εγώ δέν έχω και πολύ μουσικό αίσθημα. Για μένα ή μουσική είναι ένας άγνωστος κόσμος. Μπορώ να

διαβάσω πολύ πιο γρήγορα παρά να άκούω. Γι' αυτό θά άφήσω άλλους να έκτιμήσουν την αξία των μουσικών και θεατρικών έκπομπών. Μου άρέσουν όμως οι όμιλίες, μου άρέσει ή ποίηση. Για μένα είναι ένα πνευματικό γεγονός τό ν' άκούσω τον ίδιο τον Έλντάρ ν' άπαγγέλλη τα ποιήματά του, γιατί τέτοιες άπαγγελίες βοηθούν τον άκροατή να καταλάβη πράγματα που δέν θά τα καταλάβαινε ούτε με τό προσεκτικό διάβασμα. Άγαπή πολύ ό,τι μάς συνδέει με τό παρελθόν, και χωρίς τό Τρίτο Πρόγραμμα, πως θά άκουγα την κ. Σνέλ να μιλά για τις άναμνήσεις της από την πολιορκία του Παρισιού του 1870; Ή τελευταία έντύπωση που δίνει τό Τρίτο Πρόγραμμα είναι ότι έχει μεγάλες δυνατότητες να εξελιχθή και να γίνη πιο περιεκτικό και πιο πλατύ. Να γίνη μία καινοτομία που στο τέλος θά κάνη τις ραδιοφωνικές έκπομπές κάτι περισσότερο από μία επίσημη, κάτι περισσότερο από μία άπλη ύπηρεσία, να τις κάνη μία τέχνη.

ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΩΝ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΩΝ ΕΚΠΟΜΠΩΝ

(Άρθρο του ειδικού

άνταποκριτή των «Times», Λονδίνο)

Σ τις νέες έκπομπές δύο κίνδυνοι ύπηρχαν ή τό άκροατήριο να ήταν πολύ περιορισμένο ή τό πρόγραμμα να γινόταν ένα είδος άκαδημίας όλων των τεχνών. Όσίοσο στους έξη πρώτους μήνες τό πρόγραμμα συνδύασε τη σοβαρότητα με την ποιηλία και, σε ώρισμένες ώρες,

πάνω από 2 εκατ. άνθρωποι το παρακολουθούσαν. Δύο εκατομμύρια είναι ένα τεράστιο ακροατήριο που κερδήθηκε μόνο με την επίμονη αδιαφορία για το γούστο και τις γνώμες της μάζας.

Οι κυνικοί χωρίς άμβροσία ύποτιμωσαν τη σημασία της μειονότητας αυτής που παρακολουθεί με ευχαρίστηση το Τρίτο Πρόγραμμα. Κάπου 400.000 άνθρωποι άκουσαν τον ποιητή Πιέρ Εμμανουέλ να απαγγέλλει τα ποιήματά του. Και ακόμη περισσότεροι ακροατές άκουσαν με βαθειά ευχαρίστηση μουσική του Μπάχ και του Μπαχτόν, έργα του Σαίξπηρ και του Ζάν Κοκτώ, ποιήματα του Τσώσερ και του Πόλ Βαλερύ, καθώς και διαλέξεις διακεκριμένων ειδικών για την Ελληνική τραγωδία, τη Ρωμαϊκή Βρετανία ή για τον φιλόσοφο Κίρκεγκααρντ.

Το μεγαλύτερο μέρος του Τρίτου Προγράμματος είναι αφιερωμένο στη μετάδοση σοβαρής μουσικής και ιδίως έργων που έκτελούνται σπάνια ή σε σειρές έργων όπως είναι π.χ. τα 48 Πρελούδια και οι Φούγκες του Μπάχ, τα κουαρτέτα για έγχορδα του Χαΐνδν ή τα 60 τραγούδια του Σούμπερτ. Έτσι είναι σά να περνά μπροστά στα μάτια των ακροατών μια ιστορία της μουσικής με πλούσια παραδείγματα. Μία φορά την εβδομάδα μεταδίδονται όπερες και γίνεται κάθε προσπάθεια για την τέλεια έκτελέσή τους. Για τον λόγο αυτό καλούνται πολλές φορές ξένοι σολιστ και ορχήστρες*. Στη

μουσική, όπως και σε πολλά άλλα, σκοπός του Προγράμματος είναι να ανοίξει και πάλι τις πύλες της ήπειρωτικής Ευρώπης στην Αγγλία καθώς και τις πύλες της Αγγλίας στην ήπειρωτική Ευρώπη.

Μετά τη μουσική, η ποίηση είναι που μεταδίδεται από το ραδιόφωνο πιο εύκολα και με τα καλύτερα αποτελέσματα. Η ιστορία καθώς και η φιλολογία γίνεται γνωστή με όμιλίες και με την ανάγνωση πολλών αποσπασμάτων από πρωτότυπα και αυθεντικά έργα. Ακόμη συζητείται πώς θα γίνονται καλύτερα οι επισημονικές εκπομπές καθώς και οι εκπομπές οι σχετικές με τις εικαστικές τέχνες.

Οι κριτικοί δεν θέλησαν να επανέσουν πολύ τις καινούριες εκπομπές και τις υποψίαστηκαν ότι θα ενδιαφέρουν και θα τραβήξουν μόνο εκείνους που έχουν αφιερωθεί στη μόρφωση. «Είτε περνάμε μια κρίση είτε όχι, το Τρίτο Πρόγραμμα ακολουθεί το σκοπό του», έγραψε ο Γ. Δ. Ούιλλιαμς στον «Παρατηρητή», αφήνοντας να ξεσπάσει ο θυμός του για κάτι που έβλεπε σαν συνεχή αδιαφορία απέναντι στα τρέχοντα πολιτικά και οικονομικά ζητήματα. «Ο κριτικός όμως του «Νιού Σταίητςμαν» πιστεύει πως τέτοιου είδους συζητήσεις πρέπει να γίνονται στις

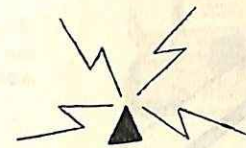
Κονσέρβατορ και η Εθνική Ορχήστρα των Παρισίων, η Τσεχική Φιλαρμονική Ορχήστρα, το κουαρτέτο Λαϊβενγκουτ των Παρισίων που έπαιξε όλα τα κουαρτέτα του Μπετόβεν μέσα σε μια εβδομάδα και η ομάδα «Musica Antiqua» του «Αμστερνταμ». Επίσης έπαιξαν στις εκπομπές του Τρίτου Προγράμματος και αγγλικές ορχήστρες με ξένους διευθυντές και ειδικά με τον Έρνεστ Άνσερμ, τον Τσάρλς Μούντ, τον Ένρικε Τζόρντα, τον Βίκτορ ντε Σαμπάτα, την κυρία Νάντια Μπουλανζέ, τον Ραφαέλ Κουμπελικ και τον Χίντεμπερτ (σε μια σειρά συναυλιών ειδικά αφιερωμένων στα έργα του).

Ο κ. Άντρο Ζίντ, ο δρ. Κάρλ Μπάρτ, ο δρ. Σ. Γκ. Γιούνγκ και ο κ. Μπερνάρ Μπαρουζ είναι μεταξύ εκείνων που τους δόθηκε η ευκαιρία να μιλήσουν περισσότερο ώρα από το ραδιόφωνο, πράγμα που δεν θα μπορούσαν να κάνουν στο Πρόγραμμα Έσσοτερικ.

«Εκπομπές Έσσοτερικ». Οι περισσότεροι κριτικοί απολαμβάνουν προσωπικά την ώρα ποικιλίας των εκπομπών του Τρίτου Προγράμματος—κάτι που επιβεβαιώνει τον ένθουσιασμό τόσο των κύκλων ακροατών—και πιστεύουν πως ύπόσχεται να εκπληρώσει το υψηλό έργο του όπως το καθώρισε το κύριο άρθρο της έφημερίδας «Ήβινγκ Νιούς».

«Αν το Βρετανικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας χρησιμοποιήσει σωστά μία τέτοια ευκαιρία, θα μπορούσε—πιο αποτελεσματικά από κάθε άλλον παράγοντα—να ρίξει τα μεγάλα έμ-

πόδια ανάμεσα στους «διανοούμενους» και τους «άπλοϊκούς». Θα μπορούσε να δείξει πως τις βασικές αξίες της πολιτισμένης ζωής μπορούν να τις κατανοήσουν και να τις χαρούν όλοι. Η εφεύρεση αυτή των «δολιγών εκλεκτών» στάθηκε ως τώρα το στήριγμα του σοβιετισμού. Το Τρίτο Πρόγραμμα είναι ένα δυνατό όργανο για την εξαφάνιση του διανοητικού σοβιετισμού. Αν οι εκπομπές αυτές εξακολουθήσουν όπως αρχισαν, εκατομμύρια άνθρωποι θα γνωρίσουν τις ανώτερες αξίες της τέχνης και θα πιστέψουν σ' αυτές.»

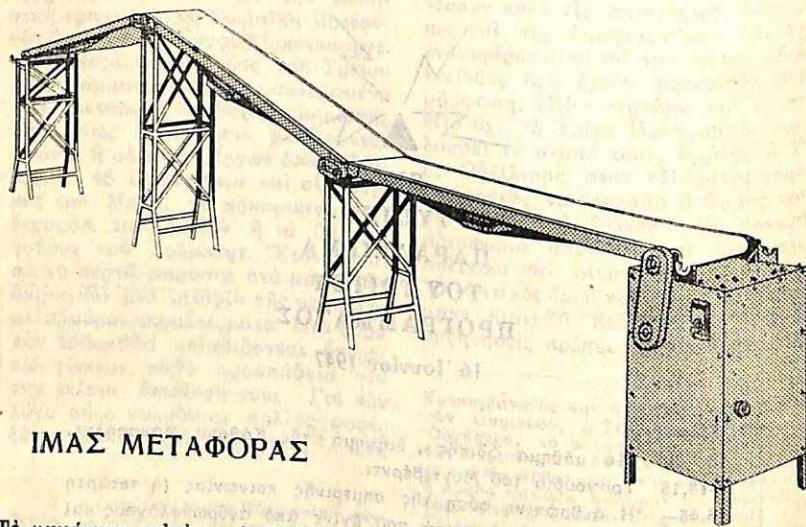
ΕΝΑ
ΤΥΠΙΚΟ
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ
ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
16 Ιουνίου 1947

Ωρα	Περιγραφή
18	«Το μάθημα ωδικής», διήγημα της Κάθριν Μάνσφελντ.
18,15	Τραγούδια του Μοντεβέρντι.
18,45	Η ανθρώπινη φύση της σημερινής κοινωνίας (ή τετάρτη ομιλία από μια σειρά που έγινε από ανθρωπολόγους και κοινωνιολόγους).
19,05	Το Τρίο της Τριέστης παίζει μουσική Σούμπν και Γκεντίνι.
19,55	«Στο σπίτι του Έθριπιδ», (φανταστικός διάλογος, άρ. 11).
21	Συναυλία ορχήστρας με έργα Μπερλιόζ και Σπόρ.
22,30	Τι συμβαίνει στις βιβλιοθήκες; (διάλογος μεταξύ μελών του Σωματείου Βιβλιοθηκάρων).

* Στις εκπομπές έργων Ευρωπαίων συνθετών μεταξύ των άλλων αναφέρουμε «Νταλμπόρ» και «Το Μυστικό» του Σμέτανα, που η άγνοια της μουσικής σε πλήρες έχει γίνει στην Ελλάδα. «Η Άπαγγα» από το Σερβί, που έχει γίνει στο «Αμβούργο» («Κοζί φάν τούττε» («Έτσι και την καινούρια όπερα «Le Renard de Danton», του φόν Άιντε, που μεταδίδεται από το Σάλτσμπουργκ. «Αthalie», του Ρακίνα, παιγμένη από το θέατρο Νοέλ Βανσάντ, του Παρισιού. Μεταξύ των ξένων που συνεργάστηκαν στα στούντιο του Τρίτου Προγράμματος είναι: η Ορχήστρα του

Οί μηχανές τελειοποιούνται

Ένα από τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν όλα τα εργοστάσια του κόσμου είναι η συστηματοποίηση της μεταφοράς των εμπορευμάτων από τη στιγμή που φθάνουν ως ακατέργαστες ύλες, όλο το διάστημα που χρειάζεται η κατασκευή και η επιθεώρησή τους, ως τη στιγμή που είναι πια έτοιμα για το εμπόριο. Η μηχανοποίηση βοήθησε ούσιαιστικά για να επιτύχουμε μια σταθερή παραγωγή, που συμφέρει γιατί έτσι κερδίζουμε χρήμα, χρόνο και εργάτες. Στις παρακάτω εικόνες φαίνονται μερικά δείγματα των νέων τύπων μηχανημάτων που συντελούν στην επιτάχυνση της παραγωγής ώρισμένων εμπορευμάτων που είναι απαραίτητα για τους λαούς της Ευρώπης.

ΙΜΑΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ

Το μηχανήμα αυτό — το Κόλλις Μοταβέγιον — αποτελείται από χωριστά τμήματα, που μπορούμε να τα ενώσουμε και να τους δώσουμε το μήκος που θέλουμε. Τα κομμάτια αυτά έχουν το καθένα έναν άτελειωτο Ιμάντα, μηχανήμα τάσεως Ιμάντος και διορθωτή Έλξεως Ιμάντος, συναρμολογούνται πάνω σε ορθοστάτες και συνδέονται μηχανικά μεταξύ τους και με το κιβώ-

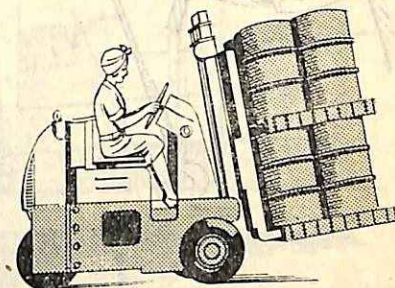
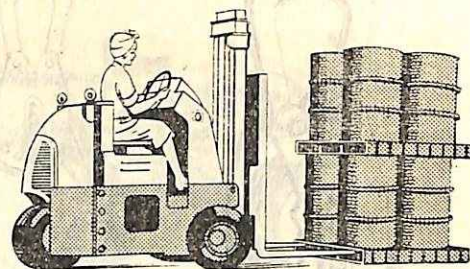
τιο Έλξεως με ειδικούς συνδετήρες. Τα τμήματα αυτά κάμπτονται για να φορτώνονται αυτοκίνητα, για να συσσωρεύονται αντικείμενα και να μεταφέρονται σε επίπεδα διαφορετικού ύψους.

Ένας Ιμάς που έχει μήκος 30 μέτρων καταναλώνει 8 μονάδες ηλεκτρισμού αν βρίσκεται επί 8 ώρες σε έντατική και αδιάκοπη λειτουργία.

ΜΗΧΑΝΗΜΑ

ΦΟΡΤΩΣΕΩΣ

Μια κοπέλλα μόνη της μπορεί να κάνει την εργασία μιας ομάδας εργατών, μεταφέροντας και στοιβάζοντας κάθε είδους προϊόντα και υλικά.

α'

Εδώ φαίνεται το μηχανήμα όταν πλησιάζει τα βαρέλια που είναι επάνω σε μια ξύλινη βάση.

β'

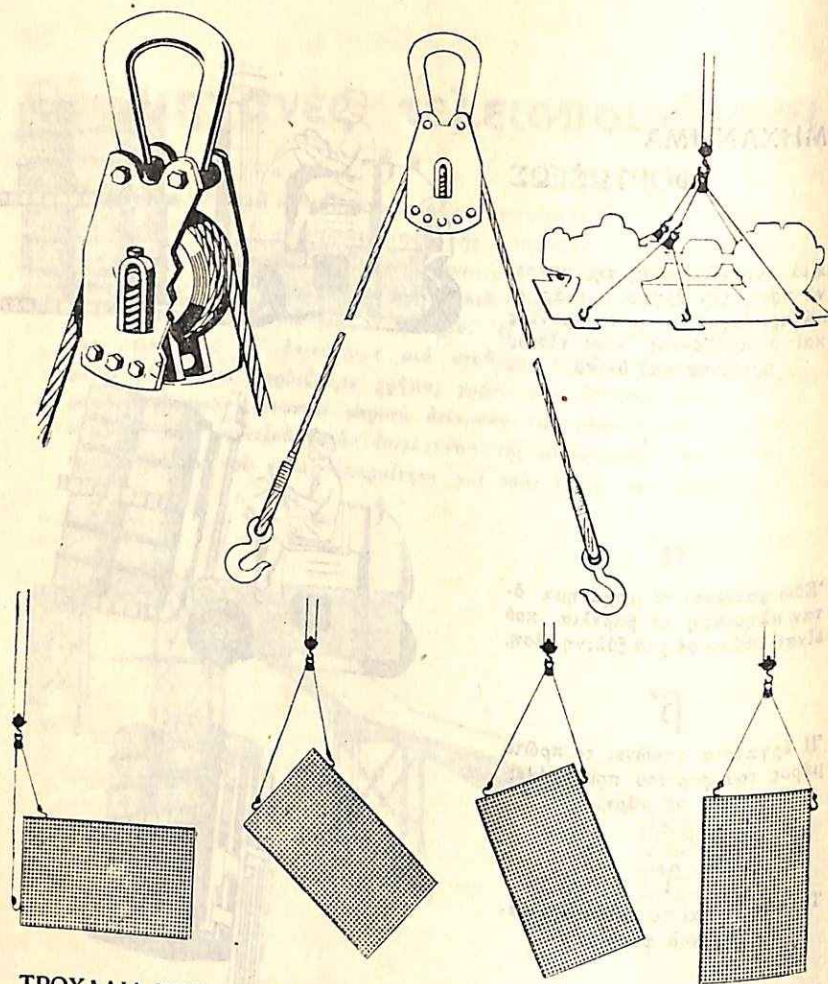
Η εργάτρια σηκώνει το πρώτο μέρος του φορτίου που πρόκειται να πάρη.

γ'

Τοποθετεί και το τελευταίο μέρος του φορτίου.

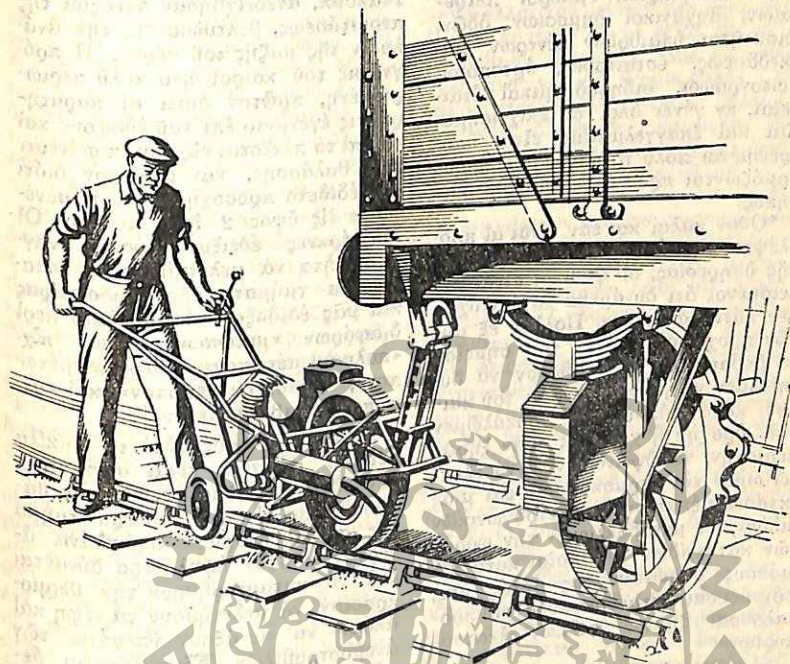
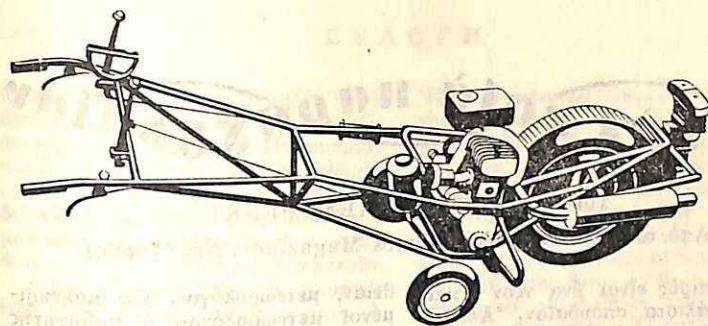
Το μηχανήμα αυτό που βλέπετε στη φωτογραφία — το Κόβεντρυ Κλάιμαξ — έχει διπλά λάστιχα με αεροθαλάμους, ηλεκτρική μίζα και τετρακύλινδρη βενζινοκίνητη μηχανή. Οι δίσκοι επάνω στους οποίους τοποθετείται το φορτίο είναι από πεπισμένο άσφαλι ή ξύλο και έχουν 9 διαφορετικά μεγέθη.

ΤΡΟΧΑΛΙΑ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΓΙΑ ΑΝΥΨΩΣΗ ΒΑΡΟΥΣ

Η τροχαλία αυτή προορίζεται για φορτία που έχουν διάφορο μέγεθος, σχήμα και βάρος. Είναι πολύ χρήσιμη κυρίως για περιορισμένο χώρο. Σηκώνει το φορτίο από οποια γωνία θέλουμε. Το συρμάτινο σκοινί έχει από ένα άγκιστρο στο κάθε του άκρο. Έτσι σχηματίζονται δύο σκέλη που κονταίνουν ή μακραίνουν αυτόματα, ανάλογα με το σχήμα ή το βάρος του φορτίου που πρόκειται να σηκώσουν. Το σύστημα ισορροπίας της τροχαλίας αποτε-

λείται από μια ισχυρή θήκη, που χρησιμεύει ως τύμπανο για το συρμάτινο σκοινί, που τυλίγεται 2 φορές γύρω της. Όταν αρχίσει να σηκώνεται το φορτίο, το βάρος και η πίεσή του μεταδίδεται στη θήκη και γίνεται άμεσως ή αντιστάθμιση του βάρους. Η πίεση σταματά όταν τοποθετηθεί το φορτίο. Την τροχαλία αυτή μπορούμε να τη χρησιμοποιήσουμε για να μεταφέρουμε φορτία, όπως βλέπουμε στο διάγραμμα, από οριζόντια σε κάθετη θέση.

ΜΗΧΑΝΗΜΑ ΓΙΑ ΑΝΥΨΩΣΗ ΒΑΓΟΝΙΩΝ

Το μηχανήμα αυτό (Λοκοπομπή) εφευρέθηκε στο Βέλγιο. Χρησιμοποιείται για να σπρώχνει και να χωρίζει τα βαγόνια στα εργοστάσια που τα κατασκευάζουν. Προχωρεί 2-4 μέτρα την ώρα και καταναλώνει μισό ή ένα τέταρτο

γαλλόνι βενζίνης μέσα σε μία ώρα. Ο χειρισμός του είναι εύκολος και είναι πολύ ισχυρό. Σε επίπεδο έδαφος μπορεί να σηκώνει 150 200 τόννους βαρύ φορτίο σε κλίση $1/100$, 100 τόννους σε κλίση $1/200$, 50 τόννους σε κλίση $1/50$.

Καιρός κατὰ παραγγεῖαν

Τοῦ WALDEMAR KÄMPFFERT

(Ἀπὸ τὸ «The New York Times Magazine», Νέα Ὑόρκη)

Ο καιρός εἶναι ἓνα νέον — καὶ μάλιστα σπουδαῖον. Ἀλιεῖς, ἠλεκτρικαὶ ἑταιρεῖαι, γεωργοί, ἀποθηκάριοι, ἔμποροι πετρελαίων, μηχανικοὶ δημοσίων ὁδῶν, ἰδιοκτητὴν ὑπαίθριων κέντρων διασκέδασως, ἐστιατοριοὶ, ἀρτοποιοί, φωτογράφοι, σιδηροδρομικαὶ ἑταιρεῖαι, ἐν γένει ὅλοι οἱ ἐπιχειρηματῆται καὶ ἐπαγγελματῆται, εἶναι ὑποχρεωμένοι πολὺ ἢ ὀλίγον νὰ προσαρμόζωνται πρὸς τὰς καιρικὰς συνθήκας.

Ὅσον καλαὶ καὶ ἐὰν εἶναι αἱ προβλέψεις τῆς ἐπισήμου μετεωρολογικῆς ὑπηρεσίας, οἱ φυσικοὶ εἶναι πεπεισμένοι ὅτι δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν κατὰ καλύτερον. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν προχωροῦν μέχρι τοῦ σημείου νὰ βεβαιώσουν ὅτι πιθανὸν νὰ δυνηθῶμεν νὰ γίνωμεν κύριοι τοῦ καιροῦ κατὰ τόπου, νὰ προκαλῶμεν δὴλ. βροχὴν ἢ χιόνι εἰς μίαν ξηρὰν περιοχὴν, νὰ ὑψώσωμεν ἢ νὰ ἐλαττώσωμεν τὴν θερμοκρασίαν ἐπὶ μιᾷ ἐκτάσεως ἑκατοντάδων τετραγωνικῶν μιλίων, νὰ μεταβάλλωμεν τὴν φορὰν τῶν καταιγίδων αἱ ὁποῖαι κατὰ περιόδους σαφῶς περνοῦν τὰς ἀκτὰς μας, φονεύουσιν, καταστρέφουσιν καὶ προκαλοῦσιν ζημίας πολλῶν ἑκατομμυρίων.

Δύο παγκόσμιοι πόλεμοι ἐνεθάρρυναν τὰς μετεωρολογικὰς ἐρεῦνας καὶ ἐνίσχυσαν τὴν αἰσιοδοξίαν τῶν ἐρευνητῶν. Ἐνας παγκόσμιος πόλεμος διακόπτει ἀναποφέντως κάθε διεθνὲς σύστημα παρατηρήσεως ἢ προβλέψεως τοῦ καιροῦ. Ὅπως ἀνεκάλυψαν οἱ Νορβηγοὶ τὸ 1941, τὰ συμφέροντα τῆς ἀλιείας καὶ τῆς ναυτιλίας τῶν ἐξηγερτῶν ἀπὸ ἑνὸς, μὴ δυνάμενον νὰ τοὺς παράσχω βοή-

θειαν, μετεωρολόγον. Δύο διακεκριμένοι μετεωρολόγοι, ὁ καθηγητὴς Βίλχελμ Μπγιέρκνες καὶ ὁ υἱὸς του Γιάκομπ, ἀνεδείχθησαν ἀντάξιοι τῆς περιστάσεως, βελτιώσαντες τὴν ἀνάλυσιν τῆς μάξης τοῦ ἀέρος. Ἡ πρόγνωσις τοῦ καιροῦ ἦτο πολὺ περιωρισμένη, πρῶτον διότι αἱ παρατηρήσεις ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, καὶ δεῦτερον διότι δὲν ἐδίδετο προσοχὴ εἰς τὸ τί συνέβαινε εἰς ὕψος 2 ἢ 3 μιλίων. Οἱ Μπγιέρκνες ἔδειξαν πόσον ἀναγκαῖον ἦτο νὰ μελετηθοῦν τὰ κατὰ κόρυφα τμήματα τῆς ἀτμοσφαίρας καὶ μὰς ἐδίδεξαν νὰ ὁμιλῶμεν περὶ διαφορῶν «μετώπων», ὅπως π.χ. «πολικὸν μέτωπον», «θερμὸν μέτωπον», «στάσιμον μέτωπον», καὶ «μέτωπον μεταβαλλόμενον».

Τὰ σχετικὰ πρὸς αὐτὰ τὰ ποικίλα μέτωπα στοιχεῖα εἶναι συγκεντρωμένα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἰς τὸ κατώτερον τμήμα τῆς στρατοσφαίρας. Ἀεροπλάνα ἀνέρχονται ὅσον ὑψηλότερα δύνανται διὰ νὰ καταμετρήσουν τὴν θερμοκρασίαν, νὰ μελετήσουν τὰ νέφη καὶ ἀκόμη νὰ πετάξουν ὑπεράνω τῶν ἀνεμοστροβίλων. Ἐξαπολύονται ἀερόστατα πηδαλιονχοῦμενα καὶ παρακολουθοῦνται ἀπὸ τοῦ ἐδάφους διὰ θεοδολίχων ἕως ὅτου δὲν εἶναι πλέον ὁρατὰ — ὅλα δὲ αὐτὰ γίνονται διὰ νὰ γνωρίσωμεν ποῖαν ταχύτητα ἔχει ὁ ἀνεμος καὶ ποῖαν κατεύθυνσιν ἀκολουθεῖ. Ἀερόστατα ραδιοβολίδες ἀνέρχονται εἰς ὕψος 50.000 ποδῶν καὶ πλεον καὶ τῇ βοήθειᾳ αὐτομάτων μεταβιβαστῶν ἀποστέλλουν εἰς τὸ ἔδαφος κρυπτογραφικὰ μηνύματα, ὅπως π.χ. «Ἡ θερμοκρασία ἐδῶ

ἐπάνω εἶναι 40° ὑπὸ τὸ μηδέν καὶ ἡ ἀνάλογος ὑγρασία 20%». Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου τὸ ραντάρ ἔχει συμπληρώσει αὐτὰς τὰς πληροφορίες· διότι δι' αὐτοῦ μπορεῖ νὰ ἐπισημανθῇ μία μακρυνὴ κεραυνοθύελλα, ἓνα νέφος, ἀκόμη δὲ καὶ πτηνὰ τὰ ὁποῖα πετοῦν.

Σκοπὸς ὧν αὐτῶν τῶν πειραμάτων εἶναι νὰ σχηματίσωμε μίαν εἰκόνα τῆς ἀτμοσφαίρας ὡς συνόλου. Διὰ τὸν μετεωρολόγον τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς σημασίαν εἶχον τὰ «μεγαλύτερα καὶ τὰ μικρότερα ὕψη», ἐνῶ διὰ τὸν Βίλχελμ καὶ Γιάκομπ Μπγιέρκνες, σημασίαν εἶχαν μόνον αἱ ἐνδείξεις περὶ τοῦ τί συνέβαινε εἰς τὰς τιτανικὰς μάζας τοῦ ἀέρος αἱ ὁποῖαι ἐφόρμων παραλλήλως μὲν ἀλλὰ πρὸς ἀντιθέτους κατευθύνσεις.

Ἐκ τῶν δύο τιτανικῶν μαζῶν, αἱ ὁποῖαι ἔχουν βάθος πολλῶν μιλίων, ἡ μία εἶναι συνήθως ἡ «τροπικὴ ἢ θερμὴ μάζα», ἡ δὲ ἄλλη ἡ «πολικὴ ἢ ψυχρὰ». Ἡ πολικὴ μάζα εἶναι βαρεῖα καὶ ξηρὰ, ἐνῶ ἡ τροπικὴ εἶναι ἐλαφρὰ καὶ ὑγρὰ. Ἡ ταχύτης καὶ ἡ θερμοκρασία τῶν εἰναι διάφοροι. Ἐνεκα αὐτῶν καὶ ἄλλων πολλῶν διαφορῶν δὲν δύναται νὰ πνέουν ἐπὶ πολὺ ἡρέμως ἡ μία παρὰ τὴν ἄλλην.

Ἡ στρωτικτικὴ λέξις «μέτωπον» υἱοθετήθη διότι ἐπακολουθεῖ πραγματικῶς μία μάχη. Ὁ ψυχρὸς, πολικὸς ἀήρ, ἐνσφηνοῦται κάτωθεν τῆς θερμῆς τροπικῆς μάζης, ἡ ὁποία πάλιν ἐπικαθεται ἐπὶ τοῦ ψυχροῦ πολικοῦ ἀέρος, ὅπως ὁ ἀφρὸς ἐπὶ τῆς ἀκτῆς. Ὁ θερμὸς ἀήρ ψύχεται καθὼς κτῆς. Ὁ θερμὸς ἀήρ ψύχεται καὶ ἀνέρχεται, ψυχόμενος δὲ ὑπερυγροποιεῖται, οὕτως ὥστε ἀτμὸς ὕδατος προηγουμένως ἀθάνατος, πίπτει ὑπὸ μορφήν βροχίης ἢ χιόνος. Χαμηλὴ πίεσις σημαίνει ἀκριβῶς χαμηλὴν πυκνότητα. Δημιουργεῖται λοιπὸν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ ὀνομάζωμεν «ρεῦμα» εἰς ἓνα δωμάτιο, δηλαδὴ ἀήρ· διότι ὁ ἀήρ εισορᾷ ἀπὸ μιᾶς θεσσεως ὅπου ἡ πίεσις εἶναι ὑψηλὴ, εἰς μίαν θέσιν ὅπου ἡ πίεσις εἶναι χαμηλὴ, καὶ ὅσον μεγαλυτέρα εἶναι ἡ ἀντίθεσις ὅσον ἰσχυρότερος εἶναι καὶ ὁ ἀήρ.

Ἡ φαινομενικῶς ἀφρων αὐτὴ ἰδέα τῆς «κατασκευῆς τοῦ καιροῦ», εἶναι σήμερα ἀξιοσέβαστος ἔνεκα τῶν νέων γνώσεων τὰς ὁποίας κατέκτησεν ὁ φυσικομαθηματικὸς. Ἄλλοτε ἐνόμιζαν ὅτι ἡ χιών ἦτο ἀπλῶς μία παγωμένη σταγὼν ὕδατος κρυσταλλικὴν μορφήν καὶ ὅτι αἱ νιφάδες ἐσχηματίζοντο ὅταν ἡ θερμοκρασία καθήγγοτο εἰς βαθμὸν ψύξεως (32 βαθμοὺς Φαρενάιτ). Ὁ συλλογισμὸς αὐτὸς ἀπεδείχθη ἐσφαλμένος. Οἱ κρυσταλλοὶ τοῦ πάγου δὲν σχηματίζονται πάντοτε εἰς τὰ νέφη εἰς τοὺς 32 βαθμοὺς Φαρενάιτ. Διὰ νὰ γίνῃ αὐτόματος ψύξις ἡ θερμοκρασία πρέπει νὰ εἶναι τοῦλάχιστον 31 βαθμοὶ Φαρενάιτ. Αἱ ρανίδες παγώνουν εἰς 32 βαθμοὺς Φαρενάιτ μόνον ὅταν ὑπάρχουν πυρῆνες. Ἐν ἄλλοις λόγοις τὸ ὕδωρ πρέπει νὰ περιβάλλῃ κάποιον πυρῆνα προκειμένου νὰ σχηματισθῇ, εἰς θερμοκρασίαν ψύξεως, ἓνας κρυσταλλὸς πάγου.

Μὲ τὰ δεδομένα αὐτὰ ὡς βάσιν, ὁ Φίνσεντ Τζ. Σάιφερ τῶν «Γενικῶν Ἡλεκτρικῶν Ἐργαστηρίων», ἤρχισε μίαν σειρὰν ἐρευνῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ δόκτορος Ἐρβινγκ Λάνγκμυρ, εἰς τὸν ὁποῖον ἔχεν ἀπονεμηθῇ τὸ βραβεῖον Νόμπελ. Κατ' ἀρχὰς ὁ Σάιφερ ἐπειραματίσθη εἰς τὸ ἐργαστήριόν του μὲ ἓνα κοινὸν ψυγεῖον — δηλ. μικρὸν θάλαμον ψυχόμενον δι' ἠλεκτρισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκλείει καλῶς.

Ὅταν ὁ Σάιφερ ἐμείωσε τὴν θερμοκρασίαν εἰς 5 βαθμοὺς Φαρενάιτ καὶ ἐφύσησεν εἰς τὸν θάλαμον, εἶδε νὰ σχηματίζεται νέφος ἐξ ὑπερυγμένων ρανιδῶν. Εἰσηγαγεν ἐντὸς τοῦ θαλάμου αὐτοῦ μικρὸν τεμάχιον ξηροῦ πάγου ἢ στερεοῦ διοξειδίου τοῦ ἀνθρακός το ὁποῖον ἔχει θερμοκρασίαν τὸ ὀλιγώτερον 79 βαθ. Φαρενάιτ. Τὸ νέφος ἐκαθάρισε. Τὴν θέσιν του κατέλαβε νέφος ἐκ μικροσκοπικῶν χιονονιφάδων, αἱ ὁποῖαι ἐλαμπον ὅπως οἱ κόκκοι τῆς σκόνης εἰς μίαν ἀντιὰ φωτός.

Ἀφοῦ κατῳρθῶς νὰ προκαλῇ πτώσιν χιόνος εἰς ἓνα ψυγεῖον ἐξ ἐνός

νέφους εξ υπερψυγμένων ρανίδων, ο Σαίφερ απέφασκε να επαναλάβει το πείραμα εις τὸ ὑπαιθρον.

Μίαν ψυχρὰν πρωτὴν τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1946, ἀπεγειώθη δι' ἀεροπλάνου ἐκ τοῦ ἀερολιμένος τοῦ Σενέκταντν καὶ ἐπλεν εἰς τὸν πιλότον τὸν νὰ πετάξῃ πρὸς τὸ Ὄρος Γκρέυλοκ τῆς Μασσαχουσέτης εἰς ἀπόστασιν 50 μιλίων, ὅπου ὑπῆρχε νέφος ὑποσχόμενον πολλὰ διὰ τὸ πείραμά του. Ὄταν εἰσῆλθον ἐντὸς τοῦ νέφους ὁ Σαίφερ ἐσκόρπισε 4 ὀκάδ. κόκκων ξηροῦ πάγου—πράγμα τὸ ὁποῖον ἀπεκάλεσε «σποράν».

Καθὼς ὁ δόκτωρ «Ερβινγκ Λάνγκμιουρ παρηκολούθει τὸ πείραμα ἐκ τοῦ ἐδάφους καὶ ἐλάμβανε ἐκ τοῦ ἀεροπλάνου μηνύματα, εἶδε νὰ ἐκχέωνται χεῖμαρροι χιόνος ἐκ τοῦ κάτω μέρους τοῦ νέφους καὶ στήλαι πυκνῶν νεφρῶν νὰ ὑψοῦνται ἐκ τῆς κορυφῆς του. Ὁ Σαίφερ μετὰ τὴν «σποράν» ἐπέταξε κάτωθεν τοῦ νέφους καὶ εἶδε ἕνα λαμπρὸν φωτισθέν φανον πέραξ τοῦ ἡλίου—ἀκριβῶς ὁμοιον μὲ ἐκείνον τὸν ὁποῖον βλέπομεν πολλάκις πέραξ τῆς σελήνης, ὁμοιον ἄρα μὲ ἐκείνον τὸν ὁποῖον σχηματίζουν οἱ κρύσταλλοι.

Τὸν παρελθόντα Ἰανουάριον ὁ Λάνγκμιουρ, ὁ Σαίφερ καὶ ὁ συνεργάτης των δρ. Μπέρναρντ Βούνεγκουντ, παρουσιάσθησαν εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν Ἑταιρείαν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν διὰ νὰ ἐξηγήσουν ὅτι ὄχι μόνον ξηρὸς πάγος ἀλλὰ καὶ 12 περίπου ἄλλαι ὕλοι, ἐὰν χρησιμοποιηθοῦν ὡς πυρῆνες, δύνανται νὰ προκαλέσουν χιόνια ἐξ ἐνὸς νέφους.

Τὰ καταλλόττερα στοιχεῖα φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ ἰωδικὸν ἀργύριον καὶ τὸ δημήτριον.

Ἐξ ὧλων αὐτῶν εἶναι φανερόν ὅτι ὁ Σαίφερ, ὁ Βούνεγκουντ καὶ ὁ Λάνγκμιουρ, ἀκολουθοῦν τὸν πατροπαράδοτον τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι. Ἀρκοῦνται δηλαδὴ εἰς τὸ νὰ χρησιμοποιῶν γνωστὰς ἀρχὰς τῆς φυσικῆς διὰ νὰ προκαλέσουν κατὰ τόπους μικρὰς μεταβολὰς τοῦ καιροῦ. Ὁ δρ. Β. Κ. Ζβορύνιν τῆς Ἑταιρείας Ρα-

δίου τῶν Ἀμερικαν. Ἐργαστηρίων καὶ ὁ δρ. Τζῶν φὸν Νούμαν τοῦ Ἰνστιτούτου Ἀνωτέρων Ἑρευνῶν τοῦ Πρίνστον τῆς Νέας Ἱερσέης, ἔχουν μεγαλυτέρας φιλοδοξίας. Ἐὰν αἱ μετεωρολογικαὶ προβλέψεις γίνονιν ἀκριβέστεραι καὶ ταχύτεραι, λέγουσιν οἱ ἀνωτέρω ἐπιστήμονες, δὲν βλέπουν τὸν λόγον διατὶ δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐκφυλίζωμεν ἢ νὰ ἀλλάζωμεν τὴν κατεύθυνσιν τῶν θυελλῶν, νὰ προκαλῶμεν καὶ νὰ ἐμποδίζωμεν τὴν βροχὴν ἢ νὰ εἴμεθα κύριοι τοῦ καιροῦ ἐπὶ μεγάλων περιοχῶν. Ἡ πρότασις αὕτη εἶναι ἴσως ἡ τολμηροτέρα ἐξ ὧν ἔγιναν ποτέ.

Δὲν ἔχομεν τὸν καιρὸν διὰ νὰ ἀσχοληθῶμεν μὲ ὅλας τὰς μεταβολὰς αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπέλθουν ἐὰν ἡ πρόγνωσις τοῦ καιροῦ γίνῃ ἀκριβεστέρα. Χρειαζόμεθα μίαν λογιστικὴν μηχανήν, ἕναν μηχανικὸν ἐγκέφαλον ὅστις ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν θὰ λύῃ προβλήματα διὰ τὰ ὁποῖα ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ἀκολουθηθοῦν αἱ συνήθεις μέθοδοι ὑπολογισμῶν, πλήθος μαθηματικῶν θὰ ἤργάετο ἐπὶ ἐβδομάδας.

Διὰ μίας τοιαύτης λογιστικῆς μηχανῆς καὶ ἐνὸς μηχανικοῦ μετεωρολόγου ὁ ὁποῖος θὰ ἐκτελῇ τὰς ἐντολὰς τοῦ μηχανικοῦ ὑπολογιστοῦ, ἢ μετεωρολογία δύναται ἀπὸ μαθηματικῆς πλευρᾶς, νὰ καταστῇ πειραματικὴ ἐπιστήμη. Εἶναι ἀδύνατον νὰ δημιουργήσῃ κανεῖς τεχνιτὸν καιρὸν ἐντὸς τοῦ ἐργαστηρίου καὶ νὰ τὸν μελετήσῃ—τούλάχιστον τὸν καιρὸν τὸν ὁποῖον ἔχομεν πάντοτε καὶ ὁ ὁποῖος μεταβάλλεται σχεδὸν καθ' ὅραν. Εἶναι ὅμως δυνατόν νὰ πειραματισθῶμεν μὲ τὸ εἶδος τοῦ καιροῦ τὸ ὁποῖον ὁ Ζβορύνιν καὶ ὁ Νούμαν ὀνομάζουν «πρότυπον».

Αὐτὸ τὸ «πρότυπον καιροῦ» βασίζεται εἰς τοὺς συλλογισμοὺς καὶ εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν ἐπιστημόνων. Γίνονται ὑποθέσεις, ἐξ αὐτῶν ἐξάγονται συμπεράσματα, αὐτὰ πάλιν ἀκολουθοῦν ἄλλαι ὑποθέσεις καὶ συμπεράσματα. Τὰ ἡλεκτρονικὰ μηχανήματα κάνουν ὅλους τοὺς ὑπολογισμοὺς καὶ τὰ σχέδια.

Τὸ πείραμα ἀρχίζει μὲ κέντρον μίαν ὑποθετικὴν γῆν τὴν ὁποῖαν δὲν βλέπει ὁ ἥλιος, ἡ ὁποία εἶναι ὁμοιογενής, ὁμαλὴ καὶ συμπαγής, ἄρα ἄνευ ὕδατος καὶ καιρικῶν μεταβολῶν εἶναι ἡ ἀπλουστερά γῆ τὴν ὁποῖαν μπορεῖ νὰ φαντασθῇ ὁ μετεωρολόγος, μία γῆ ἡ ὁποία εἶναι ἡ βᾶσις διὰ νὰ ἀποδειχθῇ ἡ ὑπαρξὶς ἄλλων περισσότερον περιπλόκων γαιῶν. Ἀς ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ ἀπίθανη γῆ εἶναι θερμῇ. Ἡ θερμότης τῆς δὲν ἀκτινοβολεῖται εἰς τὸ διάστημα ἀλλὰ μεταφέρεται εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν διὰ σταθερῶν ἀνέμων τῶν ὁποίων ἡ ταχύτης εἶναι γνωστῇ.

Ἀς ὑποθέσωμεν ὅτι περιπλέκομεν τὴν ὑπόθεσιν προσθέτοντες ὕδρατους καὶ ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι ἀφήνομεν τὴν θερμοκρασίαν τῆς γῆς νὰ μεταβάλλεται ρυθμικῶς. Ἐχομεν ἕνα ἀπλοῦν εἶδος καιροῦ, τὸ ὁποῖον θὰ μεταβάλλεται ἀναλόγως τῆς θερμότητος. Ἀς ὑποθέσωμεν ὅτι μεταβάλλομεν τὴν σύνθεσιν τῆς γῆς—ὅτι τὴν κάμνομεν κατὰ τὸ ἥμισυ «ξηρὰν» (πάντοτε ἐμαλὴν καὶ ὁμοιογενῆ) καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ «θάλασσαν». Τὸ πρόβλημα τῶν καιρικῶν συνθηκῶν καθίσταται τώρα πολὺ δυσκολώτερον. Διὰ νὰ ἴδωμεν τί θὰ συμβῇ προσθέτομεν νέα στοιχεῖα.

«Παραμβάλλομεν» ὁροσειράς, κοιλάδας, λίμνας, εὐφόρους πεδιάδας καὶ ξηρὰς ἐρήμους, τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου, καὶ πυκνὰ νέφη, διὰ νὰ ἐλέγχωμεν τὴν ἀκτινοβολίαν τῆς ἀπορροφουμένης ὑπὸ τῆς γῆς θερμότητος ἢ διὰ νὰ προκαλέσωμεν δι' αὐτὸν βροχήν. Πάντοτε δὲ καθορίζονται αἱ μεταβολαὶ ἢ αἱ ὑποθέσεις εἰς ἐκάστην «παραμβολήν». Τελικῶς, δημιουργοῦμεν ἕνα «πρότυπον» τὸ ὁποῖον ἀντιστοιχεῖ μὲ γῆν ἔχουσαν ἀτμόσφαιραν πάχους τοῦλάχιστον 100 μιλίων, μίαν γῆν τὴν ὁποῖαν σαφῶς νοῦν τυφῶναι εἰς τῇ ζώνῃ τῶν τροπικῶν καὶ χιονοθύελλαι εἰς τοὺς πόλους, γῆν εἰς τὴν ὁποῖαν αἱ τρικυμῖαι ταρασσὺν τὸν ὠκεανὸν καὶ τὸν πληροῦν κυμάτων, ἐκρίζουνον δένδρα, κρη-

μίζουν κατοικίας, γῆν εἰς τὴν ὁποῖαν ἡ θερμοκρασία θὰ ἀνέρχεται κατὰ 10 βαθμοὺς εἰς μίαν περιοχὴν καὶ θὰ πῖπτῃ κατὰ 20 εἰς τὴν ἄλλην, ἢ ἐπὶ τῆς ὁποίας μία ξηρασία θὰ δύναται νὰ ξηράνῃ ἑκατὸν 1 ἑκατομ. τετραγωνικῶν μιλίων. Ὄταν ἐπιτέλους κατασκευασθῇ «πρότυπον γῆς» ἀνταποκρινόμενης πρὸς τὴν πραγματικὴν, θὰ πρέπῃ ὁ μετεωρολόγος νὰ γνωρίζῃ ἐὰν ἐξηγάγε ἢ ὄχι τὰ ὁρθὰ συμπεράσματα κατὰ τὰς πολυπλοκώτερας περιπτώσεις, ἐλέγχων τοὺς ὑπολογισμοὺς του ἐν σχέσει πρὸς τὰ μετεωρολογικὰ δελτία τοῦ παρελθόντος. Ὄταν φθάσωμεν εἰς αὐτὸ τὸ σημείον, δυνάμεθα πλέον νὰ σκεφθῶμεν περὶ τῆς δημιουργίας, κατὰ παραγγελίαν, καιρικῶν συνθηκῶν εἰς ὁρισμένας περιοχάς. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀντιθέσωμεν ἑκατομ. ἱπποὺς ἡλεκτρισμοῦ πρὸς ἄλλα ἑκατ. διὰ νὰ κάμωμεν τὸν ἀνεμον καὶ τὰ νέφη νὰ ἐκτελέσουν τὰς διαταγὰς μας. Ὑπάρχει ὅμως ἡ δυνατότης νὰ «ἐνερθεύσωμεν» τὴν ἀτμοσφαιρικὴν ἐνέργειαν.

Ἐὰν ἐγγίσωμεν ἐλαφρώτατα διὰ τῆς χειρὸς ἕνα μικρὸν σπῖτι ἀπὸ χαρτόνι, κορμνίζεταί· ἐὰν ὠθήσωμεν ἕναν ἐπισφαλῶς ἰσορροπημένον λίθον, βάρους 100 τόνων, ἀρχίζει νὰ ταλαντεύεται· ἐὰν κεντήσωμεν μία σαπουνόφουσκα, διαλύεται. Αὐτὰ εἶναι παραδείγματα «ἐπιρροῆς». Ὁ Ζβορύνιν καὶ ὁ φὸν Νούμαν, ἰσχυρίζονται ὅτι πραγματικῶς θὰ δυνηθῶμεν νὰ προκαλέσωμεν συσσωρευθεῖς ἐνέργειας εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ οὕτω νὰ ἔχωμεν βροχὴν ἢ χιόνια, ὅπως ἔκαμε καὶ ὁ Σαίφερ, νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν πῆξιν τῶν πάγων, νὰ ἀλλάξωμεν τὴν κατεύθυνσιν τῶν θυελλῶν καὶ νὰ ἀναλάβωμεν τὴν κατὰ παραγγελίαν κατασκευὴν τοῦ κλίματος μίας χώρας.

Ὁ Ζβορύνιν λέγει, ὅτι διὰ τὰς πρώτας μελέτας καὶ τὰ πειράματα θὰ ἔπρεπε νὰ μελετηθῇ μία εἰδικὴ περιοχή. Προτείνει τὴν Φλωρίδα καὶ τὴν περιοχὴν τοῦ Κόλπου τοῦ Μεξικοῦ, διότι αἱ καθημεριναὶ ἀλλαγαὶ τοῦ

καιρού δεν είναι τόσο πολλοί όπως εις βορειότερα τμήματα. Πρώτον, λέγει, θά εγκαταστήση πυκνόν δίκτυον μετεωρολογικῶν σταθμῶν εις τὸν Κόλπον τοῦ Μεξικοῦ καὶ διὰ μέσου τοῦ Ἀτλαντικοῦ εις τὴν δυτικὴν ἀκτὴν τῆς Ἀφρικῆς—τοῦτο δὲ διότι αἱ τροπικαὶ θύελλαι γεννῶνται εις τὴν περὶ τὸν Ἰσημερινὸν περιοχὴν, εις τὴν περιοχὴν δηλ. τοῦ Ὠκεανοῦ, ὅπου ἐπικρατοῦν νηνεμίαι ἢ ἐλαφρώτατοι ἀνεμοὶ—καὶ πνέουν βραδέως πρὸς δυσμῆς καὶ κατὰστρέφουν τὴν Φλωρίδα. Οἱ σταθμοὶ θά σιέλλουν τὰς πληροφορίας αἱ ὁποῖαι χρειάζονται διὰ τὴν πρόγνωση τοῦ καιροῦ εις ὅλην τὴν περιοχὴν, μὲ ἀκρίβειαν ἢ ὅποια δὲν εἶναι δυνατόν σήμερα νὰ ἐπιτευχθῇ.

Τὰ ηλεκτρονικὰ μηχανήματα θά λύνουν τὰ παρουσιαζόμενα προβλήματα ἐντὸς 1 ἢ δύο λεπτῶν καὶ ἄλλα μηχανήματα θά καταγράφουν αὐτομάτως ἐπὶ ἐνὸς πλάνκτις τὴν κατάστασιν τοῦ καιροῦ εις ἀπόστασιν 3.000 μιλ. Θά καὶ ασκευάζεται καιρὸς κατὰ παραγγελίαν. Θά ἀναφέρεται πρὸς ποτὶν μέρος κατευθύνεται ὁ ἀνεμοστρόβιλος, εἴαν συσσωρευτὴν ηλεκτρισμὸν ἢ ὄχι, καὶ πρὸς ποῖαν κατεύθυνσιν πρέπει νὰ ὀδηγηθῇ ὥστε νὰ προκαλέσῃ τὴν μικροτέραν δυνατόν βλάβην. «Ὁ σχηματισμὸς τοῦ ἀνεμοστρόβιλου δύναται νὰ προληφθῇ, εἴαν «ἐπηρεάσωμεν» τὸ ἀπόθεμα ἐνεργείας τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εις τὴν περιοχὴν τῆς Θυέλλης», ἐξηγεῖ ὁ Ζβορύνκιν ἢ «εἴαν ἔχῃ πλέον σχηματισθῇ, δυνάμεθα νὰ τὸν κατευθύνωμεν πρὸς περιοχὰς ὅπου θά ἐκφυλισθῇ μὲ τὰς μικροτέρας ζημίας».

Ἐάν ὑποθέσωμεν ὅτι χύνομεν πετρέλαιον εις ἓνα μεγάλο μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ τὸ ἀνάπτομεν, δημιουργεῖται τότε ἓνα ρεῦμα ἀέρος πρὸς τὰ ἀνω. Ὁ ἀέρας τῆς περὶ τὴν περιοχὴν, ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει τὸν δημιουργούμενον ἀνεμοστρόβιλον, σπεύδει νὰ πληρώσῃ τὸ κενόν. Ὁ ἀνερχόμενος ἀέρας πυκνύεται, ὥστε μέρος τοῦ ὕδατος τὸ ὁ-

ποῖον ὑπάρχει εις τὸν ἀνεμοστρόβιλον πίπτει ὡς βροχή. Δυνάμεθα ἀκόμη νὰ χρωμαίσωμεν διὰ διαφόρων χρωμάτων τὸ ὕδωρ ὥστε νὰ μεταβάλλωμεν τὰς ἀντανάκλαστικὰς τοῦ ἰδιότητας· αἱ ἐνέργειαι αὐταὶ ἐξουδετερώνουν τὸν ἀνεμοστρόβιλον εις τὸ πρῶτον ἀκόμη στάδιον τῆς μᾶλλον βραδείας ἀναπτύξεώς του. Ἐάν δὲ ὅλα αὐτὰ τὰ μέσα ἀποδειχθοῦν ἀνίκανα νὰ ἐμποδίσουν τὴν δημιουργίαν του, πάλιν δυνάμεθα νὰ τὸν ἀποτρέψωμεν ἀπὸ τὴν ἀκτὴν τῆς Φλωρίδος πρὸς τὸν βόρειον Ἀτλαντικόν, ὅπου δὲν δύναται νὰ προεβῇ μεγάλης ζημίας. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἢ καὺς τοῦ πετρελαίου θά ἀποδειχθῇ ἀποτελεσματικὴ. Ἡ λαίλαψ, ἓνας στροβιλιζόμενος, πλήρης ὕδατιν ἄνεμος, θά σπεύσῃ νὰ πληρώσῃ τὸ κενόν τὸ ὁποῖον θά δημιουργηθῇ ἐκ τῆς καύσεως. Μολονότι μία λαίλαψ δύναται νὰ ἀναπτύξῃ ταχύτητα 100 μιλ. τὴν ὥραν, κινουμένη ἀπὸ ἐνὸς μέρους εις ἄλλο· ἀναπτύσσει πολὺ μικροτέραν ταχύτητα, τόσον μάλιστα, ὥστε ἐπηρεάζεται ὑπὸ τῶν ἐπικρατούντων εις τὰς διαφόρους περιοχὰς ἀέμων. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Ζβορύνκιν πιστεύει ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ μεταβάλλωμεν τὴν κατεύθυνσιν μιᾶς λαίλαπτος.

Ἐάν ἐπιτύχωμεν τὸν κατὰ περιοχὰς ἐλέγχον τοῦ καιροῦ, λέγει πολὺ ὀρθὰ ὁ Ζβορύνκιν, «θὰ πρέπει νὰ ἀναμένωμεν ὅτι θά δυνηθῶμεν νὰ κάμωμεν τὸ ἴδιον καὶ εις ὅλην τὴν γῆν. Ἐπειδὴ ὁμως δὲν δυνάμεθα νὰ μεταβάλλωμεν τὸν καιρὸν εις μίαν περιοχὴν χωρὶς τοῦτο νὰ ἔχῃ ἐπίδρασιν εις ἄλλην, εἶναι φανερόν ὅτι θὰ πρέπει νὰ συσταθῇ μία παγκόσμιος ὑπηρεσία ἐλέγχου τῶν καιρικῶν συνθηκῶν».

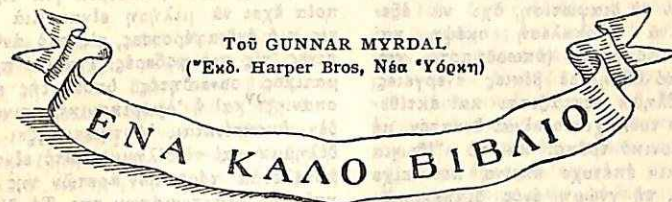
Ἡ ἰδέα αὕτη βασανίζει τὸν Ζβορύνκιν, διότι ὅσον μεγαλυτέρα εἶναι ἡ διεθνὴς ἐπιστημονικὴ συνεργασία, τόσο πικρὰτερά εἶναι ἡ προσωπικὴ μιᾶς μακρᾶς εἰρήνης. Ἐάν ὁ κόσμος δυνηθῇ νὰ συμφωνήσῃ διὰ τὸ εἶδος τοῦ καιροῦ τὸν ὁποῖον θέλει, θά συμφωνήσῃ εις ὅλα τὰ πράγματα.

An American "Ένα Ἀμερικανικό Dilemma

THE NEGRO PROBLEM
AND MODERN
DEMOCRACY

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΝΕΓΡΩΝ
ΚΑΙ Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Τοῦ GUNNAR MYRDAL
(Ἐκδ. Harper Bros, Νέα Ὑόρκη)

Ὁ Gunnar Myrdal, γνωστὸς Σουηδὸς οικονομολόγος εἶναι τώρα Γραμματεὺς τοῦ Ἐκτελεστικοῦ τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν Ἐδρῶν τοῦ O.H.E. Τὸ «Ἰδρυμα Κάργεγκι» (Carnegie Corporation), μιὰ κοινωφελὴς ὁργάνωση ποὺ ἰδρύει σχολεῖα καὶ φρονιτίει γιὰ τὴν προαγωγὴν τῆς ἐκπαιδεύσεως, τὸν ἐκάλεσε στὴν Ἀμερικὴ γιὰ νὰ μελετήσῃ εἰδικὰ τὸ πρόβλημα τῶν Νέγρων. Ἀποτελέσματα τῶν μελετῶν του εἶναι εἰδικὰ τὸ βιβλίον ποὺ ἐβγαλε μὲ τὴ βοήθεια τῶν Richard Sterner καὶ Arnold Rose καὶ γιὰ τὸ ὁποῖο πραγματεύεται τὸ παρακάτω ἀρθρο μας.

Ζοῦμε σὲ μιὰ ἐποχὴ στὸν κόσμον ποὺ τὰ ἔθνη τρέμουν καὶ ταραζοῦνται. Μιὰ ἰσχυρὴ δύναμις δὲν πᾶρχει παντοῦ καὶ συγκλονίζει τὸν κόσμον σὰν σεισμὸς. Ἡ Ἀμερικὴ, εἶναι ἀραγε ἐξασφαλισμένη; Κάθε κράτος ποὺ ἔχει ἀφήσῃ μέσα του ἀθεράπευτη μιὰ μεγάλη ἀδικία κρατᾷ ἀκόμη μέσα του τὰ στοιχεῖα αὐτῆς τῆς τελευταίας ἀναταραχῆς. Μ' αὐτὰ τὰ λόγια ἡ Χάρριετ Μπήτσερ Στόου ἢ συγγραφέας τῆς «Καλύδας τοῦ Μπάρμπα-Θωμά», τοῦ πιὸ φημισμένου καὶ πιὸ σημαντικοῦ βιβλίου ποὺ γραφτεῖ κατὰ τὸ ζήτημα τῶν Νέγρων τῆς Ἀμερικῆς, προειδοποιεῖ ὅς τοις συμπατριώταις τῆς γιὰ τὴν ὁσὲν πολλὰ πρὸς πλησίαζε. Ἀλλὰ τὰ λόγια ποὺ ἡ Χάρριετ Μπήτσερ Στόου ἀπὸ-

θῆνε στὸν Ἀμερικανικὸ λαὸ εἰς παραμονὴς τοῦ μεγάλου ἐμφυλίου πολέμου, δὲν ἦταν μόνο μιὰ φρόνιμη προειδοποίηση γιὰ τὴν καταιγίδα ποὺ ἐρχόταν. Ἦταν καὶ μιὰ ἐκκλήσις στὴ συνείδηση τῶν Ἀμερικανῶν.

Εἶναι πραγματικὰ πολὺ παράξενο νὰ σκεφθῇ κανεὶς πῶς τὸ βιβλίον ποὺ θά συναγωνιζόταν τὴν «Καλύδα τοῦ Μπάρμπα-Θωμά» θά τὸ ἔγραφε ἓνας διακεκριμένος Σουηδὸς οικονομολόγος μὲ τὴ βοήθεια μιᾶς ομάδας συνεργατῶν—μαύρων καὶ λευκῶν—ποὺ θά τοὺς εἶχε διαλέξει ὁ ἴδιος μὲ πραγματικὰ θαυμασίου τρόπου ἀκόμη, κανένας δὲν θά φανταζόταν ὅτι ἡ κοινωνιολογικὴ μελέτη, μὲ ὅλα τὰ στοιχεῖα καὶ τοὺς ὁποιοισμούς τῆς, μὲ ὅλες τὶς δυσκολίες τῆς μεθοδολογίας

της πού τονίζονται με ειλικρίνεια, θα έκανε, τουλάχιστο στο καλλιτεργημένο κοινό, την ίδια αντίκρουση πού έκανε και το σπουδαίο εκείνο μυθιστόρημα. «Όστε έσείς λοιπόν είστε ή μικρή γυναίκα πού έκανε αυτόν τόν μεγάλο πόλεμο», είπε ο Λίνκολν στην κ. Στόου. Στόν καθηγητή Μύρνταλ δέν μπορεί νά αποδοθή ούτε τέτοιος επαίνος, ούτε τέτοια κατηγορία. Σκοπός του ήταν νά διαφωτίση, όχι νά εξεγείρη νά προκαλέση σκέψη και όχι νά οδηγήση (όπωςδήποτε χωρίς νά τό θέλη) σέ βίαιες ενέργειες. Τό πρόβλημα εξετάζεται και εκτίθεται, όσο τουλάχιστο είναι δυνατόν, μέ επιστημονικό τρόπο, και τό «Ίδρυμα Κάρνεγκι» επέτυχε εκείνο πού είχε ζητήσει, τή γνώμη ενός διακεκριμένου Εύρωπαίου ειδικού γιά τό σπουδαιότερο μελανό σημείο της 'Αμερικανικής ζωής.

Ο τίτλος αυτού του βιβλίου έχει διαλεχτή θαυμάσια. Τό πρόβλημα των Νέγρων στις 'Ηνωμένες Πολιτείες είναι ένα δίλημμα: δέν πρόκειται μόνο γιά ένα πρόβλημα ή γιά τό σφάλμα των 10% του 'Αμερικανικού λαού πού έχει την άτυχία νά έχη μέσα του λίγο αφρικανικό αίμα. Και επειδή είναι ένα πρόβλημα, ένα δίλημμα γιά όλους τους 'Αμερικανούς, τό βιβλίο αυτό άποτελεί τή βαθύτερη μελέτη πού έγινε από Εύρωπαίο γιά την 'Αμερικανική κοινωνία από την εποχή πού έγραψε ο Τοκεβίλ τό άριστούργημά του, έδώ κι ένα αιώνα. Δέν μοιάζουν μόνο στην αξία, και—ώς ένα σημείο—και στή μέθοδο μοιάζουν άκόμα και στό θέμα, γιατί άν ο πραγματικός τίτλος του βιβλίου του Τοκεβίλ: «Η Δημοκρατία στην 'Αμερική» («De la Démocratie en Amérique») θά έπρεπε νά ήταν «Η Ισότητα στην 'Αμερική» τό δίλημμα πού εκτίθεται στις 1600 σελίδες του βιβλίου του Καθηγητή Μύρνταλ είναι ή αντίθεση ανάμεσα στην τυπική ισότητα της 'Αμερικανικής ζωής και στή φυλετική διάκριση άπέναντι στους μαύρους, πράγμα

πού άποτελεί μία συνεχή πρόκληση στην αντίληψη σύμφωνα μέ την όποία όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι.

Α ν ο καθηγητής Μύρνταλ άπαριθμους άπλώς και διηγόταν, ίσως νά άφηνε τά γεγονότα νά μιλήσουν μόνοι τους. Είναι όμως σοφός όσο και πολυμαθής και ή ιστορία γιά την όποία έχει νά μιλήση είναι μία από τις πιο ενδιαφέρουσες, τις πιο ανθρώπινες, τις πιο φοβερές. Γιατί ο πραγματικός συνειδητός όποκρητής είναι σπάνιος και ή 'Αμερικανική κοινωνία δέν όποκρίνεται. Αντιμετωπίζει ένα δίλημμα και τό δίλημμα αυτό είναι άποτέλεσμα τόσο των άρετών της όσο και των ελαττωμάτων της. Τό δίλημμα υπάρχει γιατί ή Διακήρυξη της 'Ανεξαρτησίας δέν είναι, γιά τόν μέσο 'Αμερικανό, μία συλλογή από γενικούς κανόνες, χωρίς νόημα και σημασία.

Όπως τονίζει ο Καθηγητής Μύρνταλ, ή 'Αμερικανική αντίληψη σχετικά μέ τις φυλετικές διακρίσεις άποτελεί ένα τόσο δύσκολο πρόβλημα, άκριβώς επειδή τό σύστημα σύμφωνα μέ τό όποιο γίνονται οι διακρίσεις είναι πολύ άτελές. Αν όπληρχε ένα πραγματικό φυλετικό σύστημα, επάνω στις γραμμές του 'Ινδικού, ή δυστυχία των Μαύρων της 'Αμερικής μπορεί νά ήταν μεγαλύτερη, ή στενοχώρια όμως των Λευκών της 'Αμερικής άπέναντι σ' αυτή τή δυστυχία και τις κοινωνικές και πολιτικές της συνέπειες θά ήταν πολύ μικρότερη. Η σύγκρουση ήταν πολύ μικρότερη. Η όυγκρουση της δυτικής δημοκρατίας μέ τόν 'Ινδικό τρόπο ζωής μπορεί νά προκαλέσει, ίσως και νά προκαλή ήξη, ένα άνάλογο δίλημμα γιά τους «'Ινδούς», αλλά ή περίπτωση αυτή είναι καινούρια. Στις 'Ηνωμένες Πολιτείες παρουσιαστή πριν από δυό αιώνες περίπου. Αν μία κοινωνία βασίζεται (όπως ή Νοτιοαφρικανική) σέ μία ειλικρινή παραδοχή των δικαιωμάτων μιας φυλής επάνω σέ μία άλλη, και παράχει στους κατωτέρους όση άκριβώς «δικαιοσύνη» νομίζουν οι άνώτεροι

πώς μπορούν νά τους δώσουν, τότε είναι δυνατό νά επιτύχη κανείς όπωςδήποτε μία φαινομενική ίσορροπία. 'Αλλά σέ μία κοινωνία σάν την 'Αμερικανική, όπου τό τυπικό πολιτικό «πιστεύω» του έθνους βρίσκεται σέ φανερή αντίθεση μέ την εφαρμογή του, δημιουργείται μία σοβαρή άσωτερική ένταση.

Α ένα συχνά πώς οι Νέγροι ήταν άδυσχεστεροι στην εποχή της δουλείας ή γνώμη όμως αυτή βασίζεται σέ μία πολύ άτελη γνώση της δουλείας. Η γνώμη είναι άνόητη εκτός άν την έρμηνεύσουμε όπως την έρμηνεύσει ο καθηγητής Μύρνταλ. 'Αν ή 'Αμερικανική κοινωνία κρατούσε όριστικά τό Νέγρο στή θέση του, ή θέση αυτή θά μπορούσε νά ήταν πιο άσφαλής. 'Αν ο Νέγρος ειδικευμένος εργάτης δέν μπορούσε ποτέ νά συναγωνιστή άποτελεσματικά τόν λευκό, θά μπορούσε νά είχε περισσότερες ευκαιρίες νά άσκήση την ειδικότητά του μέσα στόν κατώτερο, όπως παραδέχονται, κύκλο της φυλής του.

Η αίσιοδωξία του Μπούκερ Ουάσινγκτον, ή πεποίθησή του ότι ο Νέγρος πού τό επάγγελμά του είναι νά φτιάχνη φάκες γιά ποντικούς πρέπει νά έχη και την έλευθερία νά προσελκύη τόν κόσμο στην πόρτα του, ότι κάθε άτομο πού έμαθε νά φτιάχνη κάτι καλύτερα από κάθε άλλον, πού έμαθε δηλ. νά φτιάχνη ένα συντησόμενο πράγμα μέ έσχωριστό τρόπο—έχει λύσει τό πρόβλημά του, ανεξάρτητα από τό χρώμα πού έχει τό δέρμα του, ή πεποίθηση αυτή βασίζεται, ίσως ή πεποίθηση αυτή βασίζεται, σέ μία παλιά αντίληψη, σέ μία παλιά αντίληψη.

1. Booker T. Washington (1856-1915) περίφημος νέγρος παιδαγωγός, πρύτανης του 'Ινστιτούτου Γάσκενγκ της 'Αλαμπά του, τού πρώτου και μεγαλύτερου 'Ινστιτούτου γιά την εκπαίδευση των Νέγρων. Τή θέση αυτή κράτησε από τό 1881 ως τό θάνατό του. Σά όλη του ή ζωή δούλεψε άκούραστα γιά νά επιτύχη βαθύτερη κατανόηση μεταξύ νέγρων και λευκών. Έγραψε άριστά βιβλία και την αυτοβιογραφία του μέ τόν τίτλο «Up from Slavery».

ψη πού είχε διατηρηθή στην πρώτη γενιά μετά την άπελευθέρωση των Μαύρων. Σύμφωνα μέ τή γνώμη αυτή ή ειδικευμένη και δύσκολη δουλειά δινόταν πολύ σωστά στόν Νέγρο, όχι μονάχα από τους παλιούς του κυρίους, αλλά και από κείνους πού ως τότε ζούσαν χωρίς νά κοπιάζουν, τους φτωχούς λευκούς. Ότι ο λευκός και ο μαύρος μπορούν νά συναγωνιστούν γιά την ίδια δουλειά, ότι σέ πολλές από τις καινούριες δουλειές στά μηχανουργεία και στά εργοστάσια θά άπαγορευόταν νά δουλέψη ο Νέγρος, ότι οι νέοι πολιτικοί κύριοι του Νότου, οι φτωχοί λευκοί και οι δημαγωγοί ήγέτες τους θά τό θεωρούσαν πολύ συμφέρον νά εξασφαλίσουν τό μονοπώλιο των νέων ευκαιριών πού παρουσίαζε ή βιομηχανοποίηση του Νότου, όλα αυτά ήταν άλήθειες πού ο Μπούκερ Ουάσινγκτον, όπως φαίνεται, δέν τις έδλεπε όταν έγραψε την αυτοβιογραφία του («Up from Slavery») γύρω στά 1900, άν και είχε πάρα πολλές ευκαιρίες νά τις δει πριν από τό θάνατό του. Και όπως τονίζει ο καθηγητής Μύρνταλ, μέσα σ' αυτή τή γενιά μπορεί ο λευκός εργάτης νά νομίση ότι τέν συμφέρει νά μονοπωλήση ένα επάγγελμα, π.χ. τού μηχανοδηγού. Ένας εργάτης μέ πραγματικά ταξική συνείδηση δέν θά σκεπτόταν έτσι ή ταξική συνείδηση είναι κάτι πού δέν παράχει ή πού δέν υπάρχει δέν μπορούμε νά παραδεχθούμε πως υπάρχει επειδή θά έπρεπε νά υπάρχει.

Ε είναι πιθανό ακόμη ότι ή έκταση του συνδικαλιστικού κινήματος πού άρχισε μέ τό Νιού-Νηλ, εξαπλώθηκε σέ μερικές βιομηχανίες τή θέση του Νέγρου θινόντας νέα δύναμη σέ εργατικά μονοπώλια. Στά παλιά χρόνια ο Νέγρος θά μπορούσε νά μπή στή βιομηχανία, άν όχι σάν τίποτα άλλο, έστω σάν εργάτης πού καθώς δέν συμμετείχε στά συνδικάτα, θά μπορούσε νά δουλεύη τόν καιρό πού οι άλλοι άπεργούσαν. Σήμερα ούτε αυτό δέν μπορεί νά κάνει σέ πολλές βιομηχανίες

πὸν ὑπάγονται στὴν Ἀμερικανικὴ Ἐργατικὴ Ὀμοσπονδία. Ἀλλὰ σὲ ἀντίθεσιν αὐτὸ πρέπει νὰ ἀναφέρουμε τὸ μεγάλο κέρδος τῆς σχετικῆς ἐπιτυχῆς μὲνης κινήσεως τῶν ἀρχηγῶν τῆς νέας ἀντιπάλου ὁμοσπονδίας, τοῦ Κογκρέσου τῶν Βιομηχανικῶν Ὁργανώσεων, μίαν κινήσεως ἀνέναντον τῶν φυλετικῶν διακρίσεων πὸν δὲν ἔγινε μόνο ἀπὸ τοὺς ἡγέτες μὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ἐργάτες.

Ὁ καθηγητὴς Μύρνταλ ἐπιμένει πῶς ἡ καλύτερη ἐλπίδα τῶν Νέγρων βρίσκεται στὸ πολιτικὸ πεδίο. Εἶναι τραγικὸ πὸν ἡ ψῆφος τῶν Νέγρων στὴ Μέμφι τοῦ Τεννессὶ θὰ μπορούσε νὰ ἐξαγορασθῇ. Ὡστόσο πληρώνεται μὲ κάτι περισσότερο ἀπὸ τὰ δολλάρια· πληρώνεται μὲ πάρκα, μὲ σχολεῖα, μὲ ψίχουλα ἀπὸ τὸ τραπέζι τοῦ πλούσιου Ἀμερικανοῦ—τοῦ λευκοῦ. Ἄν ὁ Νέγρος μπορῇ νὰ διατηρήσῃ τὰ πολιτικὰ προνόμια πὸν κέρδισε τώρα τελευταῖα στὸ Νότο, θὰ βρεθῇ τόσο ἀπὸ ὀλικὴ όσο καὶ ἀπὸ ψυχολογικὴ ἀποψη πὸν κερδισμένος ἀπὸ μάλιστα εἰδικὰ στὸ Νότο, ἡ πολιτικὴ ὡς ἀντικαταστάτης τοῦ νόμου καὶ τῆς κανονικῆς διοικήσεως ἔχει περισσότερη σημασία παρὰ στὸ Βορρᾶ. Στὸ βάθος τοῦ διλήμματος, ὅπως ἐπιμένει διαρκῶς νὰ ἐπαναλαμβάνῃ ὁ καθηγητὴς Μύρνταλ, εἶναι ἡ ἀρνήση τοῦ λευκοῦ τοῦ Νότου, ἀκόμη καὶ ἐκεῖνον πὸν πάσχει ἀπὸ νεγροφοβία, νὰ ἀπαρνηθῇ φανερά καὶ ἀπόλυτα τὰ δόγματα τοῦ ἀμερικανικοῦ δημοκρατικοῦ συστήματος. Ἐπειδὴ δὲν πιστεύει εἰλικρινὰ αὐτὰ πὸν λέει, ἡ αξιοπρέπεια καὶ ἡ συνείδησή του τὸν ἀναγκάζουν νὰ δώσῃ καποιο νόημα στὰ λόγια του. Ἡ ἀνήσυχη συνείδηση τοῦ Νότου εἶναι ἓνα σημαντικό φαινόμενο, ἀκόμη καὶ εἰς φανερόνεται στὸν εὐέξαπτο χαρακτήρα ἡ στὴ μνησικακία γιὰ κάθε κριτικὴ. Ἡ

θέση τοῦ Ἀμερικανοῦ Νέγρου εἶναι τὴν δὴ κανεῖς σύμφωνα μὲ τὸ Ἀμερικανικὸ πιστεύω, εἶναι μιά τρομακτικὴ προσβολὴ τῆς ιδέας περὶ λαοῦ.

Ὁ Τζὸς Λούις εἶναι ὁ μόνος ἴσως Ἀμερικανὸς Νέγρος πὸν ἡ θέση του διαφιλονικεῖται τὸ λιγώτερο. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἀποτελεῖ ἴσως μιά ἔκφραση τῆς Ἀμερικανικῆς κοινωνίας. Ἡ θέση ὅμως τοῦ παγκόσμιου πρωταθλητῆ βαρέων βαρῶν εἶναι στὸν πραγματικὸ κόσμο μιά θέση σημαντικὴ. Οἱ Ἴρλανδοὶ Ἀμερικανοὶ ἦταν περὶ φανοὶ ἐπὶ κάτοχος τῆς ἡττῆς ὁ Τζὼν Λ. Σάλλιβαν καὶ ὁ Ἀμερικανὸς Νέγρος πὸν συγκρίνει σήμερον μὲ ἱκανοποίηση τὴν θέση τοῦ Τζὸς Λούις μὲ τὴν ἀδικημένη καριέρα τοῦ Τζᾶκ Τζόνσον, σκέπτεται σὰν ἓνας καλὸς κοινωνιολόγος, ὅπως καὶ ὁ Ἀμερικανὸς Νέγρος πὸν χαίρεται γιὰ ἐπιτέλους ἓνας Νέγρος, χωρὶς νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ μεταμφιεσθῇ σὲ Ἰνδὸ, παίξει σὲ μιά μεγάλη ομάδα μπέιτμπῶλ.

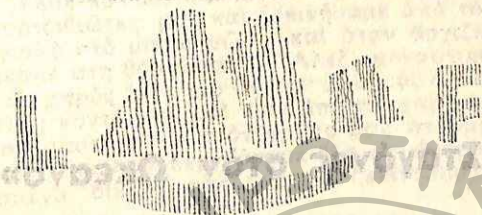
Ἐνα ἄλλο εἶδος προσόδου, δηλαδὴ ἡ διαρκῶς αὐξανόμενη πολιτικὴ σημασία τῆς ψήφου τῶν Νέγρων καὶ ἡ ὕπαρξη τοῦ Νέγρου πολιτικοῦ, ὁφείλει πολλὰ στὴν ἀγωνιώδη ἀντίθεση ἀνάμεσα στὴν Ἀμερικανικὴ ἀναγνώριση καὶ τὴν Ἀμερικανικὴ πραγματικότητά: «Πρέπει νὰ θυμᾶσαι», εἶπε ἐκεῖνος ὁ μεγάλος καὶ σοφὸς ἄνδρας, ὁ Ἐλὶ Ἀλεξού, «ὅτι ὁ φόρος τιμῆς πὸν ἀποδίδει ἡ κακία στὴν ἀρετὴ εἶναι ἓνας πραγματικὸς φόρος τιμῆς. Πάρα πολλοὶ ἄνθρωποι κερδίζουν πολλὰ ἀπὸ τὴν ἀσκήση τῆς ὑποκρισίας». Καὶ ἔτσι ἡ ἰδέα ἡ ἀντίθεση λόγων καὶ ἔργων πὸν ἀκόμη πικραίνει τὸν Νέγρον τῆς Ἀμερικῆς εἶναι, ἴσως, τὸ καλότερο πεδίο γιὰ νὰ ἀναπτυχθῇ ἡ ἐλπίδα ὅτι ἡ ἐπίτευξή τῆς εὐτυχίας καποια ἡμέρα θὰ γίνῃ δυνατὴ στὸ 1/10 τοῦ Ἀμερικανικοῦ λαοῦ μὲ λιγώτερο ἀντιφατικὸς δρους ἀπὸ σήμερον.

W. E. BENYON - TINKER

Σ Τ Α Γ Ο Ν Ε Σ

Σ Τ Ο Ν

Ο Κ Ε Λ Α Ν Ο

(Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ βιβλίο του «Dust upon the Sea»,
ἐκδ. Hodder and Stoughton, Λονδίνο)

Τὸ βιβλίο «Dust upon the Sea» τοῦ Γ. Ε. Μπένυον-Τινκερ ἀπὸ τὸ ὁποῖο δημοσιεύουμε σήμερον μερικὰ ἀποσπάσματα, κυκλοφόρησε φέτος στὴν Ἀγγλία. Θέμα του εἶναι οἱ ναυτικὲς ἐπιχειρήσεις τοῦ L. S. F. (δηλ. Levant Schooner Flotilla, = Στολίσκου Ἐλαφρῶν Ἀνατολικῆς Μεσογείου) στὸ Αἰ-

κοιμηθούμε λίγο ή να κουβεντιάσουμε. Σε καμιά - δυό ώρες ώστόσο ένας φρουρός φώναξε «Αεροπλάνο, μάλλον έχθρικό, πλησιάζει». Και έτσι έγινε. Ήρθε ακριβώς από πάνω μας, μά πολύ ψηλά κανένα Γιούνκερς θά ήταν. Όσοι ήταν έξω ξέμειναν ακίνητοι όπου βρίσκονταν. Το ίδιο κάναμε και μείς. Πέρασαν κι' άλλα τρία - τέσσερα αργότερα μά δεν μάς έδωσαν καμιά σημασία. Πιστεύω απόλυτα πως θά έπρεπε να πετάξουν πολύ χαμηλά, να άγγιζουν το κατάρτι μας για να μάς άνακαλύψουν.

Ήρθε το δειλινό και το ύποδεχτήκαμε όπως του έπρεπε με το άναπόφευκτο φλυτζάνι τσάι. Μόλις πήρε να σκοτεινιάζει έτοιμά στήκαμε, μαζέψαμε τα δίχτυα και φύγαμε.

Αυτό ήταν το τελευταίο μέρος του ταξιδιού.

Από τα Γιούρα ως την άνατολική άκτή της Θερμιάς όπου θά γινόταν ή άπόβαση (μιά άκτή άφθούρητη από τους Γερμανούς) ήταν κάπου 23 μίλια. Έπρεπε να γίνει ή άπόβαση και να γυρίσουμε στα Γιούρα προτού ξημερώσει. Η κατεβυθυσή μας ήταν Ν.Ν.Δ. για τό νησάκι Πιπέρι και μετά έγινε ΔΒΔ. για τη Θερμιά. Διασχίσαμε την άπόσταση ήσυχα και με θαυμασιο καιρό.

Οι άντρες ήταν έτοιμοι με τα σακίδια και τους άσυρμάτους για να άποβιβάστούν μόλις θά πλησιάζαμε στην ξηρά και όμολογώ πως κανείς μας δεν τους πολυζήλευε. Είχαν ως τώρα περάσει τα βάσανα και τους κινδύνους ενός ταξιδιού πολύωρου και σε μικρό καράβι και ένώ έμείς έτοιμαζόμασταν να γυρίσουμε στη σχετική άνεση της βάσης μας, ή δική τους δουλειά μόλις τώρα άρχιζε. Όστόσο είχαν κρατήσει όλο τους τό κέφι. Τό έπαιρναν σαν ένα κομμάτι της καθημερινής ρουτίνας. Ήταν σπουδαία παιδιά!

Ο Άντριαν, τέλειος όπως πάντα πλοηγός, μάς έφερε στο ώριμένο μέρος. Πλησιάζαμε με τη μηχανή μισοσβυσμένη, σχεδόν άνοιγμα του κόλπου και γλυστρήσαμε μέσα σε φαντάσματα. Την άγκυρα την είχαμε ρίξει από λίγο πριν για να μπορούμε να την μαζέψουμε γρήγορα αν χρειαζόταν.

Απέχαμε ακόμη καμιά είκοσαριά μέτρα από την άκτή όταν ό ναύτης Ντόους με έναν στρατιώτη όπλισμένο μπήκε στο βαρκάκι μας και σιωπηλά κατεβύθη στην άκτή. Είχε μαζί του ένα λευκό σκιμπί με ένα γάντζο στην άκρη. Θά στερέωνε το γάντζο σε καίκι. Αυτό μαζί με την άγκυρα θά κρατούσαν τό σκάφος μας στη θέση του. Τό έλαφρό κυματάκι μάς λίκνιζε μά στο κατάστρωμα ή δουλειά είχε άρχισει. Ο Ντόους γύρισε πίσω και μία μικρή άνιχνευτική ομάδα όπλισμένη μέχρι τα δόντια βγήκε έξω να δει τί γινόταν, ένώ οι όπόλοιποι ήταν έτοιμοι να άποβιβάστούν με τό λαστιχένιο βαρκάκι μας.

Σε λίγο ή άποβίβαση άρχισε. Όλα αυτά βέβαια μέσα σε ένα άπόλυτο σκοτάδι. Τη σιωπή τη διέκοπτε μόνο ό θόρυβος καμιάς άρβύλας πάνω στα βράχια, καμιά ψιθυριστή οδηγία για τό ένα ή τό άλλο, ό άμυδρός θόρυβος των έφοδίων που φορτώνονταν στη βάρκα. Επitéλους άποβιβάστηκαν όλοι, και για την Ιστορία μόνο, λέω πως όλη ή επιχείρηση από τότε που ό Ντόους γάντζωσε τό σκονινι ως την ώρα που μαζέψαμε την άγκυρα και κάναμε μανούβρα για να ξεκινήσουμε, είχε κρατήσει 23 λεπτά. Τα μέτρησα με τóρολόι. Ψιθυριστές μά ώστόσο θερμές συνώδευσαν οι εύχές μας την

άποβατική ομάδα καθώς χάθηκε στο σκοτάδι. Ύποσχεθήκαμε να είμαστε εκεί ακριβώς στην ώρα μας για να τους πάρουμε μόλις θά μάς είδοποιούσαν. Τώρα πήγαιναν σ' ένα κοησφύγετο στο βουνό. Για καμιά βδομάδα τουλάχιστον θά περνούσαν εκεί με τις κονσέρβες.

Γυρνώντας στα Γιούρα είχαμε ένα ταξίδι γαλήνιο και ήρεμο. Όλοι μας αίσθανόμασταν μία άδράνεια και μία κούραση τώρα που είχαμε επιτύχει τό σκοπό μας. Τουλάχιστον όμως είχαμε πέτυχει. Οι μήνες της προπαρασκευής, ή ατέλειωτη περίοδος των σχεδίων και των δοκιμών, καρποφόρησαν τώρα. Είχαμε πάρει τους άνδρες από μακριά και τους είχαμε άποβιβάσει. Αυτή ήταν ή δουλειά μας.

Τώρα γυρίζαμε στη βάση μας.

Ο γνωστός μας δρμος στα Γιούρα μάς περίμενε λίγο πριν ξημερώσει. Παράξενο, μά αυτή τη φορά δυσκολευτήκαμε πολύ περισσότερο να τον βρούμε παρά την πρώτη. Τον βρήκαμε όμως και ό Άντριαν μάς δώγησε πάλι στη φωλιά μας.

Μόλις ή έρωτελεσιτά του καμουφλάζ τελείωσε άρχισε να φέγγει. Ήμασταν όλοι νυσταγμένοι ύστερα από 3 νύχτες χωρίς και καμιά άνεση για ύπνο τουλάχιστον. Γι' αυτό ώρίσαμε τους φρουρούς και ό Άντριαν πήγε στο βουνό για να παραφυλάη τό λιμάνι. Οι άλλοι ξαπλώσαμε όπου βρήκαμε για ύπνο.

Δέν ήταν όμως γραφτό να κοιμηθούμε πολύ ώρα.

Τό πρωϊνό ήταν ζεστό εκείνη τη Σεπτεμβριάτικη ήλιόλουστη μέρα. Ο ήλιος χτυπούσε στο κεφάλι και οι μύγες ήταν άρκετά ένοχλητικές. Είχα δώσει αντί για ρούχα γύω από τη μέση μου ένα κουμάτι κουνουπιέρα—ήταν τό μόνο που μπορούσα να άνευθώ—και ήμουν άνετα ξαπλωμένος στην πρύμη πάνω σ' ένα στρώμα που είχα βγάλει από την καμπίνα, βυθισμένος σε μακάρια λήθη. Ξύπνησα ξαφνιασμένος και άκουσα σιγανές ξενικές φωνές να μουρμουρίζουν κάτι σε ξένη γλώσσα κάπου εκεί κοντά.

Πετάχτηκα επάνω βιαστικά και έβγαλα τό πρόσωπό μου από μία χαραμάδα του καμουφλάζ. Και εκεί ακριβώς στο πλάι κάπου 2 μέτρα από μάς, ήταν μία βάρκα με πέντε μελαχροινούς άγνωστους άνθρώπους!

Δέν ξέρω ποιοι αίσθανθηκαν μεγαλύτερη έκπληξη: Έκείνοι με την ξαφνική εμφάνιση ενός ξένου με ποισμένα μάτια και σχτένιστα μαλλιά που βγήκε σαν καραγκιόζης πίσω από ένα δίχτυ ή έγώ μπροστά σ' αυτήν την έπέλαση Έλλήνων ψαράδων (όπως φάνηκε πιο ύστερα πως ήταν). Κοιταζόμασταν μ' άνοιχτά τό στόμα, ούτε ξέρω πόση ώρα. Και ύστερα ό ένας απ' αυτούς υίλησε.

Έχω καταλήξει στο συμπέρασμα ότι όταν οι άνθρωποι συναντιούνται για πρώτη φορά σε παράξενες συνθήκες τόπου και χρόνου ή πρώτη τους κουβέντα είναι μία έντελώς κοινότητα φράση. Και τώρα δέν έγινε εξαίρεση.

Ο ένας τους ήξερε κάτι λίγα Άγγλικά και σ' αυτός άρχισε την κουβέντα. Είπε (και ποτέ δε θά μάθω γιατί διάλεξε αυτή ειδικά την έρώτηση).

— Παρακαλώ, πείτε μου τί ώρα είναι;

Σαστισμένος ακόμα από τό άπότομο ξύπνημά μου και την ξαφνική και άπροσδόκητη αυτή συνάντηση, υπάκουσα αυτόματα στην παράκληση.

Κοιτάζοντας τὸ ρολόι μου εἶπα:

— Δέκα καὶ μισή.

Καὶ τότε κατάλαβα μονομιᾶς πόσο ὅλη αὐτὴ ἡ σκηνὴ ἦταν παράξενη καὶ ἀπίθανη. Ὅλα αὐτὰ ἦταν, ἀλήθεια, τόσο ἀστεία! Φαινόταν πὼς εἶχαμε διανύσει ἑκατοντάδες μίλια με ἀπόλυτη μυστικότητα γιὰ νὰ ἀποβιβάσουμε μιὰ περίπολο σὲ ἓνα ἐχθροκρατούμενο νησί καὶ ὅπως ἔβλεπα τώρα γιὰ νὰ ποῦμε τὴν ὥρα σὲ κάτι "Ελληνες βαρκάρηδες πού δὲν εἶχαν τίποτ' ἄλλο νὰ κάνουν παρά νὰ τρυπώσουν τὰ κεφάλια τους κάτω ἀπὸ τὰ δίχτυα τοῦ καμουφλάζ μας!!

Μὰ τὴν ἀλήθεια, αὐτὸ ξεπερνοῦσε κάθε ὄριο. Καὶ μ' ἔπιασε ἓνα ἀκράτητο γέλιο.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς εὐθυμίας μου ἦταν κεραυνοβόλο. Οἱ "Ελληνες ἀμέσως ἄρχισαν νὰ γελοῦν καὶ νὰ κλαίνε ἀπ' τὴ χαρὰ τους. Χτυποῦσε ὁ ἓνας τὴν πλάτη τοῦ ἄλλου καὶ μᾶς ἐδειχναν λέγοντας ἑλληνικά: «Εἶναι "Αγγλοι! Εἶναι "Αγγλοι!»

Καὶ ὕστερα ἐντελῶς ξαφνικὰ σωπάσανε. Στὸ λόγο μου, μποροῦσα ἀπὸ τὴν ἔκφραση τῶν προσώπων τους πὺλ ἦταν τόσο ἐντονὴ νὰ καταλάβω ποιά ἦταν ἡ σκέψη τους. Εἶχαν σκεφθῇ πὼς αὐτὸ θὰ μπορούσε νὰ εἶναι μιὰ παγίδα, πὼς ἴσως νὰ ἤμασταν Γερμανοί, καὶ πὼς εἶχαν προδοθῇ ἴσως δείχνοντας τὶς συμπάθειές τους.

Τέλος ἓνας ξαναμίλησε καὶ στὸ μελαχροινὸ τοῦ πρόσωπο διαγράφηκε ἓνα ἐξυπνο ἐλκυστικὸ χαμόγελο.

— "Αγγλοι... ΑΛΗΘΙΝΟΙ "Αγγλοι; ρώτησε.
Κατάλαβα πὼς εἶχε ἔρθει ἡ στιγμή μιᾶς χειρονομίας ἀν ἤθελα νὰ τοὺς καθησυχάσω τοὺς κακόμενους. "Ετρεξα κάτω στὴν καμπινούλα μας καὶ ἀρπάζοντας τὴ ναυτικὴ σημαία μας στάθηκα στὴν κουπαστὴ κρατώντας τὴν ἀπλωμένη μπροστά μου. Θὰ ἔμοιαζα ἀσφαλῶς μὲ χορευτὴ μπαλέττου τοῦ Φολί Μπερζέρ (ἀν ἔχουν ἄνδρες βέβαια γι' αὐτὴ τὴ δουλειά). Ἡ σκηνὴ ἦταν μελοδραματικὴ καὶ φρικτὰ ἀντιβρετανικὴ μὰ ἔκανε τὴ δουλειά της. Οἱ Ἕλληνες τρελλοὶ ἀπ' τὴ χαρὰ τους ὤρμησαν στὸ καίκι μας προτοῦ τὸ καταλάβω καλά-καλά.

Ὅλη αὐτὴ τὴν ὥρα ὁ "Αντρίαν ἦταν στὴν πλαγιὰ καὶ παρακολουθοῦσε τὴ συγκινητικὴ σκηνή· μόλις ἄκουσε τὶς πρῶτες μας κουβέντες κυλιόταν χάμω ἀπὸ τὴ χαρὰ του. Εἶχε δὴ τοὺς "Ελληνες νὰ φθάνουν πρὶν ἀπὸ μισὴ ὥρα καὶ εἶχε τὴν ἐλπίδα πὼς θὰ προσπερνοῦσαν τὴν κρυψώνα μας χωρὶς νὰ μᾶς δοῦν. "Αν ὅμως μᾶς ἔβρισκαν εἶχε ἀποφασίσει νὰ μὴν τοὺς ἀφήσῃ νὰ φύγουν, ριχνοντας καμιά-δυὸ τουφεκιὲς στὸν ἀέρα. Τώρα, γελώντας ἀκόμα, ροβόλησε τὴν πλαγιὰ γιὰ νὰ μιλήσῃ με τοὺς καινούργιους συντρόφους μας.

"Ἦταν πέντε: ὁ πατέρας κάπως περασμένος στὰ χρόνια καὶ οἱ τέσσερις γιοιοί. Οἱ γιοιοὶ εἶχαν ὅλοι πολεμήσει, ὁ ἓνας στὸ "Ελληνικὸ Βασιλικὸ Ναυτικὸ, οἱ ἄλλοι στὸ Στρατό. Μὲ τὴ συνθηκολόγηση καὶ τὴν ἰταλογερμανικὴ κατοχὴ τῆς Ἑλλάδας εἶχαν ἀποστρατευθῇ ἄδεια νὰ βγαίνουν γιὰ ψάρεμα ἐκεῖ γύρω ξέροντας πὼς δὲν μπορούσαν νὰ πᾶνε μακριὰ μετὰ τὴ βάρκα τους. Τώρα εἶχαν φτάσει ψαλίζουμε ἓνα σοβαρὸ πρόβλημα.

Βέβαια, ἐμεῖς θὰ φεύγαμε ἀπόψε, μὰ θὰ ξαναγυρίζαμε. Κι ἂν αὐτοὶ πῆγαιναν στὴ Σύρα καὶ τοὺς ἐξέφυγε καμιά κουβέντα; Γυρ-

νώντας σὲ λίγο καιρὸ θὰ βρῖσκαμε ὥραια ὑποδοχὴ ἐδῶ! Κι' ἔτσι ἀποφασίσαμε πὼς ἡ μόνη λύση ἦταν νὰ τοὺς πάρουμε μαζί μας.

Φάγαμε ὅλοι μαζί με πολλὴ ὄρεξη καὶ τοὺς εἶπαμε νὰ συνεχίσουν τὸ ψάρεμά τους ἐκεῖ γύρω χωρὶς νὰ φύγουν. Θὰ τοὺς ἀναγγέλλαμε τὴν ἀπόφασή μας τὴν ὥρα πού θὰ φεύγαμε. Μὰ ὅπως εἶδαμε ὅλα αὐτὰ ἦταν ἀχρηστά.

Οἱ φίλοι μας πῆγαν λίγο παρακάτω καὶ κεῖ ἔκαναν ἓνα πολύωρο καὶ σοβαρὸ συμβούλιο καὶ ξαναγύρισαν κοντὰ μας. Ὁ πατέρας εἶπε ὅτι οἱ τέσσερις γιοιοὶ τοῦ ἤθελαν νάρθουν μαζί μας ὅπου κι ἂν πηγαίναμε γιὰ νὰ χτυποῦσαν πάλι τοὺς Οὐννοὺς. Ὁ πατέρας ἦταν γέρος καὶ θὰ ἔμενε ἐκεῖ.

Ἡ λύση αὐτὴ φάνηκε περιφημῆ. Ὁ πατέρας, ἀφήνοντας τὰ παιδιὰ τοῦ μαζί μας θὰ πρόσεχε βέβαια νὰ μὴν τοῦ ξεφύγῃ τίποτα. Καὶ ἂν γυρνοῦσε αὐτὸς στὸ χωριὸ τοῦ θάρριχνε στάχτη στὰ μάτια ὅλων. Τοὺς ρωτήσαμε βέβαια πὼς θὰ δέχονταν οἱ Γερμανοὶ τὴν ἐξαφάνιση τῶν γειῶν τοῦ καὶ μᾶς ἐξήγησε πὼς ζοῦσαν σ' ἓνα ἀπομακρυσμένο χωριὸ καὶ οἱ Γερμανοὶ οὔτε τοὺς πρόσεχαν διόλου. "Αν ὁ πατέρας δὴλωνε τὴν ἐπιστροφή του θὰ ἦταν ἐν τάξει. Ὅσο γιὰ τοὺς συγχωριανοὺς θὰ τοὺς ἔλεγε πὼς τὰ παιδιὰ ἔμειναν σὲ συγγενεῖς τους. Αὐτὸ ἦταν κάτι πού γινόταν συχνά.

Κι ἔτσι ὅλα κανονίστηκαν.

Τὸ ἀπόγεμα πέρασε ἡσυχᾶ· μόνο κανένα ἀεροπλάνο περνοῦσε ψηλὰ πότε-πότε. Μόλις πῆρε νὰ σουρουπώνῃ μαζέψαμε τὰ σύνεργα τοῦ καμουφλάζ γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ καὶ ἐτοιμαστήκαμε γιὰ τὸ ταξίδι. Οἱ τέσσερις γιοιοὶ ἀποχαιρέτησαν τὸν πατέρα τους καὶ ἐκεῖνος τοὺς ἔδωκε τὴν εὐχή του. Καὶ ὕστερα—σάν Σπαρτιάτης πού ἦταν στὴν ψυχὴ—σῆκωσε τὸ ἓνα χέρι σὲ μιὰ τελευταία σπασμωδικὴ κίνηση ἀποχαιρετισμοῦ, ἔσκυψε στὰ κουπιά τοῦ καὶ ἀπομακρύνθηκε βιαστικά, συγκινημένος καὶ ὀλομόναχος. Συλλογιζόταν πὼς τὰ παιδιὰ τοῦ δὲν θὰ ξαναγυρνοῦσαν ἴσως ποτέ. "Εκλαίγε καθώς ἔφευγε· τὸ εἶδα· μὰ δὲν κοίταξε πίσω οὔτε μιὰ φορὰ. Οἱ ἀποχωρισμοὶ αὐτοὶ εἶναι πράγματα συνηθισμένα στὸν πόλεμο καὶ ποτέ δὲ χάνουν τὸν συγκινητικὸ τους χαρακτήρα.

Μόλις ἀκούστηκε ὁ συνηθισμένος ρυθμικὸς ἦχος τῆς μηχανῆς μας ἐκινήσαμε. Ὁ "Αντρίαν καὶ γὼ τραγουδήσαμε τὸ τραγουδάκι μας «γιὰ γούρι» ὅπως συνηθίζαμε, γιὰ νὰ ἐξευμενίσουμε ὅλα τὰ πονηρὰ πνεύματα πού ἴσως μᾶς τριγύριζαν. Ἡ τελετὴ αὐτὴ εἶχε γίνῃ πιά μιὰ ἀνόητη μὰ ἀπαραίτητη γιὰ μᾶς συνήθεια. Ἀρχίζοντας κάθε μας ταξίδι, τραγουδοῦσαμε στὸ γνωστὸ σκοπὸ τῆς «Χιονάτης» τοῦ Ντίσνεϋ, δικά μας λόγια «Αἰ-χό, Αἰ-χό στὸ πέλαγος θὰ βγοῦμε...» Ἦταν τὸ γούρι μας. Κι ὅταν τέλειωσε τὸ τραγούδι κανονίσαμε τὶς νυχτερινές μας βάρδιες.

Οἱ "Ελληνες σύντροφοί μας, θαλασσινοὶ καθὼς ἦταν, μᾶς βοήθησαν πολὺ καὶ ἐπέμεναν νὰ ἀγρυπνήσουν καὶ αὐτοὶ μετὰ τὴ σειρά τους στὸ τιμόνι. Ἀρνήθηκαν νὰ κοιμηθοῦν. Καὶ ἀργὰ τὴ νύχτα βρεθήκαμε οἱ τέσσερις τους καὶ δυὸ ἀπὸ μᾶς καθισμένοι ἐκεῖ νὰ σιγοτραγουδάμε. Προσπαθοῦσαν νὰ μᾶς μάθουν τὸ γνωστὸ ἑλληνικὸ τραγούδι «Μαῦρα μάτια». Μοῦ φαινόταν πὼς εἶμασταν οἱ Ἀργοναῦτες μετεμψυχωμένοι. Μόνο ὁ Ὀρφείας καὶ ἡ λύρα τοῦ μᾶς ἔλειπε. Ὅλα τὰ ἄλλα τὰ εἶχαμε!

Ήταν ὁμορφὴ ἡ νύχτα καὶ ἡρεμὴ. Τ' ἀστέρια καθρεφτίζονταν σάν διαμάντια στὰ νερά πού τότε πότε μόλις τὰ ρυτίδωνε ἓνα ἔλαφρὸ ἀεράκι. Περνώντας τὸ στενὸ ἀνάμεσα Γιούρα καὶ Σύρα ξυπνήσαμε ἀπὸ τοὺς ρωμαντικούς στοχασμούς μας βλέποντας πῶς παρ' ὀλίγο θὰ περνούσαμε ἀνάμεσα σὲ τρία καϊκάκια πού ἔρχονταν λοξὰ κάπως ἀπέναντί μας. Δὲν ξέραμε τί ἦταν. Ἰσως Ἕλληνες φοβισμένοι ἀπὸ τὸ βομβαρδισμὸ τῆς Σύρας πού πήγαιναν ἀλλοῦ, σὲ ἀσφαλέστερο μέρος. Ὡστόσο εἶχαμε σύστημα νὰ μὴ αὐτοπαρουσιαζόμαστε. Ἄν δὲν μᾶς ἐξανάγκαζαν καὶ ἔτσι γλυστρήσαμε ἥσυχα μὲ τὰ τουφέκια ἔτοιμα γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακὸ. Τὰ τρία καϊκία εἶτε δὲν εἶχαν καλὲς βάρδιες ἢ εἶχαν τὶς ἴδιες θεωρίες μὲ μᾶς. Τὰ περάσαμε λοιπὸν καὶ κανεὶς δὲν ἔβγαλε ἄχνα.

Αὐτὴ τὴ φορὰ δὲ θὰ κάναμε κανένα σταθμὸ τῇ νύχτα. Εἶχαμε βάλει πλῶρη κατ' εὐθείαν γιὰ τὴν Πάτμο ὑπολογίζοντας νὰ εἰμαστε στὰ νερά τοῦ νηιοῦ προτοῦ ξημερώσει. Ἔτσι καὶ ἔγινε. Μόλις χάραξε βρισκόμαστε κάπου 150 μέτρα ἔξω ἀπὸ τὴ νηὶ καὶ μείναμε ἐκεῖ καμιά ὥρα γιὰ νὰ καθαρίσουμε τὸ καϊκι μας προτοῦ ξεκινήσουμε γιὰ τὴ βάση μας. Σηκώσαμε πάλι τὰ κατάρτια, πλύνουμε τὸ κατὰστρωμα καὶ συγυρίσαμε τὰ δίχτυα τοῦ καμουφλάζ. Ὅλα λάμπανε ἀπὸ τάξη καὶ καθαριότητα. Θέλαμε νὰ ἔχουμε ἀμemptη ἐμφάνιση ὅταν θὰ μπαίναμε στὴ Λέρο.

Τὸ ἀρθρο πού δημοσιεύονται στὴν «Ἐκλογὴ» μὲ τὴν ἄδεια τῶν δικαιούχων ἐκφράζουν τὶς υπεύθυνες ἀπόψεις τῶν συγγραφέων. Ἀπαγορεύεται ἡ ἀναδημοσίευση κάθε ἀρθρου ἢ εἰκόνας χωρὶς τὴν ἄδεια τῶν συγγραφέων καὶ τῶν ἐκδοτῶν.

Ἡ «Ἐκλογὴ» πωλεῖται σὲ ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα καὶ τὰ περίπτερα. Κυκλοφορεῖ κάθε μῆνα μὲ 132 εἰκονογραφημένες σελίδες. Ἀγοράζεται τὴν «Ἐκλογὴ» σὰς ἀπὸ τὸν Βιβλιοπώλη σας ἢ ἀπὸ τὸ «Πρακτορεῖον Ἐφημερίδων Ἀθηναϊκοῦ Τύπου», Σωκράτους 43, καὶ στίς ἐπαρχίαι ἀπὸ τὰ γραφεῖα τοῦ ἰδιοῦ Πρακτορείου.

Τὰ γράμματα τῶν ἀναγνώστῶν μας

Οἱ ἀναγνώστες τῆς «Ἐκλογῆς» καθὼς καὶ οἱ ἀναγνώστες τῆς «Ἐχο» καὶ τῶν ἄλλων περιοδικῶν πού ἐκδίδονται σὲ συνεργασία μὲ αὐτὰ στίς διάφορες χώρες τοῦ κόσμου, στέλνουν συχνὰ γράμματα στὰ γραφεῖα τῆς συντάξεως, μὲ κρίσεις καὶ ἐντυπώσεις ἀπὸ τὰ περιεχόμενα τῶν περιοδικῶν. Οἱ γνώμες αὐτὲς παρουσιάζουν συχνὰ μεγάλο ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ δεικνύουν πῶς σκέπτεται τὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ καὶ πῶς δέχεται τὰ διάφορα ἄρθρα. Γι' αὐτὸ ἀποφασίσαμε νὰ ἀφιερώνουμε λίγο χώρο στὰ γράμματα πού παρουσιάζουν γενικώτερο ἐνδιαφέρον καὶ πού ἐρχονται ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμο.

ΤΙ ΓΡΑΦΕΙ ΕΝΑΣ ΟΛΛΑΝΔΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ

Σὰς γράφω καὶ ἐκ μέρους πολλῶν φίλων μου γιὰ νὰ σὰς πῶ πόσο συμφωνοῦμε μὲ τοὺς σκοποὺς πού ἐπιδιώκει τὸ περιοδικὸ «Ἐχο». Εἰμαι 17 χρονῶν καὶ ἐνδιαφερόμαι πολὺ γιὰ τὰ οἰκονομικὰ καὶ πολιτικὰ προβλήματα. Ἡ «Ἐχο» προσφέρει στοὺς ἀναγνώστες πολὺ σχετικὸ ὕλικό. Ἀπὸ καιρὸ αἰσθανόμεσταν ὅτι ἔπρεπε, τὰ προβλήματα αὐτά,

νὰ ἀντικρυστοῦν ἀπὸ μιὰ διεθνή σκοπιὰ. Μέσα σὲ λίγο διάστημα ἡ «Ἐχο» κάλυψε αὐτὸ τὸ κενὸ καὶ ἔγινε πολὺ δημοφιλὴς στὴν Ὀλλανδία... Τὰ λογοτεχνικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ ἄρθρα μᾶς γνωρίζουν τὰ διάφορα πνευματικὰ κέντρα καὶ τὶς καινούριες ἐφευρέσεις, πού, ἄλλοιως, μὲ τὴν ἑλλειψὴ χαρτιοῦ—θὰ μᾶς ἦταν ἄγνωστες.

H.H.S., Βόρομπουργκ, Ὀλλανδία

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Θέλω νὰ τονίσω μὲ πόσο θερμὸ ἐνδιαφέρον διάβασα τὸ ἄρθρο τοῦ καθηγητοῦ X. X. Πράις «Ἡ Κρίση μετὰξὺ Ἐπιστήμης καὶ Θρησκείας» («Ἐκλογὴ», Νοέμβριος 1947). Δὲν ξέρω ποῖα εἶναι ἡ σημερινὴ θρησκευτικὴ κατάσταση τῆς Ἀγγλίας καὶ ἀπὸ ποιὲς κοινωνικὰς πηγὰς ὁ συγγραφέας ἀντλήσῃ τὰ ἐπιχειρήματα. Ὡστόσο ὁ Γάλλος ἀναγνώστης δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἐπηρεαστῇ ἀπὸ τὴν ἀλήθεια πού κρύβουν οἱ σελίδες αὐτές.

Ὅπως φαίνεται, στὴ Γαλλία—περισσότερο ἀσφαλῶς παρὰ στὴν Ἀγγλία—παρουσιάζεται πῶς ἔντονα τὸ τέλειο χάσμα πού ὑπάρχει ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς πού κρατοῦν τὴ θρησκευτικὴ παράδοση—στὰ σημεῖα ἐκεῖνα πού ὁ καθηγ. Πράις τόνισε μὲ τόση εὐλιχνεία—καὶ στοὺς φανατικούς ὁπαδοὺς τοῦ ὁλισμοῦ πού καταπνίγουν

τας τὸ θρησκευτικὸ τοῦς αἰσθημα βρίσκουν γι' αὐτὸ μιὰ καινούρια διέξοδο στίς κομμουνιστικὰς θεωρίες.

J. M. (δάσκαλος καὶ φοιτητῆς τῆς φιλοσοφίας), Βιερζόν, Γαλλία.

Μὲ ζωηρὸ ἐνδιαφέρον διάβασα τὸ—συναρπαστικὸ θὰ μπορούσα νὰ πῶ—ἄρθρο «Ἡ Κρίση μετὰξὺ Ἐπιστήμης καὶ Θρησκείας». Οἱ Καθολικοὶ καὶ γενικὰ ὅλοι οἱ χριστιανοὶ πού θὰ τὸ διάβασαν θὰ αἰσθάνθηκαν ἰσως κάποια ἐκπλήξη, μὰ ὅχι ταραχὴ, γιὰτὶ ἔφερουν καλὰ πῶς θρησκεία καὶ ἐπιστήμη βρίσκονται σὲ διαφορετικὰ πεδία. Συνεπῶς καὶ παρ' ὅλα δὲα σὰς σκέπτεται ὁ συγγραφέας τοῦ ἀρθρου δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ ἀνάμεσά τοὺς διαμάχη.

Υπάρχει ὅμως φόβος πῶς τὸ σημαντικό αὐτὸ ἄρθρο θὰ προκαλέσῃ ἀνη-

συχία στο νοῦ τῶν ἀναγνώστων πού εἶναι λίγο ἢ ἄσχημα πληροφορημένοι γιά τὰ θρησκευτικά προβλήματα. Γιατί — μ' ὅλο πού ὁ συγγραφέας θέλει στο τέλος νά πείσῃ γιά τὸ ἀντίθετο — ἡ τελικὴ ἐντύπωση ἀπὸ τὴ μελέτη αὐτὴ εἶναι ὅτι θὰ ὑπάρχῃ ἀσυμφωνία μεταξὺ ἐπιστήμης καὶ θρησκείας.

Νομίζω λοιπόν — καὶ δὲν εἶμαι ὁ μόνος — πῶς ἐπειδὴ στο ἄρθρο αὐτὸ ἔστω καὶ ἀμυδρὰ διαφαιίνεται μιὰ ἀντιθρησκευτικὴ τάση, θὰ ἦταν δίκαιο νὰ προσφέρατε ἀπὸ τὶς σελίδες σας καὶ μιὰ ἀντίκρουση τῶν ἰδεῶν τοῦ καθηγητοῦ Πράτς.

Ε. Ρ. (πρώην διευθυντὴς σχολείου) Μπούρζ, Γαλλία,

ΚΑΙ ΜΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ

Αγαπητὴ Ἐκλογή, σοῦ ἐφίσω τὴν προσοχή, ὅσοι ἀπὸ τὸ κακό σου βήμα πρὸς τὸν καθαρευουσιανισμό τῶν ἁρθρῶν σου. Αὐτὸ πού ἔκανες δὲν ἔπρεπε νὰ γίνῃ. Ὡστε λοιπόν πίσω πηγαίνουμε ἀντὶ μπροστά; Χάλασες κάτι πού εἶχαμε ἀγαπήσει σὲ σένα. Ὅλα τὰ ἄρθρα σου ἀκόμα καὶ τὰ ἐπιστημονικά ἦταν γραμμένα σὲ μιὰ καθαρὴ κι' ἀπλὴ δημοτικὴ πού τὴ χαιρόμαστε... Γράφω ὄχι μόνο ἀπὸ μέρος μου ἀλλὰ ἀπὸ μέρους πολλῶν φίλων συσπουδαστῶν καὶ συγγενῶν πού εἶναι φανταστικοί σου ἀναγνώστες.

Ν. Κ. Ἀθήνα

Ἡ Διεύθυνση τῆς «Ἐκλογῆς» ἀπάντησε στο φίλο της αὐτὸν ὅτι συμ-

φωνεῖ ἀπόλυτα μαζί του καὶ θὰ ἤθελε νὰ μὴν ἀλλάξῃ τὴ γλωσσικὴ ἐμφάνιση τοῦ περιοδικοῦ. Τὸ ἀναγνωστικό της ὁμως κοινὸ στὴν Ἀθῆνα καὶ τὶς ἐπαρχίες εἶναι μεγάλο καὶ μερικιλὰ γούστων καὶ προτιμήσεων. Τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας ἦταν πάντα θέμα συζητήσεως καὶ πολλοὶ προτιμοῦσαν τὴν καθαρεύουσα. Ἐπειδὴ σκοπὸς τῆς «Ἐκλογῆς» δὲν εἶναι μόνο νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν ἐξάπλωση τῆς δημοτικῆς μὰ καὶ νὰ προσφέρῃ τὰ περιεχόμενα τοῦ περιοδικοῦ σὲ ὅσο τὸ δυνατόν πλατύτερο ἀναγνωστικὸ κοινὸ, γι' αὐτὸ ἡ Διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ ἀποφάσισε νὰ κάνῃ ἓνα συμβιβασμὸ καὶ νὰ δημοσιεύῃ ἓνα μέρος τῶν ἁρθρῶν στὴν καθαρεύουσα.

ΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΜΑΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ...

Περισσότερα ἄρθρα σχετικὰ με τὴ χημεία, τὸν κινηματογράφου καὶ τὴ θρησκεία. Θὰ ἤθελα νὰ μάθω περισσότερα πράγματα γιά τὴν διεθνή θρησκευτικὴ κίνηση καὶ κυρίως γιά τὶς σχέσεις ἀνάμεσα στὶς διαφορὲς θρησκευτικὲς ὁμάδες π.χ. Καθολικούς καὶ Προτεστάντες.

W. T., Τουρίνο, Ἰταλία.

Θὰ ἤθελα νὰ διάβαζα πιὸ συχνὰ μελέτες, ἄρθρα καὶ κριτικὲς γιά τὸν Ο.Η.Ε. Ὁ ὀργανισμὸς αὐτὸς παρ' ὅλα τὰ μειονεκτήματά του, τὶς ἀδεξιότητες καὶ τὶς ἀμφιταλαντεύσεις του μένει πάντα μιὰ μεγάλη ἐλπίδα γιά μᾶς. Δυστυχῶς ἡ κοινὴ γνώμη δὲν κατατο-

πίζεται με ἀκρίβεια γιά τὴ δράση του. Ἔτυχε νὰ ζήσω ἐννέα μῆνες στὴν Ἠνωμένη Πολιτεία καὶ μάλιστα στὴν ἔδρα τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ μπόρεσα νὰ διαπιστώσω τὴν αὐξανόμενη δραστηριότητα πολλῶν τμημάτων του. Ἄν οἱ συνεδριάσεις τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας τόσο συχνὰ μᾶς ἀπογοητεύουν, ὑπάρχουν ἄλλα τμήματα πού εἶναι ἐξαιρετικὰ συμπαθητικὰ καὶ χρήσιμα. Ἔτσι ὅπως παρουσιάζεται σήμερὰ ὁ Ο.Η.Ε. πρέπει νὰ γίνῃ γνωστὸς στοὺς λαοὺς πού ἐπιθυμοῦν τὴν εἰρήνην. Τὸ ἔργο αὐτὸ νομίζω πῶς μπορεῖ νὰ τὸ πραγματοποιήσῃ τὸ περιοδικό σας με ἀντικειμενικότητα καὶ ἐπιτυχία.

R.A. (δημοσιογράφος) Ὀστάνδη, Βέλγιον

«ΕΔΩ ΛΟΝΔΙΝΟΝ!»

Ἀκόμη μιὰ φορὰ ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ ραδιόφωνο εἶναι τὸ μέσο μετὰ τὸ ὁποῖο τὰ ἔθνη ἐρχονται σὲ στενότερη ἐπαφὴ μεταξύ τους. Χάρη στὴ φιλικὴ συνεργασία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ραδιοφωνίας, τὸ πρῶτο μέρος τοῦ μεσημβρινοῦ δελτίου πού μεταδίδει τὸ Βρετανικὸ Ραδιοφωνικὸ Ἰδρυμα (B.B.C) στὰ βραχέα κύματα, ἀναμεταδίδεται κάθε μέρα ἀπὸ τὸν Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ Ἀθηνῶν μεταξύ 2.15 καὶ 2.25 ὥρα Ἑλλάδος. Τὸ δεκάλεπτο δελτίο ἀφιερώνεται κυρίως στὰ παγκόσμια νέα τῆς ἡμέρας, καὶ σὲ ἀντικειμενικὰ σχόλια γιά τὴν διεθνή κατάσταση. Μετὰ τὴν ἐκπομπὴ τῶν σχολίων αὐτῶν τὸ B.B.C. ἔχει σκοπὸ νὰ διερμηνεύῃ ἀμερόληπτα τὴ Βρετανικὴ κοινὴ γνώμη — ὅποια δὴποτε καὶ ἂν εἶναι.

Ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες ἀκροατές, ὅλο καὶ πιὸ πολλοὶ μαθαίνουν Ἀγγλικά ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο. Κάθε Σάββατο, τὸ δεύτερο μέρος τῆς βραδυνῆς ἐκπομπῆς τῶν 8.30, ὥρα Ἑλλάδος, ἀφιερώνεται σὲ μιὰ ζωερὴ συνομιλία στὰ Ἀγγλικά ἀνάμεσα στὸν Τζάκ, τὴν Τζίλλ καὶ τὸν κ. Μπέλλ. Στὴν Ἀγγλικὴ συνομιλία παρεμβάλλονται ἐλληνικά σχόλια πού ἐπεξηγοῦν τὰ καινούρια σημεῖα τῆς γραμματικῆς καὶ τὶς ἄγνωστες λέξεις ἢ φράσεις. Γιὰ νὰ μπορέσουν οἱ ἀκροατές μας νὰ ἀσκηθοῦν περισσότερο στὴν παρακολούθηση τῆς Ἀγγλικῆς συνομιλίας, τὸ μάθημα τῆς Ἀγγλικῆς, χωρὶς τὶς ἐπεξηγήσεις, ἐπαναλαμβάνεται στὴν πρωινὴ ἐκπομπὴ τῶν 7, ὥρα Ἑλλάδος, κάθε Τρίτη. Μιὰ διαφορετικὴ σειρὰ Ἀγγλικῶν μαθημάτων μεταδίδεται κάθε Πέμπτη στὶς 7 τὸ πρωί, ὥρα Ἑλλάδος, καὶ ἐπαναλαμβάνεται κάθε Σάββατο, τὴν ἴδια ὥρα.

Τὸ πρόγραμμα «Ρωτήστε μας καὶ θὰ σᾶς ἀπαντήσουμε» πού προκαλεῖ τόσο ἐνδιαφέρον, μεταδίδεται κάθε δευτέρῃ Κυριακῇ, στὶς 8 1/2 μ. μ. ὥρα Ἑλλάδος. Οἱ Ἕλληνες ἀκροατές μας θὰ ἀκούσουν τὸ πρόγραμμα αὐτὸ στὶς 22 Φεβρουαρίου,

7 Μαρτίου καὶ 21 Μαρτίου.

Ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς τοῦ Λονδίνου ἐνδιαφέρεται νὰ μάθῃ ποιὲς εἶναι οἱ ἐντυπώσεις τῶν ἀκροατῶν ἀπ' αὐτὲς τὶς ἐκπομπές. Γιατί νὰ μὴ γράψετε καὶ σεῖς τὴ γνώμη σας;

Ἡ Διεύθυνση εἶναι:

Greek Service, BBC, London, ἡ Ταχυδρομικὴ θυρεὶς 61, Ἀθῆναι

Σ Υ Ν Δ Ρ Ο Μ Η

Ἑκλογῆς

Όνομα

Ἑωόνημον

Πόλις

Διεύθυνσις

ΕΞΑΜΗΝΟΣ

ΔΡΧ.

10.000

ΕΤΗΣΙΑ

ΔΡΧ.

20.000

Συμπληρώσατε με κεφαλαία γράμματα καὶ καθαρά τὸ ὄνομα-
τεπώνυμόν σας καὶ τὴν διεύθυνσίν σας καὶ διαγράψατε τὸ τε-
τράγωνον τὸ ὁποῖον δὲν σᾶς ἐνδιαφέρει.

Ἀποστέλλετε, παρακαλοῦμεν, διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς
τὸ πρὸς τῆς συνδρομῆς σας, ἑξαμήνου ἢ ἐτησίως, εἰς τὸ Πρα-
κτοεῖον Ἑφημερίδων Ἀθηναϊκοῦ Τύπου, Σωκράτους 43,
Ἀθήναι, μετὰ τοῦ παρόντος δελτίου καὶ θὰ λαμβάνετε τακτι-
κὰ τὴν ΕΚΛΟΓΗ εἰς τὸ σπῖτι σας. Τὸ καλῦτερον δῶρον διὰ
τοῦς φίλους σας εἶναι μιὰ συνδρομὴ τῆς ΕΚΛΟΓΗΣ, τοῦ πε-
ριοδικοῦ πὺν σᾶς κατατοπίζει εἰς τὰ διεθνή ζητήματα.

ἡ ἐκλογὴ σὲ ὄλο τὸν κόσμον

Ἡ «Ἑκλογὴ» εἶναι πραγματικὰ μιὰ «ἐκλογὴ ἀπὸ τὰ δημοσιεύματα
ὅλου τοῦ κόσμου» γιὰτὶ ἐκδίδεται σὲ συνεργασία μετὰ τὴν «Ἑχο»
καὶ ἄλλα περιοδικὰ πὺν κυκλοφοροῦν σὲ πολλὰς χώρες καὶ ἀντλεῖ
τὸ ὕλικό της ἀπὸ τὸν διεθνή τύπο. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ οἱ ιδέες
ἐξαπλώνονται, τὰ γεγονότα περνοῦν τὰ σύνορα καὶ οἱ χώρες μαθαί-
νουν νὰ γνωρίζουν ἢ μιὰ τὴν ἄλλη. Ἔτσι ἡ «Ἑκλογὴ» συμβάλλει
στὴ διεθνή συνεργασία. Ἀπὸ τὸ πρῶτο της τεύχος ἡ «Ἑκλογὴ»
ἔχει δημοσιεύσει ἄρθρα πὺν προέρχονται ἀπὸ τὶς ἀκόλουθες
τριάντα δύο χώρες:

Αἴγυπτο	Γαλλία	Ἰσπανία	Περσία
Ἀργεντινὴ	Γερμανία	Ἰταλία	Πολωνία
Αὐστραλία	Δανία	Καναδά	Ρουμανία
Αὐστρία	Ἑλβετία	Κίνα	Σοβιετ. Ρωσία
Ἀφρική	Ἑλλάδα	Λίβανο	Σουηδία
Βέλγιο	Ἡνωμ. Πολιτεῖες	Μεγ. Βρεταννία	Τσεχοσλοβακία
Βενεζουέλα	Ἰνδίες	Νορβηγία	Φιλανδία
Βραζιλία	Ἰρλανδία	Ὀλλανδία	Χιλή

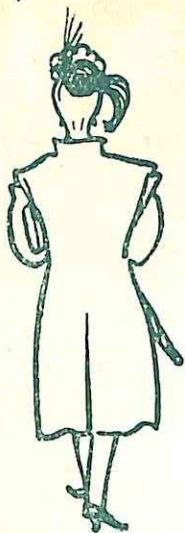
Γιατὶ πρέπει νὰ ἐγγραφῆτε στὴν «Ἑκλογὴ»

Οἱ ἀναγνώστες τῆς «Ἑχο», μετὰ τὴν ὁποία
συνεργάζεται ἡ «Ἑκλογὴ», λένε:

«Τὰ τεύχη τοῦ περιοδικοῦ ἀποτελοῦν μιὰ ἀληθινὴ ἐγκυκλοπαίδεια».
Α. Ρ. C. van G., Ὀλλανδία

«Οἱ ἄνθρωποι σήμερον ἔχουν ἀνάγκη νὰ κατατοπίζονται μετὰ ἀντικειμενι-
κότητα γιὰ ὅ,τι κάνει, λέει καὶ σκέπτεται ὁλος ὁ κόσμος. Τὸ περιοδικό
σας εἶναι μιὰ σπουδαία πηγὴ πληροφοριῶν.»
Λ. Τ., Βέλγιο

Αὐτὴ δὲν εἶναι
ἢ Κα Σμιθ καὶ ἢ
κόρη της;

Ὁχι, δὲν εἶναι...

...εἶναι ἢ
Ἀνίς Σμιθ καὶ ἢ

μητέρα της.